

**TEMİNAT SENEDİNİN LEHDARINA TANIDIĞI
HAKLAR**

BERNA YILDIZ

Yüksek Lisans Tezi

Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü

İzmir Ekonomi Üniversitesi

İzmir

2020

**TEMİNAT SENEDİNİN LEHDARINA TANIDIĞI
HAKLAR**

BERNA YILDIZ

İzmir Eknomi Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı' na

Yüksek Lisans Tezi

olarak sunulmuştur.

İZMİR

2020

ÖZET

TEMİNAT SENEDİNİN LEHDARINA TANIDIĞI HAKLAR

Yıldız, Berna

Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Huriye Kubilay

Temmuz,2020

Bu çalışma sırasında teminat senedi ayrıntılı şekilde incelenmiş, aynı zamanda teminat senedinin lehdarına tanıdığı haklar kapsamında konu ile ilgili ihtilafların çözümü, alacaklı veya borçlunun yaşadığı sorunlar ve bunlarla ilgili çözüm metodlarının neler olabileceği tartışılmıştır. Doğmuş veya doğacak bir alacağın teminat altına alınması amacı ile ticari hayatta kullanılan bononun; üzerine "Teminat" olarak alındığı ibaresinin derc edilmesi ve tarafların senedin teminat için alındığını inkar etmemesi halinde, mezkur ibare, üzerinde bulunduğu belgenin Kambiyo Senedi niteliğinin zarar görmesine, bir başka deyişle bu niteliğini hiç kazanamamasına sebep olmaktadır. Yargıtay Kararları ile yerleşmiş bu düşünce neticesinde Borçlu (Bononun Keşidecisi), Ticari Hayatta senedin teminat olarak alındığı iddiasını ileri sürerek, icra mahkemesinde ikame ettiği şikayet niteliğindeki davalarda bahsi geçen Yargıtay

Kararlarını kötüye kullanmaktadır. Öte yandan senedin üzerine “teminat senedir” hatta “neyin teminatı olduğu” nun da yazılması, özellikle de Sözleşme akdi sırasında da taraf vekilleri arasında çözümsüz tartışmalara sebebiyet vermektedir. Zira senedin bir sözleşmenin teminatı olarak alındığının kanıtlanması halinde, senedin ihtiva ettiği alacak hakkı, yargılamayı gerektirecektir, bu durum senet cirolansa dahi 3. Kişi tarafından ileri sürülebilecek bir mutlak defî haline gelecektir. Dolayısı ile Senet kayıtsız şartsız borç ikrarını içeren belge sıfatını kaybedecektir. Bu çerçevede teminat senedi lehdarının başvurabileceği hukuki yollar, usul hukukunun lehdara kazandırdığı avantaj ve dez avantajlar, uygulamadaki benzer durumlarla karşılaştırılarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Teminat senedi, teminat kaydı, kayıtsız şartsız borç ikrarı, kambiyo senedi, şahsi –mutlak defî, mücerretlik

ABSTRACT

RIGHTS GRANTED BY SURENTY BOND TO ITS BENEFICIARY

Yıldız, Berna

Private Law Master's Programme With Thesis

Advisor: Prof. Dr. Huriye Kubilay

July, 2020

Within this study, security bond is elaborately analyzed, at the same time, in terms of the rights granted by security bond to its beneficiary, solution of relevant disputes, issues which debtee and debtor confront with and relevant methods are being discussed. In the case of the incorporation of the expression of “Security” on the bond used for the security of born or to-be-born debt in commercial life and no-denial by the parties with respect to that bond has been obtained for security, aforementioned expression causes the qualification of the document which it bears on as Bill of Exchange to be harmed, to put it differently, causes the document to never obtain such qualification. As the result of such approach rooted with the decisions of Court of Cassation, Debtor (Drawer of Bond) abuses the decisions of Court of Cassation mentioned in the cases having complaint value filed in enforcement court by claiming

that the bond is obtained as security in commercial life. Beside that, insertion of the expression of “it is security bond”, even the expression stating of that it is security for what causes insoluble discussions between party representatives, too, especially in the execution of Agreement. Inasmuch as, in the event of it is proven that bond is obtained as the security of an agreement, right to claim which bond bears requires judgment, even if bond is endorsed, such situation becomes absolute defence which may be asserted by third parties. For this reason, bond loses the qualification comprising unconditional debt acknowledgement. Within this frame, the legal actions which beneficiary of security bond may take, advantages and disadvantages which procedural law grants to beneficiary are being analyzed by comparing with similar situations in practice.

Keywords: Security bond, security record, unconditional debt acknowledgement, bill of Exchange, personal-absolute defence, abstractness.

Çocuklarım, annelerime, meslekdaşım ve en iyi dostum sevgili eşime ithafen

TEŞEKKÜR

Araştırmam sırasında yaşanan pandemi ve tım olağanüstü Şartlara rağmen araştırmamın isimlendirilmesinden başlayıp sonuna kadar yardımlarını, bilgi ve tecrübelerini esirgemediği için değerli hocam Prof. Dr. Huriye Kubilay'a teőekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER TABLOSU

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER TABLOSU.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM 1. KIYMETLİ EVRAK VE KAMBYO SENEDİNİN TANIMI ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ KAMBYO SENEDİNE KONULAN KAYITLAR İLE BU KAYITLARIN KAMBYO SENEDİ NİTELİĞİNE ETKİSİ . 1	
1.1. Giriş.....	1
1.2. Kıymetli Evrakın Tanımı.....	2
1.2.1. Kıymetli Evrak Kavramı.....	2
1.3. Kıymetli Evrakın Unsurları.....	4
1.3.1. Kıymetli Evrak Bir Senettir.....	4
1.3.2. Kıymetli Evrak Bir Hakkı İçermelidir.....	6
1.3.3. Kıymetli Evrakta Senet ile Hakkın Birbirine Sıkı Şekilde Bağlı Olması.....	7
1.4. Kıymetli Evrakın Adi Evrak ile Karşılaştırılması.....	8
1.4.1. Kıymetli Evrak ile Adi Senet Arasındaki Farklar.....	8
1.5. Kambyo Senetleri ve Özellikleri.....	9
1.5.1. Kambyo Senedinin Tanımı.....	9
1.5.2. Kambyo Senedinin Özellikleri.....	10
1.5.3. Kambyo Senetlerinin Mücerretlik Özelliği.....	11
1.5.4. Kambyo Senetleri ile Temelinde Yatan Borç İlişkisinin Karşılıklı Durumları.....	13
1.6. Teminat Senedinin Tanımı.....	16
1.6.1. Teminatın Tanımı ve Kapsamı.....	16
1.6.2. Teminat Anlaşması.....	18
1.6.3. Teminat Senedi Tanzimi ile Teminat Amaçlı İnançlı İşlemin Benzerliğinin İncelenmesi.....	18
1.7. Kambyo Senedine Konulan Kayıtlar.....	22
1.7.1. Kamunda Belirtilen Zorunlu ve Alternatif Zorunlu Kayıtlar.....	24
1.7.2. İhtiyari Kayıtlar.....	26
1.7.3. Caiz Olmayan (Yasak) Kayıtlar.....	32

1.7.4.	<i>Kanun Gereği Yazılmamış Sayılan Kayıtlar</i>	32
1.7.5.	<i>Kanun Gereği Senet Niteliğini Etkileyen Kayıtlar</i>	34
1.7.6.	<i>Kambiyo Senedine Teminat Kaydının Eklenmesi</i>	34
1.8.	<i>Senede “Teminat” İbaresinin Eklenmesinin Senedi Şarta Bağlayıp Bağlamadığı Sonucuna Etkisi</i>	39
1.8.1.	<i>Doktrindeki Görüşler</i>	39
1.8.2.	<i>Yargıtay’ın Görüşü;</i>	48
BÖLÜM 2. TEMİNAT SENEDİNİN KULLANILDIĞI HUKUKİ İLİŞKİLER VE ÇEŞİTLERİ, 3. KİŞİLERE DEVRİ İLE TEMİNAT SENEDİ İDDİASININ DEFİ YÖNÜNDEN İNCELENMESİ VE BENZER UYGULAMALARLA KARŞILAŞTIRILMASI		
2.1.	<i>Teminat Senedinin Kullanıldığı Hukuki İlişkiler</i>	52
2.1.1.	<i>Hukuki İlişkinin Konusunun Paradan Başka Bir Edim Olması Halinde Oluşturulan Teminat Senedi</i>	53
2.1.2.	<i>Teminat Senedinin Dayandığı Hukuki İlişkinin Konusunun Para Ödenmesine Dair Edimi İhtiva Etmesi</i>	54
2.1.3.	<i>Teminat Senedinin Dayanağının Taraflar Arasındaki Hukuki İlişkinin İfa Edilmemesi Sebebi ile Alacaklının Uğrayacağı Muhtemel Zararlara veya Ceza-i Şarta Karşılık Düzenlenmesi</i>	55
2.2.	<i>Teminat Senetlerinin Üzerindeki Kayıtlara Göre Sınıflandırılması</i>	56
2.2.1.	<i>Teminat Senedinin Üzerinde Hiçbir Kayıt Bulunmaması</i>	57
2.2.2.	<i>Taraflar Arasında Bulunan Sözleşme ile Düzenlenen Senetlere Atıf Yapılmış Olması</i>	58
2.2.3.	<i>Taraflar Arasında Akit Bulunmakla Beraber Bu Akitte Senede Bir Atıf Yapılmamış Olması</i>	59
2.2.4.	<i>Taraflar Arasında Akit Bulunmakla Beraber Bu Akitte Senede Bir Atıf Yapılmamış Olması Yanı Sıra Lehdarın Senedin Sözleşmenin Teminatı İçin Alındığını Kabul Etmesi</i>	60
2.2.5.	<i>Teminat Senedinin Üzerinde Sadece “Teminat Senedir” Kaydının Bulunması</i>	63
2.2.6.	<i>Teminat Senedinin Üzerinde “Teminat Senedi” Kaydı Olup Neyin Teminatı Olduğunun da Belirtilmiş Olması</i>	64
2.3.	<i>Defi ve İtiraz Kavramları</i>	67
2.3.1.	<i>Medeni Hukuk ve Usul Hukuku Açısından Defi ve İtiraz Kavramları</i>	67
2.3.2.	<i>Kambiyo Hukuku Açısından Defi ve İtiraz Kavramları</i>	69
2.3.3.	<i>Kambiyo Senetleri Hukukunda Defi ve İtirazların Hukuki Görünüşe Güven Teorisi ile İrtibatı</i>	72

2.3.4. <i>Kambiyo Senedinden Doğan Alacağa Karşı Borçlunun İleri Sürebileceği Defiler</i>	72
2.3.5. <i>Mutlak Defi - Nisbi Defi</i>	73
2.4.1. <i>Senet Metninden Anlaşılan Defi</i>	75
2.4.2. <i>Senedin Hükümsüzlüğüne İlişkin Defiler</i>	75
2.4.3. <i>Şahsi defiler</i>	76
2.5. <i>Bile Bile Borçlu Zararına Hareket Kavramı</i>	78
2.6. <i>Defileri Kullanma Yetkisi ve Yükümlülüğü</i>	80
2.7. <i>Teminat Senedi İddiasının Defi Yönünden Değerlendirilmesi</i>	81
2.8. <i>Teminat Senedinin Benzer Uygulamalarla Karşılaştırılması</i>	84
2.8.1. <i>Factoring İşlemi ile Temlik Alınan Alacaklara İstinaden Alınan Kambiyo Senetlerinin Özellikleri</i>	84
2.8.2. <i>Teminat Senedi ile Teminat İpoteğinin Karşılaştırılması</i>	87
2.8.3. <i>Açık Kambiyo Senedi ile Karşılaştırılması</i>	91
2.8.4. <i>Rehin Ciro su ile Karşılaştırılması</i>	94
2.8.5. <i>Hatır Senedi ile Karşılaştırılması</i>	99
BÖLÜM 3. TEMİNAT SENEDİNİN LEHDARININ VE BORÇLUSUNUN BAŞVURABİLECEĞİ YOLLAR	102
3.1. <i>Teminat Senedinin Lehdarının ve Borçlusunun Başvurabileceği Hukuki Yollar</i>	102
3.1.1. <i>Teminat Senedi Lehdarının, Aval Verene Başvuru Hakkı</i>	102
3.1.2. <i>Teminat Senedi Lehdarının Dava veya İcra Takibine Başvuru Hakkı</i> ...	104
3.1.3. <i>Teminat Senedi Lehdarının genel haciz yolu ile icra takibi</i>	105
3.1.4. <i>Kambiyo Senetlerine İlişkin Haciz Yolu İcra Takibi</i>	109
3.1.5. <i>Alacak davası Açılması</i>	116
3.2. <i>Teminat Senedi Borçlusunun Başvurabileceği Hukuki Yollar</i>	118
3.2.1. <i>Bedelsizlik Sebebi ile İptal Davası Açılması</i>	118
3.2.2. <i>Borçlunun İcra Takibinden Önce Menfi Tespit Davası Açması</i>	122
3.2.3. <i>Borçlunun İcra Takibinden Sonra Menfi Tespit Davası Açması</i>	123
3.3. <i>Teminat Senedinin Ceza Soruşturmasına Konu Olabileceği İhtimaller</i>	125
3.3.1. <i>Lehdarın Senet Üzerindeki Teminat Senedi İbaresini Tahrif Etmesi</i>	125
3.3.2. <i>Lehdarın Bedelsiz Kalan Senedi İcra Takibine Konu Etmesi</i>	127
3.4. <i>Sonuç</i>	129
KAYNAKÇA	134

KISALTMALAR LİSTESİ

BAM: Bölge Adliye Mahkemesi

TBK : Türk Borçlar Kanunu

Bknz : Bakınız

HD : Hukuk Dairesi

HGK: Hukuk Genel Kurulu

HMK : Hukuk Muhakemeleri Kanunu

İK : İcra İflas Kanunu

Md : Madde

TK. : Türk Ticaret Kanunu

vs. : ve saire

BÖLÜM 1. KIYMETLİ EVRAK VE KAMBYO SENEDİNİN TANIMI ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ KAMBYO SENEDİNE KONULAN KAYITLAR İLE BU KAYITLARIN KAMBYO SENEDİ NİTELİĞİNE ETKİSİ

1.1.Giriş

Kıymetli evrakın çeşitlerinden biri olan kambyo senetleri, ticari hayatın işleyişinde önemli rol almaktadır. Kambyo senetlerinin kayıtsız şartsız borç ikrarı anlamı taşımaları, onlara güvenilir ve kuvvetli birer belge özelliği kazandırmaktadır. Bu özellikleri kambyo senetlerini itimat edilebilir kılmakta, bu senetlerin tedavülünü mümkün hale getirmektedir. Kambyo senetlerinin 3. Kişilere devredilebilir olmaları, bu senetlerin ticaretin bir parçası olmasını kaçınılmaz kılmıştır. Günümüzde tacir, ticareti sırasında ortaya çıkabilecek riskleri göğüsleyecek dayanak arayışını sürdürdüğünden hızlı ve kolay elde edilebilecek teminat ihtiyacını karşılayacağını düşündüğü teminat senetlerini sıklıkla kullanmaktadır. Dolayısı ile riskin meydana gelmesinden sonra, önceden edindiği bu teminatların gerçek bir garanti niteliğinin bulunup bulunmadığı tartışması, zararın karşılanması açısından büyük önem arz etmektedir.

Teminat senetlerinin zararı karşılama yeteneğinin olup olmadığı ile ilgili veya lehdarına tanıdığı hakkın kapsamının tayini ve tespiti hususunda, doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bu konuda spesifik bir düzenlemenin olmaması sebebi ile bu konu ile ilgili ihtilaflar, Yargıtay kararları ile çözüme kavuşturulmakta, dolayısı ile bu durum uygulamada da farklı sonuçların doğmasına sebebiyet verebilmektedir. Özellikle de usul hukukunun taraflara yüklediği yükümlülükler, hızlı sonuç alınabilecek icra mahkemelerinin araştırma yetkisinin sınırlı olması, teminat senetlerinin amacını ve anlamını yitirmesine sebebiyet vermektedir.

Bu sebeple teminat senetlerinin teminat amacı ile düzenlenmesine rağmen bu fonksiyonunu hangi hallerde yitireceğinin Doktrin, Yargıtay kararları ve Usul Hukuku açısından ortaya konulması ve tartışılması gerekmektedir.

Araştırma konusunun birinci bölümünde Teminat senetlerinin kıymetli evrak literatüründe bulunduğu yerin ve bu senetlerin muteber olup olmadığının ortaya konulması açısından kıymetli evrak tanımlanmaya çalışılmış, unsur ve özelliklerinin kanun ve uygulamadaki yeri incelenmiştir. Kambiyo senetlerinin öne çıkan Mücerretlik özelliği ve tedavül niteliğinin yanında kambiyo senetlerinin borç ilişkisi ile bağı incelenmeye çalışılmıştır. Teminat senedinin düzenlenme amacını oluşturan “teminat” kavramı tanımlanmaya çalışılmış, teminat senedi düzenlemenin inanç sözleşmesi ile bağlantısından bahsedilmiştir. Bu bölümde kambiyo senetlerine konulan teminat kaydı ile diğer kayıtların geçerliliği incelenmiştir. Nihayetinde teminat senedinin Doktrin ve Yargıtay kararı açısından şarta bağlanıp bağlanmadığı hususundaki görüşlere değinilmiştir.

İkinci bölümde ise teminat senedinin hukuki ilişkilerde kullanılma şekillerine değinilmiş, yargı kararlarına göre teminat senedinin çeşitleri, tanımı ve ispat kuvveti incelenmiş, lehdarına ve borçlusuna tanıdığı defî ve itiraz hakları ele alınmış, konu ile ilgili uygulamadan örnekler verilmiştir. Devamında ise teminat senedinin benzer uygulamalarla karşılaştırılması yapılmış böylece farklı yönleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Üçüncü ve son bölümde ise teminat senedinin kullanılması halinde takip hukuku ve dava süreçlerinde lehdarına ne yönde ispat kolaylığı sağladığı, alacağına kavuşmaya çalışan alacaklı tacirin kambiyo senetleri açısından icra takibi yoluna gittiğinde karşılaşılabileceği hukuki engeller, hem takip ve ispat hukuku hem de ceza hukuku açısından ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.2.Kıymetli Evrakın Tanımı

1.2.1. Kıymetli Evrak Kavramı

6102 Sayılı TK’ nun 3. Kitabında yer alan “Kıymetli Evrak” ibaresinin “Değeri Olan Belgeler” olarak Türkçeleştirilmesi mümkündür. Türk Ticaret Kanunu’ nun büyük

bir kısmının mehzazı addolunan İsviçre Borçlar Kanunu (Obligationenrecht / OR) ‘nun Almanca’ dan Türkçe’ye çeviri metninde Kıymetli Evrak terimi, “wertpapiere” olarak anılmakta ve bu terim, Türkçe’ de “değeri olan belge veya kağıt” şeklinde ifadesini bulmaktadır. Bahsi geçen İsviçre Borçlar Kanunu’nda yer alan bono ve poliçeye ilişkin hükümlerin mehzazı, 17.06.1930 tarihli “Cenevre Kambiyo Senetlerine İlişkin Birlik Anlaşması”dır. Çeke dair hükümlerin mehzazı ise 19.03.1931 tarihli “Cenevre Çek Anlaşmasıdır”. Her ne kadar Türkiye Cumhuriyeti Cenevre Konvansiyonları olarak anılan bu anlaşmaların tarafı ise de, Türkiye Cumhuriyetinde bu anlaşmalar henüz yürürlüğe girmemiştir. Ancak bu anlaşmaların, İsviçre Borçlar Kanununun mehzazı olması ve İsviçre Borçlar Kanununun da Türk Ticaret Kanunu’ nun oluşturulmasında mehzaz teşkil etmesi veçhile bu anlaşmaların Türk Ticaret Kanunu’ nu dolaylı olarak etkilediğini söyleyebiliriz.¹ Diğer bir değışle yukarıda bahsi geçen Cenevre Konvansiyonları, İsviçre Borçlar Kanunu’ na ithal edilmiş, İsviçre Borçlar Kanunu’ndan da çeviri yolu ile Türk Ticaret Kanunu’ na intikal etmiştir.²

Kıymetli Evrak, Türk Hukuku’ nda 6102 Sayılı TK 645. Maddesinde;

*“ Kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemediğı gibi başkalarına da devredilemez.”*³Şeklinde tanımlanmıştır. TK. 646. Madde’ sinde ise *“ Kıymetli evrakin borçlusu, ancak senedin teslimi karşılığında ödeme ile yükümlüdür. (2)⁴ Hile veya ağır kusuru bulunmadıkça borçlu, vade geldiğinde, senedin niteliğine göre alacaklı olduğı anlaşılan kişiye ödemedede*

¹ Can, M. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku*. 4. Bası Ankara: İmaj Yayıncılık, s.3

² Uslu, K.M., (2006) *Yeni Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.364 alıntılanan Öztan F. (1997) *Kıymetli Evrak Hukuku*. 2. Bası. Ankara: Turhan Kitapevi, s. 942

³ 6102 s. TTK [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf> (Erişim Tarihi: 07.12.2019)

⁴ Y. 11. HD ,02.04.1981, 628 E.,1456 K. “...Bilindiğı gibi, ticari senedin oluşmasının aşamaları (temel borç ilişkisi- temel alacak- kambiyo sözleşmesi ve aynı sözleşmedir) Yanların kambiyo ilişkisi kurma konusunda iradelerinin birleşmesi niteliğindeki kambiyo sözleşmesi aşamasını izleyen ve zilyetliğin devrini de içeren aynı sözleşme bulunmaksızın kambiyo ilişkisinin varlığından söz edilemez...Bu durumda davamızda çözülmesi gereken sorun senet zilyetliğini aynı sözleşme ile davacıya geçiş geçmediğini sağıtamaktır...Davacı ile davalı banka arasında, senet zilyetliğinin devrine ilişkin aynı sözleşmenin bağitlanmadığı anlaşılmaktadır...” Kendigelen, A. (2007) *Çek Hukuku*. İstanbul: Arıkan Basım Yayımları. s.149

bulunmakla borcundan kurtulur.”⁵

Hükmü yer almaktadır. Kıymetli evrakın bu tanımı, emre ve hamiline yazılı senetler bakımından yerinde olmakla beraber, nama yazılı senetler açısından Tekil’in bahsettiği gibi yerinde olmamıştır. Keza TK 647/2. Maddesinde yer alan “*senetten ayrı olarak devredilemez*”⁶ kuralı nama yazılı senetler için istisna teşkil etmektedir. Nama yazılı kıymetli evrakın devri, başka bir deyişle “alacağın temliki (devri) beyanının” ayrı bir belgeye yazılabileceği belirtilmiştir. Netice olarak Nama yazılı senetler ihtiva ettiği haklar açısından kıymetli evraktan ayrı bir kağıda yazılmak sureti ile senet ile birlikte devralana teslim edilmesi neticesinde, senede mündemiç olan hak da devredilmiş olacaktır.⁷ Ek olarak; TBK 183. vd maddelerinde yer alan alacağın devri hükümleri nama yazılı senetlerde de uygulanmakta olup bu doğrultuda borçlunun ileri sürebileceği şahsi defilerin de senedi devralana karşı dermeyan edilebilecek olduğunu söyleyebiliriz.⁸

Ticaret Kanunu’ndan yola çıkarak kıymetli evrakın bir “senet” olduğunu ve “hak ve senedin birbirine sıkı şekilde bağlanmış” olduğunu belirtebiliriz. Bu durumda Kıymetli Evrak’ın tanımında yer alan bu unsurları incelemek gerekecektir.

1.3. Kıymetli Evrakın Unsurları

1.3.1. Kıymetli Evrak Bir Senettir

Kanunda aslında bir “senet” olan kıymetli evrakın, bir kağıt üzerinde yer alan ve bir irade beyanı barındıran yazılı belge olduğu belirtilmektedir.⁹

---

⁵ 6102 s. TTK [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf> (Erişim Tarihi: 07.12.2019)

⁶ 6102 s. TTK [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf> (Erişim Tarihi: 07.12.2019)

⁷ Kayıhan, Ş. (2019) 6728 Sayılı Kanun ile Değişmiş Türk Ticaret Kanununa Göre: Kıymetli Evrak Hukuku. Ankara: Seçkin Yayınevi, s.33 alıntılanan Tekil, F. (1994) Kıymetli Evrak Hukuku. İstanbul: Beta Yayınevi, s.5

⁸ (Kayıhan, 2019. s.33)

⁹ Bozer, A. ve Göle, C. (2018) Kıymetli Evrak Hukuku. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma

Hak ve alacak elle tutulamayan, gözle görülemeyen, soyut kavramlar olduğundan senet, bu kavramların maddi bir varlığa dönüşmüş halidir.

*“Senet tıpkı bir yazı gibi, maddi varlığı olan ve olmayan iki hususun nev’i şahsına münhasır bir şekilde bağlanmasıyla doğmaktadır.”*¹⁰

İlaveten elektronik ortamda oluşturulan veriler de belge sayıldığından senedin HMK 199. Maddeye göre daha üst bir kavram olan “belge” sayılması gerektiğine ve dolayısıyla TK 645. Maddesinde yer alan senet kavramından belge anlaşılması gerektiğine dikkat çeken görüşler de bulunmaktadır.¹¹ Elektronik ortamda belge düzenlenmesinden bahsetmişken elektronik ortamda kıymetli evrak düzenlemenin mümkün olmadığını belirtmemiz gereklidir. Zira Elektronik İmza Kanunu 5/2 f;

*“ Kanunların resmî şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukukî işlemler ile banka teminat mektupları dışındaki teminat sözleşmeleri, güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemez.”*¹²

Bu itibarla TK’ nun 1526. Maddesinde ;

*“ Poliçe, bono, çek, makbuz senedi, varant ve kambiyo senetlerine benzeyen senetler, güvenli elektronik imza ile düzenlenemez. Bu senetlere ilişkin kabul, aval ve ciro gibi senet üzerinde gerçekleştirilen işlemler güvenli elektronik imza ile yapılamaz.”*¹³

denilmek sureti ile kambiyo senetlerine dair herhangi bir işlemin elektronik imza ile yapılamayacağı belirtilmiştir.¹⁴

Enstitüsü. T.İş bankası A.Ş. Vakfi, s.13

¹⁰Öztan, F. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku*, 23. Bası. Ankara: Yetkin Yayınları, s.10-11

¹¹ Ülgen, H. ve ark. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık,s.15.16, Bahtiyar, M.,(2019) *Kıymetli Evrak Hukuku: Ders Notları Soru Örnekleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık, s.14

¹² 5070 s. *EİK* [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5070.pdf> (Erişim Tarihi: 07.12.2019)

¹³ 6102 s. *TTK* [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf> (Erişim Tarihi: 07.12.2019)

¹⁴ (Bahtiyar, 2019. s 2)

1.3.2. Kıymetli Evrak Bir Hakkı İçermelidir

Kıymetli evrak özel hukuka konu olan bir hakkı kapsar. Bu hakkın eşya hukukuna ilişkin bir hak olması gereklidir. Borçlar hukukuna dair her alacak hakkının, yani para ve para ile ölçülebilen her türlü hakkın kıymetli evraka konu olabileceğini belirtmek mümkündür. Bu hakları Alacak hakları (Örn; bono-çek poliçe) eşya hukukuna dair haklar (Örn; ipotek senedi), ortaklık hakları (Örn; pay senetleri) ve ortaklık benzeri haklarla ilgili katılma hakları (Örn; adi intifa senetleri –kurucu intifa senetleri) şeklinde sıralamak mümkündür. Kıymetli evrakın unsuru olarak TK’nda sayılmamış ancak kıymetli evrakın özelliği olarak kabul edilmiş olan “kıymetli evrakın tedavül özelliği”, TK’ nun 645. Maddesinde bahis konusu yapılmamıştır. Şahsa bağlı bir hakkın (Örn; sükna hakkı) kıymetli evraka konu olması düşünülemez. Oysaki; Kıymetli evrakın bir başkasına devredilme özelliğinin asli nitelik taşıdığını belirtmek gerekir. Ticaretin daha kolay işlemesi açısından bir ihtiyaç haline gelen kıymetli evrak, aslında eşyanın bir kağıt parçasına dönüştürülmüş halidir.¹⁵ Böylelikle eşyanın bir başkasına basit bir işlemle devri sağlanabilmektedir. Meğerki ; “ciro edilemez” kaydı ile başkasına devir kabiliyeti sakatlınsın. Bu sebeple Pulaşlı, tedavül kabiliyetinin kıymetli evrakın bir unsuru olarak sayılmamasının yerinde olduğunu belirtmiştir.¹⁶ Eklemek gerekir ki Yargıtay’ın müstakar içtihatları ve doktrindeki ortak fikre göre; “ciro edilemez” kaydı, senedi menfi emre kaydı haline getirmektedir. Dolayısı ile borçlu bu kaydı kullanır iken senedin tedavül etmesini kısıtlamaktan öte, lehbara karşı ileri sürebileceği defileri 3. Kişiyeye karşı da ileri sürebilme amacı taşımaktadır. Bu sebeple sözkonusu senetler nama yazılı senet hükmünde sayılmakta ve alacağın temlik hüükümleri çerçevesinde

¹⁵ “Doktrinde hakkın senet ile doğup doğmadığı hususu tartışmalıdır. DOMANIÇ kıymetli evrakın izhari nitelikte olduğunu düşünmektedir. Bu kapsamda kıymetli evrakın oluşturulması için öncelikle bir hakkın doğmuş olması gerektiğini belirtmiştir. Kıymetli evrakta senedin üzerine hukuki sebebin bildirilmemesi üçüncü şahıslara karşı ileri sürülebilme kuralını etkisiz bırakma ve kayıtsız şartsız ödenmesinin sağlanması amacını taşımaktadır. “LERZAN ise DOMANIÇ’in görüşüne kıymetli evrak içinde yer alan kambiyo senetleri bakımından katılmadığını belirtir. Konstitüf kıymetli evrak (ihdasi kıymetli evrak) özellikle kambiyo senetlerine has bir özelliktir. Zira bu senetlerde hakkın senede sıkı surette bağlı olduğunu belirtmek gereklidir. Senetsiz hakkın dermeyerinin mümkün olmadığı, tedavüle çıkarıldığında senedi ele geçiren hamillerin (iyiniyetli) temel ilişkiyi bilmesinin gerekmediği, onlarda "Hukuki Görünüş Teorisi" gereğince itimat uyandıran, bu sebeple de kendilerine "Kamu itimadına mazhar olan senet" dedirten, temel borç ilişkisinin defi olarak iyiniyetli hamillere karşı ileri sürülemeden, yüksek tedavül gücüne sahip, mücerret senetlerdir. Şeklinde tanımlamaktadır. ” Yılmaz, L. (1999) *Evraksız Kıymetli Evrak*. M. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi C: XV, s.435 – 452

¹⁶ Pulaşlı, H. (2019) *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*. Ankara: Adalet Yayınevi, s.37

devredilebilmektedir.¹⁷

1.3.3. Kıymetli Evrakta Senet ile Hakkın Birbirine Sıkı Şekilde Bağlı Olması

Kıymetli evrakta hak ve senet iç içe geçmiştir. Hakkın senetten bağımsız şekilde ileri sürülmesi mümkün değildir.¹⁸ “Mündemiçlik” olarak addolunan bu durum, senet ile hakkın hemhal¹⁹ olması anlamına gelmektedir. Balon ile içindeki hava veya beden ile ruh arasındaki münasebet gibi senet, üzerinde taşıdığı hak ile iç içe olup hak yerine getirilinceye kadar ondan ayrılamamaktadır. Senede herhangi bir zarar gelmesi halinde üzerindeki hakka da zeval gelecektir. Hakkın talep olunması için ise senede ihtiyaç duyulmaktadır. Hakkın devri için de senedin devri şarttır. Netice olarak kıymetli evrakın üzerindeki hakkın senetten ari olarak dermeyan edilememesi gibi başkasına da devredilmesinin imkanı bulunmamaktadır.²⁰ Bunun örneklerini kanundan verecek olur isek;

-İİK 167 vd. maddesinde kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna gidecek olan alacaklı, senedi ibraz etmeden takibe başlayamamaktadır.

-TK 646. Maddesine göre kıymetli evraka dayanarak hak talep eden kimse mutlaka senedi teslim etmelidir.

-TK 646/1 Borçlu senedi ibraz edemeyen kişiye borcunu ödemek zorunda değildir. Dolayısı ile senedi ibraz edemeyene yapılan ödeme ile borcundan kurtulma imkanı bulunmamaktadır.²¹ Böylece borçlu mükerrer ödeme yapma tehlikesi ile karşı karşıya kalabilecektir. Diğer bir anlatımla borçluya hak sahibinin kim olduğunu

---

¹⁷ Soykan, İ.C. (2019) *Kambiyo Senetleri Cirounun Düzenleyen Tarafından Yasaklanması*. İstanbul Hukuk Mecmuası. Vol.77 (1): s 246-248

¹⁸ “Hak ile senedin sıkı şekilde bağlanması, hakkın senedin içine yerleşmesi gerekir. Bu öyle yerleşmedir ki hak senetten ayrı olarak devredilemez. Senet olmaksızın bir başkasına karşı ileri sürülemez” Bahtiyar, M. (2018) *Kıymetli Evrak Hukuku: Ders Notları Soru Örnekleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık. s.4)

¹⁹ Hemhal (Farsça hem, Arapça hal) ; Aynı durumda olan “ Türk Dil Kurumu Sözlükleri” [Çevrimiçi] Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi 21.12.2019)

²⁰ Çetiner, B. (2016)*Geniş Kapsamı Teminat Amacı Açıklamalarının Geçerliliği Sorunu*. Cevdet Yavuz’a Armağan s.357 Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi; C.22. S.3 Dergipark. [Çevrimiçi], Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr> (Erişim tarihi : 07.12.2019)

²¹ (Ülgen, ve ark 2019, s. 18)

araştırma yükümlülüğü yüklenmiştir.

1.4. Kıymetli Evrakın Adi Evrak ile Karşılaştırılması

Usul Hukukuna göre “Resmi Senet”; hukuki işlemin, bir irade beyanının veya herhangi bir vakianın tespit edilmesini sağlayan ve yetkili şahıslar tarafından düzenlenip onanan belgedir. “Adi Senet” ise aleyhinde hukuki sonuç doğacak kişi eliyle imza dermeyen edilen belgedir.²²

Postacıoğlu, Belgesay ve Kuru, Senedi; “ *Bir kimsenin kendi aleyhinde delil teşkil etmek iradesiyle vücuda getirdiği bir belgedir.*” şeklinde tanımlamaktadır. Senet maddi ve gayri maddi (muhteva) olarak iki bölümden oluşmaktadır. Maddi Unsurlarını kağıt ve üzerine atılan kayıtlar oluşturmakta iken manevi unsurunun ise tespiti amaçlanan hukuki durumu (fiil, irade beyanı, tasarrufu) açık ve kesin olarak göstermesinden oluştuğunu belirtebiliriz.²³

1.4.1. Kıymetli Evrak ile Adi Senet Arasındaki Farklar

- Kıymetli evrak para alacağı, ortaklık, mülkiyet veya rehin haklarını ihtiva ederken adi senet bunlardan başkaca hakları da mündemiçtir.
- Kıymetli evrakta taraflardan biri borçlu olur iken adi senette her iki tarafın da borcu yüklenmesi imkan dahilindedir.
- Kıymetli evrak sıkı şekil şartlarına bağlı iken adi evrakta şekil şartı yoktur.
- Hak ile senet birbirine sıkı şekilde bağlı iken alacak hakkı adi senetler ileri sürülmeden de talep konusu edilebilir ve ödenmesi mümkündür.
- Kıymetli evrakta devir de şekil şartına bağlı iken adi senette devir için Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.
- Kıymetli evrakın, şekil şartlarına havi olması, kıymetli evrakın soyut borç ikrarı²⁴

---

²² “ İleride çıkabilecek anlaşmazlıkları önlemek, isbatını kolaylaştırmak için irade beyanının yazı ile tesbitinden ve binnetice fikrin zahiri şeklinden ibarettir.” (Erman, E. S. (1973) *Police, Bono, Çek ve Kambiyo Senetlerine Ait Özel Takip Yolları*. Ankara: Güneş Matbaacılık, s.13)

²³ (Erman, 1973, s. 13)

²⁴ “ Buradaki soyutluktan kasıt başka bir hukuki ilişkiye ihtiyaç duymadan alacağın bizatihi kambiyo senedinin kendisinden kaynaklanmasıdır. Bir kısım kıymetli evrak için soyutluk, alacaklı ile borçlunun senet metnini hazırlama şekline bağlıdır. Oysa ki soyutluk ilkesi çerçevesinde Kambiyo senetleri yazılış türüne bakılmaksızın kayıtsız şartsız borç ikrarını içermelidir. Temel ilişkiden

sayılması, kıymetli evrakta yer alan imzaların bağımsızlığı gibi özellikleri sebebi ile adi senetten farklı olduğunu ve ticari hayatta güven sağladığını söyleyebiliriz. Oysa ki adi senet, alacağı devralan kişilere güven sağlamamaktadır.

- Türk Ceza Hukuku açısından Kambyo senetleri, emtia senetleri, menkul kıymetler ve diğer bazı kıymetli evraklar, resmi evrak hükmünde olup söz konusu evrakların üzerinde oynama vs değişiklik yapmak “resmi evrakta sahtecilik” anlamına gelmektedir. Oysa ki; adi senetler resmi evrak olarak değerlendirilmemektedir.

- Kıymetli evrakta ifa mahalli borçlu ikametgahı iken adi senette ödeme yeri alacaklının ikametgahıdır. Ancak aksini kararlaştırmak mümkündür.²⁵

- Kıymetli evrakta yer alan taahhütler, süre hariç hiçbir şekilde şarta tabi tutulmamaktadır. Özellikle de kambyo senetleri süre dışında bir şart içermez. Oysa ki; adi senetlerde yer alan taahhütlerin şarta tabi kılınması mümkündür.²⁶

1.5. Kambyo Senetleri ve Özellikleri

1.5.1. Kambyo Senedinin Tanımı

Türk Ticaret Kanununun Üçüncü kitabının dördüncü faslında yer alan “kambyo senetleri”²⁷ eski kanunda “Senedat-ı Ticariye” olarak anılmakta iken bu senetler için “ticari senet” ifadesi de kullanılmaktadır.²⁸ Kıymetli evrakın bir çeşidi olan kambyo senetlerinin ihtiva ettiği hak açısından ayırım yapılacak olur ise bu senetlerin “para alacağını” temsil ettiği belirtilebilir.

---

bağımsız olmasının neticesinde temel ilişkinin sakat olması ve ileri sürülebilecek defiler kambyo ilişkisini etkilemez. Bu şekilde hamilin konumu kuvvetlendirilerek senedin tedavül özelliği desteklenmektedir. Bir görüşe göre; bağımsızlık kambyo senedinin temel özelliği olup temel ilişkiden etkilenmemektedir. Diğer bir görüşe göre; soyutluk ilkesi tüm kıymetli evrak çeşitleri için geçerli olmamaktadır. Emsal olarak nama yazılı kıymetli evraklar gösterilebilir. Tedavüle çıkmayan senedin keşidecisi ve lehdarı açısından soyutluk ilkesi geçerli değildir. Diğer bir görüşe göre ise soyutluktan kıymetli evrakın üzerinden temel ilişkinin anlaşılabilmesi, dolayısı ile borçlunun şahsi defileri ileri sürememesi kamu güvenine mazhar olması anlaşılmalıdır. Kamu güvenine mazhar olma özelliği senedin taraflarını değil kural olarak iyiniyetli 3. Kişileri koruyarak senede güven duygusunun gelişmesini sağlar.” (Aktaş, M. M., ve Gülerci A.F (2014) *Ticaret Hukuku: Ticari İşletme Hukuku-Şirketler Hukuku-Kıymetli Evrak Hukuku*. Kütahya: Academia Yayınevi, s.233)

²⁵Şengel, M. A. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku*. İzmit: Temsil Kitap, s.11

²⁶ Domaniç, H. (1975) *Kıymetli Evrak Hukuku*. İstanbul: Fakülteler Matbaası,s.17

²⁷“ Kambyo senetleri, emre yazılı senetlerden olup keşidecinin mevsuf ve şekle bağlı, soyut(Mücerret) bir ödeme vaadini ya da havalesini ihtiva eder.” Kınacıoğlu, N. (1970) *Kambyo Senetleri*. Ankara: Ayyıldız Matbaası, s.5

²⁸Reisoğlu, S.(1985) *Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Çek*.Ankara: Ayyıldız Matbaası,s.1

Araştırma konumuzu teşkil eden teminat senedinin lehdarına kazandırdığı veya kazandırmadığı hakları anlayabilmek için Kambyo senetlerinin özelliklerini ve kullanım alanlarını biraz daha derinlemesine incelemek gerekmektedir.

1.5.2. Kambyo Senedinin Özellikleri

- 1- Kambyo Senetlerinin sebebini bir “para borcu” yani bir “alacak hakkı” oluşturur.
- 2- Kambyo senetleri kanunda “emre yazılı” senetler olarak kabul edilmektedir. Üzerinde “Emrühavalesine” veya “emrine” yazılı olmasa dahi kanunen emre yazılı sayılmaları esastır. Böylelikle kambyo senetlerinin kamu güvenine mazhar olabilmesi imkanı tanınmakta, alacağın devri hükümleri ile değil cirolama yolu ile devri mümkün olmaktadır. Nama yazılı kambyo senedinin oluşturulması için” olumsuz emre” kaydının senet üzerine dercedilmesi şarttır.
- 3- Kambyo senetlerinde hak ile senet arasında güçlü bir bağ mevcuttur. Bu borç aranacak borç olup götürülecek olan borçlardan değildir.²⁹ Dolayısı ile hamilinin senedin ödenmesi için söz konusu senedi ibraz etmesi şarttır.
- 4- Kambyo senedinde yer alan hak, ancak senedin ibrazı karşılığında istenebilir ve bu hak ancak senedin devredilmesi sureti ile devrolunabilir.
- 5- Kambyo senedinde yer alan hak tedavül kabiliyeti olan bir haktır.
- 6- Kambyo senetlerinde İmzaların bağımsızlığı ilkesi geçerlidir.³⁰
- 7- Kambyo senetlerinde mücerretlik ilkesi geçerlidir.³¹

²⁹ Bu konuda Yargıtay tarafından verilmiş bir kararda aşağıda belirtilen ifade yer almaktadır. “Kambyo senetlerinden doğan alacaklar, aranacak (aldırılacak) alacaklar niteliğinde olduğundan, bu alacaklar için EBK m.73/1 (TBK m.89/1) hükmü uygulanmaz. Yani kambyo senedi alacaklısı, EBK m.73/1 (TBK m.89/1), kendi yerleşim yerinde kambyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapamaz; borçlunun yerleşim yerinde takip yapabilir. Buna karşılık, bononun tanzim yerinde takip yapılabilir (İİK. m.50/1) (Kuru, 2013, s.762).” Y.HGK 15.11.2018. E. 2017/12-2253, K. 2018/1718 Kazancı, [Çevrimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi 22.12.2019)

³⁰ “ETK 660. md (Yeni TK 748. Md) Bir poliçe metni değiştirildiği takdirde, değiştirmeden sonra poliçe üzerine imza koymuş olan kişiler, değişmiş metne ve ondan önce imzasını koyanlar ise eski metne göre sorumlu olurlar.” imzaların istikbali ilkesi, burada kendini farklı şekilde göstermektedir. Tüzel, 2005,s.13) Bozkurt, T.(2019) *Ticaret Hukuku, Kıymetli Evrak Hukuku*, Cilt III, 3. Baskı. Ankara: Legem Yayıncılık,s. 48, Tüzel, H. N., (2005) *Kambyo Senetlerinde Tahsil Ciro*, Bursa: Alp Yayınları, s.13

³¹ Genel kaide; kıymetli evrakın, temelinde yatan hukuki ilişkiden bağımsız olmasıdır. Düzenlendikten sonra, artık doğumuna sebebiyet veren hukuki ilişkide oluşabilecek aksaklık ve bozukluk bahse konu kıymetli evrakın hüküm doğurmasına engel olamayacaktır. Örn; A B’den aralarında kararlaştırdıkları belirli bir meblağda bir mal almış ve karşılığında bono düzenleyip teslim etmiş ise satılan malın teslim edilmemesi veya malın ayıplı olması veçhile temel hukuki ilişkinin fesih olması sebebi ile kural olarak A, B ‘ye senedi ödememezlik edemeyecektir. (İmregün, O. (1995) *Kıymetli Evrak Hukuku: Genel*

- 8- Kambiyo senedi bir kredi veya ödeme vasıtasıdır.
- 9- Kambiyo senetleri sıkı şekil şartlarına tabidir. Sıkı şekil şartlarına uymayan senetlerin kambiyo senedi niteliği bulunmaz.³²
- 10- Kambiyo senedin iptali kanunda özel hükümlere bağlanmıştır.³³

Kambiyo senetlerinin bazı özellikleri araştırma konumuzu yakından ilgilendirmektedir. Mücerretlik unsuru teminat senedinin geçerli olup olmadığının tespitinde önemli rol oynamaktadır. Bu sebeple kambiyo senetlerinin bu özelliği daha ayrıntılı şekilde incelenmiştir.

1.5.3. Kambiyo Senetlerinin Mücerretlik Özelliği

Kambiyo senetlerinin en önemli özelliği soyut borç ikrarı olmaları, diğer bir deyişle sebepten mücerret olmalarıdır;³⁴

Kambiyo taahhütleri asıl borç ilişkisinden soyuttur. Yani taraflar arasında bulunan temel hukuki ilişkinin mahiyeti, senet üzerinden anlaşılamaz. Bu itibarla soyutluktan anlaşılması gereken şey, temelde yatan hukuki ilişkinin var olmadığı değil, senede bakarak bu ilişkinin anlaşılamayacak olmasıdır. Kambiyo senetlerinin bu özelliği sayesinde senedi elinde bulunduran hamil, hakkın doğumuna sebebiyet veren alt

---

Hükümler, Kambiyo Senetleri, Makbuz Senedi, Varant. İstanbul: Filiz Kitapevi, s.7-8)

³²Y.İBGK,14.12.1992,E.1992/1,K.1992/5 “ Çek, Türk Ticaret Kanunu'na göre kıymetli evrak mahiyetinde bir kambiyo senedir ve hukuki niteliği itibariyle bir havaledir. Bu havalenin yazılı şekilde yapılması, belli şekil şartlarını içermesi ve kayıtsız şartsız bir ödeme yetkisi biçiminde olması gerekir. Diğer kambiyo senetlerinde olduğu gibi çekte de sıkı sıkıya şekle bağlılık esası geçerlidir. Zorunlu unsurlardan birinin bile eksikliği çekin bu niteliğini ortadan kaldırır. Çekin zorunlu unsurları Türk Ticaret Kanunu'nun 692-693. maddelerinde gösterilmiştir. 3167 sayılı Çek Kanunu'nun 3. maddesi de dikkate alındığında; a) Banka tarafından mevzuattaki tanıma uygun şekilde bastırılmış çek yaprağı olması; b) Bu çek yaprağının: Çek kelimesini; c) Hesabın bulunduğu muhatap banka şubesinin adı ve keşidecinin hesap numarasını; ç) Kayıtsız şartsız bir bedelin ödenmesi için havaleyi; d) Keşide gününü ve keşide yerini ihtiva etmesi zorunludur. ”

³³ (Yılmaz. L. 1999, s. 436, Şengel, 2019. s.27)

³⁴ Y.12. H.D. 14.07.2011, 33703 E.,15725 K. ...”Mülga TK 583. Md. vd (Yeni TK 670. Md. vd)’nda düzenlenen kambiyo senetlerinin başlıca özelliklerinden biri sebepten mücerret oluşlarıdır. Senet metninden ayrıca ve açıkça anlaşılmadıkça doğumuna sebep olan ilişkiden bağımsız olarak takip konusu edilirler... Takibe konu 14.03.2008 tarihli davacı tarafından keşide edilen çek üzerinde dava konusu edilen sözleşmeye açıkça atıf bulunmamaktadır. Taraflar arasındaki sözleşmeden kaynaklanan ihtilaflar dar yetkili icra mahkemesinde görülemez. Kambiyo senetlerinin de illetten mücerret oluşları da dikkate alınarak, davacının iddia ettiği kısmi ödemeyi gösteren banka dekontunun okunaklı sureti getirtilerek açıkça takip konusu çeki atfen ödendiğinin anlaşılması durumunda itirazın bu miktarla sınırlı olarak kabulü yerine davanın tümüyle kabulü doğru değildir.” Karanfil, K. (2014) *Kambiyo Senetlerinde Sıkça Yapılan Hatalar*. Ankara: Adalet Yayınevi, s.242

ilişkiyi kanıtlamak zorunda kalmayacak, netice olarak da sadece senedi ileri sürmek sureti ile alacak hakkını kanıtlayabilecektir. Bu duruma da “ispat soyutluğu” adı verilmektedir.³⁵ Aslında Kambiyo taahhüdü, poliçenin keşidecisinin, çek veya bono düzenleyicisinin yahut bu senetleri ciro eden kimsenin, lehdar veya kendisine ciro edilen şahsa, kambiyo ilişkisi dışında bir nedensellik ilişkisinden bağımsız ve soyut bir taahhütte bulunmasıdır. Senet üzerinde asıl ilişkinin gösterilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Kaldı ki söz konusu hukuki ilişkiye işaret edildiğinde kambiyo taahhüdü batıl olmaktadır. (TK. 776 / 1 / b. md, TK. 777. Md ³⁶) Bir başka anlatımla senet ile meydana gelen hak, ne hukuki ilişkinin varlığına, ne de geçerliliğine bağlıdır. Bu sebeple de senedi elinde bulunduran hamil, asıl borç ilişkisinden doğan hakları iktisap edememekte olup sadece senetteki hakları kazanabilmektedir. ³⁷

Kambiyo senetleri alacaklı ve borçlu arasında mevcut olan hukuki münasebete dayalı olarak keşide edilse de senedin muhtevasında yer alan borç, senedin keşide edilmesini sağlayan, hukuki vaziyetten büyük ölçüde farklı ve bu ilişkidir soyuttur. (mücerrettir).³⁸ Bu soyut özellik vesilesiyle senette ortaya çıkan hakkın ileri sürülmesi kolaylaşır, dolayısıyla bu durum senedi elinde bulunduran 3. Kişiyi “ emniyetli bir hak” sağlamaktadır. ³⁹ Türk Hukuku’ nda kıymetli evrakın soyutluğu konusunda farklı iki görüş vardır. TBK 18.md⁴⁰ hükmünü kıymetli evraka

³⁵ (Pulaşlı, 2019 s.40)

³⁶ “ TK.776 /1/b. maddesi” Bono veya emre yazılı senet, kayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödemek vaadini, içerir. TK. 777 maddesi İkinci ilâ dördüncü fıkralarda yazılı hâller saklı kalmak üzere, 776 ncı maddede gösterilen unsurlardan birini içermeyen bir senet bono sayılmaz” 6102 s. TTK [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf> (Erişim Tarihi: 07.12.2019)

³⁷ “Fransız hukukunda ise durum farklıdır. “Code Civil” in 1108. Maddesi hükmünce kambiyo alacağı temel (nedensel) ilişkinin muteberiyetine bağlı tutulmuştur. Kambiyo senetleri bu hüküm gereğince soyut mahiyette değildir.”(Kınacıoğlu,1970 s.9) ” İsviçre Türk Hukukunda ise her iki görüşün de tarafları vardır. Örneğin TEKİNAY ve TANDOĞAN zayıf borçluları koruma gerekçesi ile ispat mücerretliği görüşünü, SUNGURBEY ve OĞUZMAN ise Mülga TBK 66 c2 (TBK 82/II) den hareketle bu görüşün aksini savunur. (Bahtiyar,2019, .s.7)

³⁸ Tuna, E. ve Gürbüz, D.G. (2013) *Ticaret Hukuku Prensipleri: C. III. Kıymetli Evrak*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihat Sayar Eğitim Vakfı Yayınları No:493/726,s 37

³⁹ “ Keşidecinin lehdara karşı ileri sürebileceği defilerin 3. Kişiyi karşı ileri sürülememesinin nedeni olarak bononun illetten mücerret olmasına bağlayanlar vardır. Halbu ki, bononun son hamiline borçlunun asıl borç ilişkisine bağlı defileri ileri süremeyeceği hususu, bononun illetten mücerret ilkesinden ayrı olarak TK 659. ve 687. Md’lerinde ele alınmıştır. Buna göre kambiyo senetleri olarak nitelendirilen poliçe, bono ve çek illetten mücerret senetler olmalarına rağmen defi konusu nama, emre ve hamiline yazılı olmalarına göre değişik şekillerde hükme bağlanmıştır. Nama yazılı senetler, alacağın devri yolu ile devredildiğinden, bu senetlerde borçlu, son hamle karşı doğrudan doğruya asıl borç ilişkisine dayanan defileri ileri sürebilecek, oysa emre ve hamiline yazılı senetlerde son hamile karşı bu defileri ileri süremeyecektir.” (Bozer ve Göle, 2018, s.28)

⁴⁰ TBK 18. Madde “Borcun sebebini içermemiş olsa bile borç tanınması, geçerlidir”

uyarlayanların yanı sıra, bahse konu mücerretlik teorisi hakkında farklı düşünceler de bulunmaktadır.

Poroy/Tekinalp, İmregün, Kınacıoğlu, Pulaşlı “Soyutluk” Bir kıymetli evrakın, onu oluşturan temel hukuki ilişkinin sakatlanmasından etkilenmeyerek geçerli olmasıdır. “Maddi Soyutluk” görüşünü savunurken;

Öztan, Bozer, Göle, Karayalçın, İnan’ ın savunduğu soyutluk ise bir kıymetli evrakın düzenlenmesini sağlayan hukuki ilişkinin anlaşılmasına imkan vermemesi, senedin metninden alt ilişkinin anlaşılmamasıdır. “Şekli Soyutluk” Bu görüşü savunanlar kişisel defilerin iyiniyetle senedi elinde bulunduran hamile karşı ileri sürülememesinin sebebi olarak “senedin mücerret olmasına değil kamu güvenine mazhar olması” gerçeğini ileri sürerler.⁴¹

1.5.4. Kambiyo Senetleri ile Temelinde Yatan Borç İlişkisinin Karşılıklı Durumları

Hukuki işlemleri, bir sebebe bağlı olup olmamalarına göre “sebebe bağlı” ve “soyut” hukuki işlem olarak iki gruba ayırmak mümkündür. Hukuki Sebep; bir hukuki işlemin sujelerinin gözettiği hukukça önemli bir amaç ve bu kişilerin elde etmeyi tasarladığı fayda olarak tanımlanmaktadır. Bir hukuki işlemin geçerliliği temelde yatan sebebin de varlık ve geçerliliğine bağlı ise hukuki işlemin sebebe bağlı olduğunu belirtebiliriz. Eğer hukuki işlemin geçerliği, temelinde yatan sebebe bağlı değil ise yapılan işlemin soyut hukuki işlem olduğunu belirtmek mümkündür.⁴²

Taraflardan birinin diğerinin malvarlığına yaptığı kazandırma işleminin çeşitli sebepleri vardır. Bu sebepler, Borçlandırıcı ve Tasarruf işlemleri olarak iki şekilde incelenmektedir. TBK ‘nun 18. maddesinde sebep içermeyen borç tanınmasının geçerli olduğunun belirtildiği ve TBK. ‘nun 77. maddesinde hukuki sebep bulunmadan bir başka şahsın emek ve malvarlığından zenginleşmenin geri verilmesi

⁴¹ (Bahtiyar,2019, s.9.)

⁴² Eren, F. (2012) *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları, s.179

gerektiğinin belirtildiği hükümlerde de “sebepl” ifadesine yer verilmektedir. ⁴³Roma Hukukundan günümüze kadar gelen anlayışa göre kazandırma gayesi 3 temel sebeple kurulabilir.

-Causa Solvendi; Eda ve İfa sebebi

- Causa Donandi; Bağış Sebebi

-Causa Credendi; Ödünç Verme sebebi⁴⁴

Bu tanımlamaya katılmakla birlikte eksik olduğunu ifade eden Tunçağ ve Sungurbey bu tanımlara ” - Teminat sebebi , -Tecdit Sebebi, - Tesbit sebebi gibi hukuki sebeplerin de eklenebileceğini belirtmişlerdir. ⁴⁵

Doktrinde, Kambiyo senetlerinin temelinde yatan hukuki sebebin, taraflar aksini kararlaştırmadıkça “ Causa Solvendi” yani “ifa uğruna” düzenleme şeklinde olacağı fikri savunulmaktadır.⁴⁶ Yani Kambiyo senedinin düzenlenmesi ile asıl borç ilişkisi sona ererek yeni bir borç ilişkisi meydana gelmemekte⁴⁷ bilhassa senedin ödendiği an itibari ile borç sona ermektedir.⁴⁸ Kambiyo senetlerinin İfa Yerine düzenlenmesi ise istisna olup, tarafların bu konuda açıkça “tecdit” yani “yenileme” yapmak istediklerini belirtmiş olmaları gerekmektedir. Bu durumda mevcut borç, tüm ferileri ile birlikte sona ererek yeni bir borç doğmaktadır.⁴⁹ Bu durumda aynı ve şahsi teminatlar da esas borç ile birlikte sona ermektedir. ⁵⁰ Poroy’a göre; kambiyo

---

⁴³ (Eren, 2012, s.183)

⁴⁴ Tekinay, S.S. (1971) *Borçlar Hukuku*. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını. İstanbul; Kutulmuş Matbaası, s.50

⁴⁵ (İnan, N. (1969) *Türk Hukukunda Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları*. Ankara; Bilgi Basımevi s.16 alıntılanan Sungurbey, İ. (1957) *Borç İkrarı ve Borç Vaadi*. İstanbul; İsmail Akgün Matbaası, s..88.)

⁴⁶ “Kıymetli evrak verildiğinde, bunun mevcut bir borcu ifa amacıyla olduğu kabul edilir. Aksinin ispatının külfeti, senedi verene aittir... TBK 133. Md “/2 .. “mevcut bir borç ilişkisi için kambiyo taahhüdünde bulunulması... tarafların açık yenileme iradeleri olmadıkça yenileme sayılmaz.” (Öztaş, 2019, s.70)

⁴⁷ Topsoy, F. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku Ders Notları*. İzmit: Legal Yayıncılık, s.40

⁴⁸ (İmregün, 1995, s.35)

⁴⁹ “Taraflar arasında Yenileme yapıldığının tespiti için 1- Eski borcun ortadan kalkması 2- Yeni borcun doğması 3-İki borç arasında bir farkın bulunması (Eski ve yeni borcun arasındaki hukuki sebebin değişik olması) 4-Yenileme iradesinin bir arada bulunması gerekmektedir.” (Tekinay, 1971. s 656-660)

⁵⁰ Poroy, R. ve Tekinalp, Ü. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*. 23. Bası. İstanbul: Vedat

taahhüdüne İfa Uğruna girişilmesi halinde, temelde yatan borçlanma münasebetinden kaynaklanan müracaat hakkı ortadan kalkmamakta, o hak ile yarışan ve paralel (Mütelahik) bir hak olan kambiyo senedinden doğan hak meydana gelmektedir.⁵¹ Bu itibarla Kambiyo senedinin vadesi geldiğinde adi alacağın da talep edilebilme hakkı doğmaktadır. Alacaklı seçimlik olarak, isterse kambiyo senedini ileri sürerek alacağını elde edebilir, isterse adi hukuki ilişkiden doğan alacağını talep edebilir.⁵² Kambiyo senedi düzenlenmekle bu senetten doğan talep hakkı donmakta, dolayısı ile kambiyo senedi, üzerinde yazılı vadesine kadar uzatılmış olmaktadır.⁵³ Bu duruma da hakların yarışması (telahaku) adı verilmektedir.⁵⁴ Senedin ifa edilmesinin karşılığında alacaklının kambiyo senedini geri vermesi gereklidir. Diğer bir seçenek de tarafların bedelsiz olması konusunda mutabık kaldıkları senet çeşitleridir. Bu ahvalde senet ifa uğruna veya ifa yerine geçen bir edim değil bizzat İfanın Kendisi olmaktadır.⁵⁵

Sonuç itibari ile alacaklı ve borçlu arasındaki ilişkinin kambiyo ilişkisi gereği ifa uğruna düzenlendiği kabul edilmelidir. Belirtmek gerek ki tarafların bu hususun aksini kararlaştırması mümkündür. Örnek; “Bono” nun teminat gayesi ile düzenlenmesi. Bu itibarla senedin içeriğinde “teminat” bedel kaydının bulunması onun kambiyo senedi niteliğini etkilememektedir.⁵⁶

Araştırma konumuzu teşkil eden “teminat senedi” nin, kıymetli evrak türlerinden kambiyo senedi vasfını taşıyıp taşımadığı konusu, oldukça tartışmalıdır. Konu ile ilgili birçok Yargıtay kararı bulunmasına ve Yargıtay’ın uygulamasının da istikrar

---

Kitapçılık s.147, Domaniç, 1975, s.129

⁵¹ Kurulmuş olan bu hukuki muameleyi, alacaklının borca karşılık rehin veya kefil almakla alacağını garanti altına almasına benzetebiliriz. Nasıl ki borcun ödenmesi gerektiği vadede ifa edilmemesi halinde alacaklı rehlin paraya çevrilmesi veya kefilin aleyhine de icra takibi ikame etme yoluna gitmesi, bu hususların mümkün olmaması halinde de alacaklı genel hükümler çerçevesinde alacağına kavuşmak için diğer dava yoluna gitmesi mümkün ise adi alacağını kambiyo senedine dayandıran alacaklının da çok daha etkin bir yol olan adi takip yoluna gitmektense kambiyo senetlerine müstenid icra takibi yoluna gitmeyi elde etmekte burada bir hukuki engelle karşılaşması halinde genel hükümlere göre alacağına kavuşabilmeyi tercih edebilmektedir. (Domaniç, 1975, s.129)

⁵² Teoman, Ö. (1994) *Yaşayan Ticaret Hukuku, Hukuki Mütalaalar C.I* İstanbul: Beta Basım Yayım, s.74)

⁵³ 11. HD,25.04.1978, E: 2055/K. 2164 (Poroy ve Tekinalp, 2019,s.147)

⁵⁴ (Topsoy, 2019, s.41)

⁵⁵ (İnan,1969, s.16)

⁵⁶ (Gürbüz, A. H. (1986) *Ticari Senetlerin İptali Davaları ve Ticari Senetlere Özgü Sorunlar*. İstanbul: Cem Ofset. s.230, Teoman, 1994, s.75)

kazanmış olmasına rağmen söz konusu hukuki düzenlemeler uygulamada ihtiyaca halen cevap verememekte, bu duruma uygulayıcılar tarafından hatalı ve eksik değerlendirmeler de eklendiğinde, konu ilgili ihtilafların giderek çoğaldığı gözlemlenmektedir. Ancak ekonominin bir yandan ticari hayatı kötü etkilemesi ile tacirin güven mekanizması arayışı ve kolay elde edebilmesi açısından teminat senetlerine ihtiyacın artması gerçeğini de dikkate almak gerektiği düşünülmektedir.

1.6. Teminat Senedinin Tanımı

1.6.1. Teminatın Tanımı ve Kapsamı

Bir borç ilişkisinin riski, alacaklı tarafından iki şekilde garanti altına alınabilir. Alınan garanti şekillerinden biri, borçlunun durumunu ağırlaştırmakta iken, diğeri borçlunun sorumluluk sınırını genişletmektedir. Borçlunun durumunu ağırlaştıran unsurlar, cezai şart vs. gibi borçlunun borcunu yerine getirmesi için kullanılan zorlayıcı unsurlardır. Diğer seçenek ise borçlunun sorumluluğunun genişletilmesidir. Bu duruma örnek olarak; borcun teminatlandırılmasını, gösterebiliriz.⁵⁷

Bir alacağı garanti altına alma fonksiyonuna sahip olan teminatın, özellikle bankacılık sektöründe görülen “mevcut ve doğacak olan alacaklar” için alındığı ve bu kapsamın oldukça geniş tutulduğu görülmektedir. Alacağın ne kadarlık kısmının veya hangi türdeki alacakların teminatlandırıldığı yorumlanır iken belirli ilkelerle hareket edilmektedir. En önemli ilkelerden biri “belirlilik ilkesi” dir. Buna göre tarafların akdin oluşturulmasında sahip olduğu iradelerinin birbiri ile uyuşması gerektiğini belirtmemiz gereklidir. Bu sebeple alacağın belirlenebilir olması önem arz etmektedir. Örneğin; bir teminatın sözleşmenin yerine getirilmemesi halinde uğranılan zararı, faizi, cezai şartı, sözleşme ile verilenlerin iadesini veya sebepsiz zenginleşme gibi unsurları kapsayıp kapsamadığı, tarafların belirlenebilir iradeleri ile anlaşılmaktadır. Burada akit kurulurken yapılan teminat amacı açıklaması önemli rol oynamaktadır. Bununla birlikte teminat amacının kapsamı değerlendirilirken kişilik haklarının korunması (MK 23. Md, TBK 27. Md.) ve genel işlem koşullarının denetlenmesi gibi bir süzgeçten de geçirilmesi gereklidir. Diğer yandan alacağın

---

⁵⁷(Mağden, Z.İ. (2019) “*Türk Hukukunda Teminat Senetleri*”. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, s.3, alıntılanan Kuntalp, E. (1989) *Ana Para ve Üst Sınır İpotek Ayrımı*, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, s.263-299)

objektif ve sübjektif olarak belirlenebilir olması da önem arz eder. Alacak somut anlamda belirlenmemiş ise de teminat verilir iken; teminatlandırılan alacağın hangisi olduğunun, gelecekte veya herkes tarafından, teminat veren kişiler veya sözleşme dışı kişilerce belirlenebilir olması gerekmektedir. Ayrıca teminat amacı açıklaması ile ilgili yorum, “güven ilkesine” göre yapılmalı, tarafların iç iradelerine veya belgede yazılmış olan ibarenin lafzından öte, dürüstlük kuralları çerçevesinde yapılmalıdır. Makul bir insanın yapacağı yorum nasıl olacak ise; o çerçevede somut olayın özellikleri de dikkate alınarak yapılmalıdır.⁵⁸ Teminatın değerlendirilmesindeki diğer etken, taraflar arasındaki ticari ilişkidir. Doktrin ticari ilişkiyi; “Ticari ilişki; aralarında sürekli ticari işlemler yapan yahut en azından bu türden çok sayıda işlem yapmayı amaçlayan taraflar arasındaki ilişkidir” olarak tanımlamaktadır.⁵⁹ Ticari işlem ve süreklilik unsurlarının öne çıktığı söz konusu tanımdan ve ticari iş kavramından “işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve faaliyetleri” anlamak gereklidir. (Aynı zamanda Bknz TK 19. md ⁶⁰) Bu durumda teminatın kapsamı ve geçerliliği değerlendirilir iken, belirlenebilir olmasına, taraflardan birinin ticari işi ile ilgili olmasına, yani taraflar arasındaki ticari ilişkinin kişiler arasındaki ticari iş ile ilgili olmasına bakılacaktır. Günlük hayattan örnek verecek olur isek “bankadan kredi çeken birine kefil olan şahıs, bankanın bankacılık işlemleri ile ilgili tüm alacaklarına kefil olmaktadır. Bu kefalet bankanın asıl borçludan ayrıca çek hesabı veya kredi kartı kullanımı için doğmuş alacaklarını kapsamamalıdır.” Netice olarak Normatif bir uyuşma aranmalı, sürpriz niteliğinde, alışılmadık ve yabancı olarak karşılanabilecek bir alacağı kapsamına almamalıdır. Konumuz teminat kaydının kambiyo senetleri üzerine derc edilmesine ilişkin olduğundan teminatın kapsamına dair açıklamalarımıza burada son vererek teminat kaydının kambiyo senedi üzerine yazılması halinde etkilerinin neler olacağı hususundaki

---

⁵⁸ (Çetiner, 2016, s.3 alıntılanan Gauch, Schluep ve Schmid. (2008) *Schweizerisches Obligationenrecht. Allgemeiner Teil.* 9. A. Zürich: Basel.Genf. Gauch, Schluep and Schmid, 2008)

⁵⁹ (Çetiner, 2016, s.803)

⁶⁰ “TK 19. Md. Ticari iş karinesi (1) Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Ancak, gerçek kişi olan bir tacir, işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde borç adi sayılır. (2) Taraflardan yalnız biri için ticari iş niteliğinde olan sözleşmeler, Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, diğeri için de ticari iş sayılır” 6102 s. TTK [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf> (Erişim Tarihi: 07.12.2019)

açıklamalarımıza devam edeceğiz.

1.6.2. Teminat Anlaşması

Ticari işletmeler, bankalardan kredi temin etmek amacı ile topyekün temlik yoluna başvurabilmektedir. Bunun için banka ile aralarında teminat amacı ile bir anlamda inançlı temlik işlemi yaparlar. Bu yapılan işleme “teminat anlaşması” denilmektedir.

Teminat anlaşmasının hukuki niteliği doktrinde tartışmalı olmakla birlikte bir kısım yazar bu anlaşmayı vekalet akdine benzetmektedir. Bir kısmı ise nevi şahsına münhasır (sui generis) sözleşme olduğunu düşünmektedir. Aral’ a göre teminat anlaşmasının vekalet akdi ile bağdaştırılması mümkün değildir. Zira vekalet akdinde vekil, vekil eden tarafından istenildiği anda azledilebilmektedir. Keza teminat anlaşması; vekilin hesap verme, talimatlara uyma yükümlülüğünün bulunması özellikleri ile de uyumlu değildir. Bu tip anlaşmalara egemen olan esas düşünce ile vekalet akdinin amacı farklıdır. Teminat anlaşmasında yapılan işlem, tasarrufi işlem niteliği taşıdığından kazandırma amacı güdülmektedir.

Bu anlaşmanın konusu; henüz doğmamış, müstakbel bir alacağa veya geciktirici şarta veya süreye bağlı alacaklardan oluşmaktadır. Daha önce de bahsettiğimiz gibi bu alacakların teminat anlaşmasına konu olabilmesi için belirli veya belirlenebilir olması gereklidir. Belirlenebilirliğin hangi aşamada (işlemin gerçekleştirildiği zamanda - alacağın doğduğu zamanda- ifa zamanında) gündeme geleceği ise tartışmalı olmakla beraber hakim olan görüşe göre alacağın doğduğu anda belirlenebilir olması yeterlidir.⁶¹

1.6.3. Teminat Senedi Tanzimi ile Teminat Amaçlı İnançlı İşlemin Benzerliğinin İncelenmesi

Öncelikle inançlı işlemi tanımlayacak olur isek; İnançlı işlem, inanılan ile inanan arasında güven ilişkisine dayanarak akdedilen, inananın inanç konusu edilen

---

⁶¹ Aral, F. (1992-1994) *Topyekün Temlik*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Vol. II (1-4) pp.93-140.

malvarlığı veya alacak hakkını teminat amacıyla inanılana devretmesidir. İnanılan, akdedilen anlaşma çerçevesinde elde ettiği değeri borç ilişkisinin sonunda inanana geri verme borcu üstlenir.⁶² İnançlı Muameleler, Türk Borçlar Kanunu'nda yer almasa dahi doktrinde ve uygulamada kabul görmektedir. İki aşamadan oluşan bu işlemin ilk aşaması İnanç sözleşmesi diğeri devir işlemidir. İnanç sözleşmesinin hukuki sebebinin hakkın devri oluşturur. Sözleşme aşamasında tarafların hak ve yükümlülükleri ile inanılana teminat olarak verilecek olan hakkın kullanılma amacı belirlenir iken aynı zamanda ne zaman devredileceği ve devir şartları da belirlenir.⁶³ Teminat amacı ile verilen şey üzerinde söz konusu teminat amacına aykırı bir tasarrufta bulunmak mümkün değildir.⁶⁴

Yargıtay, inanca işlemi “*inanananın teminat oluşturmak veya yönetilmek üzere mal varlığı kapsamındaki bir şey veya hakkını, inanılana devretmesi ve inanılanın da inanca anlaşmasındaki koşullara uygun olarak inanca konusu şeyi kullanmasını, amaç gerçekleştiğinde ise belirlenen şekilde inanana iade etmesini içeren işlemlerdir.*”⁶⁵ şeklinde tanımlamaktadır.

Teminat amaçlı yapılan inanca işlemlerin ise geçerliliği, Yargıtay tarafından önceleri muvazaalı olduğu gerekçesi ile kabul edilmemekte idi. Daha sonraki kararlarda ise teminat amacı ile akdedilen inanca işlemler, geçerli kabul edilmiştir. Teminat amaçlı inanca işlem yapılmış ise taraflar arasında teminat altına alınan borç ödendiğinde teminat konusu unsur geri verilmelidir. Eğer borç ödenmez ise teminat konusunun paraya çevrilmesi mümkündür. Bu durumda alacaklı, alacak miktarı kadar bedeli uhdesinde tutup eğer geriye bir bedel kaldı ise o bedeli de borçluya iade etmekle

---

⁶² Uygur, B.A. (2006) *Teminat Amaçlı İnançlı İşlemler*. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi; Vol. X S.1-2 s. 171-195, Benli, E. (2019) *Aynı Hakların Teminat İşlevi*. ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi Vol.1. pp. 110-134.

⁶³ Y. HGK 4.7.2019,E. 2019/395,K. 2019/873 “...İnançlı işlemler inananın teminat oluşturmak veya yönetilmek üzere mal varlığı kapsamındaki bir şey veya hakkını inanılana devretmesi inananın da inanca anlaşmasındaki koşullara uygun olarak inanca konusu şeyi kullanmasını, amaç gerçekleştiğinde ise belirlenen şekilde inanana iade etmesini içeren işlemlerdir, HGK 2010/14 -394 E., 2010/395 K...” Kazancı, [Çevrimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi 03.01.2020)

⁶⁴ (Kuntalp, E. (1995) *Teminat Kavramı, Teminat Türleri ve Bunlardan Doğan Sorumluluk*” Prof. Dr. Reha Poroy’a Armağan. İstanbul; İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını. S.283, Benli, 2019, s.113)

⁶⁵ (Y. HGK., 14.7.2010 , 2010/14-394 E., 2010/395 K., Kazancı, [Çevrimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi 03.01.2020) (Altaş, H. ve Kurt,L.M.(2011) İnançlı İşlemler. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Vol.2.(2). s.3)

mükelleftir. İnanılanın bu yükümlülüğü MK 2. Maddesinden doğmaktadır.⁶⁶

Doktrinde inançlı işlemlere, tasarrufi işlemlerin akdedilmesi sırasında başvurulduğu fikri hakimdir. Bu durumda kambiyo senedinin düzenlenmesi ve alacaklıya teslim edilmesi bir inançlı işlem yani tasarrufi işlem midir?

Tasarrufi işlemler malvarlığının azalmasına sebebiyet veren ve hakka dolansız tesir eden, malvarlığını azaltıp yenileyen veya yok eden işlemlerdir. Bu açıdan bakılacak olur ise kambiyo senedi tanzimi borç doğuran işlem olmaması sebebi ile tasarrufi muamele sayılmazlar. Buna rağmen senet düzenlemenin özellikleri ile tasarrufi işlemlerin benzerlik teşkil ettiğini belirtmek mümkündür. Şöyle ki; Kambiyo senetleri bir taahhüdün ifasına yardımcılık görevi üstlenir. Yani borç ile temel ilişki arasında köprü görevi görür. Tasarruf muameleleri ile taahhüt muameleleri veya amaç –araç ilişkisi gibi. En önemlisi de senedin alacaklısı iç ilişki yönünden bazı şartlarda kullanılmak üzere hak kazanmaktadır. Bunun sonucu olarak da ticari senet düzenleme ve teslim etme işlemi yapılmak sureti ile inançlı işleme girişildiği düşünülmektedir. Nitekim bazı yazarlar teminat amacı ile düzenlenen senetleri

---

⁶⁶ (Uygur, 2006, s. 187-191) Y.14. HD 25.02.2019, E. 2016/7253, K. 2019/1651 “ İnançlı işlemler, inananın teminat oluşturmak veya yönetilmek üzere mal varlığı kapsamındaki bir şey veya hakkını, inanılana devretmesi ve inananın da inanç anlaşmasındaki koşullara uygun olarak inanç konusu şeyi kullanmasını, amaç gerçekleştiğinde ise belirlenen şekilde inananı iade etmesini içeren işlemlerdir. İnançlı bir işlem ile inanan, sahibi olduğu bir mülkiyet veya alacak hakkını inanılana kazandırıcı bir işlemle devretmekte ancak borçlandırıcı bir sözleşme ile de onu bazı yükümlülükler altına sokmaktadır. İnançlı işlemin taraflarını, inanan ve inanılan oluşturur. Bir hakkı ya da nesneyi, güvendiği bir kişiye inançlı olarak devreden kimseye “inanan” adı verilir. Devredilen hak veya nesneyi, kendisine ait bir hak olarak kendi yararına, doğrudan doğruya ve dolaylı olarak kullanan kişiye de “inanılan” denir. İnananın, inanılana inançlı olarak kazandırdığı hak ya da nesne ise “inanç konusu şey” olarak nitelenir. İnançlı bir işlemde, kazandırıcı işlemin tarafları ile borç doğuran anlaşmanın tarafları aynıdır. İnançlı işlemde inanılan, hakkını kullanırken kararlaştırılan koşullara uymayı, amaç gerçekleşince veya süre dolunca hak veya nesneyi tekrar inananı (veya onun gösterdiği üçüncü kişiye) devretmeyi yüklenmektedir. İnançlı işlem, kazandırmayı yapan kişiye yani inananı belirli şartlar gerçekleşince, kazandırmanın iadesini isteme hakkı sağlayan bir sözleşmedir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde bunun dava yoluyla hükmen yerine getirilmesi istenebilir. İnanç sözleşmesi, 05.02.1947 tarihli ve 20/6 Sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca ancak, yazılı delil ile kanıtlanabilir. Bu yazılı delil, tarafların getirecekleri ve onların imzalarını taşıyan bir belge olmalıdır. Açıklanan nitelikte bir yazılı delil bulunmasa da, yanlar arasındaki uyumsuzluğun tümünü kanıtlamaya yeterli sayılmamakla beraber bunun vukuuna delalet edecek karşı tarafın elinden çıkmış (inanılan tarafından el ile yazılmış fakat imzalanmamış olan bir senet veya mektup, daktilo veya bilgisayarla yazılmış olmakla birlikte inananın parafını taşıyan belge, usulüne uygun onanmış parmak izli veya mühürlü senetler gibi) yazılı delil başlangıcı niteliğinde bir belge varsa inanç sözleşmesi “tanık” dahil her türlü delille ispat edilebilir. Yazılı delille veya yazılı delil başlangıcı yoksa inanç sözleşmesinin ikrar, yemin gibi kesin delillerle de ispat edilmesi olanaklıdır. Davacının yemin deliline dayanması halinde mahkemenin davacıya bu hakkını hatırlatması gerekir.” Kazancı, [Çevrimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim tarihi 03.01.2020)

inançlı işlem olarak nitelendirmektedirler. Dolayısı ile eğer teminat senetlerini “inançlı işlem” olarak tanımlar isek bu nitelikli kambiyo senedi anlaşmalarını ve bu senetlerin tanzimini de geçerli sayılmak gerekecektir. Nitekim muvazaa ile arasında ince bir çizgi olan inançlı işlem geçerli sayılmakta iken, muvazaa geçersiz sayılmaktadır. Fransız hukukunda dahi hatır senetleri muteber sayılmaz iken teminat senedinin hüküm doğuracağı kabul edilmektedir.⁶⁷

Sonuç olarak aslında teminat senedi düzenlemenin bir tür inançlı işlem sayılabileceğini belirtmek mümkündür. Teminat senedi düzenleme işlemi alacaklı ve borçlunun yaptıkları hukuki işleme güvence sağlamak amacıyla yapılmakla birlikte bu işlem belirli bir süre için geçerli sayılmayacak, ancak aralarında kararlaştırdıkları şartlar gerçekleştiğinde geçerli olacağı kararlaştırılan, borçlandırıcı bir işlemdir.

Taraflar ticari ilişki sırasında birbirlerine avans vs gibi belirli şeyler alıp vermek zorunda kalabilmektedirler. Bir mal, nakit veya değerli şey teslim eden kişi sözleşmeye aykırılık halinde bu değerini iadesini talep etmek zorunda kaldığında, kendilerine avantajlı talep hakkı sağlayacak bir güvence sağlamak isteyeceklerdir. Zira aralarında belirledikleri şartlar veya aykırılıklar gerçekleştiğinde zaten kötüniyetli olan borçluya artık kambiyo senedi düzenlemek mümkün olmayacaktır. İpotek senedi, teminat mektubu vs. gibi teminatların geçerliliği tartışılmaz iken, bu riske karşılık alınan kambiyo senedini geçersiz saymak, borçlu tarafından kandırılmış olan alacaklı taciri, sukutu hayale uğratmak anlamına gelebilmektedir. Tapu sicil müdürlüğü önünde yapılan tasarrufi işlemler, sözleşme serbestisi ilkeleri çerçevesinde inançlı işlem sayılmak sureti ile geçerli kabul edilmekte, yapılan tescil işlemi iptal edilememektedir. Bu itibarla bu uygulama “hak ve nesafet kuralları” na göre isabetli sayılmakta, taraf iradelerini ön plana almak anlamına gelmektedir. Hak ve Nesafet Kuralları Doktrinde aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır;

“Soyut kuralların içerdiği düzenlemeler somut olaya aktarılıp uygulanırken, hakkaniyet ve nesafet kavramları kullanılarak adil çözümlere erişilmek istenir. Hukuki sorunların nesafet ilkesi ile birlikte ele alınması, adaletin temini için kullanılan klasik yöntemlerin yetersiz kaldığı noktalarda, somut olayın ayırt edici

---

⁶⁷ (İnan, 1969, s.116, ,s.48)

özelliklerine uygun adil çözüm yolunu sunma çabasıdır”⁶⁸

Öyleyse aynı kapsamda teminat senedi de taraflar arasında kaldığı müddetçe geçerli kabul edilmelidir.

1.7. Kambiyo Senedine Konulan Kayıtlar

Emre Muharrer senet (bono) kanunda belirlenmiş şekil şartlarını havi ve üzerine yazılan para miktarının ödenmesi yükümlülüğünü doğuran “kıymetli evrak niteliği taşıyan bir borç senedi” dir. Türk Ticaret Kanunu’nda niteliğine aykırı düşmedikçe poliçeye dair hükümlerin bonoya da uygulanacağı öngörülmüştür.⁶⁹

Kıymetli evrakın türleri mevzuatta sınırlı sayıda hüküm altına alınmıştır. Kıymetli evrakın numerus clausus ilkesi çerçevesinde belirli sayıda düzenlendiği görüşünde doktrinde birlik bulunmamaktadır. Sözleşme serbestisi uyarınca öncesinde mevzuatta yer almayan farklı bir kıymetli evrak düzenlemenin mümkün olabileceği görüşünde olan yazarlar da bulunmaktadır.⁷⁰ Poroy/Tekinalp’ e göre kıymetli evrak, kanunda özellikleri belirtilen şekil şartlarına müstenittir. Bu şarta uymamanın sonuçları da kanunda zikredilmiş bulunmaktadır. Karayalçın, Öztan, Gürbüz ve Yargıtay ise kıymetli evrakın sınırlı sayı ilkesini kabul etmemektedirler.⁷¹ İmregün’ e göre; kıymetli evrak tipi oluşturmak ancak yasa ile mümkün olabilmelidir. Her ne kadar hukuk sistemimizde genel tanım ve genel hükümler yer almakta ise de alelade bir kişinin kendi isteği ile özgürce yeni bir kıymetli evrak tipi oluşturması düşünülemez. Bir an için mümkün olduğu düşünülse dahi, bu durumu oldukça sıkı şekil şartlarına bağlamış olan hukuk sistemimizin tümünden yok hükmünde sayılması anlamına gelecektir. İhtiyaç duyulması halinde yasa koyucu yeni kıymetli evrak tipini zaten hüküm altına alacaktır. Örn; Hamiline yazılı mevduat sertifikaları,

---

⁶⁸ (Öktem,N. ve Türksbağ A. U. (2012) *Felsefe, Sosyoloji, Hukuk ve Devlet*, 5. Baskı, İstanbul: Der Yayınları, s. 72, Çalış, H.S. 2017. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,Vol..25.(2), .s.185-216.)

⁶⁹ Domaniç, H. (1990) *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*. İstanbul: Eskin Matbaa, s.465

⁷⁰ (Kayıhan, 2019 s.46)

⁷¹ (Ülgen, ve ark. 2019. s.58)

finansman bonoları vs ayrıca yasa ile yaratılan kıymetli evrak tipleridir. ⁷²

“Yargıtay da Kıymeti Evrakı yasada sınırlayıcı değil, sayımlayıcı olarak saymakta ve yasada öngörülmeven kıymetli evrak tipi yaratılabileceğini kabul etmektedir.”⁷³

“ Yasamızdaki genel tanım ve hükümler kişilere özgürce yeni kıymetli evrak tipleri yaratmak için değil, yasada öngörülen kıymetli evrak tiplerine uygulamak üzere sevk edilmiş genel hükümler olarak kabul edilmektedir.” ⁷⁴

Çek ise TK.’nun 4. Faslında “Kambiyo Senetleri” başlığını taşıyan bölümde anılmakta olduğundan, kambiyo senedi çeşitleri arasında yerini almıştır. Çekin, bono ve poliçe ile birlikte anılması doktrinde eleştiri konusu edilmiştir.

Karayalçın; Poliçe ve bononun “kambiyo taahhüdü” ihtiva ettiğinden bir kredi muamelesi olduğunu oysa çekin ödeme aracı olduğundan anılan kavrama dahil edilemeyeceğini, kambiyo senetleri kavramının, İsviçre/Alman hukukundaki gibi dar yorumlanmalı ve sadece bono ve poliçeyi kapsaması gerektiğini belirtmiştir. Her üç senedi ifade etmek için ise, eski TK.’ndaki gibi “ticari senet” terimi kullanılmalıdır.” görüşünü ileri sürmüştür. ⁷⁵ Bu doğrultuda mehz İsviçre Borçlar Kanununda poliçe ve bono Kambiyo senetleri arasında sayılırken çeke dair hükümler ise bir başka fasılda da ayrıca düzenleme altına alınmıştır.

Poroy/Tekinalp ise, kanunda çek için yapılan spesifik düzenlemeler dışında genel olarak poliçe hükümlerine atıfta bulunulmasını isabetli bir yaklaşım olarak görmüş ve dolayısı ile kambiyo senetlerinin birbirine benzemekte ve yakınlaşmakta olduğu fikrini savunmuşlardır. ⁷⁶

“Kalpsüz’e göre, Fransız hukukundan gelen ticari senetler kavramının; poliçe, bono ve çekin yanı sıra varantı da kapsamı sebebiyle, sadece poliçe, bono ve çek

---

⁷² (İmregün, 1995, s. 9)

⁷³ (Eriş s.28, İmregün, O. 1995 s. 9)

⁷⁴ (Hırş, s.473, Arslanlı s. 16, Poroy s. 36,Domaniç s.26, İmregün, O. 1995 s. 9)

⁷⁵ (Karayalçın, 1990, s.39-40, Aksoy,F. (2007) “Çekte Ödeme” Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi,s.3)

⁷⁶ (Poroy ve Tekinalp 2019, s.314)

*için bir üst kavram olarak "ticari senetler" kavramını kullanmak doğru değildir."*⁷⁷

Sonuç olarak çekin de kambiyo senedi olduğunu, kanunda açıkça düzenlendiğini, bu sebeple aksini iddia etmenin mümkün olamayacağını belirtmek gerekir. Kaldı ki Yargıtay da aynı fikri savunarak "...Çek, Ticaret Kanunu'na göre kıymetli evrak mahiyetinde bir kambiyo senedir. Diğer kambiyo senetlerinde olduğu gibi, çekte de sıkı sıkıya şekle bağlılık esası geçerlidir..." şeklinde açıkça çekin bir kambiyo senedi olduğunu belirtmektedir.⁷⁸

Çek için de; poliçede olduğu gibi üçlü bir özellik gösterdiğini söylemek mümkün ise de çekin poliçeden farklı olarak bir tedavül aracı olmayıp bir ödeme aracı olması sebebi ile hukuken havale niteliğinde olduğunu belirtmek gerekmektedir. Poliçe ile çek arasındaki önemli farklarından biri üçlü ilişkide muhatap bankanın çek borçlusu olarak yer almamasıdır.⁷⁹

Kendigelen, çekin asli amacının ödeme aracı olmasına rağmen bu amacından sapılarak kredi sağlama ve teminat amacı ile kullanıldığını ifade etmektedir. Bu kapsamda çekin, henüz doğmamış bir borcun teminatını teşkil etmek üzere ileri tarihli olarak keşide edilebildiğini belirtmektedir.⁸⁰

1.7.1. Kanunda Belirtilen Zorunlu ve Alternatif Zorunlu Kayıtlar

Kambiyo senetlerinin özelliklerini belirtir iken bu senetlerin sıkı şekil şartlarına tabi olduğundan bahsetmiş idik. TK 671. maddesinde poliçenin zorunlu unsurları sayılmıştır. Bu kapsamda bir kambiyo senedinden bahsedilebilmesi için içeriğinde poliçe kelimesinin bulunması, ödenecek meblağının belirtilmiş olması, kayıtsız şartsız ödeme emrini havi olması,⁸¹ muhatabının, lehdarının, keşide tarihinin

⁷⁷ (Kalpsüz, ve ark.,1995. s.45, Aksoy, F. 2007 s.4)

⁷⁸ (YİBK., 14.12.1992., 92/1 E., 92/5.K., Aksoy,F. 2007 s.4)

⁷⁹ (Kayıhan, 2019. s.198)

⁸⁰ (Kendigelen, 2007 s. 17)

⁸¹ Senedin içeriğinde yer alan ödeme taahhüdünün herhangi bir kayıt ve şarta bağlanması durumunda senet bono sayılmamakta olup adi senet mahiyetinde kıymet görür. Yargıtayın da bu yönde verdiği kararı emsal göstermek mümkündür."Dava konusu bononun arkasında yazılı metne göre şarta bağlanmış olmasına göre TK md 680. Maddesi hükmü gereğince bono niteliğinde değilse de belgenin adi bir senet olarak kabulü gerekmesine" Y. 11.HD. 17.01.1989 E. 9833 K. 316 (Ertekin, E. ve Karataş, İ. (1996) *Uygulamada Ticari Senetler*. Ankara: Yetkin Hukuk Yayınları, s.218)

bulunması, nihai olarak da keşidecinin imzasının bulunması gerekmektedir. Kambiyo senedinde yer alabilecek alternatif zorunlu unsurların ise Keşide yeri ve ödeme yeri olduğunu belirtebiliriz. Eğer kambiyo senedinde keşide yeri bulunmaz ise alternatif olarak keşidecinin adresinin bulunduğu yer keşide yeri sayılır. Eğer ödeme yeri bulunmaz ise muhatabın adresinin bulunduğu yer ödeme yeri sayılmaktadır. Zorunlu veya alternatif zorunlu kayıtların herhangi birisinin bulunmaması, poliçenin hüküm ifade etmemesine ve nihayetinde batıl sayılmasına sebebiyet vermektedir.⁸²

“Tarafların amacı havale ya da adi senet düzenlemek değil, poliçe ya da bono düzenlemek olduğuna göre, zorunlu şekil şartlarını (unsurlarını) içermeyen ve poliçe ya da bono olarak geçerlilik kazanamayacakları kanunda belirlenen bu belgeleri havale ya da adi senet olarak kabul etmek imkanı yoktur. Poliçe ya da bono olarak üç yıllık zamanaşımına tabi bir senedin, zorunlu şekil şartlarını /unsurları içermemesi sebebi ile geçersizliği halinde havale ya da adi senet kabul edip on yıllık zamanaşımı süresine tabi olması anlamsızdır.(İmregün)”⁸³

Ticaret Kanununda sayılan söz konusu hükümlerin emredici hüküm olması sebebi ile kambiyo senedi düzenleyen tarafların, bu hükmü bertaraf etmek amacı ile yaptıkları anlaşmalar geçersizdir. Bazı yazarlar belirli şartlarda söz konusu senedin kambiyo senedi niteliğini kaybetmesine rağmen bu senetlerin, adi senet sayılması gerektiğini düşünmektedirler.⁸⁴ Yargıtay’ın zamanaşımına uğramış bir çekin de yazılı delil başlangıcı⁸⁵ (HMK 202/2 md) niteliğinin bulunduğu veya keşide tarihinin üzerine mürekkep dökülmesi sureti ile tahrif edilmiş nama yazılı çekin de yazılı delil başlangıcı niteliğinin bulunduğu şeklindeki kararlarına rastlamak mümkündür.⁸⁶ Kambiyo senedinde, kanunda belirtilen şekil koşullarının var olup olmadığı hususu,

---

⁸² (İmregün, 1995, s.53)

⁸³ (Ülgen ve ark., 2019. s.151)

⁸⁴ (Arslanlı,1950, s.52, Poroy ve Tekinalp, 2019, s.172)

⁸⁵ (Tahriri mukaddime beyyine) yazılı delil başlangıcı senetle ispat kuralına istisna olup tanık dinlenmesinin imkanı olmayan hallerde tanık dinletilmesi imkanının tanınması halidir. Takdim edilecek söz konusu belgenin düzenleyenden sadır olduğu hususunun objektif şekilde tespit edilebilmesi gereklidir. (Alangoya, H.Y., Yıldırım,M.K. ve Yıldırım, N.D. (2009) *Medeni Usul Hukuku Esasları*.İstanbul: Beta, s.391)

⁸⁶ Bu yönde verilmiş kararlar için Bkn Y. HGK.26.03.2008, 2008/ 266 E., 2008/276 K , Y. HGK.04.04.2007, 2007/13, 153 E., 2007/183 K; Sinerji, [Çevrimiçi], Erişim Adresi: <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/> (Erişim tarihi 14.12.2019)

kanuni yollara yapılacak başvurular sırasında önemli rol oynamaktadır. Şöyle ki; icra dairesi alacaklının seçtiği takip yolunu dosyaya sunulan belgeler çerçevesinde inceleyerek denetler. Eğer alacaklı Kambiyo senetleri yolu ile icra takibi açtı ise bahsettiğimiz zorunlu koşulların senette yer alıp almadığını inceleyip, alacaklının takip talebini, dosyanın muhtevasına göre kabul veya reddeder. İcra müdürünün hatalı takdiri İİK 168/1-3 ve 170 a hükümlerine göre borçluya veya İİK 16. Maddesine göre alacaklıya icra mahkemesi nezdinde şikayet yolu ile itiraz etme hakkı vermektedir.⁸⁷

1.7.2. İhtiyari Kayıtlar

Kanunda Belirtilen İhtiyari Kayıtlar

Poliçede, kanunen kabul edildiği için yazılmış olmasa dahi, aslında varmış gibi kabul edilen unsurlar bulunmaktadır. Bunlardan “emre” ibaresi yazılmış olmasa da var olduğu kabul edilmekle (TK 777/2 Md) beraber “vade”⁸⁸ yazılmamış ise görüldüğünde ödenmek üzere düzenlenmiş sayılmaktadır.⁸⁹ Yine Kanunun emre yazılı olarak kabul ettiği kambiyo senetlerinin nama yazılı hale getirilmesi de mümkündür. Bunun için senede menfi emre kaydını eklemek yeterlidir.⁹⁰ TK 685/ 2. Md) Senedin keşidecisi, avalisti veya cirantasının " gidersiz ", "protestosuz" yazması halinde hamil, senedi protesto etmekten muaf tutulabilir. (TK 722. Md) Belirlenen tarihte veya görüldükten bir süre sonra ödenecek olan bono ve poliçelere

⁸⁷ Uyar, T. (2008) *İcra Hukukunda Bono'nun (Emre Muharrer Senet'in) Geçerlilik Koşulları*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi; Ankara Vol.74: s 291

⁸⁸ Vade kaydı; Poliçede vade belirtilmedi ise görüldüğünde ödenmelidir. Bu kaydın önemi zamanışımının işlemeye başladığı sürenin ve faiz hesabının başladığı sürenin belirlenmesi açısından önemlidir. Vade günü, ödeme günü ile aynı gün olmakla birlikte tatile geldiğinde, bu vadeyi takip eden ilk iş günü ödeme günü olmaktadır. Karayalçın ve Domaniç vade kaydının senedin herhangi bir yerinde olmasını yeterli görmekte iken Poroy vade kaydının mutlaka senet metninde olması halinde geçerli olacağını belirtmektedir. Arslanlı, Hirsch genellikle senet metninde yazılması gerektiğini, ancak yazılmaması halinde senedin herhangi bir yerinde bulunması halinde senedin geçerli olacağını belirtmişlerdir. (Ertekin ve Karataş,1996. s. 202- 203)

⁸⁹ Poroy ve Tekinalp, tam da burada alternatif zorunlu unsurları da kanunen belirtilen ihtiyari kayıtlar arasında saymıştır. Eksiklikler varsayımlarla tamamlanamadığı takdirde şartları eksik, geçerli olmayan bir poliçenin varlığından söz etmek gerekmektedir düşüncesini ileri sürmüştür. (Poroy ve Tekinalp, 2019. s.170)

⁹⁰ Y. HGK. 21.05.2014, E. 2014/ 407,K. 2014 / 686 “ Bazı kıymetli evrak vardır ki, Kanun bunları, aksine bir kayıt taşımadıkları takdirde, emre yazılı saymıştır. Bunlar, belli bir şahıs namına yazılı olsa ve emre kaydı ihtiva etmese bile, kanun hükmü gereği emre yazılı kıymetli evrak sayılır. Böyle senetleri, ancak emre yazılı olmadıklarını "açıkça" belirtmek suretiyle nama yazılı olarak düzenlemek mümkündür. Bu belirtme, senede "menfi emre kaydı" konarak yapılır.” Sinerji, [Çevrimiçi]. Erişim Adresi: <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/>, (Erişim tarihi: 14.12.2019)

faiz şartı eklenmek sureti ile oluşturulan kayıtlar da kanunda ihtiyari kayıt olarak sayılmaktadır. (TK 675. Md) Yabancı para üzerinden keşide edilen kıymetli evrak üzerine “ aynen ödeme kaydı ” (TK 711. Md), araya girme ile ilgili kayıt (TK 736. md), Senedi ödeyecek 3. Şahsın adresi (TK 697/1. Md), sorumluluktan kurtulma kayıtları (“ Kabul olunmamasından sorumlu değilim”, “ ödenmemeden sorumlu değilim” şeklindeki kayıtlar)(TK 697. Md), retret ile ilgili kayıtlar, (TK 729. Md) Karşılığın devrine ilişkin kayıtlar (TK 733. Md), Nüsha tanzimine dair kayıtlar (TK 743. Md) da kanunda zikredilen ihtiyari olan unsurlardır. ⁹¹

Kanunda Belirtilmeyen İhtiyari Kayıtlar

TK da düzenlenmeyen ancak ticari hayatta kullanılagelen kayıtlar da mevcuttur. Bunlar yetki kaydı⁹², tahkim kaydı, avizo (ihbar) kaydı (senedi düzenleyen ile muhatabın keşidecinin ihbarı olmadan ödemeyeceği hususunda anlaşmış olmaları), emre kaydı, ihbardan vazgeçme kaydı, bedel kaydıdır.

Bedel kaydını tez konumuza giren kısmı yönünden biraz daha ayrıntılı inceleyeceğiz. Senedi düzenleyen borçlu ile senedin lehdarı arasındaki münasebete “bedel ilişkisi” denir.⁹³ Taraflar bazen bononun bedel kaydının belirtileceği yere hiçbir kayıt

⁹¹ (Öztan. 2019, s. 85)

⁹² “Kambiyo senetleri ile ilgili ihtilaflarda yetkili mahkemeyi belirlemek üzere, senedin keşidecisi ile ilk hamili olan lehdar arasında yetki sözleşmesi yapıp yapılamayacağı ise açık değildir. HMK ve TK hükümleri birlikte değerlendirilip, bir sonuca varılmalıdır.” (Göle, C. (2015) *Kambiyo Senetlerinde Yetki Kaydı*, Prof.Dr. Ramazan Arslan Armağanı. Ankara s.873-881

“Bonolar emre ve nama yazılı olarak düzenlenebilirler. Nama yazılı olarak düzenlenen bonolarda, bu senetlerin keşidecileri ve lehdarları arasında bir yetki sözleşmesi yapılmışsa ya aralarındaki asıl borç ilişkisine yetki kaydı konmuşsa, bu sözleşme ya da kayıt (HMK m. 17. ve 18. maddelerinde öngörülen koşulları taşıması) şartıyla geçerli olur. Nama yazılı olarak düzenlenen kambiyo senetlerinin devri Türk Borçlar Kanunu’nun alacağın devri hükümlerine tabi olduğundan, bu senetlerin devri halinde de söz konusu yetki sözleşmesi ya da yetki kaydı geçerliliğini sürdürür; bir başka deyişle, keşideci ile senedin son hamili arasındaki ihtilaflarda (HMK’nın öngördüğü koşulları taşıması kaydı) ve son hamilin yetki sözleşmesini ya da yetki kaydını ileri sürmesi halinde uygulanır. Buna karşılık emre yazılı bonolarda keşideci ile senedin ilk hamili olan lehdar arasında bir yetki sözleşmesi yapılmışsa ya da aralarındaki asıl borç ilişkisine yetki kaydı konulmuşsa, bu sözleşme ya da kayıt sadece keşideci ile senedin ilk hamili olan lehdar arasında bağlayıcı olur. Bu senetlerin devri halinde ise bu senetler nama yazılı kambiyo senetleri gibi alacağın devri hükümlerine göre devredilmediğinden keşideci ile senedin son hamili arasındaki ihtilaflarda geçerli olmaz” (Börü, L. (2016) *Bonoya Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu ile Takipte Yetki*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Vol; 65 (1). s.165, [Çevrimiçi]. Erişim Adresi: <https://dspace.ankara.edu.tr/> (Erişim Tarihi: 14.12.2019) Ayrıca konu ile ilgili Bknz Y.12.HD.18.04.2016.2015/34121 E.,2016/11455 K. Kazancı, [Çevrimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 14.12.2019)

⁹³ (Uyar, 2008,s 26)

koymamaktadırlar. Emsal kararda da görüleceği üzere bedel kaydı olmayan bir belgenin hangi hukuki ilişkiye istinaden verildiği ancak yazılı delil ile kanılanabilmektedir. Bu konuda aşağıdaki Yargıtay kararı örnek gösterilebilir.

“ ... takip dayanağı bono da temel ilişkiye dair kayıt bulunmamakla birlikte davalının polis tarafından alınan ifadesinde teslim edilen kömür karşılığında senedin düzenlendiğini beyan ettiği, davacı tarafın iddialarının da bu yönde olduğundan taraflar arasındaki temel ilişkinin kömür alım satımına ilişkin olduğunun sabit olup, kömür tesliminin ispat yükümlülüğü davalı tarafa düştüğü, teslimata ilişkin belge sunulmadığı ve davalı taraf kömür teslimi konusunda yemin deliline de dayanmadığından senedin bedelsiz kaldığı iddiasının ispatlandığı gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiş,.. dava, bono nedeniyle borçlu bulunmadığının tespiti istemine ilişkindir. Bonodaki keşideci imzası inkar edilmemiştir. Bonoya karşı ileri sürülen iddiaların yazılı delille kanıtlanması gerekir. İspat külfeti davacı taraftadır. Mahkemece bu yönler göz ardı edilerek ispat külfetinin tayininde yanlıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir... ”⁹⁴

Ancak bazen bono üzerine taraflar ihtiyari olarak “malen” , “nakden” veya teminat” karşılığı verildiğine dair kayıtlar atmaktadır. Bu kayıtlar poliçenin hayali olarak düzenlenmesinin önünde geçebilmek için getirilen kayıtlardır.⁹⁵ “Bedel kaydı” kambiyo senedinin mücerretliğine etki etmediği gibi, bahse konu kaydın bir hatır senedi olmadığını kanıtlamaktadır.⁹⁶ Bahsettiğimiz etkilerinin yanı sıra bu kayıtlar, borçlar hukuku menşeli bir alacak-borç ilişkisinin varlığına delalet eder. ⁹⁷ Bu kayıtların senet metninde senedin mücerret bir borç ikrarı olması genel kuralı gereği, her ne kadar içeriğinde bulunması zorunlu değil ise de, yani senedin geçerliliğine etkili olmasa da, senedin arkasındaki temel ilişkiyi göstermesi sebebi ile ispat yükü⁹⁸nün belirlenmesini sağlaması yönünden önemlidir. Yargıtay’ ın da aşağıdaki

⁹⁴ Y. HGK. T.11.04.2018, E.2017/819, K.2018/771) Sinerji, [Çevrimiçi]. Erişim Adresi: <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/> (Erişim Tarihi: 17.12.2019)

⁹⁵ (Poroy ve Tekinalp, 2019, s. 170)

⁹⁶ (Ülgen ve ark. 2019,s. 280)

⁹⁷ (Pulaşlı, 2019, s 213, Sarıkaya, M. (2018) *Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı: Teminat Poliçesi, Teminat Bonosu, Teminat Çeki*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, s.19)

⁹⁸ Roma hukukunda “İspat inkar edene değil, iddia edene düşer” ve “ menfi olan, ispat olunamaz” kuralları geçerli idi. Bilmemenin yani menfi vakıaların ispatının zor olması bu kuralların konulmasında etken olmuştur. “ müspetlerin ispatı teorisi” olarak anılan bu görüşe göre İspat yükünün konusunu müspet olaylar oluşturmaktadır. (Umar, B. (1968) *İspat Yükü*. Özel Galatasaray Yüksek

örnek kararlardan anlaşılacağı üzere bu konuda doktrinle hemfikir olduğunu söyleyebiliriz.

“Temel borç ilişkisinin bir sözcükle senede yansıtılması şeklinde ortaya çıkan bedel kaydının varlığı ya da yokluğu senedin bono niteliğini etkilemez. Zira bono, bağımsız borç ikrarını içeren bir senettir. Bu nedenle, bir illete bağlı olması gerekmez. Bedel kayıtları daha çok keşideci ile lehdar arasındaki iç ilişki yönünden ve ispat konusunda önem taşır. Kişisel def'i nedenlerinin varlığının kanıtlanmasını kolaylaştırır. Sözü edilen kayıtlar özellikle ispat hukuku açısından ilgilileri bağlayıcı niteliktedir. Bedel kaydı içeren bononun lehdarı, artık senedin “kayıtsız ve koşulsuz bir borç ikrarı olduğu” yolundaki soyutluk kuralına dayanamayacaktır.”⁹⁹ (YİTBK'nun 12.4.1933 gün ve 30/6) “ borç ikrarını içeren bir belgede borcun nedeni belirtilmişse borçlu bu nedenin gerçekleşmediğini ispat ederek borcundan kurtulur.” Hükümüne yer vermiştir.¹⁰⁰

Bedel kaydı bulunan bir poliçenin “bedelsiz” olduğunu iddia eden, bu iddiasını yazılı delille kanıtlamalıdır.¹⁰¹ Örneğin borçlunun iddiası hatır senedi niteliğinde ise mevcut senede karşı, senetle ispat zorunluluğu gündeme gelmektedir.¹⁰²

Yoksa bu kayıtların senet üzerindeki hakkın alacaklı ile borçlu arasındaki temel ilişkiden soyut olması gerektiği genel kuralına dokunulmamaktadır. Bedeli nakden veya malen kaydı atılarak düzenlenen senedin hatır senedi olduğunun iddia edilmesi mümkün olup bu durumu kanıtlamak iddia edene düşmektedir.¹⁰³ Yargıtay da birçok

---

İktisat ve Ticaret Okulu Yayınları No:7. İstanbul; Fakülteler Matbaası, s.163)

⁹⁹ Y.3.HD., 16.05.2019, E.2017/8002, K.2019/4601 (Sinerji , [Çevrimiçi]. Erişim Adresi: <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/>, Erişim tarihi 17.12.2019)

¹⁰⁰ Deyneki, A. (2005) *Bonoda Bedel Kaydının ve Talilin İspat Yüklüne Etkisi*. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Ankara. Vol; 1-2,; s 153-170. [Çevrimiçi]. Erişim Adresi http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/9_7.pdf (Erişim tarihi: 14.12.2019)

¹⁰¹ Yargıtay bir kararında “Malen” kaydı bulunan bir senedin talil edildiğine dair bir iddia da bulunmadığına göre bono mukabilinde anlaşmaya konu malların teslim alınmadığı iddiasını yazılı delille kanıtlaması gerektiğini belirtmiştir. Y. 19. HD., 05.10.2009, 2008/11926 E., 2009/8837 K., Bilgen, M., (2010) *Uygulamada Kambiyo Senetleri*. Ankara: Adalet Yayınevi, s.598)

¹⁰² Çetiner, S., Yüksel, A.E.B., Cengiz, A.(2015.) *Ticaret Hukuku, Ticari İşletme Hukuku, Şirketler Hukuku, Kıymetli Evrak Hukuku*, Ankara: Detay Yayıncılık, s.385

¹⁰³ Bonoda yer alan bedel kaydının senedin hatır senedi olmadığına delalet etmesi ve bu senetlere iskonto kolaylığı sağlaması veçhile bu kaydı havi senetlere bankalarca daha çok itibar edilmektedir.(Karayalçın, 1964. s.235)

kararında bu fikre yönelik atıflarda bulunmuştur.¹⁰⁴

Bonolarda “malen” kaydının bulunması¹⁰⁵ halinde, keşidecisinin lehdar ile aralarındaki ticari ilişkinin konusunun mal alışverişi olduğu, ayrıca keşidecinin bu malı teslim almış sayılacağı kabul edilmektedir.¹⁰⁶

Sonuç olarak bu kayıt lehdarı, malı teslim ettiğine, ticari ilişkide üzerine düşen yükümlülüğünü yerine getirdiğine dair iddiasını kanıtlayarak yükümlülüğünden kurtarır.¹⁰⁷ Senet üzerinde atıf yapılırken ödemenin sözleşmedeki yükümlülüğün ifasına bağlanması veya bir başka şartın vukua gelmesine bağlanması halinde senet, şarta bağlanmış sayılmakta ve tüm taahhütlerin belirsiz hale geldiği düşünülmektedir. Yargıtay bir kararında “bedel, mihir karşılığı hibe ahz olunmuştur” kaydının bonoyu geçersiz kılmayacağını belirtmiştir.¹⁰⁸

Bonolarda bulunan “nakden” kaydı ise lehdarını, senet mukabilinde nakit para verdiğini ispat zorunluluğundan kurtarmaktadır. Böylece çeki düzenleyen başka iddiası var ise, ispat yükü yer değiştirdiğinden bu iddiasını ispata mecburdur. Bu kaydın tersini iddia etmek senedin talili (nedene, illete bağlanması) manası taşıyacağından yine ispat yükü yer değiştirmektedir. Senedi talil eden dermeyan ettiği savını ispata mecburdur.¹⁰⁹

Bazı yazarlar çek üzerinde yer alan temel ilişkiyi gösteren kayıtların, çek vafının

---

¹⁰⁴ Y. 19.HD. 01.03.2003, 2002/459 E., 2002/2026 K., Y. 19. HD 07.04.2003, 2002/6178,2002/3691 K. TBBD, 2004.,Vol. 54. p,376-377, s. 378-379 (Ülgen ve ark, 2019, s.148)

¹⁰⁵Örneğin “bedeli malen ahz olunmuştur”, “bedeli makbuzumdur”, “bedeli malen kabz olunmuştur”, “bedeli alınmıştır” veya “bedeli nakden makbuzumdur” gibi ibareler bononun ihtiva ettiği temel ilişkideki ticari alışverişin tamamlandığına delalet eder. (Öztaş,2019. s.215)

¹⁰⁶ BAM 16.HD.10.07.2018 2017/5006 E.,2017/1619 K., (Lexpera Erişim tarihi 11.12.2018 , Ülgen ve ark, 2019, s.280)

¹⁰⁷Y.19.HD15.02.2018,E.2016/8917,K.2018/696.“Mahkemece,“bedeli malen ahz olunmuştur” kaydını taşıyan bononun teslim edilen mal karşılığında düzenlenmiş olduğu yönünde karine bulunduğu, bu durumda kanıt yükünün davacı üzerinde olduğu, davacının iddiasını ispat edemediği, yemin deliline de dayanmadığı gerekçesiyle davanın ve davalı vekilinin tazminat talebinin reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekilince temyiz edilmiştir.” Kazancı, [Çevrimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 18.12.2019)

¹⁰⁸ Y.12. HD,27.09.2013,2013/24273 E., 2013/30280 K. (Uzunallı, S. ve Yıldırım, H. (2017) *Uygulamalı Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi, s.48) yine başka bir kararında yazılı kısımda “yem bedeli yukarıda ahz olunmuştur” ibaresinin bono niteliğini kaybettireceği belirtilmiştir. Y. 12. HD.05.03.1997,1980 E., 2520 K. (Eriş 2010) Uzunallı ve Yıldırım, 2017 s. 48)

¹⁰⁹ (Y.HGK 04.03.2015,1409/885 (Lexpera 11.12.2018), Deynekli, s.157-158, Ülgen, vd. 2019. s.280)

kaybolmasına sebep olduğunu savunmaktadır. Buna gerekçe olarak da çekin bir ödeme aracı¹¹⁰ olduğunu ileri sürmektedirler. Böylece bedel kaydının da çek vafının oluşmasını engelleyeceğini ileri sürmektedirler.¹¹¹ Kendigelen'e göre ise sözkonusu kayıtlar kambiyo hukuku açısından anlam ifade etmese de, ispat hukuku açısından edanın keşideci tarafından alındığına işaret etmektedir. Ancak ticari hayatta matbu çek formu kullanıldığından çek üzerinde bedel kaydına çok nadir rastlanmaktadır.¹¹²

Bedel kaydının diğer bir çeşidi de bononun "hibe" saiki ile verildiğini gösteren kayıtlardır. Bu kaydın niteliğinin de senedin düzenlenme nedenine işaret ettiğinden şart olarak kabul edilip senedin geçerliliğine etki ettiği söylenemez. Aynı minvalde senedin "bağış" amacıyla keşide edildiğini belirten kayıtların da bulunduğunu, bu kayıtların da kambiyo senedi niteliğine etki etmediğini belirtmek gerekir. Tabiidir ki; bu kayıt taraflar arasında bir bağış akdi bulunduğuna işaret etmemektedir. Bu sözleşmelerin de şartlı, yüklemeli, bozucu şartlı veya verilenin geri alınacağı şeklinde kararlaştırılabilmesi mümkün olabilecektir. Bu itibarla belirtilen kayıtların bononun kayıtsız şartsız ödeme taahhüdü niteliği ile bağdaşmayacağı düşünülebilir. Bononun sebepten "soyut" olma özelliği karşısında bu kayıtların bononun "kayıtsız şartsız" olması gerekliliği ile ilgisi bulunmamaktadır. Bu kayıt temel ilişkinin kanıtlanması ile ilgili olup bağıştan dönme halinde bile sebepten soyutluk ilkesi gündeme gelerek bono geçerli olacak, keşideci sadece bu durumu def'i olarak ileri sürebilecektir. Bononun nama yazılı olması hali istisna olmak kaydı ile keşidecinin, lehdar hariç olmak üzere senedi taşıyan kişilere karşı ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır.¹¹³

İcra Müdürünün söz konusu ihtiyari koşulların var olup olmadığını inceleyerek alacaklının "kambiyo senetlerine ilişkin özel takip yolu" ile ilgili takip talebini reddetme yetkisi bulunmamaktadır. Ancak yine de söz konusu kayıtlar takip hukukunu etkilemektedir. "Vâdeye dair koşul ve muacceliyet kaydı, Bedele ilişkin kayıtlar, yetkili yer tayinine dair kayıt, Faiz kaydı, işlem masrafı ve avukatlık ücretine

---

¹¹⁰ "Çekte vadenin yasak olması, kabul ve faiz kaydı yasağının bulunması kısa ibraz süreleri öngörülmüş olması çekin ödeme aracı olarak düzenlendiğini göstermektedir." (Kendigelen, 2007,s. 16)

¹¹¹ Reisoğlu, 2011. s.88, Domaniç, s. 557, Pulaşlı, s. 280, Yılmaz, A. L. 2017 s. 367, Atay, E. 2019. s.7

¹¹² (Kendigelen, 2007,s. 133, Ülgen ve ark, 2019, s. 279 aynı fikri ileri sürmektedir)

¹¹³ (Bozer ve Göle, 2018, s.196)

ilişkin kayıt, Keşidecinin adı ve soyadı” bu duruma örnek olarak sayılabilir.¹¹⁴

1.7.3. Caiz Olmayan (Yasak) Kayıtlar

Kambiyo senedinin amacı ile özdeşleşmeyen kayıtlar kambiyo senetlerine yazılması kabul görmeyen kayıtlardır. Bunun en karakteristik örneği çek ve poliçede ödeme emrinin, bonoda ödeme vaadinin, bir şartın gerçekleşmesine bağlanmasıdır. Bu durumda kambiyo senedi hükümsüz olmaktadır.¹¹⁵

1.7.4. Kanun Gereği Yazılmamış Sayılan Kayıtlar

Kambiyo senetlerine konulan bazı kayıtlar senedin geçersizlikle karşılaşmasına sebebiyet vermeyip yazılmamış sayılırlar. Bu duruma emsal olarak TK 679/1 f. /2 c. “Düzenleyen, poliçenin kabul edilmemesi halinde sorumlu olmayacağını şart edebilirse de ödenmemesinden sorumlu olmayacağına dair konulan kayıtlar yazılmamış sayılır.” hükmü gösterilebilir.¹¹⁶ Mesuliyetten muafiyet kaydı olarak da anılan bu kayıt, kambiyo senedinin muteberliğine etki etmemektedir.¹¹⁷ Görüldüğünde ödenecek çek¹¹⁸ üzerine bir vade eklenmesi halinde yazılmamış sayılmaktadır. (TK 795. md /1)

Çekte kabul yasağı yoktur, bu sebeple çek üzerine yazılan bu kayıt yazılmamış sayılır. Bu itibarla üzerinde kabul yasağı bulunan çek geçerli kabul

---

¹¹⁴ (Uyar, 2008,s 314)

¹¹⁵ Poliçenin mücerret niteliğine aykırı kayıtların dercedilmesi caiz olmayıp söz konusu koşulları ihtiva eden senetlerin kambiyo senedi hükmü bulunmamaktadır. Örn; “A’ya ..veya emrine aramızda mevcut sözleşme uyarınca ödenmesi” kaydı. Bu şart ile, karşılık şartı arasındaki fark; Karşılık şartında bilhassa taraflar arasındaki hukuki ilişkiye işaret edilmekte iken kambiyo senedine temas edilmez. Ne var ki, örnekte belirttiğimiz şartta kambiyo taahhüdü ile temel hukuki münasebet yer değiştirmekte dolayısı ile poliçe batıl olmaktadır. (Kınacıoğlu, 1970, s.44)

¹¹⁶ (Pulaşlı, 2019, s.258)

¹¹⁷ Buna mukabil mesuliyetten muafiyet kaydını ciro atan şahıs yapmış ise bu kaydın yazılmamış sayılması söz konusu olmayıp hüküm ifade etmektedir. Böylece ciranta kendinden sonraki tüm cirantalara karşı sorumluluktan kurtulur. (Coşkun, M. (2019) *Hukuki ve Cezai Yönleri İle Kıymetli Evrak Hukuku: Bono, Poliçe, Çek*. 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınevi, s. 629)

¹¹⁸ 05.12.2017 tarih, 30261 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ve 7061 Sayılı Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 100. Maddesi ile 31.12.2020’ye kadar uzatılan “Çekin ileri tarihli düzenlenmesi halinde üzerine yazılan keşide tarihten önce bankaya ibraz edilmesi yasaklanmıştır. Bir başka ifade ile çekin üzerindeki tarihten önce muhatap bankaya ibraz edilmesi geçersiz olacak banka tarafından ödenmeyecek veya karşılıksız kaşesi vurulmayacaktır.”

edilmektedir.(784. Md 1.f)¹¹⁹

Belirli bir günde veya düzenlenen günden belirli bir süre sonra ödenmesi kararlaştırılan poliçede faiz şartı yazılmamış sayılır (TK 675. Md 1. f/3. c.)

Uygulamada kambiyo senedi üzerine, sıralı senetlerden bir tanesinin ödeme tarihinde ödenmemesi halinde, vadesi gelmeyen senetlerin de muaccel olacağına dair kayıtların konulduğu görülmektedir. Örneğin; Süresi bir yıl olan bir kira akdi düzenlenir iken, beher ay için birer adet senet keşide edilmiş ve kiralayana teslim edilmiş olabilir. Bu senetlerin üzerine, söz konusu bonolardan birinin vadesinde ödenmemesi halinde, müteakip bonoların da muaccel olacağına dair kayıt atılması mümkündür. Bu kayda muacceliyet kaydı adı verilmektedir. Hemen belirtmek gerekir ki, bu kayıtlar kanunda belirtilen vade haricinde bonoda ikinci bir vade belirtilemeyeceğinden yazılmamış sayılır. Ancak ayrı bir sözleşme ile aksini kararlaştırmak mümkündür. Bu durumda muacceliyet ayrı bir sözleşme ile belirlenmiş olduğundan kambiyo hukuku dışında bir yol takip edilerek alacağın tümü talep olunabilir. Ancak unutulmamalıdır ki bu durum yukarıda belirttiğimiz kira akdi örneği dışındaki bir hukuki ilişki için söz konusu olabilmektedir. Zira TBK 346. Md. 'ne göre; Konut ve Çatılı işyerini konu alan kira akdinde bir kiranın ödenmemesi diğer kiraların muaccel olması sonucunu doğuracağına ilişkin hükümler geçersiz olmaktadır.¹²⁰

Yazılmamış sayılan diğer kayıtlara örnek olarak cezai şart,¹²¹ masraf veya vekalet ücretine ilişkin kayıtlar gösterilebilir.

“Uygulamada sıklıkla borcun belirlenen tarihte ödenmemesi halinde belirlenen oranda avukatlık ücretinin ödeneceği kararlaştırılmış olup senet üzerine bu ibare yazılmaktadır. “ Bilindiği gibi bir taraftan kanun (İİK m. 138/III) diğer taraftan

---

¹¹⁹ (Coşkun, 2019, s 628)

¹²⁰ (Ülgen ve ark 2019, s.149) (Konu ile ilgili Yargıtay' ın aynı yönde verdiği kararlara emsal olarak bakınız; Y. 12. HD. 24.01.2005,2004/24073.E., 2005/862.K., Y. 12.HD.,25.03.2008, 2008/3353 E., 2008/5864K.)

¹²¹ “Cezai şart kaydının da senede konulması caiz olmamakla birlikte, böyle bir kayıt varsa senedin bono vasfı devam eder. Ancak kayıt yazılmamış sayılır. (Gürbüz, 1986, s.282, Ertekin ve Karataş, 1996 s.219)

Avukatlık Asgari Ücret Tarifeleri, icra işlemlerinde borçluya yüklenecek (borçludan alınacak) vekalet ücretini ayrıca düzenlemişlerdir. Alacaklı ile borçlunun düzenledikleri bonoya Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin öngördüğünden az ya da çok oranda miktarını (yüzdesini) belirterek koyacakları yukarıdaki şekildeki bir kayıt, taraflarca "vekalet ücreti" olarak isimlendirilmiş olsa dahi "vekalet ücreti" olarak sayılmayıp, "cezai şart" sayılır. Bu nedendir ki, icra müdürünce vekalet ücreti takdir olunurken, alacaklı ile borçlu arasındaki sözleşmeye bakılmaz (İİK m. 138/III). 538 sayılı yasa ile 1965 yılında yapılan değişiklikle fıkraya eklenen bu cümle ile "son zamanlarda, borç senetlerine eklenmesi alışkanlık haline gelmiş olan yukarıda belirttiğimiz şekildeki kayıtların icra müdürü tarafından göz önünde bulundurulmayacağı" belirtilmek istenmiştir. Yargıtay da çeşitli kararlarında "bonolara konulan bu tür vekalet ücretine ilişkin kayıtların yazılmamış sayılacağı" belirtmiştir." ¹²²

1.7.5. Kanun Gereği Senet Niteliğini Etkileyen Kayıtlar

Kambiyo senetlerinde ödeme vaadine etki eden ve kambiyo senedinin şartsız havale niteliğini etkileyen kayıtlar caiz değildir. Bu kayıtları ihtiva eden kambiyo senetleri geçerli kabul edilmemektedir.

Police ve bono görüldüğünde, görüldükten bir süre sonra, düzenleme gününden belirli bir süre sonra veya belirli bir günde ödenmek üzere düzenlenebilirken, vadesi başka şekilde yazılan, birbirini takip eden çeşitli vadeleri gösteren poliçeler, geçerli değildir. Bu kayıtlar senedin kambiyo senedi niteliğine hanel getirir. (TK 703. Md)

1.7.6. Kambiyo Senedine Teminat Kaydının Eklenmesi

Kambiyo Senetlerinin üzerine "teminat kaydı" eklenmesinin senede kambiyo senedi niteliğine ilişkin bir etkisinin olup olmadığı bu özelliğini kaybettirip, hatta kambiyo senedi özelliğini kazanmasına engel olup olmayacağı konusu doktrinde oldukça tartışmalıdır. Bu konuda Yargıtay'ın istikrar kazanmış kararları ve uygulamadaki

---

¹²² (Uyar, 2008, s.323)

sorunlara değinmeden önce teminatın bir şart olup olmadığını tartışmak gerekmektedir. Bu sebeple Şart'ın Borçlar Kanunundaki tanımına bakacak olur isek;

Eski Borçlar Kanununun 149. Maddesinin Yeni Borçlar Kanununda karşılığı olan 170. Md de “Şart”¹²³a Bağlı Borçlar hükümleri yer almaktadır. Şartın genel olarak birçok anlamda kullanıldığını belirtebiliriz. Biz şartın “ileride gerçekleşmesi şüpheli olay” anlamını inceleyeceğiz. Borçlar hukukundaki karşılığı olan şarta bağlı hukuki işlemin manası ve özelliği ise; hukuki tesirinin oluşması, gelecekte gerçekleşmesi şüpheli olan bir olayın gerçekleşmesine ihtiyaç duyuyor olmasıdır. Şarta bağlı sözleşmeler, Geciktirici ve bozucu şarta bağlı olmak üzere iki şekilde incelenmektedir. Şartın taraflar arasındaki hukuki ilişkide belirlenen “vade” ve “mükellefiyette”n ayırt edilmesi gereklidir. Geciktirici şarta bağlı borçlandırıcı işlemin hukuki etkileri, şartın gerçekleşmesi ile ortaya çıkmakta, şart askıda iken hak sahibine tam bir yetki bahşetmemektedir. Borçlu yönünden de bu süreçte, alacaklının alacağını talep hakkı olmaması sebebi ile borçlu, henüz ifa ile yükümlü değildir. Borçlu borcunu yanılığ ile ödemiş ise bu durumda EBK 62. Md (Yeni TBK 78. Md)' ye dayanarak “*isteme zamanında henüz şartın gerçekleşmemiş olması kaydı*” ile ödediğini geri isteyebilir.¹²⁴ Eren' e göre, hukuki ilişkinin tarafları, henüz şart gerçekleşmeden önceki süreçte de akit ile üstlendikleri taahhütleri ile bağlıdırlar. Şartlı alacağın haczi mümkün olduğu kadar, rehin ve kefaletle teminat altına alınması da mümkündür. Hukuki sonuç doğurması için gerekli şartlardan biri eksik olan alacaklar müstakbel alacaklar olup geciktirici şarta veya geciktirici süreye bağlı da olsa bu alacaklar müstakbel alacaklar kategorisine girmektedir. Borçlar kanununda müstakbel alacaklar ile şarta bağlı alacakların karşı karşıya konulmasını sebep gösteren bazı yazarlar ise bu alacakları mevcut alacaklar statüsüne sokmaktadır.¹²⁵

Bozucu şartta ise tam tersine bir sözleşmenin sonuçlarının ortadan kalkması,

---

¹²³ Şart sözcüğünün birçok kullanımına şahit olmaktadır. Lüzum – Zaruret olarak anlamı için “Sorumluluk için kusurun şart olduğunun ileri sürülmesi” hususunu örnek verebiliriz. Bazı durumlarda Sebep- İlet anlamının olduğunu görmekteyiz. “Fiilin hukuka aykırı olması tazmin yükümünün şartıdır” kuralını örnek vermek mümkündür. Hal-Durum olarak kullanımına örnek ise “Bir geminin kötü hava şartları sebebi ile batması” dır. Kayıt- Hüküm anlamı olarak da kullanıldığı görülmektedir. Örneğin akitteki şartlara riayet edilmesi” gibi. (Tekinay, 1971, s.265)

¹²⁴ (Pulaşlı, H. (1989) *Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları*. Ankara: Dayınlarlı Basım Yayım, s.157)

¹²⁵ (Aral, 1992-1994, s.168)

gelecekteki belirsiz olayın gerçekleşmesine bağlanmasıdır. Yani hukuki işlemin sona ermesi belirlenen şartın gerçekleşmesine bağlıdır.

Geciktirici şartta şart gerçekleştiğinde hukuki işlem sonuçlarını doğurmaya başlar. Artık bundan böyle şartsız bir işlem haline gelir, bozucu şartta ise hukuki işlem yapıldığı anda hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlamıştır. Ancak şart gerçekleştiğinde ortadan kalkar. Bu hukuki işlemin hüküm ve sonuçlarının ortadan kalkması kendiliğinden olacaktır. Şartın vukua geldiğinin ispat yükü ise bundan faydalanacak kişiye yüklenmiştir.¹²⁶

Şartın Ticaret Kanunu'nda zikredildiği TK. 671/1/b md 'sine göre

“Police; belirli bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız havaleyi, içerir.”¹²⁷

Aynı kural çek için de geçerlidir. Keşideci çekin ifasını belirli bir şarta bağlar ise, örneğin *“diğer tarafın bir edimi yerine getirmesi halinde ödenmesi uygundur”* şeklinde bir hüküm koyması çekin geçersizliğine sebebiyet verecektir.¹²⁸

Boztosun, mehzar kanunda kambiyo senetleri için “unbedingt” Türkçe manası “şartsız” ifadesinin kullanıldığını belirtmiştir. Buna rağmen TK'nunda kayıtsız ibaresinin kullanıldığı, teminat kaydı ihtiva eden senetlerle ilgili hatalı değerlendirmeler yapıldığını belirtmektedir. Şöyle ki; senet üzerine konulan teminat ibaresinin bir borç ilişkisinin teminatı olduğuna dair bir kayıt özelliği taşıdığını, bu kaydın belirlenen meblağın ifasını şarta bağlayıp bağlamadığı meselesinin her olayın özelliğine göre ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiğinin önemli olduğunu

---

¹²⁶ (Eren, 2012, s.1177)

¹²⁷ Kazancı, [Çevrimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi: 25.12.2019)

¹²⁸ Doktrinde bu mesele “ işbu çekimin... nolu faturanın istirdadı mukabilinde Bay Ali veya emirine 10.000TL ödeyiniz” şeklinde bir çek tanzim edilemez. Çünkü keşideci çekin tediyasını faturanın istirdadı şartına bağlamış olmaktadır. Fatura verilmez ise ödemeyin anlamını taşımaktadır. Çek şartlı olursa muhatap da sıkıntı çeker, çekin tedavül emniyeti bozulur.” Şeklinde açıklanmaktadır. (Kocaimamoğlu, S. (1959) *Ticari Senetler Tatbikatı ve Banka Muameleleri*. Ankara: Ankara Basım ve Cilt Evi, s.123, Yağmur, S. (2016). *Türk Hukukunda Çeke Konulabilecek Kanunda Öngörülemeyen Bazı İhtiyari Kayıtlar*. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi araştırmaları Dergisi, Vol. III: s. 2872)

vurgulamıştır.¹²⁹

Poliçe de diğer kambiyo senetleri gibi bünyesinde şartın bulunmasını kabul etmemektedir. Poliçe düzenlendiği sırada ödeme unsuru herhangi bir şarta bağlandı ise senet, geçersizlikle malul olacaktır.¹³⁰

Domaniç (1975)' e göre bononun düzenlenmesi gayesi ile akdedilen bir hukuki işlem bir veya birden fazla gaye, fayda veya belirli veya belirlenebilir bir değer, kıymet yahut hizmet ihtiva etmiyor ise imzalanmış olsa dahi bir hükmü bulunmamaktadır. Bunun istisnasını “beyaza imzalı bono” lar teşkil etmektedir.¹³¹ Diğer yandan çek ise “münhasıran nakit ifasına taalluk eden bir havale” niteliğinde olduğundan burada kesinlik çok daha ön planda olup mutevasında hiçbir şartı kabul etmez. Yani çekin kesin bir dille tanzim edilmesi ve imzalanması icap etmektedir. Bu durumda havale nitelikli bir beyanın çek vasfını taşıyabilmesinin tek şartı, belirli veya belirlenebilir olmasıdır, diyemeyiz. Bu doğrultuda bir bedelin ödenmesini şarta bağlayan havale çek hükmünde sayılmayıp adi havale mahiyetindedir.¹³²

Arslanlı (1954)'e göre Borçlu keşide ettiği senede kanunda yazılı unsurlardan başka hususlar ekledi ise örneğin “malen” veya “nakden” ifadelerini kullanmış ise bunların hükümleri nelerdir, şeklinde sorulacak soruya şu şekilde cevap vermiştir. Türk Alman ve İsviçre hukukuna göre ticari senetler alacağın temlik fonksiyonunu tazammun etmez. Zira bu amaca hizmet eden alacağın temlik müessesesi zaten bulunmaktadır. Kambiyo senedinin asıl konusu, doğumuna sebebiyet veren hukuki ilişkiden ayrı bir platformda yer alan bir borcun ifası amacından ibarettir. Yani borçlu veya muhatap senedi öderken senedi düzenleyenin borcunu değil, senetten kaynaklı borcunu öder. Keşidecinin alacaklı ile aralarındaki hukuki ilişkiye işaret edecek kayıtlar koyması senedi geçersiz kılmaz. Meğerki bu kayıtların şart niteliği olmuş olsun. Bu durumda senet hükümsüz olacaktır. Örneğin senedin ödenmesi hususu taraflar arasında bulunan sözleşme hükümlerine bağlanmış ise senet üzerinde

---

¹²⁹ (Boztosun, A. O. (2007) *Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı*. Legal Hukuk Dergisi Vol.5 (53). s.1487-1489)

¹³⁰ (Ülgen ve ark., 2019, s.280)

¹³¹ Domaniç, H. (1975) *Kıymetli Evrak Hukuku*. İstanbul: Fakülteler Matbaası,s.356

¹³² (Domaniç, 1975, s.370)

bulunan kayıtlar sayesinde senet ile akit arasında bağıllık yaratılmış olduğundan senedin kambiyo senedi özelliğine hanel gelmektedir. Diğer kayıtlar senedin vasfına etki etmeyip ispat hususunda neticeler doğurmaktadır. Örneğin; Bir senette, karşılığı nakden ödendiği belirtilen bir kaydın aksi idda ediliyor ise bu iddianın kanıtlanması için tanık dinletilmesi mümkün değildir.¹³³ Lerzan (2007) ise Türk Ticaret kanununda sayılanlar dışındaki çeke konulan ilave kayıtlar, çekin kayıtsız şartsız havale niteliğini bozar. Örneğin; “çekin ödenmesinin belirli bir şarta bağlanması, bir malın teslimi, bir hizmetin ifası, bazı belgelerin ibrazı vs.”¹³⁴ Ek olarak düzenleyenin asıl borç münasebetine dayandırdığı ihtirazi kayıtlar “şart” hükmündedir. Bu kayıtlar, çekin özelliğini yitirmesine, adi havale niteliğinde sayılmasına sebebiyet verecek ve borçluya senet metninden anlaşılan, herkese karşı ileri sürülebilen bir defa hakkı kazandıracaktır.¹³⁵

Muhtevasında şart tazammun eden kayıtlar, çekin çek niteliğini etkileyen unsurlar olarak tanımlanmaktadır. Geçerliliği olmayan ancak keşidecisi, lehdarı ve muhatabı belli olan bir çeke havale hükümlerinin uygulanacağını belirtmek gerekmektedir. Buna göre ise;

-Söz konusu adi havale bir çek hükmünde olmadığından “emre yazılı “ addolunmayacak olup üzerinde bulunan ciranta imzalarının da bir hükmü olmayacak dolayısı ile banka hamile ödemede bulunmayacaktır.

-Çekte lehdar ve hamilin bilinmemesi halinde havaleye dair hükümler bile uygulanamayacaktır.

-Çeki ödemeye muhtar olan banka bu durumda çeki ya ödeyecek ya da ödemekten

---

¹³³ Arslanlı, H. (1954) *Ticari Senetler Dersleri*. İstanbul: Üniversite Kitapevi, s.66

¹³⁴ Çekin kayıtsız şartsız havale özelliği ile bağdaşmayan kanunda sayılan hususlar dışında eklenen ilave kayıtlar çekin çek niteliğine hanel getirir. Örneğin muayyen bir emtianın teslimi, bir hizmetin yapılması, bazı belgelerin teslimi gibi şarta bağlanan çek geçerli olmamaktadır. Ek olarak düzenleyenin asıl borç münasebetine yaptığı göndermeler, söz konusu ilişkiden doğacak haklarını saklı tuttuğuna dair kayıtların konulması ve çekin ödenmesini bu unsurlara bağlaması çeki hükümsüz hale getirecektir. (Reisoğlu, 1985, s 25)

¹³⁵ Yılmaz, A. Lerzan. (2017) *Kambiyo Senetlerinde (Çek-Bono-Poliçe'de) Defiler* İstanbul; Aristo Yayınevi. s.250

imtina edecektir.

-Eğer ki keşideci havaleden dönmez ise bu süreçte banka ödemede bulunsa dahi keşideciye başvurabilecektir.¹³⁶

1.8. Senede “Teminat” İbaresinin Eklenmesinin Senedi Şarta Bağlayıp Bağlamadığı Sonucuna Etkisi

Senede konulan “teminat” ibaresi ile ilgili Doktrin ve Yargıtay, bu ibarenin senette tek başına veya bir başka ifade ile birlikte kullanılmış olmasına göre çeşitli kanaatler ileri sürmüştür. Bu konuda Doktrindeki görüşleri ve Yargıtay’ın verdiği kararları inceleyelim.

1.8.1. Doktrindeki Görüşler

Boztosun, bu konuyu ilk etapta kambiyo hukuku yönünden incelerken ikincil olarak ispat vasıtası yönü ile usul hukuku açısından incelemiştir. Her şeyden önce üzerinde teminat kaydı bulunan veya üzerinde teminat kaydı bulunmayan senetlerin teminat olarak alınması halinde bu senetlerin “teminat senedi” şeklinde adlandırılmaması gerektiğini buna dayanak olarak da “bedeli malen ve nakden alınmıştır” ibareleri bulunan senetlerde mal senedi veya bir nakit ödeme senedi şeklinde ayrıma gidilmediği örneğini göstermiştir. Aksinin kabulü halinde bu durumun kambiyo senetlerinin soyutluk özelliği ile bağdaşmadığını ifade etmektedir. Senedin düzenlenme amacına bakarak teminat olarak verildi ise temel ilişkiden soyut olan kambiyo senedine bu etiketi yapıştırmanın, esasen kambiyo senedinin temel yapısına aykırı olduğunu öne sürmüştür. Hukuki ilişkinin tarafları arasında sözleşme veya teminat mektubu gibi unsurlar var ise bu belgelere teminat sözleşmesi veya teminat mektubu denilebilir. İlaveten çek dışında rehin cirosu ile devredilen poliçe veya bononun teminat senedi olarak değerlendirilmesi isabetli değildir. Burada rehin cirosu ile devri sağlanmış bir kambiyo senedi ile karşı karşıya kalınmıştır. Bu itibarla temel ilişkiden soyut kambiyo senedinin “teminat senedi” olarak adlandırılması yerine ihtiyacı karşılayacak bir tabire gerek vardır. Bunun için de “Kambiyo

---

¹³⁶ (Reisoğlu, 1985, s.20)

senetlerinde teminat kaydı” veya “teminat amacı ile düzenlenen kambiyo senedi” tanımlamalarının tercih edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca bu kaydın geçersiz olacağı kanunda belirtilmemiştir. Bu sebeple de teminat kaydı bulunan senedin geçerli olup olmadığı tartışma konusu bile edilememeli, kaydın senede kambiyo özelliğini kaybettirip kaybettirmeyeceği ve ciro edilmesi halinde hamile karşı ileri sürülüp sürülemediği meselelerinin üzerinde durulmalıdır, görüşünü ileri sürmüştür. Bu görüşüne dayanak olarak da Yargıtay’ın birçok kararı¹³⁷ göstermektedir. Bu kararlara göre senet üzerinde hiçbir kayıt bulunmasa dahi, sadece bedelleri tutuyor ve sözleşmede senede atıf yapılıyor diye taraflar arasındaki sözleşmenin cezai şartı ile illileştirip senedin sözleşmenin teminatı olarak düzenlendiği, bu gerekçe ile bu durumun senedin kayıtsız şartsız borç ikrarı özelliği ile bağdaşmadığı, İİK 170/a ‘ya dayanmak sureti ile söz konusu senetlerin kambiyo senedi özelliğinin bulunmadığı sonucuna varılmaktadır. Bu kararların hatalı olduğunu düşünen Boztosun, üzerinde hiç bir kayıt bulunmuyor ise ayrıca akdedilmiş bir sözleşme ile senet arasında bağlantı kurularak, senedin kambiyo senedi özelliğinin bulunmadığı şeklindeki kararları eleştirmiştir. Bu ahvalde borçlu, senedin kambiyo senedi niteliğinin bulunmadığı yönünde dava açamamalı ancak ve ancak İİK 169 md’si uyarınca borca itiraz davası açabilmelidir, görüşünü savunmaktadır.

138

Tekinalp, teminat senetleri ile ilgili bir makalesinde; Yargıtay’ın senedin teminat olarak keşide edildiği noktasında tartışma bulunmuyor ise bu senedin kambiyo senedi yolu ile takibe konu edilemeyeceği ve dolayısı ile takibin iptal edilmesi gerektiği, muhakameten halli gereken noktada İcra Mahkemeleri tarafından teminat senedi itirazının kabul edilmesi gerektiği şeklindeki kararını incelemiştir.¹³⁹ Bu çerçevede

---

¹³⁷ Emsal kararlara bakınız Y.12.HD. 22.05.2005, 2005/113E., 2005/3409K. , Y. 12. HD.24.2.2009,E.2008/23432,K.2009/3615“Takibe konu bononun kayıtsız şartsız borç karşılığı düzenlenmediği, cezai şartın teminatı olarak verildiği anlaşıldığından ve dolayısıyla tahsilinin gerekip gerekmediği yargılamaya muhtaç olduğundan İİK. 170/a maddesi uyarınca şikayetin kabulüyle takibin iptaline karar verilmesi gerekirken, reddi isabetsizdir.” Y.12.HD. 6.12.2010, E.2010/16808, K.2010/28808 “Alacaklı vekilinin cevap dilekçesi içeriği, sözleşmenin tanzim tarihi, cezai şart bedeli ve tüm dosya kapsamından takip dayanağı senedin taraflar arasında düzenlenen sözleşme sebebiyle verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda dayanak belgenin TK.’nun 688/2.maddesinde öngörülen mücerret borç ikrarını içermediği tespit edilmiş olup, tarafların sözleşme doğrultusunda edimlerini yerine getirip getirmediğinin ve dolayısıyla alacağın tahsil edilip edilmeyeceğinin yargılamayı gerektirmesi sebebiyle mahkemece, İİK.’nun 170/a maddesi gereğince takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” (Boztosun, 2007, s.1487-1489)

¹³⁸ (Boztosun, 2007, s.1487-1489)

¹³⁹ Örnek olarak aynı nitelikli Yargıtay kararları 12. HD.13.02.1992,7353 E. 1346 K. , 12. HD.

Yargıtayın kararlarında senedin, lehdarın veya iyiniyetli 3. Kişinin elinde olup, olmamasına göre ayırım yaptığını tespit etmiştir. Bu kapsamda eğer üzerinde “teminattır” yazan senet iyiniyetli 3. Kişinin elinde ise veya senette bir kayıt olmamasına rağmen başka bir sözleşme ile senedin teminat senedi olduğu anlaşılrsa dahi, senet iyiniyetli 3. Kişinin elinde ise senede yapılan bir itirazın dinlenmemesi gerektiği yönünde kararlar verdiğini gözlemlemiştir. Yargıtayın, eğer senet ciro edilmemiş ve halen lehdarın elinde ise takibe itirazın kabul edilmesi gerektiğini, bu senedin kambiyo senedi niteliğinin bulunmadığını Bu çerçevede İİK 170 a ya göre senedin konu edildiği takibin iptal edilmesi gerektiğine dair kararlar verdiğini tespit etmiştir. Özetle “eğer senet üçüncü kişi elinde ise kambiyo özelliğini devam ettirecektir. Eğer senedin alacaklısı halen lehdar ise yani senet 3. Kişiye ciro edilmemiş ise bu durumda kambiyo senedi sayılmayacaktır.” Buradan yola çıkarak kambiyo senetlerinin ne zaman bu niteliğini kaybettiği sorusu ile karşılaşılabilecektir. Bu soruya cevaben durumu aşağıdaki şekilde açıklamıştır. Akit teorisine göre kambiyo senedinin tüm mecburi ögeleri ile keşide edilmesi için veya tamamlanabilme anlaşması ile birlikte düzenlenen “açık poliçe” nin (ETK 592 md, Yeni TK 680. Md¹⁴⁰) oluşması için ayrıca “Geçirim Sözleşmesi (tedavüle koyma sözleşmesi)” ne de ihtiyaç bulunduğunu belirtmiştir. Yani senedin sadece imzalanmasını yeterli görmemekte ayrıca bir geçirim sözleşmesinin de akdedilmiş olması gerektiğini belirtmektedir. Bu sözleşme, senedin ilk alacaklısı ve borçlusu arasında bağitlanır. Her ne kadar Türk Ticaret Kanunu’ nda yer almasa da Tekinalp, bu sözleşmenin, Alman öğretisi ve Bir kısım Türk Doktrini’ ne göre Borçlar ve Eşya hukuku tabiatıyla uyumlu sözleşme çeşidi olduğunu, İsviçre Teorisine göre ise Borçlar Hukuku sözleşmesi niteliğinde olduğunu ileri sürmüştür. Bu iki hukuk düzenine göre geçiş konusundaki farklılığın, tabi olduğu şartlara göre değişkenlik göstereceğini belirtmiştir.

Sebeplik ilkesine dayanan İsviçre ve bir kısım Türk Öğretisi’ nde; kambiyo senetleri

---

14.04.1992, 10801 E., 4841 K. , 12. HD. 27.05.1992, 221E.,7327 K. gösterilmiştir. Tekinalp, Ü. (1994) *Geriye Ciro ve Teminat Senedi Sorunları*. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Vol.11: s.193-205

¹⁴⁰ “Açık poliçe TK 680 md– (1) Tedavüle çıkarılırken tamamen doldurulmamış bulunan bir poliçe, aradaki anlaşmalara aykırı bir şekilde doldurulursa, bu anlaşmalara uyulmadığı iddiası, hamile karşı ileri sürülemez; meğerki, hamil poliçeyi kötüniyetle iktisap etmiş veya iktisap sırasında kendisine ağır bir kusur isnadı mümkün bulunmuş olsun.” 6102 s. TTK [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf> (Erişim Tarihi: 07.12.2019)

için “Sebep” zorunlu unsur olarak görülürken, soyutluk ilkesini kabul eden Alman Hukuku’ nda kambiyo senedinin geçerliliği için “Ayni mutabakat”ın yeterli olacağı savunulmaktadır. Türk Hukuku’ nda genel kabul gören İspat soyutluğu ilkesine göre geçirim sözleşmesinin geçerli olmadığını ancak senedin borçlusu ileri sürebilir. Hamil bu hususu ileri süremez.¹⁴¹

Netice olarak ispat soyutluğu veya aynı sözleşme görüşüne göre kambiyo senedinin geçirim sözleşmesi, senedi düzenleyen ve lehdarı arasında kalsa dahi kıymetli evrak özelliği devam etmektedir. Senedin ciro edilmesi, geçirim sözleşmesinin geçersizliğinin ispatında ve ispat yükünün diğer tarafa geçmesi, bir başka deyişle temel ilişkideki defilerin ispatı ile alakalıdır. Yoksa senedin, sonradan iyiniyetli kişinin eline geçerek, birden bire kambiyo senedi özelliği kazandığını söylemenin imkanı ve hukuki dayanağı yoktur. Senet taraflar arasında kaldığı müddetçe kambiyo senedi özelliğinin bulunduğu bir başka kanıtı, lehdarın keşideciye senedin ödenmemesi halinde yine TK 636. Maddesi kapsamında kambiyo hukukuna dayanarak başvuru hakkını kullanabilmesidir. Senet, Lehdar ve keşideci arasında kambiyo senedine özgü özellikleri taşıyan geçirim sözleşmesi ile verilmektedir. Aksi halde lehdar TK 636. Maddeye göre değil genel hükümlere göre keşideciye başvurabilirdi. Bu itibarla Tekinalp, İcra Mahkemeleri’nin alacaklı ile borçlu arasında kalsa dahi, taraflar arasında başka bir sözleşme var diye bu sözleşmede teminat senedi ibaresinin sonuçlarını değerlendirme yetkisi bulunmamasına rağmen İİK. 170 a 1. Md ‘sine göre senedin kambiyo senedi niteliğinin bulunmaması sebebi ile takibi iptal etmesini hatalı bulmaktadır.¹⁴²

Teoman ise bono veya çekin “cezai şart” a karşılık düzenlenmiş olması hali hariç, “teminat” için düzenlenmesi halinde, “senedin temelinde yatan asıl hukuki ilişkinin konusu artık doğrudan para borcunun ifasıdır” düşüncesi ortadan kalkmaktadır. Bu husus teminat senetlerinin en temel özelliğidir. Teoman’a göre bu senetlerin bir diğer özelliği ise; borçluyu, lehdara karşı üstlendiği yükümlülüğü yerine getirmeye zorlamasıdır. Alacaklı açısından ise teminat senedi, alacaklının o ana kadar ödediklerini basit bir yolla iade alabilme kudretini sağlama görevi görür. Buna örnek

---

¹⁴¹ (Tekinalp, 1994, s.194)

¹⁴² (Tekinalp,1994, s.194-195)

olarak eser sözleşmesini ele alabiliriz. Eser Sözleşmesinde belirlenen kesin vadede kararlaştırılan işin tamamlanamamasının sonucunda ödeneceği hüküm altına alınmış bir senet olduğunu düşünelim. Bu örnekte senedin cezai şarta mukabil alındığını belirtmemiz gereklidir. Bu konuda verilebilecek bir başka örnek; Bir alım satıma konu gayrimenkulün bedelinin ödenmiş olmasına karşın, ilgili tapu sicil müdürlüğünde alıcı adına kaydının yapılmamış olması gibi. Dolayısı ile bu gayrimenkulün alım satımından önce alınan senedin de teminat senedi olduğunu belirtmektedir. Öte yandan ifa uğruna alınmış bir senedin teminat senedi olamayacağını belirtmiştir. Zira bir bedelin ödenmesi mukabilinde düzenlenen ve sözleşme uyarınca alınan, henüz tamamlanmamış bir vadeyi taşıyan bir senedin, ifa uğruna düzenlenmiş bir bono olduğunu ve kambiyo senedi niteliğinin tartışılmayacağını belirtmiştir. İlave olarak teminat senedi iddiasının yazılı delille kanıtlanmasının gerektiğini, bunun için ya senet üzerinde yazan kayıtların ya da alacaklı ile borçlu arasında münakit sözleşme niteliğindeki kayıtların delil olarak kullanılabileceğini belirtmiştir.¹⁴³

Türk' e göre Taraflar arasında bir teminat senedinin varlığından bahsedebilmek için alacağın, senedin düzenlendiği an itibari ile doğmamış olması veya kati bir nitelik taşımaması gereklidir. Ayrıca borçlunun iç ilişkide belirlenen yükmlülüğünün, para dışında bir edim ihtiva etmesi gereklidir. Kiracının kiralanan gayrimenkule verme ihtimali olduğu hasar ve ziyana karşılık alınan bono, bir “teminat bono”su sayılabilecektir. Oysaki İfa uğruna düzenlenen senetlerin ise teminat senedi olarak değerlendirilmeyeceğini belirtmiştir.¹⁴⁴

Kendigelen, teminat kaydını hamil ile keşideci arasındaki ilişkiye yönelik kayıtlar olarak incelemiştir. Kural olarak çekin, borcun ifası amacı ile keşide edilse de borcun teminatını teşkil etmesi amacıyla da düzenlenmesinin mümkün olabileceğini belirtmektedir. Temel hukuki ilişki ile bir rabıta kurulmaması şartı ile çek üzerine sadece “teminattır” kaydı konulması halinde, bu kayıt çekin mücerretliğine etki etmeyecek nitelikte bir kayıt olduğundan yazılmamış gibi kabul edilir. Bir başka

---

¹⁴³ (Teoman, 1994. s.75, Yıldız, Ş. (2015) *Hukuki Mütaalar-2, Teminat Çeki-Ticari Defterlerin Delil Niteliği*. İstanbul: On İki Levha Yayınları. s.148)

¹⁴⁴ Türk, A. (2005) *Kambiyo Senedi Borçlusunu Tarafından Açılan Bedelsizliğe ve Hükümsüzlüğe Dayalı Menfi Tespit Davalarının Gösterdiği Özellikler*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. s.307-382

açından ise bu kayıtlar tarafların iç münasebetine müstenit bir etki doğurur. Oysaki mücerretlik özelliğine etki edecek şekilde neyin teminatı olduğuna dair asıl borç ile bağ kurulmasına sebebiyet verilecek bir kayıt dolaylı anlamda kabul edilse de çeki hükümsüz kılacaktır. Ne var ki her kambiyo senedinin altında bir hukuki ilişki bulunmaktadır ve bu ilişki ile bağ kurulması senedin geçersizliğine sebebiyet vermemektedir. Ancak karşımızda bir teminat senedi var ise işte burada yapılacak tespit farklı olacaktır. Nitekim asıl önemli olan teminat kaydının mücerret olması gerekliliğidir. Mücerret ise temel ilişki şarta bağlı kabul edilmemekte ve ispat hukuku anlamında bir sonuç doğurmaktadır. Temel ilişkiyle bağlanan teminat senedinin tedavül kabiliyeti de etkinliğini yitirmektedir. Bir başka anlatımla senedin üzerindeki bedel kayıtları, esas ilişkideki edimlerin ifa edildiği anlamına gelmektedir. Ne var ki teminat kaydına bu manada bakmanın imkan dahilinde olmadığını söylememiz gereklidir. Dolayısı ile ifanın teminatı için verilen senedin bir de temel hukuki ilişkiye atif yapması şarta bağlanmak anlamına gelmektedir. Bu doğrultuda geçersizlikle malul olduğu düşünülür ise keşidecinin kişisel def'i ileri sürüp sürümeceği hususunun tartışılmasına gerek kalmaz iken, geçerli kabul edilmesi halinde bu def'ilerin de hamile karşı ileri sürülebilmesi imkanı gündeme gelmelidir. Nitekim Yargıtay'ın da kararları bu yöndedir.¹⁴⁵

Pulaşlı, teminat senedini “*Bir akit uyarınca bir işin, mal veya hizmetin zamanında ifa edileceğini, aksi takdirde sorumlu olacağını ifade eden, borçlunun imzaladığı, geciktirici şarta bağlı bir senettir.*”¹⁴⁶ Şeklinde tanımlamaktadır. TK ‘da teminat senedine dair hükümler yer almamaktadır. Akit garantisi olarak kullanılagelen ve ekseriyetle banka kredi sözleşmeleri için alınan bu senetler, borçludan vade bölümü açık şekilde teslim alınmakta ve 3. Kişiye cirolanmadan bankada muhafaza edilmektedir. Aynı minvalde kullanılan bu senetler İsviçre Hukuku’nda bono ve poliçe, kambiyo senedi olarak kabul edilmemektedir. İsviçre hukukuna göre; doğmuş veya henüz doğmamış bir borca karşılık mevcut veya gelecekte doğacak bir alacak için teminat senedinin düzenlenebileceği belirtmekte olup bu senetler, “teminat amaçlı senet” veya “teminat senedi” olarak tanımlamaktadırlar. Özellikle de bankaya verilen bu senetler bahsettiğimiz gibi açık senet olarak düzenlenmekte olup 3. Kişiye

---

¹⁴⁵ (Kendigelen, 2007, s.137)

¹⁴⁶ (Pulaşlı, 2019, s. 260)

ciro kabiliyeti bulunmamakta, menfi emre kaydı ile ciro kabiliyeti engellenmektedir. Böylelikle alacağın devri hükümlerine tabi kılınarak şahsi defilerin de 3. Kişiyi ileri sürülebilmesi imkanı temin edilmektedir. Türk hukukuna göre ise teminat senetleri mücerret(soyut) olduklarından bu soyutluğun şekli anlamda olduğu kabul görmekte, asıl hukuki ilişkinin söz konusu kambiyo senedi üzerinde yer almaması gerektiği belirtilmektedir. Örn; “İşbu senet teminat senedir, Üzerinde devir ve ciro yapılamaz. Asansörler teslim edildiğinde veya ayıplı olması halinde geçerliliğini yitirecektir. Kaydını içeren senet, kambiyo senedi sayılmaz ve geçersiz olur.”¹⁴⁷ Zira asansörlerin teslimi şartı söz konusu bononun ödeme şartıdır. Bu açıklamalar ışığında Türk-İsviçre-Alman kambiyo hukukuna göre kambiyo senetlerinin kayıtsız şartsız belirlenen meblağın ödenmesi vaadini içermesi, bu evrakları şarta düşman kıymetli evrak yapmaktadır. Bu durumda denilenbilir ki; “kambiyo senetlerinde belirli bir bedelin ödenmesinin şartsız olması, yasa gereği mutlaktır” buna mukabil şart vasfında olmamakla birlikte senet bedelinin ödenmesine ilişkin kayıt yazılması mümkündür. Ancak bu durumda temel hukuki ilişkinin ifası mukabilinde senedin ödeneceği belirlenebilir. Aksi halde senet kambiyo niteliğini yitirecektir.¹⁴⁸

Poroy/Tekinalp, teminat senedi “ bir kambiyo senedinin bir borcun ifasının teminatı olarak lehdara verdiği senettir; yoksa poliçenin veya rehin cirosuyla bononun rehnedilmesi anlamına gelmez.” Sonuç olarak da pozitif hukuk açısından kambiyo senedinin teminat olarak verilmesinin önünde hukuki bir mahzur bulunmamaktadır.¹⁴⁹ Poroy/Tekinalp, Kendigelen’ in Çek hukuku adlı kitabında¹⁵⁰ Poroy/Tekinalp ‘in teminat senedi konusundaki görüşünü değiştirdiğini belirtmiştir. Poroy/Tekinalp ise Kendigelen’in bu tespitini eleştirerek görüşünde bir değişiklik olmadığını “teminat” ibaresi çekin kambiyo niteliğini etkilemeyip aslen bu kaydın hukuken bir ehemmiyet taşımadığını belirtmiştir. Açıkça veya dolaylı olarak mesnedi olmayan bir kaydın kamu güvenliğine mazhar olmuş bir kıymetli evrakı hükümsüz kılmasının düşünülemeyeceğini vurgulamıştır. Uygulama ve hukuki gerçekliğin bir parçası olması sebebi ile Yargıtay kararları ile ilgili açıklamalarının yanlış yorumlanarak konu ile ilgili görüşlerini değiştirdiği sonucuna varılmasını

¹⁴⁷ (12. HD. 08.06.2015. 2015/12772. 2015/15814 (Uyap Bilgi Bankası)”, Pulaşlı, 2019, s.264)

¹⁴⁸ (Pulaşlı, 2019, s 265)

¹⁴⁹ (Poroy ve Tekinalp, 2019, s.267)

¹⁵⁰ (Kendigelen, 2019, s.186)

hatalı bulmuştur. ¹⁵¹

Bozer/Göle ise teminat senedinin bir borcun teminatlandırma amacı ile keşide edilmesinin mümkün olduğunu belirtir iken borç konusu unsurun ise para veya sair başka bir edim olduğunu ifade etmiştir. Ek olarak teminat senedi düzenlenir iken lehdarın uğrama ihtimali olan zararların tazmin edilmesi amacının da güdülebileceğini belirtmiştir. Örnek olarak kiracının kiralanana vereceği muhtemel zararlara karşılık düzenlenen senedi göstermiştir. ¹⁵²

Çamoğlu, kambiyo senetlerine teminat kaydının gerek keşide edilirken, gerekse üzerinde işlem (ciro, aval, kabul) yapılırken konulabileceğini belirtmiş hemen ardından bu kayıtları türü ve içeriğine göre ayırma yoluna gitmiştir. Teminat kaydını, türüne göre somut ve soyut teminat kaydı olarak ayırırken, somut teminat kaydını, senedin ödenmesini koşula bağlayan kayıtlar olarak tanımlamıştır. Örnek olarak; "...x şirketinin sözleşmede belirtilen şartları yerine getiresi halinde", "... X şirketinin verdiği tarihli çekin ödenmesi kaydı ile "gibi ibareleri sunmuştur. Bu ibarelerin senedin kayıtsız şartsız borç ikrarı özelliğini zedelediğinden, senedi geçersiz kıldığını belirtmiştir. ¹⁵³ Yazar'ın bu konuda örnek verdiği bir Yargıtay kararında;

"Takip dayanağı bononun arka yüzünün incelenmesinde "C/H istinaden teminat senedir" ibaresinin yazılı olduğu görülmüştür. Anılan ibare bononun teminat senedi olduğunu göstermektedir. Ayrıca sözleşme bulunması gerekmez. Bu durumda, takibe konu belge, TK'nun 688/2. maddesinde belirtilen kayıtsız şartsız muayyen bir bedeli ödemek vaadini içermediğinden kambiyo senedi vasfında değildir. Alacağın tahsil edilip edilmeyeceği yargılamayı gerektireceğinden mahkemece, İİK'nun 170/a maddesinin 2. fıkrası gereğince takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile istemin reddi isabetsizdir." ¹⁵⁴ Hükümlerini emsal göstermiştir. Çamoğlu

¹⁵¹ (Poroy ve Tekinalp, 2019, s.267)

¹⁵² (Bozer ve Göle, 2018, s.197, Yıldız, Ş. 2015, s.148-149, Sarıkaya, 2018, s. 103)

¹⁵³ (Y.12. HD, 02.05.1995, E. 6472, K. 6884, Bknz.: Eriş,G. (2003) *Açıklamalı İçtihatlı Uygulamalı Çek Hukuku*. Ankara: Seçkin, s. 52)

¹⁵⁴ Y.12. HD, 31.01.2013, E. 2012/24786, K. 2013/3088, "Her ne kadar Yargıtay'ın bu anılı kararda belirtilen senet üzerindeki kayıt, taraflar arasındaki sözleşmeye atif yapar nitelikteymiş gibi görünse de cari hesabın mal alışverişinden kaynaklı bir hesap olduğu ve olaya ilişkin senedin bedel mukabilinde verilmiş bir senet kabul edilmesi gerekliliği karşısında bu senedin ifasının şarta bağlandığı tespiti bize göre isabetli olmamıştır. Yukarıda yaptığımız ifa uğruna düzenlenen senetler ile ilgili açıklamalarımızı yineliyoruz. Bu kapsamda söz konusu senedin mal alışverişine işaret eder

özellikle teminat kayıtlarının “neyin teminatı olduğunu belirtilmesini” yeterli görerek, ayrıca şart içerip içermediği hususunun bu koşullarda tartışılmaması gerektiğini, sözleşmeye yapılan işareti, dolaylı bile olsa yeterli görmektedir. Sonuç olarak bu şekilde oluşturulan senedin kambiyo senedi niteliğinin bulunmadığına karar verilmesi gerekeceğini belirtmektedir. Soyut Teminat kayıtlarını ise senede hangi alacağın güvencesi olduğu belirtmemiş olan kayıtlar olarak tanımlamakta, “teminat içindir/teminat senedir” gibi kayıtları yok kabul ederek, bu kayıtları senedin kambiyo senedi özelliğine etki etmeyen kayıtlar olarak görmektedir. “Teminat iddiası”nın soyutluk (mücerretlik) ilkesince 3. Kişi hamile karşı ancak ve ancak 3. Kişinin borçlunun zararına bilerek hareket etmiş olması halinde ileri sürülebilecek bir defa olabileceğini belirtmektedir. Dolayısı ile sadece senedin keşidecisi ve lehdarı arasında ileri sürülebilen bir defa olabileceğini ileri sürmüştür. Senette teminat kaydı hiç belirtilmemiş ise bu teminat senedi çeşidinde ise TK 687. Md 1/f “ taraflar arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan” bir defa, diğer bir deyişle keşideciye bir şahsi defa hakkı kazandırdığını bu niteliği ile söz konusu defilerin, şahsi defilerin ileri sürülebilmesi kurallarına tâbi olacağı belirtilmiştir. Ticari hayatta senette belirtilmeyen teminat anlaşmasının inanca işlem veya muvazaalı işlem olarak tatbik edildiğini belirtmiştir.¹⁵⁵

İnan ise ticari hayatta oldukça fazla kullanıldığından bahisle, özellikle teminat bonolarının bir kimseyi taraflarca belirlenen bir edimi yapmaya veya belirli bir hareketi yapmaktan imtina etmeye zorlama gayesi ile tanzim edildiğini belirtmektedir. Genel anlamda tabir edilecek olur ise “teminat senedi” şeklinde addolunan bu senetlerin bedelsiz olmalarının mümkün olabileceğini belirtmiştir. Ancak burada senedin borçlusu ve alacaklısı arasında bir anlaşma bulunmaktadır ve önemle belirtmek gerekir ki bu anlaşma bedelsizlik hususunda olmayıp bilakis açık ve tereddütsüz, anlaşmaya aykırılık halinde senedin ödeneceği hususunda olmaktadır. En azından taraf iradelerinin birleştiği nokta, tam da burasıdır. Özellikle de dikkat edilmesi gereken ayrıntı ise alacaklı da bu minvalde ileri sürülen taahhüdü

---

nitelikte bir kayıt içerdiği, her teminat ibaresinin şart niteliğinde değerlendirilmemesi gerektiğini düşüncesinden hareketle şarta bağlı bir kayıt olması gerekçesi ile senedin batıl sayılması kararına katılmadığımızı belirtmek isteriz.” Kazancı,[Çevirimiçi], Erişim adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim tarihi: 05.01.2020)

¹⁵⁵ (Çamoğlu E. (2019) Kambiyo Senetlerinde Borçlunun Defileri. Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi. Vol. 35.(3), s.26-29)

ciddi olarak kabul etmiş bulunmaktadır. Yani senedin ödenmeyeceği hususunda anlaşılması değildir. Senet borçlusunun ödememe niyeti varsa da bu durumu zihni kayıt olarak nitelendirmek gereklidir. Elbette bazı durumlarda senedin temelinde bulunan anlaşma konusu bakımından hukuka aykırılık teşkil etmesi veçhile bu senet geçersiz sayılabilmektedir. Karayalçın bu duruma emsal olarak karı kocadan birinin diğerine karşı boşanma davası açmaması için diğerinden senet almasını göstermiştir. Burada kanunen yasak olan bir akit mevcut ise de bu senedin ödenmesini sağlayacak ceza taraflarca kabul görmüştür. Tarafların birleşen iradeleri, anlaşmanın batıl olması ve bu senedin bedelsizliği dışında kalmaktadır.¹⁵⁶

1.8.2. Yargıtay'ın Görüşü;

Yargıtay'ın konu ile ilgili verdiği kararlar, doktrin ile birçok ortak noktada bulunmaktadır. Poroy; bir kambiyo senedinin teminat senedi olarak nitelendirilmesi, o senedin kambiyo senedi özelliğini kaybetmesine sebebiyet verecek, böylece İİK 167 vd maddeleri gereğince de icra takibi iptale konu olacaktır. Bu sebeple icra takibine konu senedin kambiyo senedi olup olmadığının tespiti önem arz etmektedir. Bu itibarla konu ile ilgili Yargıtay'ın görüşlerini incelemiş ve teminat senedinin oluşması için iki şartının bir araya gelmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

- 1- Teminat iddiasının yazılı delille kanıtlanması zorunludur¹⁵⁷
- 2- Senedin hangi hukuki münasebete teminat teşkil ettiği, anlaşılabilir durumda olmalıdır.¹⁵⁸

Bazı istisnai kararları var ise de Yargıtay genellikle, senette bulunan “teminat senedi“ ifadesi ve “borca atif yapan” kayıtların ödemeye ilişkin şart koşma

---

¹⁵⁶ (İnan, 1969, s 65-66)

¹⁵⁷ Emsal kararda Takibe konu edilen çekin teminat çeki olduğuna dair bir belgenin sunulmaması sebebi ile davanın reddedilmesi gerektiği belirtilmiştir. (Y.12. HD. 04.10.2011, 2248. E., 17670 K., Eriş, 2016, s.294)

¹⁵⁸ (Poroy ve Tekinalp, 2019, s.270), Y. 12. HD 22.04.2005,5070 E., 8741K. sayılı emsal Yargıtay kararına göre “...İcra takibine dayanak bono (çek) lehdar tarafından takip konusu yapılmıştır. Bononun ön yüzünde “işbu senet teminat olarak tanzim edilmiş olup, üçüncü şahıslara ciro edilemez. Sözleşme şartları ile geçerlidir” ibresinin bulunması onun kambiyo senedi vasfını ve bu suretle özel yol ile takibe dayanak yapılmasını engellemez... Dayanak sözleşmenin hangi ilişkinin teminatı olduğu yazılı bir belge ile kanıtlanmadığı üzere, teminat senedi sözcüklerinin tek başına bononun kayıtsız ve şartsız bir bedelin ödenmesi vaadini içeren niteliğini etkilemeyeceği kabul edilmiştir...” (Uslu. s.52) aynı nitelikli Y.12. HD 09.04.1992, 91-11592 E., 4506K. (Kendigelen, 2007, s. 135)

niteliklerinin bulunmadığı yönünde kararlar vermektedir. Yargıtay'a göre bu kayıtların senedin, teminat senedi niteliğini etkilediği söylenemez.¹⁵⁹ Bununla beraber, bu kayıtlar sadece defî niteliğinde olup aksi yazılı delille kanıtlanmalıdır.¹⁶⁰ Emsal karar şu şekildedir;

“...dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve özellikle, senet arkasındaki açıklamanın, davalının şahsi borcu ile ortağı olduğu şirket borcunun birbirinden ayrılması maksadıyla yazıldığıının anlaşılmasına ve teminat sözcüğünün borcu destekleyici bir anlam taşımasına, böylece bu açıklamaların borcu kayıtsız şartsız ortadan kaldırıcı nitelikte olmamasına göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır...”¹⁶¹

Sonuç olarak senet üzerine konulan teminat senedi kaydı, lehdar, diğer cirantalar ve hamil bakımından bir hüküm ifade etmemektedir. Senet geçerliliğini korumakta, tedavüle çıkabilmekte ve hak ihtiva etmektedir. İlâveten teminat senedi olduğu kanıtlanıncaya kadar geçerlilik işlevini korumaktadır.¹⁶²

Bundan farklı olarak Yargıtay senet üzerine “teminat kaydı” konulup “neyin teminatı olduğunun da belirtilmiş olmasını bazı kararlarında şart olarak kabul etmiş ve

¹⁵⁹ Y. 12. HD. 05.06.2003, 10492E. 13240 K. “... Takip dayanağı senedin sol üst köşesinde karalandığı iddia ve beyan edilen (teminat senedi) ibaresi tek başına belgenin kambiyo senedi vasfını etkilemeyecektir...”, Y. 12. HD 23.12.2004, 21684 E. ,26551 K. (Eriş, s. 99, Kendigelen, 2007, s. 135) Yargıtay bir başka kararında “depo içindir” ibaresini teminat senedi şeklinde değerlendirme yapmak için yeterli görmemiş neyin teminatı olduğunun da belirtilmesi gerektiği şeklinde karar vermiştir.(Y. 19 HD.,18.04.2005,2004/8058 E.,2005/4172 K., Bilgen, 2010, s.185)

¹⁶⁰ “ Y.12. HD.,27.1.2015, E. 2014/28279,K. 2015/1894 Alacaklı tarafından bonoya dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla başlatılan takibe karşı borçlunun, takibe konu senedin, 8.6.2012 tarihli kredi sözleşmesi kapsamında düzenlenen teminat senedi olduğunu ileri sürerek takibin iptali istemi ile icra mahkemesine başvurduğu, mahkemece, alacaklı banka vekilinin; İstanbul 46. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2014/175 D.İş 19.6.2014 tarihli murafaa tutanağında “... ayrıca davaya konu ihtiyati hacze konu ipotekle temin edilmiş, genel kredi sözleşmesi gereğince alacağının tahsili için verilen bonodur.” beyanının yer aldığı ve cevap dilekçesinde de; kullandıkları krediyi geri ödemeyen borçlu hakkında alacağını tahsil edebilmek için müvekkili bankanın kambiyo takibi yaptığını beyan ettiği gerekçesiyle, istemin kabulüyle takibin iptaline karar verildiği anlaşılmaktadır. Takip dayanağı senedin teminat senedi olduğu iddiasının, hangi ilişkinin teminatı olduğunun senet üzerine yazılmak suretiyle ya da yazılı bir belge ile kanıtlanması gereklidir.” (Lerzan, Y.2007, s.301)

¹⁶¹ Kazancı,[Çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.kazanci.com>,(Erişim Tarihi :01.01.2020)

¹⁶² (“Y. 12.HD 26.02.2007 571/3238, (Yargı Dünyası Aralık 2007, Vol 144:s. 106, Y. 19. HD. 03.04.2008 2007/9954E. , 3402K. (Yargı Dünyası Eylül 2008, Vol:153: s. 89-90) Y. 11. HD. 19.09.2016 8093E. , 7354 K.,”Ülgen ve ark, 2019, s.160)

dayanak senedin kambiyo vasfının bulunmadığı gerekçesi ile takibe itiraz davalarında, icra mahkemesinin takibin iptaline karar vermesi gerektiğine hükmederken, bazı kararlarında bu kaydı açıklama veya bilgilendirici nitelikte görüp, takibin iptaline mahal olmadığı yönünde görüş bildirmiştir.

Hemen belirtmek gerekir ki, Yargıtay “teminat senedi” iddiasının ileri sürülmesi gereken bir husus olduğunu, yani bu iddianın bir defa olması sebebi ile resen incelenemeyeceğini belirtmiştir.

Yargıtay, borçlu tarafından düzenlenen senette teminat kaydı atılmamış olsa dahi, alacaklının ikrar niteliğindeki açıklamaları doğrultusunda, dava sırasında senet ile bu senedin teminat olarak verildiği kararlaştırılmış olan sözleşme ile arasında bir rabita kurulabilmesi halinde, senedin teminat senedi olması sebebi ile takibin iptaline (ve hatta aşağıdaki kararda görüldüğü üzere aslında bu durumun borçlunun borca itirazı olarak değerlendirmesi düşüncesi ile takibin durdurulmasına) karar verilebilmektedir.

“Alacaklı tarafından bonoya dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla başlatılan takipte borçlunun icra mahkemesine başvurusunda, takibe konu senedin aralarında imzaladıkları faktoring sözleşmesinin güvencesi olmak üzere boş olarak imzalandığını, senedin teminat senedi olduğunu ileri sürerek takibin iptalini talep ettiği, mahkemece, şikayetin reddine karar verildiği, temyiz üzerine Dairemizce "senedin, teminat senedi olduğu iddiası İİK'nin 169/a maddesi kapsamında borca itirazdır. Aynı kanununun 169/a-5.maddesi uyarınca itirazın kabulü halinde takibin durmasına karar verilir. Somut olayda takibe konu senedin teminat amacıyla verildiği kanıtlanamamış ise de, alacaklı vekilinin 16.06.2015 tarihli cevap dilekçesinde; "Borçlunun vermiş bulunduğu teminat senedinin takibe konulmasında herhangi bir engel söz konusu değildir. Söz konusu teminat senedi yapılan görüşmeler neticesi ödenmeyince kanuni takibe alınmıştır" şeklindeki beyanı ile senedin teminat senedi olduğuna dair kabulünün bulunduğu görülmektedir. O halde mahkemece borçluların borca itirazlarının kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir" gerekçesiyle kararın bozulduğu, mahkemece bozma ilamına uyularak takibin iptaline karar

verildiği anlaşılmaktadır.Borçlunun bu haliyle icra mahkemesine başvurusu, İİK'nun 169. maddesi kapsamında borca itiraz niteliğinde olup, bu itirazın kabulü halinde aynı Kanunun 169/a-5. maddesi gereğince takibin durdurulmasına karar verilmesi gerekirken, başvurunun İİK'nin 170/a maddesi kapsamında şikayet olarak vasıflandırılarak takibin iptali yönünde hüküm tesisi isabetsiz olup... yeniden yargılama yapılmasını zorunlu kılmadığından kararın düzeltilerek onanması gerekmiştir.”¹⁶³

---

¹⁶³ (Y. 12. HD, 24.10.2018, E. 2018/228, K. 2018/10534, Sarıkaya, 2018, s. 254, dpn. 102; Çamoğlu, 2019, s.25-26)

BÖLÜM 2. TEMİNAT SENEDİNİN KULLANILDIĞI HUKUKİ İLİŞKİLER VE ÇEŞİTLERİ, 3. KİŞİLERE DEVRİ İLE TEMNAT SENEDİ İDDİASININ DEĞİ YÖNÜNDEN İNCELENMESİ VE BENZER UYGULAMALARLA KARŞILAŞTIRILMASI

2.1. Teminat Senedinin Kullanıldığı Hukuki İlişkiler

Teminat senedi ticaret hayatının risklerine karşı teminat oluşturmak için ihtiyaç duyulan önemli bir araç ise de bu konuda bir düzenleme olmaması sebebi ile sorunun çözümü Yargıtay'ın ve Doktrin' in üzerine bırakılmıştır. Yargıtay ve Doktrin de sorunu kambiyo senetlerine mahsus genel kurallarla çözüme kavuşturmaya çalışmaktadır. Ne yazık ki bu konuda gelinen noktanın, hukukun en temel ilkelerinden biri olan “belirlilik” ilkesi ile çeliştiğini söylememiz gerekmektedir. Teminat senetleri ile ilgili bugüne kadar verilen kararlarda, keşideci ve lehdarın hukuki işlem kurulurken mevcut bulunan iradeleri ve birbirlerine verdikleri sözler ve hüküm altına alınan taahhütler bir kenara itilmektedir. Bir başka ifade ile taraflar arasında kurulan kambiyo sözleşmesinin ve bu çerçevede teminat saiki ile düzenlenen belgenin akıbeti yargıya bırakılmaktadır. Gerekçe olarak ise “senedin ödenmesinin, gerçekleşmesi şüpheli bir olayın akıbetine bağlanmış olması” hususu ileri sürülmektedir. Ortada “belirsizlik” olması düşüncesi ile senet geçersiz sayılmaktadır. Oysaki hukuki işlem kurulduğu anda tarafların düzenledikleri belgelerin geçerli veya geçersiz olduğunu bilmeleri gereklidir. Yargılama olayın özelliği, dosyada mübrez deliller, tarafların ileri sürebileceği çeşitli defiler kullanılarak bir yere varılmaya çalışılmakta ise de bu konuda ihtiyaca cevap verecek düzenlemenin bulunmayışı vesilesiyle daha birçok muhakemeye muhtaç vakıanın doğabileceğini belirtmek isteriz. Tüm bu kararlara rağmen ekonominin ve ticaretin gelişmesi ve güven ihtiyacının da artması sebebi ile tacirler tarafından halen ısrarlı bir şekilde geçerliymiş gibi bu senetlerin düzenlenmesine devam edilmektedir.

Uygulamada teminat senetleri ekseriyetle satış akitlerinden doğmaktadır.¹⁶⁴ Yine

---

¹⁶⁴ (Sarıkaya, 2018, s. 54)

teminat senetlerinin işçi ve işveren arasında akdedilen hizmet sözleşmelerinde, taksitle alışverişlerde oluşturulan tüketici sözleşmelerinde, eser sözleşmelerinde, kira sözleşmelerinde veya taraflar arasında hiçbir hukuki ilişki bulunmayan hatır ilişkilerinde sıkça kullanılmaktadır. Tüm bu ihtimallerin yanı sıra taraflar arasında aslında ifa amacıyla keşide edilmiş bir senedin teminat senedi olarak da nitelendirilmiş olabileceğini gözlemlemekteyiz.

Teminat senetlerinin ayrıntılı incelemesine girmeden önce bu senedin çeşidi ne olursa olsun, kurulan hukuki ilişkide hangi amaçla kullanıldığına göre de ayırım yapmak gerekmektedir.

2.1.1. Hukuki İlişkinin Konusunun Paradan Başka Bir Edim Olması Halinde Oluşturulan Teminat Senedi

Burada riziko, edimin ifa edilmemesi olup teminat senedi bu ihtimalin gerçekleşmesi halinde geçerli olmak üzere keşide edilmektedir. Bu ihtimalde teminat senedi belirli bir meblağın ödenmemesine ilişkin düzenlenmiş değildir. Aksine sözleşmeye konu edimin yerine getirilmesi, bir işin yapılması, bir eserin meydana getirilmesi gibi sebeplerle yapılmaktadır. Örneğin; gayrimenkul alım satımı için satım bedeli önceden ödenmiş ve tescilin yapılması için alınmış bir teminat senedi çeşidinde olduğu gibi. Yine bedeli ödenmiş ancak trafik kaydına tescili (Şimdiki uygulamada Noterde satım akdi düzenlenmemiş) henüz gerçekleştirilmemiş, araç satım sözleşmesine karşılık alınmış veya satım akdine konu malın ayıplı olması halinde ödenmesi gayesi ile düzenlenen teminat senetleri bu duruma örnek teşkil etmektedir. Bahsi geçen temel ilişkilerin kanıtlanması için yazılı delil sunma zorunluluğu vardır. Bunu ya senedin üzerindeki kayda dayanarak veya ayrı bir sözleşme ile kanıtlamak mümkündür. Bu kanıtların bulunmaması halinde Yargıtay söz konusu senetlerin kambiyo senedi vasfında olduğuna dair kararlar vermektedir. Emsal bir Yargıtay kararında;

”Dava, eser sözleşmesinin bir türü olan kat karşılığı inşaat sözleşmesinden kaynaklanan menfi tespit davasıdır. Olayda, kalem mürekkeplerinde yazı yaşı tarihine yarayan ve halen kullanılan bir bilimsel bir yöntem mevcut olmadığından,

inceleme konusu yazılar arasında zaman farkı bulunup bulunmadığı hususunda zaman birimleri açısından bir tespite gidilemediği "sonucu rapor edilmiştir... Senedin tanzim tarihi ile taraflar arasındaki sözleşmenin tarihleri de dikkatli bir şekilde değerlendirildiğinde bononun sözleşmenin teminatı olarak verildiği sonucuna ulaşılamamaktadır. Sözleşme tarihi 08.09.2010 iken senedin tanzim tarihi 10.03.2011 olup, sözleşmenin imzalanmasından bir hayli sonra senedin düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu durum da davacının iddialarının yerinde olmadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır... Tüm bu delillere göre davacı tarafça davaya konu senedin teminat karşılığı verildiğinin ispat edilemediği anlaşılmakta olup, davacı iddialarını ispat edememiştir. Ne var ki davacı taraf dava dilekçesinde yemin deliline dayanmış olduğundan davacıya yemin hakkı hatırlatılmalı ve sonucuna göre karar verilmesi gerekmektedir. Aksi düşüncelerle yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış, hükmün bozulması gerekmiştir.”¹⁶⁵ Şeklinde hükme varılmıştır. Bu şekilde oluşturulan teminat senetlerinde borcun doğum anı, aslen edimin ifasının gerçekleştirilmediği andır. Risk oluştuğu anda, taraflar arasındaki inanç anlaşması çerçevesinde senet bedeli talep edilebilir hale gelir. Zira senet o ona kadar bedelsizdir.¹⁶⁶

Ancak Yargıtay’ın, “Teminat fonksiyonu devam eden bir bono iptal edilemez.” şeklinde verdiği bir kararda da bedelsizlik ile iptal edilebilirlik hususunun ayırt edilmesi gerektiğine işaret etmiştir.¹⁶⁷

2.1.2. Teminat Senedinin Dayandığı Hukuki İlişkinin Konusunun Para Ödenmesine Dair Edimi İhtiva Etmesi

Bazen de taraflar sözleşme aktederken avans¹⁶⁸ olarak karşı tarafa verdiği bedel

¹⁶⁵ Y.15. HD, 10.04.2019, E. 2018/837,K. 2019/1648Sinerji, [Çevrimiçi]. Erişim adresi : <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/> (Erişim tarihi: 16.02.2020)

¹⁶⁶ (Mağden, 2019, s. 28)

¹⁶⁷ Y. 19. HD. 01.05.1997, 454 E., 4338 K. (Eriş, 2003, s. 379)

¹⁶⁸ Y. 12. HD., 02.02.1988,1987/3271E., 820 K. “Takip dayanağı bonoda bedelinin “ teminat olduğu” yazılıdır. Yine tarafların benimsediği protokolde taraflar arasında doğan akdi münasebet gereği borçlu şirkete verilen ... TL avans karşılığı olmak üzere bu senedin düzenlenerek lehdara teminat olarak verildiği akid taahhüdün yerine getirilmediği takdirde alacaklının bu senedi işleme koyabileceği benimsenmiştir. Protokolde kayıtlı şartın gerçekleşip gerçekleşmediği, lehdarın bu senet bedelini takipte haklı olup olmadığı hususlarının halli yargılamayı gerektirdiği cihetle temyiz itirazları yersizdir.” (Uyar, T. (1989) İcra Hukukunda Kambyo Senetleri. Manisa: Şafak Basım ve Yayınevi, s.967)

karşılığında bir senet almakta, kendisi ile sözleşme akdetmesi için bir bedel ödemeyi taahhüt etmekte veya para alacağının ödenmemesi halinde faiz alacağını teminatlandırmak amacı ile senet düzenleyebilmektedir. Bu durumda da borçlunun ödediğini geri almak için düzenlenen senet de teminat senedir.¹⁶⁹

2.1.3. Teminat Senedinin Dayanağının Taraflar Arasındaki Hukuki İlişkinin İfa Edilmemesi Sebebi ile Alacaklının Uğrayacağı Muhtemel Zararlara veya Ceza-i Şarta Karşılık Düzenlenmesi

Bu tip teminat senedi sözleşme konusunun borçlu tarafından hasara uğratılması riskine karşılık alınmaktadır. Menkul kirası (araç vs) veya gayrimenkul kirası, iş akdinin kurulması sırasında, kiracının kiralanan unsurun kullanması sebebi ile verebileceği hasara karşılık alınan senetler de bu ayrıma örnek olarak gösterilebilir. Bu senetlerin henüz doğmamış bir cezai şart alacağına karşılık alınması da mümkündür. Hemen belirtelim ki kira akdine konu malın kullanılması karşılığında ödenecek kira bedeli için düzenlenen senet, ifa uğruna düzenlenmiş bir senet olduğundan “teminat senedi olarak nitelendirilemeyecektir. Yine Cezai şartın doğmuş olması sebebi ile meydana gelen zarara karşılık alınan senet de aynı nitelikte yani ifa uğruna düzenlenen senetlerden olduğundan bu senetlerin geçerli bir kambiyo senedi olduğunu ifade edebiliriz.¹⁷⁰

Bu konuda Doktrin ve Yargıtay tamamen hemfikir olup senedin kayıt ve şart ihtiva etmemesi gerektiği,¹⁷¹ kayıt ve şart ihtiva eden senedin kambiyo senetlerinin genel özelliklerinden mücerretlik ve belirlilik ilkesi ile bağdaşmadığından bu tip teminat

¹⁶⁹ (Teoman,1994,s.75)

¹⁷⁰ (Mağden, 2019, s.29-31)

¹⁷¹ Y. 12. Hd. 28.05.1981,3518/5302 .” Cezai şart niteliğinde düzenlendiği anlaşılan senetlerin ilamsız takip konusu yapılamayacağı Takip dayanağı senedin mübrez mukavelenin teminatı olduğu taraflar arasında ihtilaf konusu olmadığı gibi mahkemece de yolda kabul edilmiştir. Dayanak senedin satış senedinde yazılı çitlerin teslim edilmemesi veya noksan teslim edilmesi sebebiyle cezai şart olarak verildiği bellidir. Taahhüdün yerine getirilip getirilmediğinin ve senet bedelinin tahsili gerekip gerekmediğinin halli muhakemeyi gerektirir. Bu hususlar nazara alınmadan itirazın red olunması isabetsizdir.”, 12. HD.20.01.1981, 8527 E.,394 K. “... tarihli protokol ile eski senetler yerine yeni senetlerin düzenlenmiş olmasına, yeni senetlerden birinin protesto edilmesi halinde yeni senetlerle birlikte eski senetlerin de takip konuu yapılabileceğinin kararlaştırılmış olmasına ve bu duruma göre eski senet bedellerinin ödenmesi cezai şart niteliğinde olup, tahsilinin gerekip gerekmediğinin muhakemeyi gerektirmesine ve bu duurma göre eski senetlere dayanılarak yapılan takibin durdurulmasının yasal olmasına göre temyiz itirazlarının reddi gereklidir.” (Uyar,1989, s.746)

senedinin geçerli olmayacağı belirtilmektedir. Farklı görüşte olan İnan'a göre bir senedin düzenlenmesi için mutlak surette doğmuş bir alacağın bulunması gerekli değildir. Doğacağı muhtemel olan belirli bir şarta bağlı alacakların da senede bağlanması mümkündür. Elbette bu süreçte bahis konusu senet bedelsiz olarak addolunmaktadır. Zira alacak henüz doğmamıştır. Bu tür geçici süre için karşılığı bulunmayan bedelsiz senetler iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Birinci duruma örnek olarak; Bedelsiz senetlerin karşılıklı yükümlülükleri ihtiva eden sözleşmelerde bir tarafın yükümlülüğünü yerine getirmemesi üzerine senet borçlusunun bu sebeple senedi ödememesi gösterilebilir. Bu kerre borçlu alacaklıya, ödemezlik definde bulunarak “önce sen ifanı gerçekleştir “şeklinde cevap verebilmektedir. Diğer duruma örnek ise; bir borç münasebetine dayanmasına rağmen henüz oluşmamış bir alacak için, mesela geciktirici şarta bağlı bir senedin düzenlenmesi gösterilebilir. Bu ihtimalde senedin belirlenen şart gerçekleşinceye kadar bedelsiz olduğunu belirtmek gerekmektedir. Düzenlenen senedin üzerinde belirlenen şartın senette yer alan vadenin geçmesine rağmen, diğer bir anlatımla şartın senedin zamanaşımı süresi içinde, gerçekleşmemesi borçluya bir defa hakkı kazandırmaktadır.¹⁷²

Ancak Yargıtay'ın verdiği bir karar da; Aslında taraflar arasında vaki sözleşmeden davaya konu senedin, davacının tarlasında meydana gelecek zararlara karşılık teminat olarak düzenlendiği anlaşılmış, bu suretle tarladaki zarar miktarının araştırılıp, lehdar ile hamilin de baba oğul olması sebebi ile senedin teminat senedi olduğu iddiasını bilmediğini ileri süremeyeceği hususunun da nazara alınması gerektiğine hükmedilmiştir.¹⁷³

2.2. Teminat Senetlerinin Üzerindeki Kayıtlara Göre Sınıflandırılması

Teminat senetlerini üzerindeki kayıtlara göre sınıflandırabiliriz. Zira Yargıtay, teminat senetlerinin akıbetine bu kayıtlara göre karar vermektedir. Üstelik kararlarını da çoğunlukla aynı doğrultuda verdiğiinden bu kararlar çerçevesinde Teminat senetlerini üzerindeki kayıtlara göre ayırmak gerekmiştir. Bu kapsamda yapılan ayrıma göre de söz konusu kayıtlar, düzenlenen senet üzerinde farklı sonuçlar

---

¹⁷² (İnan, 1969, s. 44)

¹⁷³ Y.19. HD, 10.4.1997 E., 1996/68587,K. 1997/3827 Kazancı. [Çevirimiçi]. Erişim adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 08.01.2020)

doğurmakta, senet alacaklısına ve borçlusuna hem Borçlar Hukuku hem ve İspat Hukuku açısından farklı yetkiler bahşetmektedir. Doktrinde teminat kayıtlarının üç ana başlıkta incelendiği görülmüştür. Bu kapsamda ilk olarak “ mücerret teminat kaydından bahsedilmektedir. Diğeri asıl borç ilişkisini gösteren ancak senette belirli bir meblağın ödenmesini şarta bağlamayan kayıtlar ve son olarak da asıl borç ilişkisini gösteren veya göstermeyen ancak her halde senette belirli bir meblağın ödenmesini şarta bağlayan kayıtlar olarak sınıflandırılmıştır.”¹⁷⁴ Neticede teminat senetlerini, üzerinde hiçbir kayıt bulunmaması, üzerinde teminat senedi kaydının bulunması veya üzerinde teminat senedi kaydı bulunur iken bir de tarafların aralarındaki sözleşmeye atıf yapılması ve nihayet olarak Bu senetlerin 3. Kişiyeye cirolanması sureti ile devri olarak başlıklandırmak sureti ile incelemek gerekmiştir.

2.2.1. Teminat Senedinin Üzerinde Hiçbir Kayıt Bulunmaması

Teminat senetlerinin, inançlı işlem şeklinde, birbirlerine itimat eden taraflarca, üzerine herhangi bir kayıt konulmaması sureti ile düzenlenmesi mümkündür.¹⁷⁵ Elbette ki sözleşme akdi sırasında borçlunun bu kaydı koyma hakkını bilmiyor olması ihtimali de pek muhtemeldir. Bu sebeple de uygulamada borçluların haksız yere borçlu olmadıkları bedeller ödemek zorunda kaldıkları gerçeği gözardı edilmemelidir. Neticede üzerinde herhangi bir kayıt yok ise bu kez senet “sebepten mücerret” olup “kayıtsız şartsız borç ikrarı” olduğundan, borçlusunun elinde ayrıca bir sözleşmesi de bulunmuyor, bulunsa da bir bağlantı kurulamıyor ise bu senedin teminat senedi olduğunu iddia etmesi ispat kuralları çerçevesinde imkansızlaşmaktadır. Yine de Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararlarında olayın özelliğine göre karşı tarafın ikrarlarına ve dosyada bulunabilecek başkaca delillere göre değerlendirme yapılabileceği belirtilmektedir.¹⁷⁶ Örneğin; Yargıtay, teminat senedi olduğu arka yüzünden anlaşılmakta olan senedin, arkasındaki bu ibarelerin kesilmek sureti ile cirolandığı ve senedin kendisine ciro edilen 3. kişi tarafından icra takibine konu edildiğinin anlaşıldığı bir olayda bu senedin teminat senedi olmadığı kanaati ile eline geçiren 3. Kişiyi iyiniyetli bulmayarak, bu kişiyeye karşı teminat

---

¹⁷⁴ (Boztosun, 2007, s. 1492, Yağmur, 2016, s.2872)

¹⁷⁵ (Bozer ve Göle, 2018, s.197)

¹⁷⁶ (Pulaşlı, 2019, s.270)

senedi iddiasının ileri sürülebileceğine karar vermiştir.¹⁷⁷ Dolayısı ile Yargıtay, “üzerinde bir kayıt yoktu” iddiasını ileri süren 3. Kişiyi bu olayda iyiniyetli saymamıştır.

2.2.2. Taraflar Arasında Bulunan Sözleşme ile Düzenlenen Senetlere Atıf Yapılmış Olması

Senet üzerinde senedin teminat senedi olduğuna dair bir kayıt bulunmuyor ise bu durumda kişisel defî niteliğindeki iddiasını ancak ve ancak kendinden sonraki lehdara karşı ileri sürebilecek olup, bu iddiasını, aralarındaki yazılı sözleşme ile kanıtlayabilecektir. Keşideci, senet üzerinde bir kayıt yok ise ancak yazılı delil sunmak zorunda olduğu, muhakemeye muhtaç bir durum ile karşı karşıyadır. Kanıtı muhtaç olan mesele senetle sözleşmenin illiliği ile alakalıdır. Aşağıda gösterilen emsal karardan da anlaşıldığı üzere senet üzerinde yer almasa da sözleşme ile teminat olarak verildiği anlaşılan senetlerin teminat senedi olduğuna karar verilmektedir.

*“Takibe konu senetler, taraflar arasında düzenlenmiş olan 19.06.2008 tarihli sözleşmeye atfen (ilişkin olarak) düzenlenmiştir. Bu sözleşmede “29.06.2010 tarihine kadar ve tapu devri olması kaydı ile alıcıdan alınan iki senet karşılığı 25.000-TL +25.000TL toplam 50.000-TL tutarındaki senet geçerli olup tapu devredilmediği takdirde senedin hükmü yoktur, geçersizdir...” denilmektedir. Düzenleme tarihi sözleşme tarihi ile aynı ise bu senetlerin vadelerinden sözleşmede belirtilen senetler olduğu anlaşılacakla ise senetler bu haliyle şarta bağlı sayılmakta, tahsil edilebilip edilemeyeceği hususu yargılama sonucunda belirlenebilecektir. Bu nedenle teminat amaçlı düzenlenen işbu senetler kambiyo takibine konu olamaz.”*¹⁷⁸

Yargıtay bu konuda biraz daha ileri giderek taraflar arasında akdedilen sözleşmede, takibe konu çekin, çek nosuna ve bedeline dahi atıf yapılmak sureti ile senedin teminat senedi olarak düzenlendiği beyanının bulunduğunu, bu sebeple de takibe konu senede dair alacağın yargılamayı gerektirmesi sebebi ile takibin iptaline karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Oysaki davada borçlu, taraflar arasında süregelen

¹⁷⁷ Y. 12.HD., 20.02.2012, 1901 E., 4314, K. (Karanfil, 2014, s.349)

¹⁷⁸ Y. 12 HD 26.04.2012, 2011/30319 E., 2011/14074 K. (Yargı Dünyası Eylül 2012, s.125 vd, Ülgen ve ark , H. vd. 2019 s.159)

ticari ilişki sebebi ile borçlu olduğu miktarı ikrar etmiştir. Buna rağmen bu ikrarın teminat senedine istinaden yapılmadığı gerekçesi ile yerel mahkemenin mezkur takibin iptaline karar vermesi pek de isabetli olmadığını düşündürmektedir.¹⁷⁹

2.2.3. Taraflar Arasında Akit Blunmakla Beraber Bu Akitte Senede Bir Atıf Yapılmamış Olması

Uygulamada bu durumda senet ile senedin sebebi olarak gösterilen sözleşmenin tarafları, tarihi ve miktarlarının uyuşup uyuşmadığına bakılmaktadır. Emsal bir kararda;

”Takibe konu senedin tanzim tarihinin taraflar arasındaki koşullu şartnamenin tarihini takip eden bir gün sonraki bir tarihi taşıması halinde, şartnamede borçluya verilecek kredi bedelleri ile senet bedellerinin uyuşması ve dosya ekinde bulunan genel kredi sözleşmesinin tarih ve taraflarının da aynı olması sebebi ile senedin kredinin teminatı için verildiğine hükmedilmiştir.”¹⁸⁰

Elbetteki mahkemeye sunulan sözleşmenin ya her iki taraf açısından kabul edilmesi veya imzasının inkar edilmemesi, en nihayetinde tarafların imzasını havi olması icap etmektedir. Emsal bir kararda eğerki borçlunun mahkemeye sunduğu ve teminat senedi iddiasında bulunduğu bononun dayanağını teşkil eden sözleşmede senet alacaklısının (lehdarının) imzası bulunmuyor ise bu sözleşme alacaklıyı bağlamayacağından, artık senet üzerinde bir “teminattır” ibaresi bulunsa dahi, neyin teminatı olduğuna delalet edecek bir unsur da bulunamadığından senedin hükümsüz olduğuna karar verilemeyeceğine hükmedilmiştir.¹⁸¹ Bir başka kararda da davacı borçlunun sunduğu “ teminat çeki tutanağı” başlıklı belgede karşı tarafın imzasının bulunmadığı hatta fotokopi olarak sunulan bu belge ile senedin teminat olarak verildiğini kanıtlar nitelikte olmadığına karar verilmiştir.¹⁸² Yargıtay bir başka kararında ise; Borçlu kefalete karşılık verilmiş bir teminat senedine itirazını ileri sürmüş, davada borçlu tarafından sunulan yazılı belgede sözleşme ile senet bedeli

¹⁷⁹ Y. 12. HD. 21.12.2006,21100 E., 24354 K. (Coşkun, 2019, s. 598)

¹⁸⁰ Y. 12.HD. 21.06.20111,E. 2010/31441, K. 2011/12749, (Pulaşlı, 2019, s.270)

¹⁸¹ Y. 12. HD 26.01.1995,E. 713,K.774,(Eriş, 2003, s.48)

¹⁸² Y.12.HD.02.10.2017,2016 E., 11705 K.,(Coşkun, 2019, s.594)

uyuşsa dahi senedin düzenleme tarihi ile belge tarihi uyuşmadığından, alacaklının da teminat senedi iddiasını kabul etmeyip borcuna karşılık tanzim edilmiş bir senet savunmasında bulunduğundan senedin hükümsüz olduğuna karar verilemeyeceğini belirtmiştir.¹⁸³

Tüm bunlara rağmen Yargıtay'ın sözleşme tarihi ile senet tarihinin ve/veya bedelin uyuşması halinde takibe konulan senedin teminat senedi olarak değerlendirdiği bir çok kararı bulunmaktadır.¹⁸⁴

2.2.4. Taraflar Arasında Akit Bulunmakla Beraber Bu Akitte Senede Bir Atıf Yapılmamış Olması Yanı Sıra Lehdarın Senedin Sözleşmenin Teminatı İçin Alındığını Kabul Etmesi

Alacaklı, taraflar arasındaki sözleşmenin teminatı için alındığını ikrar eder ise Senet ile sözleşme üzerinde teminat kaydını aramaya gerek kalmadan artık ikrar ile senedin teminat senedi olduğuna hükmedilmektedir.¹⁸⁵

Yine bir başka Emsal Karara konu olayda fındık alım satım akdine ilişkin senet verildiğini tarafların kabul etmiş olmasını, sözleşmeye istinaden keşide edilen fatura bedeli ile senedin aynı bedeli ihtiva etmesini ve sözleşmenin senet ile aynı tarihi taşıyor olmasını bağlantılı olarak kabul etmiş ve bu delilleri mezkur senedin teminat senedi olduğunun kabulü için yeterli görmüştür. Bana göre bu bağlantının kurulması mevcut anlatımlardan yola çıkarak ifa uğruna düzenlenen senedi hatırlatmaktadır. Olaya ilişkin senedin teminat senedi olduğuna nasıl karar verildiği anlaşılamamıştır. Kaldı ki karşı oy yazısında da olaya farklı açıdan değinilmiş ve yine bir Hukuk

¹⁸³ Y. 12. HD 29.03.1995,E. 4575,K.4595 (Eriş, 2003, s.51)

¹⁸⁴ Y. 12. HD., 04.04.2006, 4805 E., 7027 K., Y. 12. HD., 19.12.2006, 20938 E., 24153 K., Y.12.HD,14.11.2006,18331 E., 21184 K., Y. 12. HD., 07.10.2003, 14825E.,19433 K. (Coşkun, 2019, s.414-415)

¹⁸⁵ Y. 12.HD 04.07.2006, 11905 E., 14673 K., Alacaklının mahkeme sırasında senedin sözleşmeye istinaden alındığını kabul etmesini sübut bakımından kafi olarak değerlendirmiştir. (Ülgen, H. vd. 2019, p.159), Y. 12. HD: 07.06.2011,2010/30746,11899 “Alacaklı vekili tarafında dosyaya sunulan cevap dilekçesinde ve ayrıca bilirkişi raporuna karşı sunulan ek dilekçeden açıkça” borçlu ile kredi sözleşmesinin imzalandığı ve teminat amaçlı çekin ekndilerine verildiği” beyan edilerek takip konusunu çekin açıkça “teminat” olarak alındı kabul edilmiştir. Bu durumda dayanak çekler kayıtsız şartsız muayyen bir bedelin ödenmesi için havale niteliği taşımadığından ve dolayısı ile alacağın tahsil edilip edilmeyeceği yargılamayı gerektirdiğinden İİK 170/a maddesi uyarınca takibin iptal edilmesine karar verilmeis gereklidir” (Coşkun, 2019,s.596)

Genel Kurulu kararı emsal gösterilerek, tarafların senedin dayanağı olan temel hukuki ilişkinin alım satım akdi olduğunu kabul etmelerinin bu sözleşmede bir teminat senedinden bahsedilmemesine rağmen olaydaki senedin teminat senedi olarak kabulüne yeter görülmemesi gerektiği, velev ki; icra mahkemesinin şekli inceleme ile kalması gerektiği senetten ve sözleşmeden teminat senedi olduğu anlaşılmayan senedin kambiyo senedi niteliğinin bulunmadığına karar verilemeyeceğini belirtmiştir.¹⁸⁶ Yine Yargıtay bir başka kararında da; davalının dilekçelerinde belirttiği ikrar niteliğindeki beyanlarını esas alarak alacaklı ile borçlu arasındaki sözleşmeye bakılmasına, bu sebeple de senedin teminat senedi olduğu kanaati ile işin esasına girilmesi, alacağın var olup olmadığının araştırılması gerektiğine karar vermiştir. Şöyle ki; Yargıtay bir olayda;

“ Davacılar, davalı ... ile düzenledikleri 10.07.2001 tarihli adi yazılı satış sözleşmesi uyarınca, tapu iptal ve tescil bunun mümkün olmaması halinde ikinci kademedeki davalı ... tarafından davacı ... lehine düzenlenen bonoya dayanarak senet bedelinin tahsilini talep etmiştir. Bu senedin cezai şart olduğu mahkemece kabul edilmiş ise de, Ankara 4. İcra Mahkemesi'nin 2004/182 Esas, 2004/503 Karar sayılı ilamından ve davalı ...'ın beyanlarından teminat senedi olduğu sabittir. Bu nedenle senedin cezai şart olarak kabulü mümkün değildir. Bu senedin

¹⁸⁶ Y. HGK 11.12.2018, E. 2017/12-1155, K. 2018/1892” Dava, kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile yapılan icra takibine itiraza ilişkindir. Alacaklı bononun satım sözleşmesi kapsamında verildiğini kabul etmekle birlikte bononun teminat amaçlı değil, malın teslimi karşılığında verildiğini beyan ettiğinden, bononun satım sözleşmesi kapsamında verildiğinin taraflar arasında çekişmesiz olduğu, bu hususun borçlu tarafından yazılı delille ispatına gerek bulunmadığı anlaşılmakla; Satım sözleşmesi kapsamında verildiği çekişmesiz olan bononun tanzim tarihi ve bedeli ile fatura tarihi ve miktarı aynı olup, faturada satım bedelinin eşit taksitler halinde ödeneceği kararlaştırıldığına göre senedin teminat amaçlı olarak alacaklıya teslim edildiğinin kabulü gerekmekte olup senet veya fatura üzerinde senedin satım sözleşmesinin teminatı olarak verildiğine ilişkin bir kaydın bulunmasına gerek yoktur. Takip dayanağı bononun taraflar arasındaki ilişkinin teminatı olarak verildiği, TK'nun 776/b maddesinde öngörülen mücerret borç ikrarını içermediği, tarafların sözleşme doğrultusunda edimlerini yerine getirip getirmedikleri dolayısıyla alacağın varlığı ve miktarının yargılamayı gerektirdiği anlaşılmakla ...” Y. HGK 06.03.2013, E.2012/12, K. 2012/ 312 ”Dava, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe konu senedin alacaklı bankayla düzenlenen kredi sözleşmesinin teminatı olarak verildiğinden bahisle takibin iptaline ilişkindir. H.G.K. önüne gelen uyuşmazlık; borçlular tarafından alacaklı bankaya verilen bononun kredi sözleşmesinin teminatı olarak verilip verilmemesi; burada varılacak sonuca göre bahsi geçen bonoya dayanılarak alacaklı tarafından borçlular hakkında kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla icra takibi yapıp yapılamayacağı noktasındadır. Takipte dayanılan bonoda, bononun teminat amaçlı verildiğine yönelik bir açıklama olmadığı gibi...icra mahkemesi dar yetkili mahkemedir. Senedin teminat amaçlı verildiğinin kabul edilebilmesi için, neyin teminatı olarak verildiğinin açıkça yazılması gerekir. İcra mahkemesi bu konuda sözleşmedeki maddelerin yorumlanması, gerçek borç miktarıyla takibe konulan miktarın üzerinde durarak araştırma yapamaz. İcra mahkemeleri şekli incelemeye karar verir. Mahkemece, itirazın reddine karar verilmesi gerekirken, yanılığın gerekçeleriyle şikayetin kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiştir...” Kazancı,[Çevrimiçi], Erişim adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi : 22.12.2019)

cezai şart olarak nitelendirilmesi doğru olmadığına göre, mahkemece davacıların ikinci kademedeki tazminat talebi açısından araştırma ve inceleme yapılarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.”¹⁸⁷ şeklinde karar vermiştir.

Yargıtay bir başka olayda davalının beyanlarından çeklerin tümünün genel kredi sözleşmesinin teminatı için alındığı anlaşıldığından alacağın esasının yargılamayı gerektirdiğine karar vermiştir. ¹⁸⁸

İkrar olarak Kabul edilen diğer bir husus ise Cumhuriyet Savcılığında yapılan soruşturma sırasında ileri sürülen beyanlardır. Yargıtay’ın bu yönde aksi kararları da bulunmakla beraber eğer alacaklı savcılık soruşturmasında senedin teminat senedi olduğunu beyan ediyor ise bu beyanın ikrar olarak kabul edilebileceği yönünde kararları bulunmaktadır. ¹⁸⁹

Ancak Yargıtay herhangi bir bağlantı kurulamıyor ise alacaklının borçluya gönderdiği ihtarnamede “ortaklığa girerken teminat olarak açık bono imzalamıştınız” şeklinde senedin tarih ve miktarının belirtilmediği bir ibarenin yer almasına itibar etmeyerek, alacaklının dava sırasında takibe konu senedin davacı borçlu tarafından ibraz edilen ihtarnamedeki senetlerle bir alakasının bulunmadığını belirtmesi karşısında davacı borçlunun takibe konu senetlerin teminat senedi olduğunu kanıtlayamadığından, takibin iptali şeklinde verilen kararın isabetsiz olduğunu belirtmiştir.¹⁹⁰

---

¹⁸⁷ Y.14. HD. 27.5.2019, E. 2016/9110,K. 2019/4793 Kazancı,[Çevirimiçi], Erişim adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 22.12.2019)

¹⁸⁸ Y. 12. HD. 22.03.2004, 2369 E., 6718 K.(Coşkun, 2019, s.599) ; Bknz Y.HGK. 28.09.2005, 2005/12-533 E., 2005/527 K. (Bilgen, 2010, s. 84)

¹⁸⁹ Y 12. HD. 14.04.2003, 351 E., 497 K. (Coşkun, 2019, s.417)

¹⁹⁰ Y. 12. HD. 30.06.2009, 2009/6410 E., 2009/14434 K.(Bilgen, 2010, s. 83)

2.2.5. Teminat Senedinin Üzerinde Sadece “Teminat Senedidir” Kaydının Bulunması

Diğer bir ifade ile “Mücerret teminat kaydı” olarak da geçen bu kayıta, asıl borç münasabeti ile bağlantı kurulmamıştır. Yani teminat senedinin üzerinde sadece “teminattır”, ”teminat içindir”, “teminat bonosudur” gibi kayıtların bulunması halidir. Bu kayıtlar asıl borç ilişkisinin nedenini gösterme görevini yerine getirmektedir. Doktrindeki ağırlıklı görüş “ Bu kayıtlar, senedin ödenmesi için kararlaştırılmış şart olarak kabul edilmemekle birlikte senedin geçerliliğine etki etmemelidir.” şeklindedir. Diğer bir ifade ile bu kayıtlar kambiyo ilişkisinin temelindeki borç ilişkisinin nedeni ile ilgili hüküm ifade etmekte, sonuç olarak da senedin kambiyo senedi niteliğine etki etmemektedir.¹⁹¹ Bu soyut ve yalın “teminat senedidir” ifadesini taşıyan senedin kambiyo senedi özelliği devam ettiğinden borçlu tarafından İİK 169/ a md’sine göre ikame edilecek itiraz, reddedilmelidir.¹⁹²

Yargıtayın bu konuda istikrar kazanmış kararlarına örnek olarak şu kararı gösterebiliriz.

“ Takip dayanağı çekte “teminattır” ibaresi mevcut ise de bunun neyin teminatı olduğu ayrıca açıklanmadığı, sadece çek üzerindeki ibarenin çeki, teminat çeki haline getiremeyeceğine göre ve çek altındaki imzada inkar edilmeyip borcun bulunmadığı İİK ‘nın 68. Maddesinde belirtilen bir belge ile de ispat edilemediği

¹⁹¹ (Bozer ve Göle, 2018. s.197), “Y.11.HD. 21.10.2014,E. 2014/15172, K. 2014/16075 “Ancak, İİK'nın 257. maddesinde ihtiyati haciz talep edilebilmenin koşulları sayılmıştır. İİK'nın 257. maddesine göre, ihtiyati haciz istenebilmesi için alacağın vadesinin gelmesi ve rehinle temin edilmemiş olması yeterli olup, tam ispat gerekmiyep yaklaşık ispat yeterlidir. Somut olayda, ihtiyati haciz kararına konu 2 adet bono üzerinde "devir teminat senedidir" şerhi bulunması ihtiyati haciz kararı verilmesine engel olmadığından, bonolar üzerindeki bu şerh nedeniyle ihtiyati haciz kararına itirazın kabulü ile ihtiyati haczin iptaline karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir.” Y.12.HD. 16.02.2010, E. 2009/21386, K.2009/ 3423 ”Senet üzerinde sadece teminat senedi şeklinde bir ibare bulunması halinde, senedin hangi ilişkinin teminatı olduğu yazılı olmadığından protesto edilmesinde bir sakınca yoktur”. Y. 11. HD., 06.06.2016, E. 2016/941,K. 2016/6242”Takip dayanağı bonoların ön yüzünde "DEVİR TEMİNAT SENEDİDİR" ibaresi yazılıdır. O halde bu senetlerin teminat senedi olduğunun kabulü gerekir. Tarafların hisse devri sebebiyle mi yoksa ticari işletme devri sebebiyle mi bonoların teminat olarak verildiği konusunda anlaşamadıkları göz önüne alındığında, davalı, bonoların neyin teminatı olduğunu, bu ilişkiyi yerine getirip getirmediğini ve bu ilişki sebebiyle oluşan alacağını kanıtlamak zorundadır. Bu sebeplerle ispat yükünün davalıda olduğu gözetilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış kararın bozulması gerekmiştir. Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

¹⁹² (Pulaşlı, 2019, s.265, Sarıkaya, 2019, s.86)

*nazara alınarak itirazın reddi yerine yazılı şekilde takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir.”*¹⁹³ Bir başka olayda yine bir çekin arka yüzünde bulunan “teminat çekidir” ibaresinin söz konusu çekin kambiyo senedi vasfını etkilemeyeceğine karar verilmiştir.¹⁹⁴

Öztan, çekin rehin cirosu ile devri geçerli değildir. Ancak bir edimin ifasının teminatı amacı ile düzenlenen senetler asıl borç ile bir münasebet kurulmadan düzenlenmesi kaydı ile geçerli kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

Eriş’e göre, üzerinde”teminat” kelimesi yer alan çekin neyin teminatı olduğuna dair bir açıklama ihtiva etmediğinden çek hükmü devam etmektedir.¹⁹⁵

2.2.6. Teminat Senedinin Üzerinde “Teminat Senedi” Kaydı Olup Neyin Teminatı Olduğunun da Belirtilmiş Olması

Bu durumda senedin üzerinde teminat senedi yazar iken, aynı zamanda bu teminatın hangi hukuki ilişkiden kaynaklandığı da yazılmıştır. Senedi ödemenin, temelde yatan borç münasebetinin ifası şartına bağlanması halinde, bu ilişkide yer alan tarafların yükümlülüklerini ifa edip etmediklerinin araştırılması meselesi gündeme gelmektedir. Bu kez senedin üzerinde artık kayıtsız şartsız borç ikrarı yer almadığı düşünülmekte, bir başka ifade ile keşide edilen senedin kambiyo senedi hükmü kalmamaktadır.¹⁹⁶

Doktrin ve uygulamada üzerinde sadece “teminat senedir” yazan senetlere nazaran asıl neyin teminatının olduğunun da yazılı olduğu senetlerin gerçek teminat senedi olduğu düşünülmektedir. Borçlu bu durumda ispata müsait delillerle kanıtlamak kaydı ile aleyhinde açılan kambiyo senetlerine mahsus takibe itiraz ederek takibin iptalini sağlayabilmektedir.¹⁹⁷ Diğer yandan senedin ödenmesini şarta bağlayan kayıt

¹⁹³ Y. 12. HD. 23.12.2004,21684E., 26551K. (Günay, E. (2015) *Cirolu Çeklerde Yetkili Hamil*.3.Bası. Ankara: Seçkin Yayınları, s. 153, Sarıkaya, 2018.p. 147)

¹⁹⁴ Y.12. HD. 21.02.2006,3101 E., 5802 K. (Coşkun, 2019, s.599)

¹⁹⁵ (Eriş, 2003, s.25, Yağmur, 2016, s.2873)

¹⁹⁶ Y. 12. HD.11.02.2013,E.187,K.3336 (Moroğlu /Kendigelen s.668) benzer nitelikteki kararlar için TBK. Y. 12.HD.12.03.2013, E. 3704,K. 8884 (Moroğlu /Kendigelen s.668) (Bozer ve Göle, 2018, s.197)

¹⁹⁷ Yargıtay bu konuda “nafaka için teminat senedir” şeklinde üzerinde neyin teminatı olduğu

bulunması hali de aynı minvade senedin kambiyo senedi niteliğini kazanmasına engel olmaktadır. Çünkü bu kayıtlar senedi temel işkiye götürmek sureti ile senedin baskın özelliği olan soyutluk kavramını yok etmektedir.¹⁹⁸

Bu kayıtların taraflar açısından ayrıca imza altına alınması da zorunlu değildir. Bu meselenin de zikredildiği Emsal bir Yargıtay kararına göre;

“Takip konusu senet fotokopisinin arka yüzünde, “İşbu senet ... ile ... arasında sözleşme gereği düzenlenmiş olup, kimseye ciro etmemesi şartıyla sadece kendisine ödenmek üzere teminat amaçlı bir senettir.” ibarelerinin yer aldığı görülmektedir. Mevcut duruma göre, senet tanzim tarihinde yürürlükte bulunan mülga 6762 Sayılı Kanununun 688/2. maddesine (Yeni TK ‘nda karşılığı 6102 Sayılı TK’nın 776/1-b maddesinde yer almaktadır.)göre “kayıtsız şartsız muayyen bir bedeli ödeme vaadi” unsurunu taşımadığı, alacağın varlığı ve miktarının yargılamayı gerektirdiği açıktır. Diğer taraftan senet lehdarı olan takip yapan alacaklının, senedi bu suretle iktisap ettiği ve senede bu şekli ile hamil olması nedeni ile bu kayıtları bilerek senedi aldığı kabulü gerekeceğinden senet arkasında yer alan hususların tarafların imzasını taşınamaması, sonuca etkili değildir. Hal böyle olunca, söz konusu senet bono vasfında olmadığından bu senede dayalı kambiyo senetlerine özgü takip yapılamaz.”¹⁹⁹

Sonuç olarak eğer bir teminat senedinin esasını teşkil eden sözleşmenin, gereği yerine getirilmemiş ise senedin bedelsiz olduğu ortaya çıkmaktadır. Nitekim Yargıtay da bir kararında; senedin bir satım akdine ilişkin verilmesi halinde satıma konu mal teslim edilmemiş ise senedin iadesinin gerekeceğine hükmetmiştir.²⁰⁰

---

belirtilen senedin, teminat senedi olduğunun kabulü için ayrıca sözleşmenin vs diğer belgelerin sunulmasının gerekli olmadığına karar vermiştir.“ Y. 12. HD. 09.05.2013, 10183 E. ,17957 K. , (Karanfil, 2014, s.389)

¹⁹⁸ (Pulaşlı, 2019, s.265)

¹⁹⁹ Y.12.HD, 24.12.2015, E.2015/29924, K.2015/32822, (İstanbul Barosu Dergisi, C.90, S:4, s. 484-486).”

²⁰⁰ Y.11. HD.05.12.1989.E.8214, K. 6926 (Eriş, 2003, s. 316)

9. Teminat Senedinin 3. Kişiyeye Devredilmesi

Teminat senetleri ile ilgili önem arz eden bir başka konu bu senetlerin 3. Kişilere cirolanması halinde uygulanacak hükümlerin neler olacağı hususudur. Bilindiği üzere Teminat senedi iddiasının 3. Kişiyeye karşı ileri sürülebilmesi, öncelikle senedin kambiyo senedi olup olmadığı yönünde bir değerlendirme yaptıktan sonra gündeme gelecektir. Eğer senedin üzerinde bir "teminat senedir" kaydı var ve senedin üzerine, bu teminat kaydının hangi hukuki ilişki ile alakalı olduğu, senedi keşide edenler tarafından yazılmış ise, artık bu senet kambiyo senedi hükmünde olmadığından,²⁰¹ 3. Kişiyeye bu şartın yerine getirilip getirilmediğini araştırma yükümlülüğü yüklenmektedir. Aksi halde 3. Kişinin iyiniyetli olması kuralı hüküm sürdüğünden, teminat senedi iddiasının 3. Kişiyeye karşı ileri sürülebilmesi belirli şartlar dışında mümkün değildir. Teminat senedinin üzerinde sadece "teminat senedi" yazması veya üzerinde herhangi bir kayıt bulunmaması halinde eğer senedi elinde bulunduran hamil, bu durumu biliyor veya bilmesi gerekiyor ise senedin teminat senedi olduğu iddiası bu kişiyeye karşı da ileri sürülebilecektir.²⁰²

²⁰¹ Diğer bir deyişle çekin üzerinde neye dayanarak teminat olarak verildiği anlaşılmalı ve esas ilişki ile senet arasında yazılı sözleşme ile bağ kurulabiliyor ise bu çek belirli bir meblağın ödenmesi hususunda kayıtsız şartsız havale özelliği taşımadığından hukuken sakattır ve geçerli kabul edilmemektedir. Emsal kararda da görüleceği üzere teminat gayesinin sadece senede yazılması kafi gelmemekte bu realite ile sözleşme arasında irtibat kurulabilmelidir.

"Takip konusu senet fotokopisinin ön yüzünde, senet metni içerisinde düzenleme tarihinin hemen üzerinde; 12.02.2016 tarihli hisse devir sözleşmesine istinaden verilen teminat senedir" şeklinde ibarenin yer aldığı görülmektedir. Bu durumda senedin 6102 Sayılı TK'nun 776/1-b maddesine göre; "kayıtsız şartsız muayyen bir bedeli ödeme vaadi" unsurunu taşıdığı dolayısı ile alacağın varlığı ve miktarının yargılamayı gerektirdiği açıktır. Diğer taraftan senet lehdarı olan alacaklının, senedi bu suretle iktisap etmesi ve bu şekli ile hamil olmasının nedeni ile anılan kayıtları bilerek senedi aldığı kabulü gereklidir." Y. 12 HD 13.11.2017. 2016/22773E., 2016/144014 K.(Ülgen ve ark 2019, s.281 alıntılanan Lexpera, [Çevrimiçi]. Erişim Adresi: <https://www.lexpera.com.tr>, Erişim Tarihi: 11.03.2019)

²⁰² Y.19. HD. 12.12.2005,E. 2005/709,K. 2005/12402 " Mahkemece, toplanan delillere ve bilirkişi raporuna göre, davalı İktisat Finansal Kiralama A.Ş. ile dava dışı Esem Spor A.Ş. arasında imzalanan sözleşmeden kaynaklanan 3.5.2001 vadeli 4.958.750.000.TL bedelli bononun 9.5.2000 tarihinde İktisat Finansal Kiralama A.Ş.'ye ödendiği, bu ödemenin sonra üzerinde teminat ibaresi yazılı ve alacak senetleri listesinde bu niteliği açıkça belirtilen bononun diğer davalı İhlas Finansal Kiralama A.Ş.'ye ciro edildiği, hamili olan davalının ise bononun anılan niteliğini görmezlikten gelerek bonoyu takibe koymak suretiyle davacıdan 14.000.000.000.TL tahsil ettiği, davalı İktisat Finansal Kiralama A.Ş'nin güvence senedini ciro ederek yeniden tahsiline neden olduğu, diğer davalının ise senedin teminat amaçlı olduğunu görmezlikten gelerek tahsile koyduğu, iyiniyetli meşru hamil sayılamayacağı gerekçeleriyle davanın kısmen kabulüne, davalıların 14.000.000.000.TL'ye yönelik itirazlarının iptaline, takip tarihinden itibaren reeskont faizi uygulanmak suretiyle takibin devamına, davalıların %40 oranında inkar tazminatıyla sorumluluklarına, fazla istemin reddine karar verilmiş, hüküm ayrı ayrı davalılar vekillerince temyiz edilmiş ie de sözkonusu karar ONANMIŞTIR. " (Kazancı,[Çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

Tekinalp, Yüksek Mahkemenin, senedin 3. kişilerin eline geçmesi durumuna münhasır olarak, senet üzerinde “teminattır” ibaresinin bulunması halinde, bu durumun senedin niteliğini etkilemediği şeklinde kararlar verdiğini, diğer yandan kambiyo senedinin düzenleyen ve lehdar arasında kaldığı hallerde ise; bu ibarenin kambiyo senedi niteliğini etkilediği yönünde verdiği kararların istikrarını koruduğunu tespit etmiştir.²⁰³

Bu kısımda defî ve itiraz kavramlarını derinlemesine incelemek gereklidir. Zira teminat senedi iddiası soyut veya somut ayrıma göre defî veya itiraz olarak ileri sürülebilecek nitelikte iddialar olduğundan Teminat senedi kaydının bir “defî mi, itiraz mı” olduğunu araştırmak gereklidir.

2.3. Defî ve İtiraz Kavramları

2.3.1. Medeni Hukuk ve Usul Hukuku Açısından Defî ve İtiraz Kavramları

HMK 33. Maddesine göre hakimin hukuku resen uygulama yetkisi vardır.²⁰⁴ Bu itibarla hakim, dava dosyasına getirilen malzemeleri kullanmak kaydı ile sürpriz karar verme yasağı²⁰⁵ ile bağdaşacak şekilde en doğru hukuku belirleyip uygulayacak

²⁰³ 12. HD,14.12.1992, 8214 E. 16141 K.” borçlu vekili merce verdiği itiraz dilekçesinde takip konusu bononun Gökçe Teks.... ‘e teminat olarak verildiğini, müvekkili şirketin teminat koşullarını yerine getirmesine rağmen lehdar şirketin bonoyu alacaklı bankaya cirolamış olduğunu bu sebeple takibin iptalini talep etmiştir. Davalı senet metninde yazan “teminattır” ibaresinin yazılmamış sayılması gerektiğini üstelik teminat iddiasının iyiniyetli 3. Kişi olan hamile karşı ileri sürülemeyeceğini belirtmiştir. Mercî senedin üzerinde teminat ibaresinin olması sebebi ile kambiyo senetleri yolu ile takip yapılamayacağı gerekçesi ile takibi iptal etmiştir. Bono metnindeki “bedeli teminat olarak ahz olunmuştur” ibarelerinin bononun niteliğini etkilemeyeceği; bonada hangi hukuki ilişkinin teminatı olaak verildiğinin belirtilmediği, keşidecinin lehdar ile aralarındaki hukuki ilişkiye dayanan şahsi defîleri iyiniyetli hamile karşı ileri süremeyeceği gözetilmeden itirazın kabulü ve iptaline karar verilmesi isabetsizdir...” (Eriş, s.280, Tekinalp, 1994. s. 193)

²⁰⁴ Hükümde yer alan Türk Hukuku Teriminden Kanunlar yanında diğer mevzuat, örf adet hukuku, usulüne uygun şekilde yürürlüğe girmiş uluslararası anlaşmaların da anlaşılması gerekmektedir. (Pekcanitez, H. ve ark (2019) *Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler*. İstanbul: Onikilevha Yayınları.,s. 224)

²⁰⁵ Sürpriz karar verme yasağı “ HMK 27. Maddesinde yer alan ve yargılamaya hakim olan ilkelere “hukuki dinlenilme hakkı”nın gerekçesinde yapılan açıklama şöyledir; Bu hakkın unsurları arasında, tarafların iddia ve savunmalarını yargı organlarının tam olarak dikkate alıp değerlendirmesi de yer almaktadır. Bu değerlendirmenin de, kararların gerekçesinde yapılması gerekir. Eksik, şekli ve görünüşte gerekçe yazılması, bu hakkın ihlali sonucunu doğuracaktır. Yargı organları, her iki tarafın iddia ve savunmaları ile delillerini değerlendirip, hangi maddî ve hukukî sebeplerle karar verdiklerini gerekçelerine yansıtmalıdırlar. Ortaya çıkacak karar, hukukun genel ilkelerine, mevzuata ve yerleşik içtihatlarla tamamen aykırı ve sürpriz sayılacak nitelikte olmamalıdır. Bu durum “sürpriz karar yasağı” olarak da ifade edilmektedir.” ([Çevirimiçi] Erişim Adresi:

kişidir.²⁰⁶

Hukukumuzda bir dava ile karşı karşıya gelen kimseler, bu davayı bertaraf edecek iddialar ileri sürebilirler. Bu iddialara savunma araçları denilmekte ve bu savunma araçlarının maddi hukuka ilişkin olmaları yanı sıra usul hukukuna dair olan yönleri bulunmaktadır. Maddi hukuk açısından taraflarca ileri sürülen savunma araçları itiraz ve defilerden oluşmaktadır.²⁰⁷ İtiraz; hakkın doğumuna engel olan veya bu hakkı sona erdiren vakıalardır. Maddi olayın ileri sürülmesi bir itirazın dermeyanı olarak nitelendirilmektedir. “Geçerlilik şartı olan şekil şartlarından birinin eksik olması”, “kanuna ve ahlaka aykırı işlem” hakkın varoluşuna engel teşkil eden itirazlardandır. “İbra”, “ifanın imkansızlığı”, “açık ve örtülü vazgeçme” ise hakkı sona erdiren itirazlardandır. Yargılamaya getirilmiş olmaları kaydı ile hakim bu vakıaları görevi icabı resen dikkate alır. İlk itirazlardan olmadığı sürece, itirazlar davanın her aşamasında dikkate alınabilir. Defi ise; dava edilen kişiye, talep edilen hakkı yerine getirmekten imtina etme hakkı vermektedir. Yani bir tür hakkın kullanılması bir başka deyişle dermeyanıdır. Bu hakkın geçici veya sürekli olarak ileri sürülmesi mümkündür.²⁰⁸ Kuru’ya göre aleyhinde dava açılan şahsın borçlu olmasına rağmen bu borcunu hususi bir nedenle ifadan kaçınmasını sağlayan hak defi’dir. Hakim dosyadan anlaşılıyor olsa dahi defi niteliğindeki bir hakkı karşı tarafa hatırlatamayacağı gibi dikkate alamaz.²⁰⁹ Usul hukukuna göre defi, geçici (geçici defi) veya devamlı (sürekli defi) olarak bir edimin yerine getirilmesinden imtina etmeye yarayan, hakkın varlığına dokunmayan savunma silahıdır. Zamanaşımı sürekli defiye örnek teşkil ederken, ödemezlik defi geçici defiye örnek olarak gösterilebilir. Eğer bir dava ikame edilmiş ise defilerin, cevap dilekçesini sunma süresi içinde ileri sürülmesi gereklidir. Aksi halde definin ileri sürülebilmesi için karşı tarafın muvafakati gereklidir. İtiraz ise tam tersine borcun varlığına dokunan savunma aracıdır. Hakkın hiç doğmadığı, ödeme vs gibi iddialar itiraza örnek teşkil etmektedir.²¹⁰ Dolayısı ile itiraz, hukuki isteme karşı şekil şartlarına diğer bir deyişle

---

<https://hukuksokagi.com/kaynak/yargilamaya-hakim-olan-ilkeler/> (Erişim tarihi: 05.01.2020)

²⁰⁶ Yavaş, M. (2015) *Medeni Yargılamanın Amacı Bağlamında İspat Yükü Kavramı*. Mehmet Akif Aydın’a Armağan, s. 741-742

²⁰⁷ (Sarıkaya, 2018, s.109)

²⁰⁸ (Alangoya, H. Y. Yıldırım, M.K. ve Yıldırım, N.D. 2009. s.253-254)

²⁰⁹ (Kuru, B. (2019) *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, s. 175-176)

²¹⁰ (Üstündağ, S. (1997) *Medeni Yargılama Hukuku* İstanbul. Vol I-II, İstanbul Üniversitesi Hukuk

usule veya konusuna dair olmaktadır. Usulü itiraz; hakkın inkar edilmesi değil bu hakkın talep edilmesinde hata ve haksızlık bulunduğu ileri sürülmesidir. İstem konusuna itiraz ise hakkın hiçbir şekilde var olmayıp hak ve borcun yerine getirilmesinin gerekmediği şeklinde olmaktadır.²¹¹ Definin ille de dava ikamesi ile ileri sürülmesi gerekmez, hakkın oluşmasını engelleme özelliği sebebi ile bozucu yenilik doğuran haklardan sayılmazlar. Zira bu hak kullanılmakla sona ermemekte, bir kez kullanıldıktan sonra rücu etme imkanı da bulunmaktadır.²¹² Hemen belirtelim ki Defi bir çeşit kanundan doğan hak iken itiraz bir vakıa (olay) olarak kabul edilmektedir. Bunun sonucu olarak olaydan tek tarafı olarak vazgeçilememekte iken hak olan defi den vazgeçmek mümkün olmaktadır.²¹³

Öğretide konu ile ilgili bir görüş birliği olmasa da üzerinde uzlaşılan bir husus vardır ki, o da “kambyo senetlerinde defiler”, teknik olarak savunma için kullanılan silahlardan hem defileri, hem de itirazları kapsamına alan bir sistemdir.

2.3.2. Kambyo Hukuku Açısından Defi ve İtiraz Kavramları

Doktrinde üzerinde uzlaşma sağlanmış bir husus vardır ki o da; kambyo senetleri açısından defi kavramı maddi hukuk yönünden hem defi hem de itirazı ihtiva eden bir üst kavram olarak kullanılmaktadır.²¹⁴

Türk Hukuku'na göre senet, düzenlenmesine neden olan haktan bağımsız ve soyuttur. Ancak temelde yatan hakkın özelliği, ne zaman doğmuş olacağı, 3. Kişilerin eline geçtiğinde bu kişilerin nasıl bir hak edineceği sorularına cevap veren birçok farklı görüş bulunmakla birlikte genel kabul görmüş üç çeşit teori bulunmaktadır.

Fakültesi Yayınları, s.346, Sönmez, N.S. (2019) *Kambyo Senetlerinde Şahsi Defiler*. İstanbul; Onikilevha Yayıncılık, s.31)

²¹¹ (Domaniç, 1975, s.111)

²¹² (Eren, 2012, s.64,75)

²¹³ (Yılmaz, M. (2007) “*Yargıtay Kararları Çerçevesinde Kıymetli Evrakta Şahsi Defiler*”. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, s.12)

²¹⁴ (Helvacı, M. (1985) “*Kambyo Senetlerinde Defiler*”,Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.12, Öztan, 1997, s.215, Kınacıoğlu, 1999, s.160, Yılmaz, A. L. 2017, s.138, Sönmez, 2019, s.30)

- ***Kreasyon (Yaratma) Teorisi***

Bu görüşün temsilcisi Kuntz' e göre; Kıymetli evraktan kaynaklanan borç, bu evrakın düzenlenip imzalanması ile birlikte doğmakta ve tek taraflı olarak oluşturulması mümkün olduğundan karşı tarafa iletilmesine gerek bulunmamaktadır.²¹⁵ Lehdarın, senedin imzalanmasını müteakip, hakkına ulaşması söz konusu olmaktadır.²¹⁶ Bu teorinin eleştirisi aldığı noktalardan birincisi senedin düzenlenmesi sırasında düzenleyen ile karşı taraf arasında bir sözleşmeye ihtiyaç duyulmasıdır. Zira keşideci senet ihdasının akabinde senedi geri çağırabilmelidir. Diğer eleştirisi noktası ise senedin tek yanlı tezahürü halinde düzenleyenin hukuki ehliyetinin bulunmaması halinde senedin butlanı sözkonusu olacağından tedavülü açısından görünüşe güven ilkesi ile bağdaşmamasıdır. Üçüncü eleştirisi noktası ise; bu senetlerin kötüniyetli kişilerin eline geçmesi halinde, meşru hamil olabilmelerinin kapısı aralanmış olmaktadır. Bu sakıncalı bakış açısı biraz daha yumuşatılmış ve dolayısı ile hakkın var olabilmesi için imzanın yanında iyiniyetli iktisap koşulunun da gerçekleşmesi aranmaya başlanmıştır. Bu kurama Ulmer, bir katkıda bulunarak kreasyonun vukua gelmesi anında henüz kambiyo senedi doğmuş değildir. Bu aşamada bu senet donmuş haldedir. Ulmer, alacağın canlanmasını, senedin tedavüle sokulması işlemi sağlar ve bunun için de sözleşme gereklidir. Tezini ileri sürerek ayrı kurumlar grubu meydana getirmiştir.²¹⁷

- ***Akit Teorisi (Sözleşme Teorisi)***

Bu görüşün savunucusu Brunner'e göre senede bağlı hakkın tezahürü için tek taraflı irade beyanı kafi olmayıp ortada aynı zamanda her iki tarafın da şartlarında mutabık kaldıkları bir sözleşme bulunması gerekmektedir. Önceleri bu akdin senedin düzenlenmesi anında kurulmuş sayılacağı düşünülmekte ise de sonradan bu görüş biraz daha değişikliğe uğramıştır. Şöyle ki düşünürlere göre keşideci ile lehdarın ortak iradeleri ile senedin düzenlenmesi konusunda önce mutabakata varmaları gereklidir. Akabinde senedin düzenlenmesi ile işlem tamamlanmaktadır. Senede

---

²¹⁵ (Erman, 1973, s.15)

²¹⁶ TK 659. Md hamiline yazılı senetlere ilişkin maddesinin son fıkrası “Senedin, borçlunun rızası olmaksızın tedavüle çıkarıldığı yolunda bir def’i ileri sürülemez.” Hükmüne amirdir.

²¹⁷ (Yılmaz, L. 2017, s.90, Öztan, 2019, s.24, Poroy ve Tekinalp, 2019, s.68)

mündemiç hakkın doğumu için senedin aynı zamanda düzenleyen tarafından lehbara teslim etmesi de gereklidir. Bu eylem “akıt mahiyetinde”dir. Dolayısı ile de tek taraflı bir işlem özelliği bulunmamaktadır. Hakkın inikadı bu isimsiz olan kanunda yer verilmeyen bir akitle mümkün olmaktadır. ²¹⁸

“Erman, Hirch’in görüşünü şöyle özetlemiştir. Kıymetli evrak imza ile doğar, senette mündemiç hak da bu anda doğmuş olur. Senette alacıklılık ve borçluluk sıfatları bir şahısta toplanırsa bu hakkın sükut etmeyip istimal olunamaz, bu iki sıfat bir akıt neticesinde ayrıldığı takdirde akıt, kıymetli evrakı ve senette ifadesini bulan hakkı doğurmaz. Ancak devrütömlükün hukuki sebebini teşkil eder.”²¹⁹

Böylece kaybolma veya çalınma halinde ortada taraflar arasında geçerli bir akıt bulunmadığından senedi eline geçiren şahıs, hak elde edemeyecektir. Ne var ki burada senedi eline geçirenin senedi tedavüle çıkarması halinde iyiniyetli kişilerin de bu akdin bulunmaması sebebi ile haklarının korunması söz konusu olmayacaktır. Bu durumda da senedin güvenli ve hızlı tedavül yeteneği sakatlanacaktır. Bu sebeple eleştiriye uğrayan söz konusu görüşün ihtiyaca cevap vermesi amacıyla Hukuki Görünüşe Güven teorisi ileri sürölmüştür. ²²⁰

- **Hukuki Görünüşe Güven Teorisi**

Akıt teorisinin eleştiri noktası; borçlunun borçlu olmadığı yönündeki kişisel defisini iyiniyetli 3. Kişilere karşı da ileri sürebiliyor olmasıdır. Bu sebeple kıymetli evrakın tedavül özelliği bozulmaktadır. Hukuki görünüş teorisine göre ise senedin temelinde yatan temel hukuki münasebetin geçersiz olduğu defî iyiniyetli 3. Kişi hamile karşı dermeyan edilemez. Zira bu senedin düzenlenmesi sureti ile 3. Kişiler nazarında senede itimat edilebilecek bir görünüm meydana getirilmiş olmaktadır. Eğer ki ortada bir kambiyo senedinin yaratılmasına veya tedavüle çıkarılmasına dair bir saik yok ise bu defî ileri sürölebilecektir. Jacobi ‘ye göre iyiniyeli kişilerin hakkının

---

²¹⁸ (Öztan, 2019, s.25)

²¹⁹ (Erman,1973. s.16)

²²⁰ (Yılmaz, L. 2017, s.92-94, Poroy ve Tekinalp, 2019, s.69)

korunması için düzgün ciro zinciri ile hak elde etmiş olması önemlidir.

Türk Hukuk Teorisi'nde de hakim görüş "görünüşe güven teorisi" ile aynı görüşü savunmaktadır. Bu çerçevede kambiyo senetlerini mücerretlik ve defilerin sınırlandırılması fikri temelini bu teoriden almaktadır. ²²¹ Doktrinde ise Hırş, Arslanlıve Poroy, akit teorisine yönelik görüşü savunmakta iken Tekinalp, hukuki görünüşe güven teorisini savunmaktadır. ²²²

2.3.3. Kambiyo Senetleri Hukukunda Defi ve İtirazların Hukuki Görünüşe Güven Teorisi ile İrtibatı

Emre ve hamiline yazılı olan senetler açısından geçerli olmak üzere iyiniyetli 3. Kişilerin bu senetler üzerinde vaad edilmiş olan hakka güvenini koruyan ilke "Hukuki Görünüşe Güven ilkesi"dir. Bir başka anlatımla 3. Kişinin, senet metninden anlaşılamayacak veya senedin tanzimi esnasında ortaya çıkacak sakatlıklardan, senedi devralırken bilmediği, bilmesi de gerekmediği eksikliklerden mesul olmamasıdır. Bu kişilere karşı ancak senet metninden anlaşılan ve hükümsüzlüğe sebebiyet veren defiler ileri sürülebilecektir. Bu sınırlı sayıdaki defiler dışında bir defi dermeyeran edilebilmesi mümkün değildir. Burada senede güven ve itimadın sağlanarak, tedavülünün kolaylaştırılması gayesi güdülmektedir. ²²³

2.3.4. Kambiyo Senedinden Doğan Alacağa Karşı Borçlunun İleri Sürebileceği Defiler

TK 687. Maddesi;

“ Poliçeden dolayı kendisine başvurulmuş kişi, düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ileri

---

²²¹ "Binaenaleyh böyle bir tehlikeyi bile bile, sonuçlarının farkında olarak, kıymetli evrak tanzim ettiği takdirde, bunun beraberinde getireceği tehlikelere de katlanmak zorundadır. Görünüşe İtimat Teorisi ile birleştirilmiş Akit teorisi, kıymetli evrakta borcun doğuşunu, Borçlar Hukukunun temel esaslarına da uygun şekilde açıklayabilmektedir; borçların normal olarak, akitten doğacağını kabul eden Borçlar Hukuku sistemimizle bağdaşmaktadır. " (Yılmaz, L. 2017, s.94-95, Poroy ve Tekinalp, 2019, s.70, Öztan, 2019, s.27)

²²² (Poroy ve Tekinalp, 2019, s.72)

²²³ (Yılmaz, L. 2017, s.135)

başvuran hamile karşı ileri süremez; meğerki hamil, poliçeyi iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun.(2) Alacağın temlik yoluyla yapılan devirlere ilişkin hükümler saklıdır.”²²⁴ hükmüne amirdir. Düzenlenen poliçelere dair defi hükümleri tüm kambiyo senetlerine uygulanmaktadır. Ticaret Kanunundaki defilere dair hükümler ayrıntılı olarak hüküm altına alınmamış bu konunun kapsamını belirleme işi İçtihat ve Doktrine bırakılmıştır. Hükümde borçluya sunulan defi hakkı ile hamil bir anlamda koruma altına alınmış dolayısı ile de senede olan itimadın artması ve tedavülü sağlanmıştır.²²⁵

Domaniç, Defileri maksat ve menşei kriterine göre ayırmıştır. Maksada göre yaptığı ayırimda borcun ödenmesinden kesin ve geçici olarak kaçınmaya yarayan defiler veya kısmen ve tamamen kaçınmaya yarayan defiler olarak incelemiştir. Menşei esasına göre yaptığı ayırimda ise Senet üzerinden anlaşılan, senedin hükümsüzlüğüne sebebiyet veren ve şahsi defiler olarak üç bölümde incelemiştir.²²⁶

2.3.5. Mutlak Defi - Nisbi Defi

Doktrinde defilerin ileri sürülebileceği kişiler açısından da ayırımına gidilmiş bu itibarla defiler mutlak ve şahsi olmak üzere sınıflandırılmıştır. Arslanlı, Şahsi ve mutlak defiler ayırımına ilişkin Zahiri defiler olarak üçüncü bir defi çeşidinin bulunduğu bahsetmektedir. Bu defileri kanun vazının emrettiği veya vazına müsaade ettiği şartlardan doğan defilerin herkese karşı ileri sürülebilen defiler olduğunu belirtmektedir.²²⁷

Mutlak defiler kural olarak iyiniyetli hamil de dahil herkese karşı ileri sürülebilir. Mutlak defide öne çıkan özellik, hakkın borçlu veya belirli kişiler tarafından mı kullanılacağını tayini meselesinden çok, definin senetteki alacağı talep eden herkese karşı dermeyan edilebilmesidir.²²⁸

---

²²⁴ 6102 s. TTK [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf> (Erişim Tarihi: 21.01.2020)

²²⁵ (Kınacıoğlu, 1970, s.70)

²²⁶ (Domaniç, 1975, s. 111-126)

²²⁷ (Arslanlı, 1954, s.119)

²²⁸ (Sönmez,2019, s.32) Bu duruma emsal olarak senedin zorunlu unsurlarından birinin eksik olması

Hirsch'a göre şahsi defiler senetten kaynaklanmayan veya senedin geçerliliğine müstenit olmayan defilerdir.

Arslanlı'ya göre şahsi defilerin davacı ile davalı arasındaki hukuki münasebetten kaynaklanması gereklidir.²²⁹

Arslan ise şahsi defilerin, nisbi defî olduğunu, senet dışındaki hukuki ilişkiden doğan ve alacaklı ile senet borçlusu arasındaki münasebete ilişkin defiler olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple hukuki ilişki dışında kalan iyiniyetli hamile karşı ileri sürülemeyeceğinden bahsetmiştir.²³⁰

Türk Ticaret Kanunu'nda ise defiler; senedin hükümsüzlüğüne dair defiler, senet metninden anlaşılan defiler ve şahsi defiler olarak üçe ayrılarak incelenmektedir.

Yukarıda genel hüküm olarak uygulandığını belirttiğimiz poliçelere ilişkin olarak ileri sürülebilecek defiler TK 687. Maddesinde yer almaktadır. TK 659.maddesinde²³¹ hamiline yazılı senetlerdeki defiler hüküm altına alınmıştır. TK 825. maddesinde²³² ise emre yazılı senetler yönünden borçlunun defilerine ilişkin hükümler yer almaktadır.

---

gösterilebilir. Bu husus herkes tarafından herkese karşı ileri sürebilir. Hükümsüzlük definde ise şahsında hükümsüzlük doğan kişi bu iddiasını herkese karşı ileri sürebilir. Tüm defiler ise mutlak anlamda defidir. Teknik açısından ise senetteki unsurların eksikliği itiraz olup resen nazraa lammak, zamanaşımı defî olarak ileri sürülmesi gereken bir iddiadır. (Poroy ve Tekinalp, 2019, s.45-46)

²²⁹ (Arslanlı, 1954,s.119)

²³⁰ Arslan, İ. (2008) *Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Defileri*. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Vol.16 (1). s.15

²³¹ "MADDE 659- (1) Borçlu hamile yazılı bir senetten doğan alacağa karşı, ancak senedin geçersizliğine ilişkin veya senedin metninden anlaşılan def'ilerle, alacaklı her kim ise ona karşı şahsen sahip olduğu def'ileri ileri sürebilir. (2) Borçlu ile önceki hamillerden biri arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ilerin ileri sürülmesi, ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması hâlinde geçerlidir. (3) Senedin, borçlunun rızası olmaksızın tedavüle çıkarıldığı yolunda bir def'i ileri sürülemez." (6102 s. TTK [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf>, Erişim Tarihi: 21.01.2020)

²³² "MADDE 825- (1) Borçlu, emre yazılı bir senetten doğan alacağa karşı ancak senedin geçersizliğine ilişkin veya senet metninden anlaşılan def'ilerle alacaklı kim ise ona karşı, şahsen haiz bulunduğu def'ileri ileri sürebilir. (2) Borçlu ile önceki hamillerden biri veya senedi düzenleyen kişi arasında doğrudan doğruya varolan ilişkilere dayanan def'ilerin ileri sürülmesi, ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması hâlinde caizdir." (6102 s. TTK [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf>, (Erişim Tarihi 21.01.2020)

2.4. Defi Çeşitleri

2.4.1. Senet Metninden Anlaşılan Defi

TK 825. Maddesinden yola çıkılarak yapılan bu ayrıma göre senet metninde yazan hususlar herkes tarafından görülebilmektedir. Senette yer alan şekli noksanlıkların ileri sürülmesi şeklinde karşılaşılan defi çeşitleridir. Hamil üzerinde yazan hususları görerek ve bilerek devraldığı için, hukuki görünüşe itimat prensibinin de etkisi ile hamilin korunmasına gerek bulunmamaktadır.²³³ Ciro zincirinde kopukluk, zamanaşımı, konumuza giren “teminat senedi kaydı”, senedin mücerretliğine halel getiren kayıtlar, asıl borç münasebeti ile bağlantı kuran kayıtlar, şart niteliğindeki kayıtlar, caiz olmayan kayıtlar bu duruma örnek kabilinden sayılmaktadır. Bir başka ifade ile de senet metninden anlaşılan defiler, mutlak defi niteliğindeki defilerdir.²³⁴ Yargıtay²³⁵ ve Doktrin de aynı görüşü paylaşmaktadır.

2.4.2. Senedin Hükümsüzlüğüne İlişkin Defiler

Sönmez, tam da burada bir kavram karışıklığı olduğuna değinmiş, Kanunda (TK 825. Md) senedin geçersizliği tabirini kullanılır iken, aslında ifade edilmek istenen noktanın, senetteki taahhüdün hükümsüzlüğü olduğundan bahsetmiştir. Diğer bir anlatımla asıl vurgulanmak istenen nokta, senedin kendisine ait geçersizlik ile ilgili olması değil, senette yer alan taahhüdün kanunda yerini bulmuş bazı hükümlerine istinaden hükümsüz olmasıdır.²³⁶

Netice olarak buradaki hükümsüzlük senedin tamamen hükümsüz olması değildir. Senette yer alan kayıtlardan anlaşılmayan, ancak verilen taahhüdün geçersizliğine

²³³ (Öztan, 2019, s.46, Yılmaz, A. L. 2017, s.351)

²³⁴ (Öztan, 2019,s.46)

²³⁵ Y.12. HD. 12.2.1985,E. 1985/1840 K. 1985/1167“Takip dayanağı belge (...İstı San.) şeklinde düzenlenmiştir. TK.nun 688/5. maddesi hükmüne göre bir bonoda kime ödeme yapılacaksa onun ad ve soyadının, tüzel kişi ticari ünvanının gösterilmesi zorunludur. Takip konusu belgede bu unsur mevcut bulunmadığından bono niteliğinde sayılamaz.” Aynı nitelikte Y.12. HD. 14.10.1985,E. 1985/2194, K. 1985/80481, Y.12. HD. 12.11.1985,E. 1985/306, K. 1985/ 9449, “Takip dayanağı belgede keşide yeri bulunmadığından TK. `nun 692 ve takip eden maddelerine göre çek değildir. Hamil kammbiyo senetlerine mahsus özel yolla takip hakkını haiz değildir.” Kazancı, [Çevirimiçi].Erişim adresi: <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi: 21.01.2020), (Yılmaz, A. L. 2017, s.351)

²³⁶ (Sönmez, 2019, s.34)

sebebiyet veren bir durum mevcuttur. Bu definin senedin verilmesine ilişkin “aynı nitelikli sözleşme” ile ilgili olduğu söylenebilir. Ancak bu açıklamalardan, senedin temelinde yatan esas borç ilişkisinden mütevellit defiler anlaşılmalıdır. Zira bu defiler nisbi niteliklidir. Hukuki görünüşe itimat teorisinden hareketle 3. Kişilere karşı temel ilişkiden doğmuş sakatlıkla ilgili defileri sürülemez. Bu defiler ancak şahsi defiler olabilir o da bile bile borçlu aleyhinde hareket eden şahıslara karşı dermeyan edilebilir.²³⁷ Örneğin; Ehliyetsizlik, cebir ve şiddetle imza atılmış olması, imza sahtekarlığı, senet metnini tahrif etmek gibi iddiaların gündeme gelmesi durumunda borçlunun bilerek borç yarattığından bahsedilmesi imkan dahilinde değildir. Keza burada kamu itimadının korunması gereği ile borçlunun korunması gerekliliği karşı karşıya gelmektedir. Sonuç itibari ile hamilin iyiniyeti veya kötüniyetli olması hususunun araştırılmasına gerek kalmadan, borçlunun menfaatinin korunması tercih edilmektedir. Kaldı ki ehliyetsiz kişilerin korunması hukukun genel prensibidir.²³⁸

2.4.3. Şahsi defiler

TK 687. Maddesinde zikredilen defiler şahsi defilerdir. Kural olarak bu defiler hamile karşı dermeyan edilemez. 1. Fıkra da belirtilen bu defiler borçlunun alacaklı ile olan hukuki ilişkisinden sadır defilerdir. Muvazaa iddiası, bedelsiz senet, hatır senedi, hata, kumar vs defiler bu gruba girer. Tabiidir ki hamilin senedi iktisabı sırasında bu defilerden haberdar olması hali istisnadır. Bu halde sözkonusu kişisel defiyi hamile karşı ileri sürmek mümkündür.²³⁹

---

²³⁷ (Yılmaz, A. L., 2017, s.214)

²³⁸ (Öztan, 2019, s.47)

²³⁹ (Eriş, G. (2016) *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak: Poliçe, Bono, Çek, Makbuz Senedi, Varant*. Ankara: Seçkin Yayınevi, s.365, Emsal bir HGK Kararına göre” 25.03.2015, E. 2013/19/2238, K.2015/1062 “ Dosya kapsamından taraflar arasındaki maddi ve hukuki olguların gerçekleşme biçimi bir bütün olarak değerlendirildiğinde, senet lehdarının ilk cirosunun sahte oluşu, ondan sonraki A. Öztürk ve M. Yıldırım adındaki davalı cirantaların bilinmemesi, bedelsiz olduğu sabit olan bononun, davalı hamil tarafından açık kimlik ve adresini bilmediği M. Yıldırım adındaki kişiden miktarı oldukça yüksek borç para karşılığında devraldığını beyan etmesi, dinlenen davacı tanıklarının beyanlarında adı geçen dava dışı N. Mutlu’nun bildiği Muğla İli, Milas İlçesindeki davacı taşınmazlarına takibin kesinleşmesini müteakkip hemen haciz konulması karşısında, davalı hamil E. Güner’in bonoyu davalı ciranta M. Yıldırım ‘dan iktisap ederken, iyiniyetli olduğunu ileri sürmesi hayatın olağan akışına aykırı düşmektedir. Zira lehdarın ilk cirosunun sahte olduğunu hamilin bilmesi gerekmez ise de, bonoyu devraldığı kendi cirantası M. Yıldırım’ın kim olduğunu bilmediğini ileri sürerek, senedi iyiniyetle devraldığını ileri süremez. Dolayısı ile davalı E. Güner’in bonoyu kötüniyetle iktisap ettiğinin kabulü gereklidir.” (Eriş, 2016, s.369)

Emsal HGK kararında şahsi defiler şu şekilde açıklanmıştır;

“...Şahsi (kişisel) defiler, emre yazılı senetlerdeki borç taahhüdünün objektif mevcudiyetine hiçbir etkisi olmayan, borçlunun belli bir alacaklı ile arasındaki hukuki münasebetten doğan defilerdir. Başka bir anlatımla, kişisel defiler, taraflar arasındaki ilişkinin sonucudurlar. Şahsi, dolayısıyla belli bir alacaklıyla olan özel ilişkiden kaynaklanan bu defiler, ancak bu alacaklıya karşı ileri sürülebilir; daha sonraki alacaklılara karşı ileri sürülemez. Şahsi defilerin dermeyanı ile ilgili bu sınırlama, 6762 sayılı TK'nun 599.maddesinde açıkça ifadesini bulmuştur. Bu maddeye göre, poliçe borçlusunun keşideci veya sonraki hamillerle doğrudan doğruya ilişkilerinden kaynaklanan defileri hamile karşı dermeyan etmesi mümkün değildir. Kişisel defiler, emre yazılı senetlerdeki soyutluk ilkesinin ve ciro ile devredilmesinin bir sonucudur. Bu husus, senedin, alacağın temlik yoluyla devri ile ciro suretiyle devir arasındaki temel farkı teşkil eder. Ciro, temlik beyanı gibi temlik edenin sahip olduğu hakları değil, senetten doğan hakkı devreder. Dolayısıyla, ciro edene karşı haiz olunan kişisel defiler, senedi devralana karşı ileri sürülemez...”²⁴⁰

Şahsi defiler, senette yer alan irade beyanının hükümsüz olduğuna ilişkin savunma vasıtalarına ve/veya senedin üzerinden anlaşılan defiler dışındaki borçlunun başvurduğu tüm savunma vasıtalarına denir. Bu defiler asıl borç ilişkisinden de doğabilir, taraflar arasında münakit anlaşmaya aykırılık sebebi ile de doğabilir.²⁴¹ Genel anlamda şahsi defileri iki grupta toplamak mümkündür.

- 1- Senedin düzenlenmesine sebep olan temel ilişkiden kaynaklı defiler
- 2- Taraflar arasında bulunan kambiyo ilişkisi ile alakalı özel anlaşmalardan kaynaklanan defiler²⁴²

---

²⁴⁰ Y.HGK. 25.03.2015,E. 2013/19-2238, Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 25.01.2020).

²⁴¹ (Yılmaz, A. L., 2017, s.218)

²⁴²Buraya kadar belirttiğimiz tüm defi ayrımları ile ilgili Öztan, hamiline yazılı senetler için de emre yazılı senetler gibi Senet metninden anlaşılan defiler, senetteki taahhüdün hükümsüzlüğüne ilişkin defiler, Şahsi defiler ayrımının yapılabileceğini belirtmiştir. İlaveten borçlunun hamiline senetlerde de senedin rızası dışında elinden çıktığını ileri sürme hakkının bulunmadığını, buradan çıkarılacak sonuucun ise hamilin mutlak aiyiniyetli olması gerektiğini düşünmektedir. Yılmaz, ise bu görüşe katılmadığını belirterek Hamiline yazılı senetler için en çok rağbet gören senet çeşidi haline geldiğini belirtmiş, hukuki görünüşe güven teorisinin bu sonuca etkisinin büyük olduğunu ileri sürmüştür.

2.5. *Bile Bile Borçlu Zararına Hareket Kavramı*

Bile bile borçlu zararına hareket kavramı kanunda açıklanmamış olduğundan her olayın özelliğine göre ve her olayın içinde yer alan faktörlere göre ayrı ayrı değerlendirme yapılarak tespit yapma işi uygulama ve doktrininin eline bırakılmıştır. Bir görüşe göre “borçlu zararına hareket” kavramından senedi devralanın, senedin devri anında mevcut hukuka aykırılığı bilmesi yani borçlunun ileri sürebileceği defilerden haberdar olması yeterli görülmemeli ayrıca borçluya zarar verme kastı da aranmalıdır. Bir görüşe göre üzerine düşen özeni göstermemesinin bile bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bir başka görüş ise hile ile devralmanın yeterli olacağı ileri sürülmüştür.²⁴³

Şahsi def'ilerin hamillere karşı ileri sürülebilmesi için borçlunun zararına hareket eden hamilin bunu bilerek yapmış olması gereklidir.²⁴⁴ Bu durum, şahsi defilerin borçlu tarafından hamile karşı kullanılmamasının istisnasını oluşturur. Hamil “bile bile borçlu zararına hareket” kavramına devreden ile devralanın, borçlunun savunma haklarını bertaraf etmek için anlaşmış olmalarını, devredeninin amacının içeriğini bildiği hususunu kapsamamaktadır. Burada hamilin devralırken taşıdığı düşünce ve davranışı önem arz etmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki borçlunun savunmasının geçersiz kılınması kastı aranmamaktadır.²⁴⁵

Hamilin yükümlülüğünün doğuş sebebi; herkese karşı ödeneceği inancı uyandıran bir senet düzenlemiş olmasıdır. Bu sebeple hamilin iyiniyetli veya kötünietli olmasının ehemmiyeti olmamalıdır. Senedin imzalanması sureti ile piyasaya sürmek için hazırlaması akabinde senedin çalınması veya kaybolması riski borçlunun şahsındadır. Bu durumda elbette ödeme yeri veya yerleşim yeri Asliye Ticaret Mahkemesi'nden hasımsız bir dava ikamesi yolu ile “Ödemedenden men kararı”nın talep edilebilir ve böylece senedin hamili belli oluncaya kadar ödeme zorunluluğu askıya alınabilecektir. (Yılmaz, A. L, 2017, s. 319)

²⁴³ (Adıgüzel, B. (2018) *Yargıtay Kararları Işığında Kambyo Senetlerinde Bile bile Borçlu Zararına Hareket*. Ticari ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi: Vol.4(2), s.130)

²⁴⁴ Senedin nama yazılı olması halinde bu şahsi defilerin hamile karşı ileri sürülebilmesi mümkündür. Domaniç, 1975, s.123, Erdoğan, M.Ş. (1999) *Kambyo Senetlerinde İyiniyetli Hamilin Korunması*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Vol. 2, s.389)

²⁴⁵ Y.19. HD 04.03.2015, E. 2014/6167, K. 2015/3045 “...Uyuşmazlığın senede ciro yolu ile hamil olan diğer davalı ...'in 6762 Sayılı TK'nın 599. maddesi hükmü gereğince davacı-keşidecilerin borçlu olmadığını bile bile senedi iktisap edip etmediği hususunun kanıtlanması yolu ile çözümlenmesi gerekir. Hamil olan davalı ...'in senedi iktisabında kötü niyetli olup olmadığı hususu tanık dahil her türlü delille kanıtlanabilir. Mahkemece, bu hususun yazılı delille kanıtlanacağı yönünde gerekçeye yer verilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Hal böyle olunca, davacılar vekiline davalı ...'in senedi iktisap ederken kötü niyetle hareket edip etmediği yönünden delilleri sorulup eksiksiz olarak toplandıktan sonra hep birlikte değerlendirilerek varılacak uygun sonuç dairesinde bir karar verilmek üzere hükmün bozulması gerekmiştir.” Y.11. HD., 20.09.2010, E. 2009/3159, K. “ Türk Ticaret Kanunu'nun 690.

Örnek olarak Yargıtay bir kararında, her ne kadar teminat senedinin dayanağı sözleşmenin senet lehdarı ve borçlusu arasında olmadığı görülmüş ise de bu sözleşmenin taraflarından birinin oğlu olan senet hamilinin bu sözleşmeden haberdar olmayacağı düşünülmemeyeceğini belirtmiştir.²⁴⁶ Dolayısı ile Yargıtay'ın bazı kararlarında hamilin bile bile borçlu zararına hareket ettiğine karar verebilmek için hem borçlunun sahip olduğu defiyi biliyor olması hem de borçlunun bu defiyi bertaraf edemeyeceğini bilmesi özelliği aranmaktadır. İsviçre Doktrini ve Federal Mahkemenin kararları da bu yöndedir. Yine Yargıtay'ın önceki kararlarında bile bile borçlu zararına hareket edildiğine kanaat etmek için, lehdar ile hamilin borçlunun aleyhinde defî yaratmak için hileli anlaşma yapmasını gerekli görmüştür. Yakın tarihli kararlarında ise “hamilin iyiniyetli olması gerektiği” veya “kötüniyetli olması” gibi tabirleri kullanmıştır.²⁴⁷

Ticaret Kanununda hamilde aranan iyiniyetin çerçevesi çizilirken, Türk Medeni Kanunun 3. Maddesinde anılan “kendisinden beklenen ihtimami sarf etmeme” şeklindeki anlayıştan daha geniş kapsamlı kötüniyet aranmaktadır.²⁴⁸ Doktrinde tartışmalı olmakla beraber “Bilerek borçlunun zararına hareket” ifadesinden hâmilin; ağır kusurlu olması veya borçlunun şahsi def'ilerini bilmesi değil, borçluya zarar verme kastı ile hareket etmesi gerekliliğinin anlaşılması icap eder. Kınacıoğlu, burada ihmali kastın aranması gerektiğini hamilin senedi devralırken borçlunun zarara uğramasını istemelidir veya oluşacak sonucun kendisi açısından farksız olduğunu düşünmelidir, görüşünü ileri sürmektedir.²⁴⁹ Çamoğlu ise burada borçlunun zararına bilerek hareket kavramı, kötüniyet kavramından farklıdır, MK 3. Maddesindeki fiilen bilme (Müspet vukuf) iyiniyet kavramını karşılamaktadır. 3.

---

maddesi delaletiyle bonolar hakkında da uygulanması gereken aynı Yasa'nın 599. maddesinde belirtildiği gibi, kambiyo senedinden dolayı kendisine müracaat olunan kimse, keşideci veya önceki hamillerden biri ile kendi arasında doğrudan doğruya mevcut münasebetlere dayanan defileri müracaatta bulunan hamile karşı ileri süremez. Meğerki hamil senedi iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun, hamilin kötü niyetli olduğu iddiasının ise umumi mahkemelerde menfi tespit davası şeklinde ileri sürülerek ispatı gerekir. Somut olayda dosya içeriğinden davaya konu bononun vade tarihinden önce davalılara ciro edildiği ve davalıların kötüniyetli hamil olmadıkları davacı tanıklarının beyanlarıyla anlaşıldığından ve mahkemece de mümeyyiz davalının kötüniyetli olmadığı benimsendiğinden yukarıda açıklanan yasal düzenleme karşısında davanın reddine karar vermek gerekirken yazılı şekilde kabulü yerinde görülmediğinden kararın bu nedenle davalılardan İ. Ö. yararına bozulması gerekmiştir.” (Çamoğlu, 2019, s.33-34, *Kazancı*, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi :25.01.2020)

²⁴⁶ Y. 12. HD.,03.05.2007,6186 E., 8814 K. (Coşkun, 2019, s.413)

²⁴⁷ (Adıgüzel,2018, s.133)

²⁴⁸ (Erdoğan, 1999, s.380)

²⁴⁹ (Kınacıoğlu, 1970, s.73, Mağden, 2019, s.72)

Kişinin MK 2. Maddesindeki kendisinden beklenen özeni gösterme yükümünü yerine getirmemiş ise kötünietli sayılacağı sonucuna varılamaz. Bazı yazarlar borçlunun haklı savunmaya sahip olduğunu bilmenin ve borçlunun hamile devir yapılması halinde bu haktan mahrum kalacağına bilinmesinin müspet vukuf için yeterli olacağını belirtmektedirler. Çamoğlu' na göre fiilen bilmenin yanında senedin devralınmasında meşru menfaatinin olmaması da aranmalıdır. Kaldı ki kimseden başkasının menfaatini bertaraf etmek için kendi menfaatine hanel getirecek davranışta bulunabilmesi beklenemez.²⁵⁰

O halde TK 825. Maddesi, TK 687. Maddesinde yer alan kişisel defilerin dermeyanı fırsatının uygulama olanağı genişletilmiş olmaktadır. Neticede hamilin “bilerek borçlu zararına hareket etmesi”nin anlamı; senedi ciro ile alan son hamilin kendisine senedi cirolayan şahısın, senedi borçluya ibraz etseydi, borçlunun o şahsa kişisel defi dermeyan edeceğini bilmesi ve nihayetinde borçluyu bu haktan mahrum etmek saiki ile hareket etmesi anlamına gelmektedir. HGK 25.03.2015, E. 2013/19-2238, K 2015/1062 sayılı kararında bile bile borçlu zararına hareket eden kişinin, senedin bir önceki hamili olan ciranta hakkında araştırma yapması gibi bir sorumluluğunun bulunmadığı ve dolayısı ile bu şahsın gerekli araştırma yapmamasının, hayatın olağan akışına da uygun olacağı, zira bu ölçünün objektif bir ölçü olmaktan uzak olduğuna hükmedilmiştir.²⁵¹ Yargıtay, finansal kiralama sebebi ile verilen senetlerin bedelsiz kalması ve buna rağmen kiralama firması tarafından bu senetlerin “teminat olarak verildiği” şeklindeki yazılı bir beyan ile bu senetleri başka bir Finans firmasına cirolaması ve bu cirodan sonra da senedin, Finans firmasının ortağına cirolanması işlemine karşı “şirket ortağının, bu teminat senedi iddiasını bildiği düşünülmelidir” şeklinde karar vermiştir.²⁵²

2.6. Defileri Kullanma Yetkisi ve Yükümlülüğü

Ticaret Kanunu'na göre her ne kadar senetten kaynaklı ve senedin hükümsüzlüğüne sebebiyet veren defilerin ileri sürülmesi meselesi, borcu ifa eden kişi için bir hak ve yetkiye müstenid ise de, senetten anlaşılan defilerin ileri sürülmesi de bir o kadar

---

²⁵⁰ (Çamoğlu, 2019, s.22)

²⁵¹ (Poroy ve Tekinalp, 2019, s.110-111)

²⁵² Y. 19. HD.13.12.2011, 14757 E., 15684 K. (Karanfil, 2014, s. 434)

mecburi ve yükümlülük niteliğini taşır. Zira borçlu, kendi menfaati ile alakalı hususları kullanma yetkisinde serbest ise de senet üzerinden anlaşılın defileri ileri sürmeyip, senedi ödemesi halinde borçlu, diğer borçlulara karşı bu hakkını kullanmamasından doğacak zararlardan da sorumludur. Örneğin; zamanaşımına uğramış senedi bu defiyi ileri sürme hakkına rağmen itiraz etmeksizin ödeyen borçlunun bu senetteki diğer cirantalara rücu etmesi düşünülemez.²⁵³

2.7. Teminat Senedi İddiasının Defi Yönünden Değerlendirilmesi

Deryal' a göre teminat senetlerinde, senetten müstakil bir şekilde senedin hukuki sebebinin oluşturan anlaşmada kararlaştırılan rizikonun gerçekleşmediği yahut gerçekleşse de anlaşma kapsamında zararın telafi edildiğinin dermeyanı, bir şahsi defidir. Dolayısı ile bu iddianın iyiniyetli hamile karşı ileri sürülemeyeceğini belirtmek mümkündür. Eğer senet üzerinde dercedilmiş bir şart kaydı var ise veya bu kayıt senedin dayandığı asıl borç münasebetine atıf yapıyor ise borçlunun bu hususu ileri sürmesi mutlak defi olup, definin herkese karşı dermeyan edilmesi mümkündür. Şahsi definin hamile karşı ileri sürülebilmesinin mümkün olabilmesi için hamilin de bile bile borçlu zararına hareket ettiğinin kanıtlanması gereklidir.²⁵⁴

Poroy/Tekinalp kambiyo senedinin her iki yüzünden birinde teminat gerekçesi ile düzenlendiği ibaresinin yer alması durumunda bahse konu senedi devralan kişilerin iyiniyeti dinlenmez. Bir başka deyişle 3. Kişilerin senetle ilgili ileri sürülebilecek bu teminat iddiasına dair itirazlara muhatap olabilmelerinin kabul edilmesi gereklidir. Ne var ki; teminat ibaresi senette değil de lehdar ile keşideci arasında düzenlenen başka bir belgede yazıyor ise bu durumda iyiniyetli iktisabın korunması icap eder.²⁵⁵

Karayalçın 'a göre kambiyo senetlerinde ortaya çıkan hak, lehdarı takip eden diğer cirantalar veya hamiller için mücerretlik niteliğini taşır. Senedi devralan kişi,

---

²⁵³ (Domaniç, 1975, s.126)

²⁵⁴ (Deryal, Y. (2009) *Karşılıklı Düzenlenen Hatır Çeklerinde Borçlu keşidecinin Teminat çeki iddiası ile Menfi Tespit Davası açması ve Örnek bir olay incelemesi*, Prof. Dr. Hüseyin Hatemiye Armağan, C.I. Vedat Kitapçılık, İstanbul s.656-657)

²⁵⁵ “ Kambiyo senedinin teminat olarak verilmiş olduğu senette değil de ayrı bir kağıt üzerinde, mesela bir sözleşmede, bir taahhütnamede yer alıyor ise veya bir açıklama eşliğinde muhasebeleştirilmiş ve teminat hesabına alınmış ise senet kambiyo vasfını yitirmez.” (Poroy ve Tekinalp, 2019, s.270)

lehdarın veya cirantaların haklarını devralmamakta, bilhassa senetteki hakkı iktisap etmektedir. Bu sebeple kambiyo senedini devralan hamile karşı, alacağın temliki hükümlerinde olduğu gibi adi hukuk ilişkisinden doğan defî ve itirazların ileri sürülebilmesi düşünülemez. Zira kambiyo senetleri bu özelliğinin sonucu olarak “amme itimadına mazhar” olmuşlardır. Lehdardan sonraki hamiller açısından, senetten doğan hakkın adi hukuk ilişkisinden bağımsız olması ve bu hakkın soyutluk özelliği sebebi ile kambiyo senetlerinin piyasada güvenli bir şekilde tedavülü gerçekleşmektedir.²⁵⁶

Boztosun, Yargıtay tarafından verilen iki kararın yanlış uygulamaya mahal verebileceğini belirtmektedir. Yargıtay’ın 11 ve 12. Hukuk Dairelerinin²⁵⁷ bu kararlarında çekin hamilinin kendisine ciro yapılırken çekte bulunan “teminat” ibaresini gördüğü ve bu kaydı bilerek senedi teslim aldığı için sözkonusu teminat kaydının dayanağı olan hukuki ilişkideki aksaklıklarla da bağılı olacağı kabul edilmiştir. Bu kararlar kambiyo senetlerinde kabul gören defî tanımı ile bağdaşmamaktadır. Kaldı ki bu iddianın “senedin teminat amacı ile verildiğinin senede kaydedilmiş olması” gibi 3. Kişiyeye karşı dermeyan edilebilecek nitelikte bir mutlak defî niteliği bulunmamaktadır. Yargıtay’ın 19. Hukuk Dairesi bir başka kararda ise tam da isabetli olarak, aslında teminat olarak verildiğine vakıf olup daha sonradan teminat fonksiyonunu kaybettiğini bilerek çeki ciro ile teslim alan hamilin bu çeki gerçek bir alacak ihtiva etmediğini bile bile devralmasını haklı bulmamıştır.²⁵⁸ Bahsettiğimiz kararda vurgulanan diğer bir husus ise şirket ortağının hamili bulunduğu çekin, keşidecisi ile ortağı olduğu şirket arasında bulunan bir sözleşmeye istinaden teminat olarak verildiğidir. Dolayısı ile artık hamilin, çeki iyiniyetle devraldığı yani çekin teminat senedi olduğunu bilmediği yönündeki iddiasının dinlenemeyeceği, bu surtele bahis konusu çeki dayanılarak alacak

---

²⁵⁶ Karayalçın, Y. (1964) *Ticaret Hukuku Dersleri: II Ticari Senetler, Kambiyo Senetleri*. Ankara: Güzel İstanbul Matbaası, s. 45

²⁵⁷ Y. 12. HD. 02.05.1995, 6472 E., 6884 K. “...Ciro ile çeki eline geçiren alacaklı sözleşmeye bağılı ve onun teminatı ibaresi olduğu ibaresini görerek çeki almıştır...”, (Boztosun, 2007, s.1493 alıntılanan Eriş, s. 56) Y.11.HD. 21.09.1990,5088 e., 5623 K. “... senet metninde yazılı teminat şartı, ciro ile hamil olan diğer davalı ...‘ya ileri sürülebilir. (Boztosun, 2007, s.1493 alıntılanan Çolak ve ark, 2003, s. 91)

²⁵⁸ Y. 19. HD. 09.11.1994, 8363 E., 10666 K(Eriş, 2003, s.48), “...Perdeyi kaldırma teorisi uyarınca, ortaklığa verilen senedin, ortağın yegane ortağına cirosu halinde, ortaklığa ileri sürülebilin şahsi defîlerin “doğrudan defî” olarak bu ortağı da ileri sürülebileceği...” (Poroy ve Tekinalp, 2019, s.84; Boztosun, 2007, s. 1493)

isteminde bulunulamayacağına karar verilmiştir.

Çamoğlu, teminat senetlerinde ileri sürülebilecek defiler konusunu Somut teminat kayıtları, soyut teminat kayıtları ve senede yansımamış teminat kayıtları olarak üç başlıkta incelemiştir. Somut teminat kayıtları açısından senedin ödenmesini şarta dayandıran kayıtlar senedi geçersiz kılmakta ve bu savunma mutlak defi olarak ileri sürülebilmektedir. Yargıtay bir kararında;

“ ...dayanak bononun arkasında "... teminat senedir sözleşme ekidir..." ibaresi yazılıdır. Bu durumda takip alacaklısının iyiniyetinden bahsedilemez. Ayrıca taşeron sözleşmesinin 8. maddesinde; " ... yüklenici 2 adet 100.000 TL açık tarihli teminat çeki-senedi vermiş olup sözleşme hükümlerine aykırı hareket edilmesi halinde yüklenici teminat çekini-senedini taşerona ihtar çekmeden irat kaydetme ve tahsile koyma hakkına sahiptir..." dendiğinden kayıtsız şartsız bir borç ikrarından bahsetmek de mümkün değildir... ”²⁵⁹

Oysaki senede konulan sadece “teminat içindir” şeklindeki kayıtlar mutlak defi olarak ileri sürülemez. Bu defiler yazılmamış hükmünde sayılmakta olup ancak senet taraflarını ilgilendirdiği için definin kapsamı senet tarafları arasında kalmak üzere sınırlandırılmıştır. Senedin cirolanması ile başlayan mücerretlik ilkesinin etkisi ile de ancak bilerek borçlu zararına hareket edildiğinin kanıtlanması halinde sözkonusu soyut teminat kaydına ilişkin şahsi defi, ancak bu ahvalde hamile karşı ileri sürülebilir.

” Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve özellikle, senet arkasındaki açıklamanın, davalının şahsi borcu ile ortağı olduğu şirket borcunun birbirinden ayrılması maksadıyla yazıldığına anlaşılmasına ve teminat sözcüğünün borcu destekleyici bir anlam taşımasına, böylece bu açıklamaların borcu kayıtsız şartsız ortadan kaldırıcı nitelikte olmamasına göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen

---

²⁵⁹ Y.12. HD.,09.09.2014, E. 2014/18181,K. 2014/20726 (Çamoğlu, 2019 s.27 alıntılanan Sarıkaya, 2018, s.131; Atay, 2019, s.74; alıntılanan Kazancı,[Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi : 25.01.2020)

Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.”YHGK 20.06.2001,2001/12-496/534 “dayanak belgenin teminat senedi olduğu iddiası, hangi ilişkinin teminatı olduğu senet üzerine yazılmak suretiyle ya da yazılı belge ile kanıtlanmalıdır. Yazılı belge sunulduğu takdirde, İİK'nun 169/a maddesi uyarınca belgede takip dayanağı senede açıkça atıf yapılması zorunludur.”²⁶⁰

Diğer bir ihtimal ise senede yansımamış teminat anlaşmasının bulunması halidir. Tam da bu durumda anlaşmanın sözlü veya yazılı olmasına bakılmaksızın, doğrudan doğruya taraflar arasında şahsi defii bulunduğunu belirtmektedir. Bu şekilde ortaya çıkan teminat anlaşması ya inaçlı işlem ya da muvazaalı işlem şeklinde değerlendirilebilmektedir. Netice olarak İnaçlı işlemin de, muvazaanın da kambiyo hukuku nezdinde şahsi defii niteliği taşıdığını belirtmiştir.²⁶¹

2.8. Teminat Senedinin Benzer Uygulamalarla Karşılaştırılması

2.8.1. Faktoring İşlemi ile Temlik Alınan Alacaklara İstinaden Alınan Kambiyo Senetlerinin Özellikleri

Factoring işlemi, kısaca faktörün, müşterisine ait alacak bedelini peşin ödeyerek satın almasıdır. Bunun karşılığında bir factoring hizmet bedeli kesmenin yanı sıra, faktörün vadeli alacakları peşin ödemesi sebebi ile hizmet verdiği kişinin alacağının vadesi kadar “mutad banka cari hesap faizi oranında bir iskonto bedeli” işletmektedir.²⁶² Doktrindeki tanımlardan yola çıkarak 12.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6361 sayılı “Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu”nunu 38/1 md’sinde fakoring işlemi tarif edilmiştir.

“Factoring sözleşmesi; mal veya hizmet satışından doğmuş fatura ile tevsik edilen alacaklar ile Kurulca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tevsik edilebilen mal

---

²⁶⁰ Y.HGK. 14.03.2001,E.2001/12-233,K. 2001/257 Aynı yönde Y.HGK.05.04.2017,E. 2017/12-714,K. 2017/639, Y. 12. HD,19.04.2013, 9223 E.,1532 K (Çamoğlu, 2019, s.22 alıntılanan Eriş s.787 ; Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim tarihi: 25.01.2020)

²⁶¹ (Çamoğlu, 2019, s. 29)

²⁶² Tiryaki,B. (2008) *Factoring İşlemi ve Faktoring İşleminin Hukuki Niteliği*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Vol. 8, S2: s.190

veya hizmet satışına bağlı doğacak alacakları devir almak suretiyle, faktoring şirketinin müşterisine sağladığı tahsilat, borçlu ve Müşteri hesaplarının tutulmasının yanı sıra finansman veya faktoring garantisi fonksiyonlarından herhangi birini ya da tümünü içeren sözleşmedir”.

Öğreti, Faktoring sözleşmelerini ikiye ayırarak gerçek ve gerçek olmayan factoring sözleşmesinden bahsetmekte, gerçek factoring sözleşmelerini “satım”, gerçek olmayan factoring sözleşmelerini “tüketim öduncü” olarak kategorize etmektedir. Diğer yandan baskın görüş factoring sözleşmelerini münferit sözleşme tiplerine dair yükümlülükler içeren bir çeşit karma sözleşme olarak tanımlamaktadır.²⁶³

Factoring işlemleri ile ilgili bir ihtilafın ortaya çıkması halinde kıyas yolu ile içerdiği tipik sözleşmelere dair hükümler uygulanır. Bir sonuca varılamaması halinde Borçlar Hukuku hükümlerine başvurulur. Bir çözüm yolunun bu durumda dahi bulunamaması üzerine örf ve adet hukukuna başvurulmakta, enson çare olarak da Türk Medeni Kanunu’nun 1.maddesi uygulanmak sureti ile yargıcın kanun yaratması yolu ile bir karara varılmaktadır.²⁶⁴

Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmeliğin 22./2.f;

“..factoring şirketleri kambiyo senetlerine dayalı olsa bile, bir mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak fatura veya benzeri belgelerle tevsik edilemeyen alacakları satın alamazlar veya tahsilini üstlenemezler.” hükmünü amirdir. Aynı yasanın 9/3 maddesinde *“Bir kambiyo senedinin ciro yoluyla faktoring şirketine devri hâlinde, kambiyo senedinden dolayı kendisine başvuru olan kişi, düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def’ileri faktoring şirketine karşı ileri süremez; meğerki, faktoring şirketi kambiyo senedini iktisap ederken bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun”*

²⁶³ (Azarkan, N. (2017) *Factoring İşlemi Çerçevesinde Çeki Ciro İle Temlik Alan Üçüncü kişilere Karşı Şahsi Defilerin İleri Sürülmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Vol. 22.(36).s .94 alıntılanan Şener, 2005. s. 16)

²⁶⁴ (Azarkan, 2017, s.89-94 alıntılanan Demir, R. (2013) *Factoring Sözleşmesi*, E-Journal Of Yasar University.Vol.8. Özel Sayı. İzmir, s.881)

²⁶⁵hükmüne yer verilmiştir.

Söz konusu maddenin gerekçesi aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

“Faktoring şirketlerinin müşterilerine finansal hizmetler vermeleri, mal ve hizmet satımının tarafı olmamaları nedeniyle, ciro yoluyla faktoring şirketine devredilen bir kambiyo senedinden dolayı kendisine başvuru alan kişinin, düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def’leri faktoring şirketine karşı ileri sürmesinin engellenmesi amaçlanmıştır. Ancak faktoring şirketi kambiyo senedini iktisap ederken, bile bile borçlunun zararına hareket etmiş ise bu hüküm uygulanmayacaktır. Bu bağlamda, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun “Def’iler” başlıklı 687 nci maddesi ile paralellik sağlanması hedeflenmiştir” denilmektedir.

Bu açıklamalar çerçevesinde aslında üçlü bir ilişki olan faktoring sözleşmesinde birinci kısımda ticari işlemi yapan borçlu ve alacaklı var iken diğer tarafta alacaklının ilişki içinde bulunduğu diğer bir anlamda alacağını temlik ettiği veya sattığı faktör vardır. En son ilişki ise alacağı temellük alan faktör ile borçlu karşı karşıya gelip bu aşamada borcun ifası aşaması gerçekleşir. Faktoring işlemi küçük ve orta ölçekli kobilere hem nakit ihtiyacını sağlayarak kredi temin etme fonksiyonunu yerine getirir, hem de bu kobilerin borçlusuna gerekli ihtar vs gibi alacağın temin işlevini ifa ederek bir hizmet sağlayıcılığı görevini üstlenir. Tüm bunların yanında aynı zamanda alacağı teminatlandırarak tahsil edilmeme riskini de üstlenmektedir.²⁶⁶ Bu üçlü döngünün sakatlanmadan hüküm oluşturması için ortada gerçek bir alışverişin bulunması ve bunu tevsik eden fatura, sevk irsaliyesi vs bulunması gereklidir. Bu gerçek ticaretten doğan alacağın da faktoring firmasına temlik edilmiş olması, netice olarak ortada bir faktoring sözleşmesinin bulunması gerekir. Bu noktada borçlunun temel hukuki ilişkiden kaynaklanan borcunun ifası amacı ile kambiyo senedi keşide etmiş ve bu senet borçlu tarafından faktor’a ciro yolu ile devredilmiş olabilir. Bu

---

²⁶⁵Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18312&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>

(Erişim tarihi: 25.01.2020)

²⁶⁶ (Tiryaki, 2008, s.192)

durumda eğer çekin gerçek bir alacaktan doğmamış olması söz konusu ise bu durumda borçlunun faktoring firmasına karşı senedin kambiyo senedi niteliğinin olmadığını ileri sürebilmesi mümkün müdür? Kambiyo senetleri sebepten mücerret olduklarından, kambiyo hukukunda senede güvenin arttırılması ve tedavül yeteneğinin kazandırılması saiki ile teminat senedi iddiası ve dolayısı ile bedelsizlik iddiası 3. Kişilere karşı ileri sürülemez. Hiç kuşku yoktur ki faktoring firması da bu kambiyo ilişkisinde iyiniyetli 3. Kişi sıfatı taşımaktadır. Ancak özel bir kanunla bu şahsi defî niteliğindeki teminat senedi iddiası, bedelsizlik iddiası gibi şahsi defilerin faktoring şirketine karşı ileri sürülebilmesi mümkün kılınmıştır. Eğer faktoring şirketi, işlemi yapar iken temlik aldığı çekin dayandığı ve alacağın temelini oluşturan hukuki ilişki ile ilgili fatura vs belgeleri temin etmemiş ise bu durumda borçlunun, çeki ödememek için dermeyeran edebileceği defilerle karşı karşıya kalabilecek ve mahkeme de borçlunun ileri süreceği bu iddialara itibar edecektir. Çünkü faktoring ile alacaklı arasındaki ilişkiye, alacağın temlik hükümlerinin uygulanacağını bu durumda borçlunun ileri sürebileceği iddiaların dinleneceğini belirtmek isteriz. Faktoring firması böylelikle ortada kambiyo senedi bulunduğu dayanamak sureti ile iyiniyetli 3. Kişi olduğunu ileri süremeyecektir.²⁶⁷

Sonuç olarak burada kambiyo senedinde hamilin iyiniyetli 3. Kişi olma sıfatına istisna getirilmeye çalışılmıştır. Borçluya kambiyo hukukunun güçlü hükümlerine karşı ispat kolaylığı sağlanmış olmaktadır.

2.8.2. Teminat Senedi ile Teminat İpoteğinin Karşılaştırılması

İpotek hakkı, kambiyo senetlerinden doğan alacak hakkından farklı olarak, feri nitelikli bir hak olup, tarafar arasındaki asıl ilişkiden kaynaklı alacak hakkına bağımlıdır.²⁶⁸ Oysaki Kambiyo senetlerindeki alacak hakkı asıl ilişkiden bağımsız ve

---

²⁶⁷ Y.HGK, 03.11.2010 E. 2010/19-488,K. 2010/557 “ Faktoring şirketinin müşterisinden temlikten aldığı bir alacağı takip edebilmesi için; alacak bir kambiyo senedinden kaynaklansa bile faktoring sözleşmesi ile beraber, alacağı doğuran temel satım ilişkisine ait fatura ve benzeri belgeleri de ibraz etmek zorundadır.Faktoring sözleşmelerine, uygulamada “Alacağın Temlik” hükümleri uygulandığından, 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun “Akdin Şekli” başlıklı 163. maddesi uyarınca yazılı şekilde yapılması gerekir...” Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi 25.01.2020)

²⁶⁸ Y.23. HD,12.10.2015, E. 2015/2344,K. 2015/6488 “İpotek ile sağlanan amaç, alacağa teminat sağlamaktır. İpotek, rehni verenle alacaklı arasında yapılacak resmi senede dayanır. Rehin hakkı, aynı hak olarak bu senede dayanılarak tapu kütüğüne yapılacak tescille doğar. Doğmuş bir alacağı teminat

soyuttur. Kambiyo senetlerinin tedavülünün gerekliliği amacı ile taşıdığı bu özelliği bir kenara bırakır isek, teminat ipoteğinin teminat senedi ile “teminat amacı taşıması” gibi ortak bir hedefte buluştuklarını tespit etmek mümkündür. Henüz doğmamış, İleride doğması ihtimali olan veya şarta bağlı alacakları teminat altına alan ancak paraya çevrilir iken dayanak alacağın da mutlak suretle doğmuş olması gerektiğini söyleyebileceğimiz teminat ipoteği hukuken geçerli sayılmaktadır. Buna rağmen teminat senedinin şarta bağlı ve henüz doğmamış bir alacağın yargılamayı gerektirmesi vs gibi sebeplerle geçersiz sayılması tartışması gereken önemli bir noktadır.

İpotek hakkının varolabilmesi alacak hakkının da var olmasına bağlıdır. Bu bağımlılık tek taraflı olup alacağın varlığı ipoteğe bağlı değil iken ipoteğin varlığı alacağın varlığına bağlıdır.²⁶⁹ İpoteğin görevi alacağı teminat altına almaktır. Temel hukuki ilişki ile bağı tek yönlü olduğundan ipoteğin geçersizliğinden asıl alacak ilişkisi etkilenmeyecektir. Dolayısı ile Akipek’in belirttiği gibi ipoteğin tesisi tecdit anlamına gelmemektedir.²⁷⁰

Diğer yandan usulüne uygun tesis edilmiş bir ipoteğin varlığı, temelde yatan geçersiz bir alacağın teminatlandırılması için kurulmuş da olsa ipoteğin muteberiyeti alacağa sirayet etmeyecek alacak geçersizlikten kurtulamayacaktır.

Nitekim Yargıtay da aynı görüşü paylaşmakta ve emsal bir kararında “*Rehnin varlığı ve geçerliliği, alacağın var olmasına ve geçerli olmasına bağlıdır. Alacak geçerli bir şekilde doğmamış ise ipotek de geçerli bir dayanağı bulunmadığından geçersiz sayılmaktadır.*” ifadesi kullanılmıştır.²⁷¹ Kuntalp, ipoteğin alacağa bağlı olmaması

---

altına almak için kurulan ipotek kesin borç ipoteğidir. İlerde doğacak ve doğması muhtemel alacaklar için kurulan ipotek ise üst limit ipoteğidir... Rehin sözleşmesinde temel borç ilişkisinin gösterilmesi geçerlilik şartı olmamakla beraber hangi alacak için rehin kurulduğunun ispatını kolaylaştırır. Paraya çevirme anında geçerli bir alacağın varlığı rehin hakkının kullanılması için zorunludur. Alacak mevcut değilse, tescil edilmiş ipotek alacaklı için güvence oluşturmaz. Bu halde hakkın kullanılmasında ipoteğin alacağa bağlılığı mutlaklıdır.” Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com>, (Erişim Tarihi: 25.01.2020)

²⁶⁹ (Doğan, F.(1992) *İpotek Açısından Belirlilik İlkesi*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi Vol;3, s. 372-406 alıntılanan Kuntalp, 1989 s.13)

²⁷⁰ (Doğan, 1992,s. 381 alıntılanan Akipek, J, (1974) *Türk Eşya Hukuku Ayni Haklar: Mahdut Ayni Haklar*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, s. 228)

²⁷¹ Y. 14. HD., 20.6.1974, 1749/1722, Y. 23. HD, 16.12.2019, E. 2016/5428, K. 2019/5325 “ 18.07.2013 tarihinde ... tarafından yapılan ödeme ... Bankası lehine düzenlenen ipotek bedelinin ifası

şeklindeki genel kanıya gerekçe olarak İpotek fek talebinin alacaklı tarafından yapılabilmesi ve borçluya sadece alacaklıdan ipoteğin fekkini talep etme hakkının bulunması kuralını ileri sürmektedir.²⁷² Mülga Türk Medeni Kanunu'nun 796 (Yeni MK 851. Md) sine göre mevcut alacaklar için ipotek tesisi mümkün iken şarta bağlı ve müstakbel alacaklar için de ipoteğin kurulması mümkündür. Bu doğrultuda ana para ipoteği değil üst sınır ipoteği olan teminat ipoteğinin tesis edilmesi gerekmektedir.²⁷³ Dolayısı ile henüz alacak doğmamış veya belirli değil ise bile ipoteğin tesis edilmesi mümkün olabilmektedir. Zira teminat, ticari hayatın ihtiyacı gereği doğmuş bir kavramdır. Bu sebeple de şarta bağlı veya henüz doğmamış bir alacağın teminatı için düzenlenmiş bir bononun kambiyo senedi niteliğinde olmadığı düşüncesi lehdarını, gideceği icra takibi yolu açısından oldukça zayıf bir seçenek olan genel haciz yolu ile takip ikame etmeye yönlendirmektedir. Bunun anlamı da borçlunun, icra dairesine itiraz ederek basit bir yöntemle icra takibini durdurabilmesi buna karşılık alacaklının ise önce zorunlu kanun yollarından arabuluculuk sürecine gitme ve dolayısı ile itirazın iptali davası açmaya zorlanması demektir. Teminat ipoteğinde de borçlunun ödeme emrini tebliğ almasının akabinde icra dairesine gidip dosyaya bir dilekçe sunmak sureti ile icra takibini durdurması mümkündür. Ancak bu ahvalde borçlu, ipotek senedine itiraz edememektedir. Borçlu ancak borcun bulunmadığını, alacağın doğmadığını ileri sürebilecektir.²⁷⁴

Üstelik belirli şartların oluşması halinde²⁷⁵ teminat ipoteğinin paraya çevrilmesi yolu

---

içindir. İpotek lehtarını ... tarafından gönderilen bedeli herhangi bir ihtirazi kayıt koymaksızın tahsil ettiğine göre artık davacı ... Banka karşı bu ipotekten kaynaklı alacaklı olduğu iddiasını ileri süremez. Bu durumda ... Bankasının iyi niyetli olduğundan bahsedilemez. Ayrıca konut kredisi sözleşmeleri sırasında teminat olarak verilen ipotek akitlerinde, konut kredisi dışındaki doğmuş ve doğacak alacaklar yönünden ipoteğin teminat olması hususunda yazılan hükümler Dairemiz yerleşmiş içtihatlarına göre geçersiz şart niteliğinde olup, yazılmamış sayılırlar. Bu nedenle mahkemece davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken reddine karar verilmesi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir.” Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 26.01.2020)

²⁷² (Doğan, 1992, s.381 alıntılanan Kuntalp, 1989, s.15)

²⁷³ (Doğan, 1992, s.381), Y.HGK., 18.6.2019, E. 2017/12-356, K. 2019/711“MK'nun 851 ve 881. maddelerinde ifadesini bulan azami meblağ ipoteğinde (üst sınır ipoteğinde) borcun ulaşacağı miktar belirsiz olduğundan, taşınmazların ne miktar için teminat teşkil edeceği ipotek akit tablosundaki limitle sınırlanabilir. MK'nun 875. maddesi gereğince, ipotekle teminat altına alınan ana borç, faiz, icra takip giderleri ve taraflarca kararlaştırılan eklentilerden oluşan toplam borç miktarının, bu limiti aşması mümkün değildir. HGK'nun 24.05.1989 tarih ve 1989/11-294 Esas, 1989/378 Karar sayılı kararında da yukarıdaki kural benimsenmiştir. İpotenin üst sınır ipoteği olması halinde, borçlu sadece ipotek akit tablosunda belirtilen miktar ile sınırlı olmak üzere sorumludur.” Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 26.01.2020)

²⁷⁴ Kuru, B. (2016) *İcra ve İflâs Hukuku*. İstanbul: Legal Yayınevi, s. 320

²⁷⁵ İİK 150/1 maddesi Alacaklı ile borçlu arasındaki ilişkinin cari hesap veya nakid veya gayrinakdi

ile takip ikame edildiğinde, karşı tarafa icra dairesine gidip basit bir yöntemle itiraz etme hakkı tanınmamakta, ilamlı icra takibinde olduğu gibi bu kez diğer tarafa yani borçluya itirazlarını ileri sürmesi için dava açma zorunluluğu getirilmektedir. Bu sebeple teminat senedinin lehdarına da alacağını talep edebilmesi için daha güçlü bir yöntem sunulabileceğini düşünmekteyiz. Kaldı ki teminat senedi de şart veya henüz doğmamış bir alacak ihtiva eder. Elinde teminat senedi bulunan lehdarın geçerli addolunacak teminat senedi ile en azından bir ihtiyati hacze başvurabilmesi mümkün olmalıdır. Hakkaniyet gereği teminat senedinin muhatabı olan borçluya icra dairesinde bir itirazla icra takibini durdurma yetkisi tanınabilir. Ancak alacaklı ihtiyati hacizle borçlunun malvarlığına haciz koyabilmek sureti ile alacağın varlığı ile ilgili mesele dava yolu ile çözümleninceye kadar, alacağını garanti altına almış olabilmelidir.

Yardım, Yargıtay'ın teminat senetleri ile ilgili olarak ipotek akit tablosunun içeriğinde bulunan ibareler ile teminat olarak verilmiş kambiyo senedindeki ibareleri karşılaştırmak sureti ile teminat senedinin içeriğinde yer alan (buradan teminat amacı ile keşide edilmiş mücerret teminat senedinden bahsedilmekte olduğunu düşünüyoruz.) kayıtsız şartsız borç ikrarının yargılamayı gerektireceği kanaatine varılmasını eleştirmiştir. Şöyle ki, ipotek akit tablosunda yer alan ibarelere göre icra takip yönteminin değiştiğini eğer akit tablosunda kayıtsız şartsız borç ikrarı yok ise ipoteğin ilamsız takip yolu ile paraya çevrilmesi yöntemine gidileceğini böylece borçluya verilen yedi günlük dava açma ve 30 günlük ödeme sürelerinde herhangi bir gelişme olmaması halinde ipotek konusu gayrimenkulün satılarak paraya çevrilmesi sağlanabilmektedir. Borçlunun itiraz etmesi halinde ise icra mahkemesinde İİK 68 a belgelerine dayanarak itirazın kaldırılması veya bu belgeler yok ise itirazın iptali ile genel mahkemede dava açılarak itirazın iptali yoluna gidilebilir. İkinci ihtimal ise akit tablosunun kayıtsız şartsız borç ikrarını ihtiva etmesi halidir. Bu durumda ipoteğin paya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip başlatılabilmektedir. Bu suretle borçlunun zamanaşımı, imhal ve itfaya dair itirazları

---

kredi teminine ilişkin olmasına münhasır olarak, taraflar arasında cari hesap sözleşmesinin, borçluya gönderilecek kat ihtarı ile dondurulması mümkündür. Borçluya gönderilen bu ödemeye çağrı bildirimini akabinde bu alacaklıya artık ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takip açma imkanı tanınabilmektedir.

var ise icra mahkemesinde bu itirazlarını ileri sürebilir. İpotek akit tablosu ile kambiyo senetlerinin takip yöntemleri açısından etkinliği karşılaştırıldığında kambiyo senetleri kayıtsız şartsız, belirli bir meblağın ödenmesi taahhüdünü içermesine rağmen teminat amacı yüklendiğinde işin esasının değişmesini, eleştirilmesi gereken bir nokta olarak değerlendirmiştir.²⁷⁶

2.8.3. Açık Kambiyo Senedi ile Karşılaştırılması

Kambiyo senetleri, sıkı şekil şartlarına tabi olması sebebi ile kural olarak, senedin lehdarı lehine imzalanması akabinde, lahdara teslim aşamasına kadar her unsurunun tamamlanmış olması zorunludur. Açık poliçede ise tam tersine karşı tarafa teslim edildiğinde şekli unsurları açısından eksik olan ancak bu boş kısımların tamamlanması konusunda senedi düzenleyen tarafından senedi teslim alanın yetkili kılındığı bir poliçedir. İmza dışındaki her bölümün eksik olması mümkün kılınmaktadır.²⁷⁷ Deyim yerinde ise bir anlamda kambiyo senedinin embriyo hali gibidir.²⁷⁸

Açık kambiyo senetlerine dair hükümler 6102 Sayılı TK 680. Maddesinde²⁷⁹ yer almaktadır. Genel hüküm niteliğinde olan bu madde poliçe, bono ve çek açısından da uygulanmakta olup madde sadece anlaşmaya aykırılık defii bakımından hüküm altına alınmıştır. Açık kambiyo senedi genellikle Satım Sözleşmesi, İnanç Sözleşmesi, Cari Hesap Sözleşmesinde²⁸⁰ gündeme gelmektedir.²⁸¹ Örnek vermek gerekir ise malın teslim alındığı anda alacak henüz bedeli belli değil ise, karşı taraf senet tanzim edilmeden de ticarete konu malı teslim etmek istemiyor ise bu durumda

²⁷⁶ (Yardım, M. E. (2012) “Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yoluyla Takipte İtiraz” Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.205)

²⁷⁷ (Ülgen ve ark 2019, s 156)

²⁷⁸ (Öztaş, 2019, s.88 -89)

²⁷⁹ TK 680. md (1) Tedavüle çıkarılırken tamamen doldurulmamış bulunan bir poliçe, aradaki anlaşmalara aykırı bir şekilde doldurulursa, bu anlaşmalara uyulmadığı iddiası, hamile karşı ileri sürülemez; meğerki hamil poliçeyi kötüniyetle iktisap etmiş veya iktisap sırasında kendisine ağır bir kusur isnadı mümkün bulunmuş olsun. Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim tarihi: 22.02.2020)

²⁸⁰ 12.HD 09.07.1980,4511 E. ,6033 K.“ “Bedeli teminattır” şeklinde bono düzenlenmesi TK. ‘nun hükümlerine uygun olup borçlu bu bononun bir cari hesabın teminatı olarak düzenlendiğini ve cari hesap sözleşmesine göre de bono hakkında icra takibi yapılamayacağı hususunda bir delil gösteremediğinden borçlunun itirazının reddine karar verilmesi gereklidir.” (Uyar, 1989, s.191)

²⁸¹ Atik, E.T.(2017) *Açık Kambiyo Senetleri*. Ankara: Seçkin Yayınları, s.20-29

açık senet düzenlenmesi yoluna gidilebilmektedir.²⁸² Açık kambiyo senetleri ile unsurları eksik olan senet karıştırılabilmektedir.²⁸³ Açık kambiyo senetleri için ayırdedici özellik karşı tarafa senedi doldurma yetkisinin verilmiş olmasıdır.²⁸⁴ Açık kambiyo senedini teslim alanın, bu senedi tamamlayıncaya kadarki süreçte açık senet, askıda geçersiz konumundadır. Ancak anlaşmaya uygun şekilde tamamlanmasının akabinde hüküm doğuracak özelliğe sahiptir.²⁸⁵ Açık poliçenin zorunlu unsurlarının tamamlanması halinde tam poliçe olarak makabline şamil olarak geçerli hale gelir. Açık poliçenin cirosu mümkün olmakla birlikte protesto edilmesi mümkün değildir.²⁸⁶ Açık senedin tamamlanmış olması gereken an tedavüle çıktığı an değil, ödeme için ibraz edildiği andır.²⁸⁷ Açık Senetteki eksik bölümler, senedin ilk alacaklısı olan lehdar tarafından tamamlanabilir iken, bu senedin cirantalar veya son hamil tarafından da tamamlanması mümkündür.²⁸⁸

Eğer açık senet anlaşmaya aykırı tamamlanır ise bu durumda, Yargıtay Hukuk Dairelerinin istikrarlı şekilde verdiği kararlara göre; ileri sürülen iddianın senetle ispat edilmesi zorunluluğu bulunmaktadır.²⁸⁹ Ceza Daireleri ile Hukuk Daireleri arasında bu konuda içtihat ayrılığı olması sebebi ile İçtihatı Birleştirme Büyük Genel

²⁸² (Poroy ve Tekinalp, 2019, s.172)

²⁸³ (Atik, 2017, s.29)

²⁸⁴ (Poroy ve Tekinalp, 2019, s.173) , Eksik poliçede ise poliçenin zorunlu unsurlarının eksikliği ihmal veya eksikliğin sonuçlarından haberdar olmamaktan ileri gelmektedir. Burada tamamlama anlaşması bulunmamaktadır. Açık poliçe ile ortada anlaşmanın varlığının ileri sürülmesi ispat hukukunu ilgilendirmektedir. “ açık senedi anlaşmaya aykırı olarak doldurmuş olduğu kanıtlandığı takdirde borçlu bu yetkide öngörülen tutar le sorumludur.” (Ülgen ve ark, 2019, s 157)

²⁸⁵ (Atik, 2017, s. 27 alıntılanan Önder,A. (1966) “*Bir Açık Poliçeyi Kabul Etmiş Bulunan Muhatabın Anlaşmaya Aykırı Doldurulması Halinde Mesuliyeti*” Yayınlanmamış Doktora Tezi.) “ Senedin aradaki anlaşmaya aykırı olarak doldurulmuş olduğu ” iddiasının, iyiniyetli hamillere karşı ileri sürülemeyeceği, TK 690. Md’si yolu ile bonolar hakkında da uygulanması gereken 592. Md ‘ye göre tedavüle çıkarılırken tamamen doldurulmamış olma hali gerçekleşmiş olursa” sonradan vuku bulan tamamlamanın, aradaki anlaşmaya aykırı bir şekilde düzenlendiği” ispat edilmedikçe, hamile karşı öne sürülemez. Y. 12. HD.29.01.1986, 1985/7225E., 937 K.(Uyar, 1989, s.704)

²⁸⁶ (Kınacıoğlu, 1970, s.54)

²⁸⁷ Y. 10. CD 19.09.1995,6798 E.,8027 K.” Sanık müşteki ile aralarındaki ayçiçeği alışverişinden doğan borçlar nedeni ile keşide yeri bulunmayan çek vermek şeklinde kabul edilen eyleminden müştekiye karşı hangi hile ve desiselerle başvurulup hataya düşürüldüğü karar yerinde açıklanıp tartışılmadan, (Mülga) TK ‘nın 730/3 maddesindeki gönderme nedeni ile anılan Kanunun (Mülga) 592. Maddesi açık hükmüne nazaran suça konu çekte ibraz anına kadar müşteki tarafından bile tamamlanması mümkün olan keşide yerinin yokluğu gerekçe gösterilerek dolandırıcılık suçundan yazılı şekilde mahkumiyet hükmünün kurulması yasaya aykırı görülmüştür.” (Kendigelen, 2007, s115-118) Aynı yönde verilen Y. 10. CD 23.01.1995,1994/12323 E. 1995/172 K.,Y. 12. HD 26.11.1997,12879/13218

²⁸⁸ (Bilgili, F. ve Demirkapı, E. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku*, 10. Bası. Bursa: Dora Basım Yayın, s.83)

²⁸⁹ Y. 12 HD 15.01.2008, 2007-21881/178 K. (Yargı Dünyası Temmuz 2008 Vol; 151 s.75)

Kurulu 24.03.1989 1. E., 2 K. Senedin anlaşmaya aykırı tamamlanması halinde “*Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun cevaz verdiği ayırık durumlar dışında senedin anlaşmaya aykırı şekilde tamamlandığı iddiasının tanıkla ispat edilemeyeceği*” hususu hüküm altına alınmıştır.²⁹⁰

Açık senet düzenleme ihtiyacı genellikle senedin esaslı öğelerinin o an için henüz belli olmamasından kaynaklanabilmektedir. Bazı hallerde örneğin kredi veya ödeme aracı olarak ihtiyaç duyulan vaziyetlerde senetteki unsurlar belirlenebilir olmamaktadır. Eser sözleşmelerinde iş karşılığı verilen bedelin önceden belirlenememesi, senedin eksik kalan işlere karşılık verilmiş olması, satılan malın maliyetinin o anda belirlenememesi, cari hesap bakiyesi karşılığı güvence oluşturması gibi durumlar için kullanılması mümkündür. Tüm bu açıklamalardan açık kambiyo senetlerindeki belirsizlikle, teminat senedindeki baştan henüz doğmamış bir alacağa karşılık veya cezai şarta karşılık düzenlenmesi ihtimallerindeki belirsizlik unsuru benzerlik göstermektedir.

Örneğin cari hesaba karşılık alınan açık senedin henüz mal alışverişi gerçekleşmeden yani borç doğmadan alınması ihtimalinde senedin teminat senedi olarak değerlendirilip hükümsüz sayılması söz konusu olabilecektir. Bu sebeple aslında borcun doğmuş olması ve henüz bazı hususların belirsiz olması sebebi ile ödeme tarihi veya bedelinin açık tutulması halinde açık senet alınabilecekken, teminat senedinde durum daha farklıdır. Teminat senedinde henüz borcun doğmamış olması, belirsizliğin borcun doğumu ile ilgili olması sebebi ile uygulamada ve Doktrinde senedin batıl sayıldığını söyleyebiliriz.

Ne var ki belirsizlik bir çok sebepten ileri gelmektedir. Ticaret başladığı anda borcun var olup olmadığı belirli olmasa dahi, tacir artık borçlanma işlemine kalkışmış ve dolayısı ile teminat gerektiren riskin gündeme gelme ihtimali ile karşılaşmak mümkün hale gelmiştir. Açık senedin geçerli sayılması karşısında, teminat senedi düzenlendiğinde taraflarca karşılaştırılıp oluşturulan kambiyo akdinin tümünden batıl

---

²⁹⁰ Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi : 01.03.2020)

sayılması, teminat senedine bir tür haksızlık yapılmış olmaktadır.

Kaldı ki, açık senedin anlaşmaya aykırı doldurulduğu iddia edilebildiği kanıtlanabiliyor ise teminat senedinin de anlaşmaya aykırı şekilde işleme konulduğu ileri sürülebilir. Sonuç olarak teminat senedi de açık senette olduğu gibi, anlaşmaya uygun şekilde tedavüle konulmuş ise geçerli olabilmelidir.

2.8.4. *Rehin Ciro su ile Karşılaştırılması*

Kelime olarak İtalyanca “girare” fiilinden türeyen ve genel olarak emre kaydını ihtiva eden senetlerdeki hakların devrini ifade etmek amacı ile kullanılan “ciro”,²⁹¹ Kambiyo Hukuku’nda yapılış amacına göre temlik, rehin ve tahsil ciro su²⁹² olarak üç gruba ayrılmaktadır.

Eğer ciro, kanunda belirtilen şekillerde rehin ve tahsil ciro su şeklinde yapılmamış ise akla senedin içindeki hakkın devri için yapılan temlik ciro su gelmektedir.²⁹³ Tahsil ciro su, genellikle bankaya yapılan ciro çeşididir. Hamil ile düzenleyen farklı yerlerde olduğu durumlarda başvuru lan bir ciro şekli olup ciro edilene sadece tahsil etme yetkisi vermektedir. Kendisine tahsil ciro su yapılan bankanın da senedi tahsil ettikten sonra, bedeli cirantanın hesabına ödemesi gerekir.²⁹⁴ Üçüncü ciro şekli ise rehin ciro sudur. Kambiyo senetlerinin Türk Medeni Kanununun rehne ilişkin hükümleri dahilinde ve Türk Ticaret Kanununun (689. Md) hükümleri çerçevesinde sözkonusu kambiyo senedi üzerindeki alacak hakkının rehnedilmesi mümkündür. Kıymetli evrak hukukunda hak ile senedin birbirine bağlı olmasının sonucu olarak kıymetli evrakın rehni, rehin şekillerinden biri olan “teslim şartlı rehin” esasına göre tesis edilir. Bu esasa göre söz konusu işlem iki aşamada tamamlanmaktadır. Birincisi borçlanma aşaması, yani rehnalan ile rehnedenin arasında kanunun cevaz verdiği şekilde rehin sözleşmesinin akdedilmesi, ikinci aşama ise tasarrufi işlemin yani rehin konusu senedin zilyetliğinin rehnalana devridir. Bu işlem de rehin sözleşmesinden

---

²⁹¹ (Tüzel, 2005, s.26)

²⁹² Tahsil için ciro edilen senede “bedeli tahsil içindir”, “kabz içindir”, “vekaleten” ya da eşdeğer bir ifadenin dercedilerek cirolanan şeklidir. Borçlar hukuku çerçevesinde bir iş görme amacını taşıyan vekalet akdi niteliğindedir. (Tüzel, 2005, s.50)

²⁹³ (Kayıhan, 2019, s. 122)

²⁹⁴ (Bilgili, ve Demirkapı, 2019, s.100)

bağımsız olarak akdedilen aynı sözleşme olarak nitelendirilmektedir.²⁹⁵

Ayrıca üçüncü aşama olarak rehin konusu senedin rehnedildiği hususu da borçluya bildirilebilir. İyi bir yönetimin bunu yapması icap etmektedir. Keza bu ihbar görevinin, rehin alacaklısı tarafından rehin verene yüklenen bir yükümlülük olarak kararlaştırıldığına da rastlamak mümkün olabilir. Böylece rehin borçlusu asıl borçludan alacaklının rızası hilafına tahsilat yapamaz. Eğer borçlu, borcunu kime ödeyeceği konusunda tereddüt eder ise bu kez tevdi mahalli tayini ile bu borcunu ifaya mecburdur.²⁹⁶ Öte yandan rehin cirosu alacaklısının alacağın tamamını tahsil edip kendi alacağını aldıktan sonra kalanını kendi cirantasına ödemekle yükümlüdür. Yargıtay'ın verdiği bir kararda da rehin cirosu ile senedi devralan bankanın senet alacağının tamamını değil ancak alacak miktarı kadarını tahsil edebileceği itirazına karşılık, rehin cirosu ile senedi devralan bankanın alacağının senet bedelinden daha az olsa dahi senedin tamamını tahsile muhtar olduğu, alacağını aşan kısmını kendi cirantasına tahsil cirosu hükümleri çerçevesinde iade etmesi gerektiği belirtilmiştir.²⁹⁷

Bilgili/Demirkapı, rehin cirosunun aleni veya gizli şekilde yapılmasının mümkün olacağını belirtmektedir. Cironun üzerine “bedeli teminattır”, “bedeli rehindir” şerhinin veya buna benzer rehin anlamına gelecek bir ifadenin kullanılması halinde senedin rehin amacı ile verildiğinin kabulü gereklidir²⁹⁸. Bu şekilde yapılan rehin cirosuna aleni rehin cirosu adı verilmektedir.²⁹⁹ Çeklere bu tür kaydın

---

²⁹⁵ Ayrıca belirtmek gerekir ki; kambiyo senedinin fiziken zilyetliğinin devri yanında aynı zamanda zilyeliğin devri anlamına gelecek bazı kaynakların sağlanması da devir anlamına gelebilir. Örneğin rehin konusu senedin içinde bulunduğu çelik kasanın anahtarının teslim edilmesi vs. (Kubilay, H. (1987) *Kambiyo Senetlerinin Rehmi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Vol.3. S.1-4: s.497)

²⁹⁶ (Kubilay, 1987, s 503; Erman, 1973, s. 49-59)

²⁹⁷ Y.19. HD.,10.12.1998,1998/6002 E. 1998/7517 K. (Bilgen, 2010, s.190)

²⁹⁸ Konu ile ilgili Emsal Yargıtay kararında “Her ne kadar banka tarafından kredi karşılığında teminat olarak alınan sentlerin ödenmemes sebebi ile kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu ile takibe girilmiş ise de senet asıllarının getirtilerek üzerindeki ibarelere bakılmalı, “ Bedeli teminattır”, “ Bedeli Rehindir” ibareleri var ise TK 690. Maddesi gereğinde hamilin kendi cirantası aleyhinde hukuki işlem yapamayacağı bu kişi dışındaki borçlulara karşı işlem başlatılacağı düşünülmelidir.” Şeklinde hükme varılmıştır. Y. 19., HD.30.11.2000,200/7879E. 2000/8257K. (Bilgen, 2010, s.189)

²⁹⁹ (Bilgili ve Demirkapı, 2019, s.100; Karayalçın, 1964 s.111; Öztan, 2019, s.119) Konu ile ilgili emsal Yargıtay kararına göre; Y 11. HD,19.12.2002,E. 2002/7666,K.2002/11828 “Davalı bankanın Tarsus Şubesinde davacıya kullandırılan kredinin güvencesi olarak alınan 10.6.1997 keşide tarihli çekin muhatabının aynı şube olması karşısında rehin cirosunun geçerlilik taşımayacak olmasına, TK'nun 701 /son hükmünce muhatap lehindeki cironun makbuz hükmünde bulunmasına göre davalı bankanın bu çek üzerinde meşru hamil sıfatı bulunmadığından kambiyo senedine bağlı başvuru ve

dercedilmesi imkanı bulunmamaktadır.³⁰⁰ Rehin cirosu ancak tam ciro şeklinde yapılabilmekte olup beyaz ciro ile yapılamamaktadır.³⁰¹

Senetten doğan hakkını rehmeden hamil rehnalanın ya borçlusudur ya da bir başkasının borcuna karşılık senetten doğan alacağını rehnemiştir. Kefaletten farkı; alalade kefil olduğunda, kefil olan borçlunun bu kefaleti iflas hükümlerine göre alacak masasına girerken, rehin cirosu sözkonusu olduğunda, rehin hakkı rüçhanlı hak olduğundan rehmedenin alacak masasına girmemektedir.³⁰²

İç ilişkide senedi rehin cirosu ile rehnalan hamilin kendisine rehin eden kişiyi dava ve takip etme hakkı bulunmamaktadır. Dolayısı ile rehin hakkını diğer senet borçlularına karşı ileri sürebilecektir.³⁰³ Rehin hakkı mülkiyet devrini ihtiva etmemekte³⁰⁴ olup sadece rehin hakkı kurulmuş bulunmaktadır. Bu kuralın sonucunda rehin hakkı maliki, rehnedilen senedi bir başkasına temlik eder ise bu durumda emniyeti suistimal etmiş olmaktadır. Kaldı ki hiç kimse sahip olduğundan fazla hakkı temlike yetkili değildir.³⁰⁵ Rehin ile teminat altına alınan alacağın vadesinin tekemmülünün kambiyo hukuku açısından bir önemi bulunmamaktadır. Rehnedilen alacağın vadesi gelmemiş veya vadesi geçmiş olabilir, her iki durumda da rehnedilen poliçenin vadesine itibar edilecek ve bu vadede senedin alacağının tahsili veya mahsubu sözkonusu olabilecektir. Ne var ki rehin hakkının sona ermesi, rehinli senedin cirantasına iadesini gerektirir.³⁰⁶

Gizli rehin cirosu ise; aslında temlik cirosu olarak yapılırken, ciro taraflar arasında

---

takip yollarını kullanması mümkün olmadığı gibi çek hesabının da elverişli bulunmamasına; ayrıca, davacının 21.7.1999 tarihli ihtarnamesi ile çek ve senetlerin iadesini istemesi üzerine davalı bankaca iadeye hazır olduğu bildirilerek 10.8.1999 tarihli ibraname düzenlenmesine karşın davacının çek ve senetleri almaya yanaşmamış olmasına nazaran davalı bankanın söz konusu çekle ilgili olarak sorumluluğunu gerektirir herhangi bir kusuru bulunmadığı gözetilerek davanın tümüyle reddi gerekirken, çekle ilgili olarak sorumluluğu sonucuna varılması doğru görülmemiş, kararın davalı yararına bozulması gerekmiştir.” *Kazancı*, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi : 01.03.2020)

³⁰⁰ (Kubilay, 1987, s.504)

³⁰¹ (İmregün, 1995, s.78)

³⁰² (Karayalçın, 1964, s.111)

³⁰³ (Erman, 1973, s..216 ; Kubilay, 1987, s.502)

³⁰⁴ Yüksek mahmenin konu ile ilgili emsal kararında da 21.12.1967, 413 E.,4891 K. “ Rehin cirosu mülkiyet hakkı vermeyeceği ve mülkiyet ciro edende kalacağı cihetle ciranta aleyhinde açılan bono iptali davasına bakmak gerekir.” (Ertekin ve Karataş, 1996, s.367)

³⁰⁵ (Kubilay, 1987, s.501)

³⁰⁶ (Erman, 1973, s.113)

yapılan anlaşma ile teminat amacı ile kullanılmaktadır. Hukuki konum itibari ile gizli rehin hakkı sahibinin, aleni rehin cirosu ile senedi devralmış alacaklı ile aynı haklara sahip olduğunu belirtebiliriz. Gizli rehin cirosunun aleni rehinden farkı, gizli rehinden cirosunda hamil, dış görünüşte temlik cirosu sahibine benzer şekilde malik gibi görünmektedir. Bu itibarla senedi yine temlik cirosu ile devredebilecektir. Bu durumda bu senedi iyiniyetle devralan 3. şahsın kazandığı senetten doğan haklar korunmaktadır.³⁰⁷

Kendisine ciro edilen rehnen hamil, senetten doğan hakkını usulüne uygun şekilde ve zamanında kullanmalıdır. Aksi halde ihmalden kaynaklanan zarardan ve kullanmadığı hak kayıplarından rehin verene karşı sorumluluğu bulunmaktadır. Bu sorumluluğa “hamilin ihtimam görevi” adı verilmektedir.³⁰⁸

Rehin cirosunu teminat işlevi açısından değerlendirmek gerekir ise Poroy/Tekinalp Rehinden cirosunun teminat işlevinin doktrinde tartışmalı olduğunu, tahsil, temlik ve rehinden cirosunun Teşhis işlevinin bulunmasının aşikar olduğunu belirtmiştir. Senedin ciro edilerek cirodan sonra gelenlere karşı kabul veya ödemedenden sorumluluk tahsil cirosunda yoktur. Rehinden cirosunda ise ciranta poliçeyi ciro edilen kişiye senedi devreder iken borcunu ödeme maksadı ile rehnederek cirolamıştır. Bu bakımdan poliçenin ödenmesini de taahhüt etmiş olması gereklidir.

Bir adım daha ileri giderek burada rehnedenin sorumsuzluk kaydının konulamayacağı dahi belirtilmesi gereklidir. Zira bu durum rehinden cirosunun mantığı ile bağdaşmayacaktır.

Karayaçın’ a göre ise, TK 689. Md gereğince hamil poliçeden doğan tüm hakları kullanabileceğinden ve TK 713. md’sine göre hamilin cirantalara karşı müracaat hakkını kullanabileceği hükümleri karşısında hamilin senedi kendisine ciro edene başvuramayacağı şeklinde engel koymak haksızlık teşkil edecektir.³⁰⁹

---

³⁰⁷ (Kubilay, 1987, s.504; Öztan. 2019, s. 120)

³⁰⁸ (Hacıömeroğlu, O.A. (2017) *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro*. Ankara: Yetkin Yayınları, s.142)

³⁰⁹ Karayaçın, Y. (1984) *Rehinden Cirosunda Rehnedenden Cirantanın Hukuki Durumu* Ticaret Hukuku ve

Arslanlı, Kubilay, Domaniç, Öztan, Erman, Pulaşlı aksi görüşte olup rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığını rehnedenin bir sorumluluğunun olmayacağını belirtmektedir.³¹⁰ Gerekçe olarak birincisi Ticaret Kanunu lafzi olarak sadece temlik cirosunun teminat fonksiyonunun olduğundan, rehnedenin tüm mameliki ile değil sadece rehnedilen mal ile sorumluluk altına girdiğinden bahsedilmiştir. Domaniç'e göre rehnalanın zaten rehnedenin sorumlu tutulmasına ihtiyacı da yoktur. Zaten rehnedenden alacağını rehnedenden haciz ve iflas yolu ile alacağını temin edebilecektir. Diğer yandan senedin rehin cirosu ile devri bir yenileme mahiyetinde olmadığından tecdit anlamına gelmeyecek, bu işlemin rehnedenden ve rehnalan arasındaki borç alacak ilişkisinin halen devam ediyor olması sebebi ile rehnalanın rehin verene bu ilişki sebebi ile başvuru hakkının devam ediyor olmasının sonucu olarak rehin verenin rehin verdiği senetten dolayı teminat vermiş sayılmayacağı düşünülmektedir.³¹¹

Yargıtay da aynı görüşü paylaşmaktadır. Emsal kararlara göre;

“Yargıtay İcra ve İflas Dairesi Kararı: Borçlu (Y), takibe dayanak yapılan bonoları, alacaklı (S) Bankası`na teminat amacıyla ciro ve tevdi ettiğine göre, Banka`nın kendi cirantasını (rahini), bu senetlere dayanarak ve kambiyo senetlerine özgü yolla takip yetkisi yoktur. Ticaret Yasası`nın bu konuya ilişkin hükümleri gözönünde tutulmadan, borçlu ( Y ) hakkındaki takibin devamını sağlar biçimde karar verilmesi, yasaya ve dosya içeriğine aykırıdır.Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı : Senetlerin lehdarı ( Y ) takibe konu olan bonoları alacaklı ( S ) Bankası`na teminat amacıyla ciro ve tevdi etmiştir. Bankanın kendi cirantasını bu senetlere dayanarak ve kambiyo senetlerine özgü yolla takip etmesi olanaklı değildir. Buna göre, yerinde olan bozma kararına uymak gerekirken önceki hükümde direnilmesi yersizdir.”³¹²

Yargıtay Kararları Sempozyumu Vol;1p242-245

³¹⁰ (Poroy ve Tekinalp, 2019, s.218; Kubilay, 1987, s 506-507)

³¹¹ (Domaniç,H. 1964. *Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu* Ankara; Ajans Türk Matbaası, s.536; Hacıömeroğlu, 2017. s. 147; Kubilay, 1987, s.506-507)

³¹² Y.HGK, 16.2.1972, E. 1970/962, K.1972/104 Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 31.01.2020)

2.8.5. *Hatır Senedi ile Karşılaştırılması*

Ticari hayatın doğurduğu nakit ihtiyacının karşılanması için kambiyo senetleri kredi temin etmek amacı ile kullanılmaktadır. Teminat olarak bankaya verilecek olan bu ticari senetlerin arkasındaki asıl ilişki her zaman gerçek ticari alışveriş olmamaktadır. Kredi temini için hatıra dayanarak düzenlenen bu senetlere, “hatır senedi” denilmektedir. Ülkemizde de daha çok kredi için kullanılan bu senetler bono şeklinde kullanıldığından Türk Literatüründe “hatır bonusu“ olarak anılmaktadır. Kambiyo senetlerinin soyut taahhüt niteliğinden dolayı (taraflar arasında bir ticari alışveriş bulunmadığına veya bu ilişkinin mahiyetine itibar edilmeksizin) 3. Kişiler yönünden hak ve borç doğurmaktadır. Hatır senedini düzenleyen, lehine senet düzenlediği kişinin borcu ödeyeceği inancı ile bu senedi tanzim etmektedir. Vadenin hülulunda ise eğer ödeme söz konusu olmaz ise yeni bir senet tanzim edilerek vadenin ötelenmesi yoluna da gidilebilmektedir. Ödeme veya öteleme de söz konusu olmaz ise bu kez hatır senedini düzenleyen kişi bedelsizlik iddiasını ileri sürebilir.³¹³ Hatır senetlerinde de teminat senetlerinde olduğu gibi hatır senedi iddiasının kanıtlanması yazılı delille mümkündür. Hatır anlaşmasının kabul edilebilmesi için yazılı belge sunmak zorunludur. Diğer yandan kıymetli evrakın hatır anlaşmasına dayanarak düzenlendiği iddiası tarafların ticari defterleri ile herhangi bir kuşkuya mahal vermeyecek şekilde kayıt altına alınması şartı ile kanıtlanabilmektedir.³¹⁴ Ancak TK 687. Maddesi gereğince bu iddianın bir şahsi defî olması sebebi ile 3. Kişilere karşı ancak bu durumu bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olmaları halinde ileri sürülebilmektedir.³¹⁵

Bir önceki konuda bahsi geçen açık senet ile hatır senedi özelliklerinin aynı senette birleşmesi de mümkündür. “Ödeme gücü” şartı ile verilen hatır senedinin, kendisi lehine hatır senedi düzenleyenin, uhdesindeki ödeme gücünü koruduğu sürece açık senedi doldurma yetkisi vardır. Eğer bu gücünü kaybedip acze düşer ise bu durumda senedi tamamlama yetkisini kaybeder. O kadar ki iflas eden lehine hatır senedi

---

³¹³ (Kınacıoğlu, 1970, s.19)

³¹⁴ Y. 11.HD.,07.10.1982, 3426-3690, Y. 11 HD 19.06.1980, 2738E., 3266 K., Y.11.HD., 02.03.1981, 969 E.,859 K., Y. 11.HD.04.03.1986,1109 E.,1115 K., Y.11 HD.16.09.1988, 5008 E. ,5002 K., Y. 11 D., 14.01.1992, 90/4862E., 92/79K. ,Y.HGK.,30.12.1992,92/11 E., 637/779 K. , Y. 19.HD.,23.09.1993, 92/6322E., 93/5769 K. (Ertekin ve Karataş 1996, s.684-691)

³¹⁵ (Kınacıoğlu, 1970, s.19)

düzenlendi ise iflas masası dahi bu yetkiyi kullanamamakta, senedi tamamlayamamaktadır. Zira lehine hatır senedi düzenlenen kişi ödeme gücünü artık yitirmiş durumdadır.³¹⁶

Hatır senetlerini tedavül amacı taşıyanlar ve bu amacı bulunmayanlar olarak ikiye ayıran İnan, tedavül gayesi taşımayan hatır senetlerinin batıl olacağını tedavülü için düzenlenen hatır senedinin geçerli olacağını belirtmiştir. Tedavül gayesi taşımayan hatır senetleri muvazaalı olduğu için kanunen kabul görememeli ve geçerliliği bulunmamalıdır. Tedavül gayeli hatır senetlerinde senedi düzenleyen baştan itibaren bu senetlerin 3. Kişiye devredileceğini bildiği için geçerlidir. Hatır senetlerinin düzenlenmesi doktrinde inançlı muamele olarak değerlendirilmekte ve dolayısı ile inançlı işlemler de sadece tasarrufi işlemler için gündeme gelebilmektedir. Senet düzenlemenin, bir temel münasebete ihtiyaç duyması ve taahhüt işleminin ifasında vasıta görevi üstlenmesi sebebi ile burada amaç -araç ilişkisinin var olduğunu söyleyebiliriz.³¹⁷

Hatır senetleri ile teminat senetleri, bedelsizlik üst kavramı altında incelenmektedir. Hatır senetlerinde borç doğuran bir ilişki bulunmamakta iken, teminat senedinde taraflar arasında temel bir münasebet vardır ve bu ilişkiden doğacak borcun teminat altına alınması amacı bulunmaktadır. Bu itibarla teminat senetleri bir süre için bedelsizlik özelliği taşımaktadır. Yukarıda bahsettiğimiz gibi tedavül amacı taşımayan hatır senetleri, muvazaalı sayılır iken, teminat senetlerinde muvazaadan bahsedilmemektedir. Burada da inançlı işlem vardır. Ancak taraflar esas ilişkinin teminatı olarak senedi düzenlemekte, esas ilişkideki borç ifası sorunsuz gerçekleştiğinde, teminat senedi iade edilmektedir. Borcun ifası söz konusu olmaz ise tedavül özelliği gündeme gelmektedir. İşte tam da burada dış ilişkide mücerretlik mevcut iken, iç ilişkide inanç anlaşmasının bulunduğu söylenebilecektir.³¹⁸

Teminat senedinin üzerinde bulunan kayda rağmen tedavülü halinde iyiniyetli olsalar dahi teminat iddiasının 3. Kişilere dermeyanı mümkün olmasına rağmen hatır

---

³¹⁶ (Atik, 2017, s. 228-229)

³¹⁷ (İnan, 1969, s.116)

³¹⁸ (İnan, 1969, s.117; Özsunay,E. (1968) *Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnançlı Muameleler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, s.38; Sarıkaya, 2018, s.38)

senedinin iyniyetli 3. Kişiyeye karşı ileri sürülmesi sözkonusu değildir. Yargıtay bir kararında bu durumu şu şekilde açıklamıştır.

“Anılan maddeye ve istikrar kazanmış Yargıtay İçtihatlarına göre, keşideci lehdara karşı ileri sürebileceği şahsi defileri, senedi ciro yoluyla devralan diğer hamillere karşı ileri süremez. Bu durum, kıymetli evrakın kendini doğuran hukuki işlemde mücerretliği (soyutluğu) ilkesi gereğidir. Bu ilke gereğince keşideci, hamile karşı bedelsizlik iddiasında bulunamaz. Senet bedelinin lehdara haricen ödediğini ileri süremez. Hatır senedi olduğunu ileri süremez. Temel hukuki ilişkinin geçersizliğini de ileri süremez. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Ne var ki, somut olayımızda keşideci (tüketici) şahsi defileri yanında, senet metninden anlaşılan hükümsüzlük nedenine de dayanmıştır. Takibe konu senetlerin taksitle satış sözleşmesine dayalı olarak düzenlendikleri uyumsuzluk konusu değildir.”³¹⁹

Bu durumun kanuni dayanağı TBK'nun 19. Maddesidir. Şu kadar ki; Muvazaa iddiası, yazılı borç tanımına itimat ederek hak elde eden 3. Kişiyeye karşı ileri sürülemez.³²⁰

---

³¹⁹ Y.HGK, 21.5.2014, E. 2014/12-403, K. 2014/68221.5.2014 Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 01.02.2020)

³²⁰ (Sarıkaya, 2018, s.39)

BÖLÜM 3. TEMİNAT SENEDİNİN LEHDARININ VE BORÇLUSUNUN BAŞVURABİLECEĞİ YOLLAR

3.1. Teminat Senedinin Lehdarının ve Borçlusunun Başvurabileceği Hukuki Yollar

3.1.1. Teminat Senedi Lehdarının, Aval Verene Başvuru Hakkı

Teminat senedi lehdarı, eğer senet taraflar arasında kaldı ise, alacaklının tek muhatabı borçlu olduğundan borçluya karşı başvurabileceği hukuki yollar bir sonraki bölümde anlatılacaktır. Mücerret teminat senetleri açısından, teminat senedinin ciro görmesi halinde bu 3. Kişilerin alacaklılık hakkını elde edeceğini belirtmiş idik. Eğer senet şartlı teminat senedi ise, yani teminat kaydı konulup neyin teminatı olduğundan bahsedilmiş ise bu kez cirantaların, alacağın temlik hükmü çerçevesinde, senedin bedelsiz kaldığı veya teminat şartlarının gerçekleşmediği şeklindeki iddialarla karşı karşıya kalmaları mümkündür. Bu doğrultuda gerçek bir teminat senedi hamilinin veya cirantaların söz konusu durumu bilmelerinin gerekmediği, senedin mücerretlik hükümleri çerçevesinde soyut borç ikrarı anlamına geldiği ve dolayısı ile ileri sürülen iddiaların şahsi defî sayılacağı, mutlak defî olarak kendilerine karşı ileri sürülemeyeceği iddiasında bulunamazlar.

Eğer senette “kefil”, “müteselsil borçlu, müteselsil kefil” veya “aval” kaydı var ise bu kayıtları yapanlara karşı lehdar veya hamilin başvuru hakkı da bulunmaktadır. Senet üzerine konulan kefalet veya aval tabirleri aynı mahiyettedir. Taraflar arasındaki hukuki ilişkinin inşası sırasında kullanılan ifadelerden ziyade her ikisinin de birlikte taşıdıkları saike itibar edilerek TBK 18. Madde çerçevesinde araştırma yapılmaktadır. Buradan hareketle kefalet ve garanti akitlerinin tespiti sırasında kullanılan kelimelere önem verilmediği görülmektedir.³²¹ Uygulamada kambiyo senetlerine kullanılan ibarelerin teknik anlamıyla kullanılmadığı bir gerçektir. Matbu şekilde satılan bir senette kullanılan kefil ibaresinin aval anlamında kullanıldığını

---

³²¹ (Demirkapı, E, (2004) *Avalın Şekli Şartları*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 6, Sayı: 2, s.78 alıntılanan Tandoğan, H. (1989) *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. Ankara : Evrim Yayınevi, s. 686, s.822)

belirtebiliriz. Dolayısı ile bu anlama karşılık gelecek bir başka ifadenin de kullanıldığında gerek uygulamanın etkisi, gerekse TK 613/2 de yer alan “muadil ibare” ifadesi kapsamında bu ibarelerin aval hükmünde sayılması gerektiği düşünülmektedir. Yargıtay’ın, 1931’de verdiği İçtihadi Birleştirme Kararından bugüne kadar geçen süreçte konu ile ilgili fikri değişmemiş ve aynı zamanda bu görüş, doktrininde de kabul görmüştür.³²² Belirtmek gerekir ki senetteki kefalet ibaresinden dolayı TBK 584. Maddesindeki eş rızasının bulunmaması eksiklik olarak değerlendirilmemelidir. Yukarıda yapılan açıklamalar da göstermektedir ki; senette yer alan kefalet, aval hükmünde sayıldığından ve TK 702. Maddesinde bahsi geçen eş rızası aranmadığından artık bu aval kaydının geçerliliği eş rızasına bağlı sayılmamaktadır.³²³

TTK 702. Maddesi “*Aval veren kişinin teminat altına aldığı borç, şekle ait noksanlıktan başka bir sebepten dolayı batıl olsa da aval verenin taahhüdü geçerlidir.*”³²⁴ Hükmüne göre teminat senedinde yer alan aval hükmünde olan kayıtların geçerli sayılacağı belirtilmektedir. O halde lehdarın avaliste karşı başvuru hakkının bulunduğunu söyleyebiliriz. Emsal bir olayda göre;

” *İlk derece mahkemesince yapılan yargılama neticesinde, asıl ve birleşen davada davacı tarafın takibe konu senedin teminat senedi olduğuna dair iddialarının yazılı delille ispatlanamadığı gerekçesiyle asıl ve birleşen davanın reddine karar verilmiş*

³²² (Demirkapı, 2004, s.78)

³²³ Yargıtayın verdiği kararlar da bu yöndedir. Y.12. HD., 03.12.2019 E. 2019/12986, 2019/17365 K. “Bono üzerine “kefil” ibaresi konya dahi bu, aval olarak nitelendirilir ve aval veren, bononun diğer borçlusu ile birlikte müteselsilen sorumlu olur (TK 701/3). TK’nın 724/1. maddesi hükmü gereğince “Kambiyo senetlerinde müteselsil borçluluk esası olduğundan, bu tür senetlerde imzası olan herkes, hamile karşı müteselsilen sorumludur.” Tüm bu açıklamalar doğrultusunda Türk Ticaret Kanunu’nda özel hükümler bulunması nedeniyle kambiyo senetlerinde Borçlar Kanunu’nun kefaletle ilişkin hükümlerinin uygulanamayacağıın anlaşılması karşısında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yerinde görülme kanun yararına bozma isteğinin REDDİNE, 03/12/2019 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.” Y. 12. HD, 04.07.2013, E. 2013/16400, K. 2013/25100 Takibe konu çekin incelenmesinde; Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre düzenlenmiş olup, kambiyo vasfını taşıdığı, borçluların aval veren olduğu görülmektedir. 6102 Sayılı T.K.nun 702 (6762 Sayılı TK.nun 614).maddesi hükmüne göre, avalist kimin için taahhüt altına girmiş ise tıpkı onun gibi sorumludur. Türk Ticaret Kanunu’nda taahhüt altına girmek için eşin rızası koşulu düzenlenmemiştir. Kıymetli evraklar 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 3. (6762 Sayılı TK.nun 3.) maddesine göre ticari iş sayıldıklarından, Türk Ticaret Kanunu hükümleri karşısında genel hüküm sayılan Borçlar Kanunu 584. maddesinin somut olayda uygulama yeri yoktur.” Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 16.02.2020)

³²⁴ 6102 s. TTK [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf> (Erişim Tarihi: 16.02.2020)

olup, işbu karar süresi içerisinde asıl ve birleşen davanın davacılarınca istinaf edilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesince yapılan yargılama neticesinde, davacı şirket dışındaki tüm davacılar ile birleşen dosya davacısının senette avalist konumunda buldukları, TK'nın 702/2 maddesi gereğince aval verenlerin senedin teminat altına aldığı borç şekle ait noksandan başka bir sebepten dolayı batıl olsada aval verenin taahhüdünün geçerli olacağı yönündeki düzenlenmesi karşısında bu davacıların teminat senedi yönündeki iddialarının dinlenilemeyeceği³²⁵ şeklinde karar verilmiştir.

Aval veren ödediği teminat senedi bedelini asıl borçludan rücu hakkını kullanarak iade alabilir. Bu hakkı lehine garanti verdiği kişiye halef olarak kullanmamaktadır. Bilakis avalistin bu rücu hakkının kanundan doğan bağımsız bir hak olduğunu belirtebiliriz.³²⁶

3.1.2. Teminat Senedi Lehdarının Dava veya İcra Takibine Başvuru Hakkı

Araştırma konu başlığı teminat senedine karşı başvurulabilecek hukuki yollar olmayıp teminat senedinin lehdarının başvurabileceği hukuki yollar olduğundan öncelikli olarak, konusu teminat senedi olan ihtilaflar lehdar açısından değerlendirilmiştir. Bu itibarla teminat senedini elinde bulunduran hamil, senedin tedavüle çıkarılmamış olması sebebi ile lehine düzenlenen senedi, düzenleyenden ilk teslim alan kişi yani ilk lehdar olabilir veya bu kişinin (ilk lehdarın) de senedi cirolaması yolu ile ondan sonra gelen lehdarlar yani cirantalar veya son hamil olması mümkündür. İster lehdar olsun ister son hamli olsun bu kişiler, vadesi gelmesine rağmen ödenmeyen senetten doğan alacağına kavuşmak için çeşitli yollara

---

³²⁵ Y .19. HD, 13.2.2019, E. 2018/899,K. 2019/839, Aynı nitelikte Y.HGK , 18.12.2018, E. 2017/19-2739,K. 2018/1956 “Aval, kambiyo senedine ilişkin bir teminattır. Keşideci lehine aval verilebileceği gibi cirantalar ya da kambiyo senedinden sorumlu olan diğer kimseler lehine de aval verilebilir. Aval veren kişi kimin için taahhüt altına girmişse aynen onun gibi sorumlu olur. Hemen belirtmek gerekir ki, aval veren kişinin teminat altına aldığı borç, şekle ait noksandan başka bir sebepten dolayı batıl olsa da aval verenin taahhüdü geçerlidir (Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 20.04.2018 tarihli ve 2017/4 E., 2018/5 K. sayılı kararı)”. Y.19. HD., 19.02.2019, E. 2018/1393,K. 2019/943, Y .19. HD, 04.04.2019,E. 2018/1685,K. 2019/2273 Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 16.02.2020)

³²⁶Yıldız, K. (2018) *Kambiyo Hukukuna Özgü Kişisel Güvence Türü Aval*, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.Vol:2, s. 505

başvurabilirler.

3.1.3. Teminat Senedi Lehdarının genel haciz yolu ile icra takibi

Alacaklının, vadesinde ödenmeyen kambiyo senedinden doğan alacağını tahsil edebilmesi için kambiyo senetlerine mahsus icra takibi yoluna gitme zorunluluğu bulunmamaktadır. Kambiyo senedi alacağını tahsil edebilmek için genel haciz yolu ile icra takibi ikame edebilir. Teminat senedinin lehdarı kambiyo senedi vasfı tartışmalı olduğu için tam da bu sebeple genel haciz yolu ile icra takibi yolunu seçebilir. Alacaklının genel haciz yolu ile takip talebi üzerine, borçlu ödeme emrinin kendisine tebliğinden itibaren 7 günlük süre için borcunu ödeyebilir veya borca veya herhangi bir hususa (yetkiye, husumete vs) itiraz etmez ise icra takibi kesinleşir. Bu durumda alacaklının haciz talep etme hakkı doğmaktadır. Ancak bu yolu tercih eden alacaklının bu takibini, kötünietli borçlu, icra dairesine giderek basit bir itiraz dilekçesi ile durdurabilmekte ve neticede alacaklıyı dava sürecine götürebilmektedir. Borçlunun itirazı üzerine alacaklının elinde İİK 68/Idaki belgeleri mevcut ise, itirazın tebliğinden itibaren 6 aylık süre içinde itirazın kaldırılmasını İcra Mahkemesinden isteyebilir. Bu bir dava olmayıp İcra hukukuna ilişkin bir tespit işlemi mahiyetinde olduğundan karar verme süreci hem uzun sürmeyecek, hem de alacaklı yüksek miktarlarda yargılama masrafı ödenmek zorunda kalmayacaktır.³²⁷

Ne var ki alacaklının elinde bulunan teminat senedinin, şarta bağlı bir borç ikrarı sayılması gibi genel kanı neticesinde 68/I deki belgelerden sayılması pek mümkün görünmemektedir. Daha önceki açıklamalarımızda da bahsettiğimiz gibi adi senet niteliğinde olan bu belgeye istinaden itirazın kaldırılması davasının açılması mümkün görünmemektedir. Bu sebeple alacaklının diğer bir yol olan uzun süreli, meşakkatli, üstelik de maliyeti çok daha yüksek olan itirazın iptali davası ikame etmesi gerekecektir. Bunun için ayrıca ticari davadan önce usule eklenen zorunlu arabuluculuk sürecini beklemesi gerekmektedir. Zira 7155 Sayılı Kanunun 20. Maddesi ile 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun 5. Maddesine a maddesi eklenen hükme göre 01.01.2019 tarihinden itibaren ticari davalarda arabuluculuk zorunlu hale getirilmiştir. İtirazın iptali davasının eda davası sayılması sebebi ile

---

³²⁷ (Kuru, 2019, s. 121)

arabuluculuğa başvurulmuş olması dava şartı sayılmıştır.³²⁸ Arabuluculuk sürecinin olumlu sonuçlanması mümkün olabilir. Ancak uygulamada görüldüğü üzere borcu hemen ödemek yerine, yargılama sürecinin sonunda ödemeyi tercih eden veya borcunu ödemeyi düşünmeyen borçlular için arabuluculukta anlaşma yapmak tercih edilebilecek bir seçenek değildir, ancak bu süreç kötüniyet sahibi borçluya avantaj sağlamakta ve mal kaçırma imkanı yaratmaktadır. Arabuluculuk yoluna başvuran alacaklı, arabuluculuk aşamasında da bir sonuç elde edemez ise, anlaşmazlık tutanağını da dava dilekçesine eklemek sureti ile borçlu aleyhinde itirazın iptali davası açması gerekecektir. Tüm bu sebeplerle alacaklı, icra memurunun borçlunun itirazı üzerine icra takibinin durduğuna ilişkin kararını vermesinden başlayan (tebligatın borçluya posta yolu ile tebliği bu tebliğden itibaren borçluya tanınan 7 günlük ödeme sürenin tamamlanması beklenmekte bu sürenin tamamlandığının tespiti için ise borçluya gönderilen tebliğ mazbatasının icra dosyasına geri dönmesi beklenmektedir.) ve arabuluculuk sürecinin tamamlanmasına kadar devam eden, en az üç ya da dört aylık bir süreyi kaybetmiş olacaktır. Henüz alacağına kavuşamayan teminat senedi alacaklısının bu aşamadan sonra takibin devamını sağlamak için itirazın iptali davası yoluna başvurma zorunluluğu bulunmaktadır. Alacaklı, icra takibi açılırken icra dairesine yatırdığı harcın mahsup edilmesi kaydı ile nisbi yargılama harcı ödeyerek davasını açacak ve aynı zamanda yargılama giderleri yanı sıra vekalet ücreti de ödemek zorunda kalacaktır. Böylece alacaklı biraz daha mali külfete katlanmak zorunda bırakılmaktadır. Tüm bunlara bir de açılacak davada ispat yükü de eklendiğinde alacaklının mağduriyetine biraz daha mağduriyet eklenmiş olmaktadır. İtirazın iptali davasının sonunda alacaklının haklı bulunması halinde alacaklı yaklaşık 1 veya 1,5 yıl sonrasında alacağının tahsili için mahkeme ilamını ihtiyati hacze konu edebilir. Bu yolu seçen alacaklının teminat yatırma yükümlülüğü bulunmamaktadır. (İİK 259/2md) İlamın kesinleşmiş olup olmamasının burada

---

³²⁸ “ Dava şartı arabuluculuğa konu uyuşmazlıklar Türk Ticaret Kanunu’nun 4’üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen “ticari dava” niteliği bulunan ve “alacak ya da tazminat taleplerinin ileri sürüldüğü” uyuşmazlıklar olmalıdır. Çözümlerinin özel uzmanlık bilgisi gerektirmesi sebebiyle adi hukuk davalarından ayrılan, Türk Ticaret Kanunu ve diğer özel kanunlarda ticari olduğu belirtilen davalar ile tarafların ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davalarına ticari dava denir. Türk Ticaret Kanunu’nun 4’üncü maddesinde ticari davalar ticari işlerden farklı bir kapsamda düzenlenmiştir ve yeni düzenleme ile bu uyuşmazlıklar için arabuluculuğa başvurmak artık dava şartıdır” (Yılmaz, A. (2018) *Bam Kararları ışığında Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*. Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Vol 4 S.1. s.219-238; Konca, 2018, s. 225. ([Çevirimiçi], Erişim Adresi:<https://setav.org/assets/uploads/2019/01/225.pdf>, (Erişim Tarihi: 01.02.2020)

önemi bulunmamaktadır. Kesinleşmemiş kararın infazı için ihtiyati hacze başvuran alacaklı teminat göstermekten muaf tutulmaktadır.³²⁹ Ancak bu davada alacaklının teminat senedinin ödenmesi gerektiğini kanıtlayamaması halinde alacağına kavuşamayan alacaklı alacak iddiasına oranlanacak meblağda karşı tarafın vekiline vekalalet ücreti ödemek zorunda kalacaktır.

İhtiyati Haciz Talebi ve Akabinde Kararın İcra-i Takibe Çevrilmesi veya Alacak Davası Açılması

Elinde bir mahkeme ilamı bulunmayan alacaklının İhtiyati haciz talep edebilmesi için alacağının kambiyo senedine dayanması, bu kambiyo senedine dayanan alacağın muaccel olması, aynı zamanda da rehinle temin edilmemiş olması gerekmektedir.³³⁰ Henüz muaccel olmamış sayılan teminat senedi alacağının yargılama ile muaccel olduğu tespit edilmelidir. Müaccel alacaklara ilişkin ihtiyati haciz talep edilmesi halinde, ihtiyati haciz talebinin kabul edilmesi için kanunda aranan şartların bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekecektir. Zira teminat senedi hakkında kesin bir borç ikrarı anlamı taşımadığı düşüncesinin egemen olması, bu alacağın şarta bağlanmış olması kanaatinden dolayı alacağın varlığının yargılamayı gerektirdiği düşünüldüğünde, elinde teminat senedi olan alacaklının ihtiyati hacze başvurması halinde hakimin bu talebi kabul etmesi için borçlunun kaçıyor, ödemelerini durdurmuş olması vs gibi hususları kanıtlaması gereklidir. Kuru, vadesi veya vadesi gelmemiş alacakların ihtiyaten haczi kural olarak mümkün değil ise de borçlunun ödemesini zamanında yapamayacağına dair ciddi bir tehlikenin var olması veya bu yöne doğru bir gidişatın tespit edilmesi gerektiğini belirtmiştir.³³¹ Bu kural kanunda

---

³²⁹ Özçelik, V. 2018. *İhtiyati Haciz Talebinde Bulunan Alacaklının Teminat Gösterme Zorunluluğu*. S.12 pp. 584-563 (Dergipark, [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/596365> Erişim Tarihi 02.02.2020)

³³⁰ Ergün, bu konuda şöyle bir açıklamada bulunmuştur. İhtiyati haciz kararının temyizi kabil kararlardan olmaması vesilesi ile Yargıtay kararı bulunamamıştır. Ancak rehin olmasına rağmen kambiyo senedini elinde bulunduran alacaklı ihtiyati haczi talep edebilir. Bu durumda mahkeme alacağın rehnedilmemiş olması şartını aramayacak olup muacceliyeti ve belgenin kimabiyo senedi vasfını inceleyecektir.(Ergün, M. (1989) *Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları*, Ankara; Yetkin Yayınları, s.45) Hemen belirtelim ki ihtiyati haciz kararı şimdiki mevzuat çerçevesinde borçlu tarafından temyiz edilemez. Borçlunun ihtiyati hacze itiraz etme hakkı mevcuttur. Borçlu ancak bu itirazın reddi kararını temyiz edebilir. Alacaklının ise ihtiyati haciz talebine karşı mahkemenin verdiği kararı temyiz edebilme hakkı bulunmaktadır. Baki, bu durumu haksız ve çelişkili bulmakta Anayasa'nın 36. Md. si ile koruma altına alınan hak arama hürriyetine, hukuki dinlenme hakkının bir ögesi olan silahların eşitliği ilkesi ile de bağdaşmadığını belirtmektedir. (Kuru, 2019, s. 342)

³³¹(Kuru, 2019, s.341)

şöyle zikredilmiştir. İİK'nun 257. Maddesine göre;

*“Vadesi gelmemiş borçtan dolayı yalnız aşağıdaki hallerde ihtiyati haciz istenebilir: 1 – Borçlunun muayyen yerleşim yeri yoksa; 2 – Borçlu taahhütlerinden kurtulmak maksadiyle mallarını gizlemeğe, kaçırmağa veya kendisi kaçmağa hazırlanır yahut kaçır ya da bu maksatla alacaklının haklarını ihlâl eden hileli işlemlerde bulunursa; Bu suretle ihtiyati haciz konulursa borç yalnız borçlu hakkında muacceliyet kesbeder.”*³³²

Oysa teminat senedinin kambiyo senedi özelliğinin bulunduğu kabul edilmiş olsa idi alacaklı ayrıca bir kanıt yükümlülüğü altına girmeyecek idi. Kaldı ki üzerinde “teminat senedir” yazan ve neyin teminatı olduğu da açıkça yazılmış olan senedi ve ekine de senedin esasını oluşturan hukuki ilişki kapsamında taraflarca imza altına alınmış üstelik de içeriğinden bu senedin teminat senedi olduğu anlaşılan sözleşmeyi ve sair tüm belgeleri mahkemeye ibraz eden dürüst alacaklının, ödeme zamanı geldi iddiası ile yaptığı ihtiyati haciz talebinin kabul edilebilir olması oldukça düşük bir ihtimaldir. Hakim, dosyaya sunulan belgeleri incelerken senetteki ve sözleşmedeki ibareleri nazara almak sureti ile alacaklının haciz talebini reddedebilecektir.

Tüm bunlara rağmen ihtiyati haczi kararını alabilen alacaklı, ihtiyati hacizin düşmemesi için haciz tarihinden itibaren 7 gün içinde ya icra takibini açmak ya da alacak davası açmak zorundadır. Eğer icra takibini, genel haciz yolu ile takip açarak gerçekleştirirse bu kez borçlunun itiraz etmesi üzerine, bu itirazın kendisine tebliğinden itibaren 7 gün içinde itirazın iptali davası açması gerekmektedir. Diğer seçenek olan “kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu” nun tercih edilmesi ihtimaline dair açıklamalar bir sonraki konuda ayrıca inceleme konusu yapılmıştır.

Buraya kadarki açıklamalarımız mücerret olmayan teminat senedi için idi. Mücerret veya üzerinde herhangi bir teminat kaydı bulunmayan teminat senetlerinin ihtiyati hacze konu edilmesi halinde borçlu ihtiyati hacze itiraz ederek bu kararın

---

³³²(2004 s. İİK. [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2004.pdf> (Erişim Tarihi: 02.02.2020)

kaldırılmasını talep edememektedir. Zira ihtiyati hacze itirazın şartları senet üzerinden anlaşılabilir hususlara veya ihtiyati haciz şartlarının oluşmaması hallerine münhasırdır.³³³

3.1.4. Kambiyo Senetlerine İlişkin Haciz Yolu İcra Takibi

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu, icra takibi sürecinde alacaklıya genel haciz yolundan çok daha avantajlı imkanlar sunan, bu yönde alacaklının alacağına kavuşmasında hızlı ilerlemesini sağlayan özel bir icra takip yoludur. Bu yola başvurabilmek için ilk olarak, hamilin elinde kambiyo senetlerinden biri olan çek, senet veya poliçeden birinin bulunuyor olması gerekmektedir. İlave olarak bu senedin vadesinin gelmiş olması gereklidir.³³⁴ Yani takibe mesnet edilecek evrakın, “kıymetli evrak” çeşitlerinden birinin olması yeterli olmayıp “kambiyo senetleri”nden birinin olması gerekmektedir.³³⁵

Alacaklının elinde üzerinde teminat kaydı bulunmayan bir kambiyo senedi var ise veya en kötü ihtimalle kaydın mücerret bir teminat kaydı olması halinde bile alacaklı, kambiyo senetlerine mahsus yol ile icra takibi yoluna gidebilir.³³⁶ Alacaklının icra dairesine kambiyo senetlerine mahsus icra takibi yoluna başvurusu üzerine, icra memuru, alacaklının kambiyo senedinden kaynaklı bu alacağı talep yetkisinin var

---

³³³ Y. 11. HD, 13.11.2017, E. 2017/4486, K. 2017/6081 “İhtiyati hacze itiraz eden; keşidecisi olduğu bonoya dayalı aleyhine ihtiyati haciz kararı verildiğini, senedin teminat senedi niteliğinde olup lehtar ...'na boş olarak imzalanarak verildiğini, hamilin hak sahibi bulunmadığını, bonodan dolayı menfi tespit davası açtığını ileri sürerek ihtiyati haciz kararının kaldırılmasını istemiştir...Mahkemece, bozma ilamına uyularak yapılan yargılamaya göre; İİK'nin 265. maddesinde ihtiyati hacze itiraz nedenlerinin sınırlı olarak sayıldığı, itiraz edenin ileri sürdüğü nedenlerin İİK'nin 265. maddesi kapsamındaki ihtiyati hacze itiraz nedeni olarak kabul edilemeyeceği ve ihtiyati haczin kaldırılması için yasal bir neden bulunmadığı gerekçesiyle ihtiyati hacze itirazın reddine karar verilmiştir...” Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 02.02.2020)

³³⁴ Bu itibarla diğer kıymetli evrak ve kambiyo senedine benzeyen senetler kullanılmak sureti ile kambiyo senetlerine mahsus yol ile icra takibi yapılamaz. (Kuru, 2019, s. 252)

³³⁵ (Börü, 2016, s.139)

³³⁶ Y. HGK E. 2017/12-1140 K.2018/563 “Takipte dayanılan 20.10.2013 vade tarihli ve 13.500,00 TL tutarlı bononun arka yüzünde “teminat senedir” ibaresi bulunmaktadır. Bonoda teminat kaydı varsa da neyin teminatı olduğu belirtilmediğinden bu ibare bononun mücerrettik vasfını ortadan kaldırmaz. Bononun teminat amaçlı verildiğinin kabul edilebilmesi için, neyin teminatı olarak verildiğinin ya bononun önündeki veya arkasındaki yazılar veya ayrı bir belge (İİK'nun 169/a maddesinde öngörülen) ile teminat senedi olduğunun kanıtlanması gerekir.” Sinerji, [Çevirimiçi]. Erişim adresi: <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/> (Erişim Tarihi: 06.02.2020)

olup olmadığını ve senedin vadesinin gelip gelmediğini inceler.³³⁷

İcra Memurunun yapacağı bu inceleme senedin kambiyo senedinin niteliğinin tespiti ile yani TK 671,672,776,777,780 ve 781. Maddeleri çerçevesinde yapacağı inceleme ile sınırlıdır. İcra Memurunun biçimsel ve maddi hukuka ilişkin bir inceleme yapması beklenemez. Kaldı ki borçlunun şikayet yolu ile bu karara itiraz hakkı bulunmaktadır.³³⁸ İcra memurunun takibi kabul etmesi için senet aslının icra dairesine teslim edilmesi şarttır. Böylece kambiyo senedinde aranan şekil unsurlarının ve belirtilmiş ise vadesinin muaccel olup olmadığını tespitini yapar. Bu şartlar sıhhat şartı olarak kanunun aradığı şartlardır. Aksi halde icra memurunun kanunen tamamlanması beklenmeyen bölümlerin boş bırakılmış olması sebebi ile takip talebini reddetme yetkisi bulunmamaktadır. Ancak zorunlu unsurları olmayan buna mukabil alternatif zorunlu unsur olarak belirlenen unsurların da eksik olması halinde icra memurunun takip talebini reddetme yetkisi bulunmaktadır.³³⁹

İcra memuru kambiyo senedinde bulunması gereken unsurların varlığını ve ödeme vadesinin geldiğini tespit eder ise takip talebini kabul ederek, borçluya tebliğden itibaren 5 günlük süre içinde dava açabileceğine ve yine tebliğden itibaren işleyecek 10 günlük sürede borcu ödemesi gerektiğine, aksi halde malvarlığına haciz konulacağına dair ödeme emri gönderir.

İşte yine kötünietli borçlu, teminat senedi alacaklısının önünü burada da kesebilmektedir. Zira borçlu teminat senedinin, kambiyo senedine mahsus yol ile icra takibine konu edilemeyeceği iddiası ile dava açabilmektedir. Uygulamada oldukça sık karşılaşılan bu davalarda, borçlu takibe konu senedin teminat için verildiği ve üzerinde bulunan kayıtların senedin mücerretliğine hanel getirdiğini, senede mündemiç alacağın yargılamayı gerektirmesi ve bu sebeple soyut borç ikrarı sayılamayacağını ileri sürmektedir. Yargıtay'ın bazı istisnai kararlarında senedin düzenlenme sebebinin gösterilmesinin, kayıtsız şartsız borç ikrarı olma özelliğini

---

³³⁷ (Domaniç, 1975, s 747)

³³⁸ Helvacı, M. (2013) *Kambiyo Senetlerine Ögü Takip Yolları*. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası Vol. L XXI,S.2, s.167

³³⁹ (Domaniç, 1975, s. 747)

etkilemeyeceği gibi aynı zamanda üzerine teminat senedi yazıyor olmasının öneminin bulunmadığı, bu kayda itibar edilmemesi gerektiği belirtilmektedir. Bu çerçevede borçlu, teminat sebebinin gerçekleşmesi sebebi ile teminatın konusuz kaldığını da ileri sürmedikçe senedin geçersizliğinin ileri sürülemeyeceği şeklinde kararları da bulunmaktadır.³⁴⁰ Senedin üzerindeki kayıtlar, açıkça neyin teminatı olduğuna dair ise 3. Kişiye karşı da ileri sürülebilmektedir. Kaldı ki ciro ancak kambiyo hukukuna mahsus bir işlemdir. Kambiyo senedi özelliğini yitirmiş bu adi senede müstenid hakkın devri, ancak alacağın temlik hüükümlerine göre söz konusu olabilecektir.³⁴¹ Bu duruma münhasır olarak icra mahkemesi mutlak defi niteliğindeki senedin kambiyo senedi niteliğinin olmadığı hususunu incelemektedir. Sarıkaya, borçlunun teminat senedi kullanılarak kambiyo senetlerine mahsus yol ile açılan icra takibine karşı ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş günlük süre içinde icra mahkemesinde açılan davanın bazı hallerde borca itiraz, bazı hallerde ise şikayet olarak değerlendirilebileceğini belirtmektedir. Eğer senet üzerinde senedin ödenmesinin şarta bağlandığına dair teminat kaydı var ise kambiyo senedi niteliğinde olmayan bu senedin kullanılması üzerine açılan davanın şikayet olarak nitelendirilmesi gerektiğini, zira icra memurunun bu senetteki ibareyi görerek icra takibini reddetmesi gerektiğini, böylece açılan davanın yapılan hatalı işleme itiraz anlamına geldiği sonucuna varılmalıdır. Diğer yandan senet üzerinde bir teminat

---

³⁴⁰Y. 12. HD. 06.05.1980, 2582 E., 4038 K. “Borçlular hakkında kambiyo senetlerine mahsus yolla yapılan takibe karşı yaptıkları itirazda ... özetlenen şu duruma göre takip dayanağı belgenin bono niteliğinin bulunup bulunmadığının TK ‘na göre halli gereklidir. Bu açıdan zapta dercedilen senet metnine göre “.. tarihinde borçlular tarafından alacaklılar ve emrühavalesine .. tarihinde ... TL nin bila kaydı şart ödenmesi vaadi ile” tanzim edilmiştir. Ayrıca senede borcun sebebi de irae edilmiştir. “bedeli teminat olarak ahzolunduğu yazılmıştır. Bu durumda senette kayıtsız şartsız ödeme vaadi mevcuttur. Borç ilişkisinin senet metnine yazılmış olması senedin niteliğini değiştirmez. Sebebin iraei senedin ihdas nedenini açıklamaya matuf olduğu yukarıda yazılı nedenlerle senede bulun yazılması belgenin hukuki niteliğine tesir etmez. Kaldı ki borçluların “teminatın sözleşmenin ifa edilmesi sebebiyle mevzuu kalmadığına “ ilişkin bir itirazları bulunmadığından merciin itiraz dahilinde karar verme zorunluluğu bulunması sebebi ile kambiyo vasfına ilişkin itirazların reddine karar verilmelidir.” (Uyar, 1989, s.1439)

³⁴¹ Y. 12. HD. 20.06.2006 2006/10542 E., 2006/13262 (Çetin, E. H. (2008) *İcra Hukukunda Kambiyo Senetlerine İtiraz ve Şikayet Yolları*. İzmir: Güncel Yayınevi. s.299) “Ciro, sadece kambiyo senetleri yönünden söz konusu olabilen bir işlemdir. Herhangi bir nedenle kambiyo senedi niteliğini taşımayan veya bu vasfını sonradan kaybeden dolayısı ile adi senet niteliğinde olan bir senet ancak TBK162. Md ve sonraki maddelerinde düzenlenmiş olan alacağın temlik hüükümlerine tai olarak temlik edilebilir.” Y. 19. HD.15.11.2011 4001E. ,14012 K. “somut olayda borçlu tarafından dosyaya sunulan senet sureti arka yüzünde “profil makinalarının rehni karşılığında karşılıksız olacaktır teminatı” biçiminde açıklamanın olduğu, mahallinde getirilen senet aslının incelenmesinde; arkasındaki ibarelerin kesilerek icraya konduğunun çiplak gözle dahi anlaşılacak şekilde açık bulunduğu, yine senedin kesinleşmiş haliyle cirolandığı, bu duurmd asenedin kayıtsız şartsız bir bedeli ödeme vaadi olarak düzenlenmediği görülmüştür. Açıklanan nedenlerle alacağın tahsilinin gerekeip gerekmediği yargılamaya muhtaç olup itirazın kabulü ile takibin iptaline karar vermek gerekirken itirazın reddine dai karar verilmesi isabetsizdir.” (Karanfil, 2014, s.455)

kaydı var, ancak mücerret bir kayıt olduğu düşünülüyor ise, bu durumda senedin kambiyo senedi özelliğinin tartışılması bir yana bırakılıp borçlunun yaptığı itirazın borca itiraz anlamını taşıdığına dair değerlendirme yapılması gerektiğine dikkat çekmiştir. Bu fikre mesnet olarak Yargıtay'ın şu kararını göstermiştir.

“Borçlunun, takip dayanağı bononun teminat senedi olarak verildiği iddiası İİK ‘nun 169. Maddesi kapsamında borca itiraz niteliğine olup bu iddianın kabulü halinde aynı kanunun 169/a-5. Maddesi gereğince takibin durdurulmasına karar verilmesi gerekirken başvurunun İİK 170/a maddesi kapsamında şikayet olarak vasıflandırılarak takibin iptali yönünde hüküm tesisi isabetsiz olup, mahkeme kararının bu sebeple bozulması gerekir ise de yapılan yanlışlığın giderilmesi, yeniden yargılama yapılmasını zorunlu kılmadığından kararın düzeltilerek onanması yoluna gidilmiştir.”³⁴²

Öte yandan icra mahkemesinin ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş günlük yasal süre içinde şikayet yolu ile başvurduğu davada hakimın resen dahi senedin kambiyo senedi özelliğinin bulunup bulunmadığını incelemesi mümkün olacaktır.³⁴³

Buna göre Yargıtay'ın, elinde teminat senedi olan bir alacaklının kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluna başvuramayacağına dair kararları istikrar kazanmıştır.³⁴⁴ Mücerret Teminat kaydı bulunan teminat senetleri de dahil üzerinde hiçbir kayıt olmasa da senetten gayrı bir belge ile teminat senedi olduğunun

---

³⁴² Y.12.HD. 07.04.2016,973 E., 10422 K (Sarıkaya, 2018, s.147)

³⁴³ Bu konuda hükümet gerekçesinde ödeme emrine verilen süre içinde itiraz veya şikayet edilmesi sebebi ile icra mahkemesi hakiminin önüne gelen icra dosyasında, alacaklının kambiyo senedine dayanarak başvuru yapıp yapamayacağı resen nazara alınmalıdır. Hiç şüphe yok ki icra mahkemesinin bu yetkisi usulü dairesince itiraz ve şikayet yolu ile açılan davalar üzerine gündeme gelmektedir. Aksi halde icra takibinin ilerlemiş aşamalarında, örneğin meskeniyet iddiası ile hacze itiraz aşamasında, dosyanın incelenmesi ile ortaya çıksa dahi bu konuda bir karar verileyecektir. Mahkemenin yetkisinin takibin iptali yerine meskeniyete ilişkin iddiayı incelemekle sınırlı olduğu belirtilmiştir.(Çetin, 2008, s.216)

³⁴⁴ Y. 16. HD.,03.02.2005,2005/1092 E., 2005/283 K. “ Takip dayanağı senetlerin taraflar arasında mevcut inşaat sözleşmesine bağlı teminat senetleri olduğunda uyumsuzluk yoktur. Bu mukavelede yetki anlaşması da yapılmış ve Salihli İcra daireleri yetkili kılınmış olduğundan bu yöne ilişkin temyiz itirazları yerinde değilse de bu senetlerin karşılıklı edimleri ihtiva eden sözleşmenin teminatı olduğu, şu suretle kayıtsız şartsız borç ikrarını havi bulunmadığı, tahsili gerekip gerekmediği halinin muhakemeyi gerektirdiği, bu hususun süresinde yapılan itiraz ve şikayet üzerine mercice re’sen nazara alınması gerektiği cihetle kambiyo senetlerine mahsus özel yolla yapılan takibin iptaline karar verilmek gerekirken İİK 170-a maddesi nazara alınmadan yazılı şekilde karar verilmesi isabetsiz temyiz itirazları yerinde görülmüştür.” (Çetin, 2008, s.229)

kanıtlanması halinde de icra mahkemesi, icra takibini iptal etmektedir. Oysaki asıl borç ilişkisinden bağımsız bir soyut borç ikrarı yapmak isteyen borçlunun bu iradesi hiçe sayılmaktadır. Kaldı ki soyut borç ikrarı bir akittir ve asıl hukuki ilişkiden müstakil, özerk bir alacak meydana getirmektedir.³⁴⁵ Tekinalp ve Sarıkaya da aynı firki paylaşmakta olup mücerret teminat senetlerinin düzenlenmesi ile ayrı bir kambiyo geçirim sözleşmesi akdedilmiş olduğundan asıl ilişkiden bağımsız bir borç ikrarının var olduğu kabul edilmelidir. Bu teminat senedi çeşidi ister taraflar arasında kalsın, isterse 3. Kişi eline geçsin kambiyo senedi hükümlerinin uygulanmaması isabetli bulunmamaktadır.³⁴⁶ İcra mahkemesinin resen senedin kambiyo senedi özelliğinin bulunup bulunmadığını inceleme yetkisi bulunmakla beraber, mahkemenin kural olarak inceleme yetkisinin sınırlı olduğunu unutmamak gerekir.³⁴⁷ Bu nedenle borçlunun sözleşme ile ve senet metnine dayanarak kanıtlanamayacağı teminat senedi iddiasını icra mahkemesinde ileri sürmemesi gereklidir.

Örneğin ticari defterlerle kanıtlanabilecek olan teminat senedi iddiasını icra mahkemesi inceleyemeyecektir. Kaldı ki icra mahkemesinin kendiliğinden delil toplama yetkisinin bulunmadığını belirtmek isteriz. Zira teminat senedi iddiasının ispat yükü davacıda olup teminat senedi iddiası ile şikayet yoluna başvuran borçlunun takibe konu senedin üzerinde teminat senedi yazmıyor veya mücerret teminat kaydı var ise (teminat kaydının üzerinde neyin teminatı olduğu yazmıyor ise veya bir şarta bağlanmamış ise) bu durumda taraflar arasında bir sözleşmenin var olup olmadığını resen araştıramayacaktır.³⁴⁸ Hakim dosya üzerinden anlaşılamayan bu durumun tespit edilmesi için resen araştırma yapamamakta, davacının sunduğu

---

³⁴⁵ (Tok, O ve Koltaş,H. (2016) *Senetle İspat Kuralının Tahsis Ediliş Amacı Bakımından Bazı Vakıaların İspatına İlişkin Değerlendirmeler*. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Vol. 22 (S3) , : s. 2683 alıntılanan Feyzioğlu, F. N. (1976) *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, Cilt 1, 2. Bası, İstanbul: İstanbul Hukuk Fakültesi Yayınları, s. 293)

³⁴⁶ (Tekinalp,1994, s.194-195; Sarıkaya, 2018, s. 143)

³⁴⁷ “Yargıtay’a göre her ne kadar itirazın kaldırılması için icra mahkemesine yapılan başvuruların icra mahkemesinin görevine giren işlerden olduğu halde, bu işleirn teknik anlamda bir dava sayılamayacağını kabul etse de Anayasa Mahkemesi ve Adalet Komisyonu’ nca 2004 Sayılı İİK. 17.07.2003 gün ve 4949 Sayılı Kanunla yapılan değişiklik sırasındaki gerekçelerinde İcra Tetkik Merciiinin Anayasanın 152. Maddesi anlamında bir mahkeme olduğu belirtilmiştir. Dolayısı ile icra mahkemesinde açılan menfi tespit davasının görevsizlik kararının kesinleşmesi üzerine davacı tarafından on gün içinde görevli mahkemede açılan davanın aynı sürede açılmış sayılacağı belirtilmiştir.” (Çetin, 2008, s.372)

³⁴⁸ İspat yükü usuli bir yük olup bir tarafın iddia ettiği olayın vukua gelip gelmediğini idida eden tarafa yüklenmesidir. Dolayısı ile vaikanın kanıtlanamaması durumunda aleyhe bir karar ile karşılaşma tehlikesidir. (Pekcanitez ve ark 2019, s.239)

belgelerle ve tarafların beyanları ile yetinmesi gereklidir. Nitekim borcun ödenmesi talebi ile başvuruda bulunan kişi ilk olarak borcun mevcudiyetini kanıtlamakla mükelleftir. Gerek doktrine göre, gerekse Yargıtay'a göre savunma yapacak olan veya hayatın olağan akışına aykırı bir durumu ileri süren kişi ispat yükünü de üstlenir. İleri sürülen bir vaktadan faydalanacak olan kişi de iddiasını ispat etmelidir.³⁴⁹ Borçlunun itirazının reddedilmesi halinde İİK 72. Md sine dayanarak genel mahkemede menfi tespit ve istirdat davası açma hakkı bulunmaktadır.

Yardım, Yargıtay'ın icra mahkemesinin yetkisinin sınırlı olması sebebi ile işin esasına girip inceleme yapamayacağı ve teminat senedi olduğu tespit edilen senedin ödenip ödenmemesi hususunun yargılamayı gerektirdiği gerekçesi ile icra takibinin iptal edilmesine yönelik verilen kararlarını eleştirmektedir. Kambiyo senedi şeklinde imzalanmış bir senedin 3. kişinin eline geçip geçmediğine göre ayırım yapıp senedin kambiyo senedi niteliği olmadığından işin halli muhakemeyi gerektirdiğine yönelik karar verirken, esas ilişkide senedin ödenip ödenmemesi gerektiğini inceleyememektedir. Halbu ki alacaklının elindeki belgelerden bu teminat senedinin ödenmesi gerektiği anlaşılıyor, olabilir. İcra mahkemesi bu ihtilafı, alacaklı davalının resmi bir belge sunması veya imzası ikrar edilmiş bir belge ibraz etmesi üzerine çözümlerlebilir. Ancak Yargıtay'ın kararları bu aşamaya girilmesine engel olmakta ve İcra Mahkemesi bir adım daha öteye gidememektedir. Eğer borçlu senedin teminat senedi olduğunu kanıtlıyor ise icra mahkemesi teminat senedinin ödenmesi gerekip gerekmediğini incelemeksizin behemahal iptal kararını vermektedir. Oysaki icra mahkemesi kayıtsız şartsız borç ikrarını içeren kambiyo senedini icra takibine konu eden alacaklının bu işlemine borçlunun itiraz etmesi üzerine senedin teminat senedi olması sebebi ile takibi iptal etmek yerine teminat senedinin ödenme şartlarının gerçekleştiğine kanaat edinildiği gerekçesi ile takibi iptal etmemelidir.³⁵⁰

Elbette davalı alacaklının icra mahkemesinde senedin ne için keşide edildiğini açıklaması onun aleyhine delil teşkil edecektir.³⁵¹ Ne yazık ki bu durum, aleyhine

---

³⁴⁹ (Yavaş, 2015, s.754)

³⁵⁰ (Yardım, 2012, s.205)

³⁵¹ Y..12.HD.,01.04.1988,1987/5923 E.,1987/4103 K.”Bu duruma ilişkin emsal kararda “metninde bedeli teminattır” şeklinde açıklama bulunan bononun, bono niteliğini kaybetmeyeceği senedin metninde “bedeli teminat” olarak yazılması, senedin vasfını etkilemez ise de, alacaklının “senedin bir iş yapılması zımında verildiğini” bildirmiş olmasına binaen, varit olmayan temyiz itirazlarının reddi

doğacak sonuçları öngören alacaklıyı dürüstçe, senedin ne sebeple düzenlendiğini ifade etmemeye veya sessiz kalmaya sevk etmektedir. Senet metninden teminat senedi olduğu tespit edilemez ve borçlunun elinde bir sözleşme bulunmaz veya sözleşme hükümlerinden senedin teminat senedi olduğu anlaşılmaz ise borçlunun teminat senedi iddiasını icra mahkemesinde kanıtlaması mümkün değildir.³⁵² Zira icra mahkemesi dar yetkili mahkeme olup yargılama sırasında karşı tarafa yemin teklif edilemeyeceği gibi tanık deliline de dayanmak mümkün olamayacaktır.³⁵³ Bu sebeple borçlunun, daha geniş inceleme yetkisi olan genel mahkemelerde menfi tespit ve İstirdat davası açması gerekmektedir.

Netice itibari ile borçlunun icra mahkemesine yaptığı itiraz üzerine verilen karar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemektedir. Ancak bu karar icra takibi açısından kesin hüküm anlamı taşımaktadır. Diğer bir anlatımla icra takibi açısından icra mahkemesinde aynı sebeple dava açılmamaktadır. Ancak hükmün borçlu lehine verilmesi yani takibin iptaline karar verilmesi halinde alacaklı genel mahkemede alacak davası açabilecek olup eğer borçlunun aleyhine sonuçlanır ise bu kez borçlu menfi tespit davası veya istirdat davası açabilmektedir. Zira işin esası gereği, icra mahkemelerinin inceleme yetkisi dar kapsamlı olduğundan, sınırlı sayıda belgeye itibar edebilmektedir. İlaveten icra mahkemelerinin seri şekilde karar vermesi gerektiğinden derinlemesine inceleme yapamamaktadır. Dolayısı ile bu görev genel mahkemelerde ifa edilmektedir.³⁵⁴

---

gereklidir.”(Uyar, 1989, s.127)

Y. 12. HD. 30.12.1987, E.2272, K. 13994, “Takip talepnemasinde, bonoların “lehdara açılan kredinin teminatı olarak ciro yolu ile alındığı” yazılı olduğu gibi alacaklı banka merci nezdindeki cevabında da aynı hususu tekrarlamaktadır. Dayanak bonoların alacaklı bankanın lehdar A. şirketine açmış bulunduğu kredinin teminatını sağlamak üzere borçlunun imzaladığı ihtilafsız hale geldiğine göre A. Şirketinin gerçek borcun miktarının bilinmesine ve ispatında zaruret vardır. Bu durumda anlaşmazlığın çözümünün yargılamaya bağlı hale geldiği gözetilmeksizin yazılı şekilde karar tesisi isabetsizdir.”

³⁵² Y. 12. HD.,17.06.2019, 2018/2115 E., 2019/10430 K. “Taraflar arasında imzalanan sözleşmede, takibe konu bonoya açık atıfta bulunulmadığı gibi, bono üzerinde teminat için verildiğine dair açıklama da olmadığından, dolayısıyla senedin teminat senedi olduğu kanıtlanmadığından, bölge adliye mahkemesince istinaf isteminin esastan reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup bölge adliye mahkemesi kararının bozulması gerekmiştir.” Sinerji, [Çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/> (Erişim Tarihi: 06.02.2020)

³⁵³ (Çetin, 2008, s.377)

³⁵⁴ (Yardım, 2012, s.103)

3.1.5. Alacak Davası Açılması

Teminat senedi lehdarının bahse konu alacağna kavuşmakla ilgili bir zaman sorunu bulunmuyor ve maddi açıdan da alacağını geç tahsil etmesinden kaynaklanacak zararını bu yolun telafi edileceği kanaati hakim ise (Örn: Mahkeme tarafından muacceliyetin vukuundan itibaren işletilecek faiz alacağından zararını karşılayabilecek ise) ve mutlak suretle elinde kanunun aradığı yazılı delilleri bulunduruyor ise bu kez teminat senedinin lehdarı evvela dava açma yoluna gidebilir. Lehdarın yargılama süresi boyunca oluşabilecek kayıplarının önüne geçebilmek için teminat mukabilinde tedbir müessesesinden faydalanabilmesi mümkündür.³⁵⁵ Eğer bu davada borçlunun mal varlığının bulunduğu düşünülüyor ise spesifik bir malına işaret ederek genel mahkemeden öncelikle ihtiyati tedbir talep edilebilir. Bu tedbir mahiyeti itibari ile teminat amacı taşımaktadır. Tedbir kararı içerik olarak asıl davanın yerini alacak nitelikte olmamalı ve “Geriye dönüşü imkansız ihtiyati tedbir kararı verme yasağına aykırı olmamalıdır.”³⁵⁶ Bu tedbir ile yürütülecek dava arasında sıkı bir ilişki bulunduğunu belirtmek gerekir. Almanya ve İsviçre’ de tedbir kararını müteakip asıl davanın ikame edilememektedir. Aksine Türk hukukunda davadan bağımsız olarak öncelikle tedbir kararı talep edilip bu tedbir kararını izleyen iki haftalık müddette asıl dava açılabilir. Aksi halde tedbir kararı hükümsüz olmaktadır.³⁵⁷ Ancak 2019 yılından itibaren bu süre kararın verilmesinden itibaren başlamamakta zorunlu arabuluculuk son tutanağının tutulma tarihinden itibaren başlamaktadır. O halde davadan önce tedbir kararı alındı ise bu tedbirin alınmasının akabinde derhal zorunlu arabuluculuk yoluna başvurulmalıdır. Eğer buradan da olumlu bir sonuç elde edilmez ise anlaşamamazlık son tutanağının tutulduğu tarihten itibaren iki haftalık sürede asıl davanın ikame edilmesi gereklidir. Bu sebeple senedin

---

³⁵⁵ (Alangoya, H. Y. Yıldırım, M.K. ve Yıldırım, N.D. 2009. s.405)

³⁵⁶ (Alangoya, H. Y. Yıldırım, M.K. ve Yıldırım, N.D. 2009. s.406 alıntılanan Yıldırım, D. N. (2000) *Der Einfluss des Fremdenrechts im Bereich des einstweilligen Rechtsschutzes*. Dike İnternational, s.1167)

³⁵⁷ Mahkemenin alacağı tedbir kararı bir malın bozulmak üzere ise satılarak parasının depo edilmesi şeklinde alınmış ise düzenleme amaçlı, gayrimenkulü konu alan davaarda bu gayrimenkulün dava dışı kişilerin eline geçmesine engel olacak şekilde tasarrufa engel olacak kararı teminat amaçlı veya boşanma davalarında mağdurun yaşamını idda ettirmesi için gerekli iaşenin sağlanmasını ihtiva eden kararı ise eda amacı ile alınabilmektedir. (Alangoya, H. Y. Yıldırım, M.K. ve Yıldırım, N.D. 2009. s.405-406)

lehdarı için son tutanağın tarihini takip etmek önemli hale gelmektedir. ³⁵⁸

Elbetteki hakime davadan önce başvurulacak geçici koruma niteliğindeki tedbir kararının alınması gerektiğini eldeki teminat senedi ile anlatmak mümkün veya yeterli olmayacaktır. İhtiyati tedbir kararı duruşmalı olur ise borçlu verilen karara itiraz edemeyecektir. Ancak duruşmasız verildi ise sözkonusu karar, itirazı kabil bir karar olduğundan bu tedbirin kaldırılmasının ihtimal dahilinde olduğunu söyleyebiliriz. Bu sebeple ileri sürülecek delillerin de kuvvetli olması önem arz etmektedir. Mahkemenin vereceği tedbir kararı kural olarak kararın kesinleşmesine kadar devam etmektedir. Ancak hakimin aksi bir karar vermesi de sözkonusu olabilecektir. Bu durumda davada verilecek karar teminat senedi lehdarının aleyhine olur ise bu kez mahkeme, tedbirin devam etmemesine karar verebilecektir. ³⁵⁹

Netice olarak davanın esasına girildiğinde de ispat yükü davacıda olduğundan senet üzerine atılan teminat kaydının şarta bağlı olması ihtimalinde bu şartın senedin tahsilini gerektirecek şekilde vukua geldiğinin kanıtlanması gerekmektedir. Eldeki adi belge niteliğindeki bu teminat senedinin mahkemeye ibraz edilmesi yeterli olmayacaktır. Örneğin inşaatın bitmemesi halinde ödenecek zararlara karşılık verilmesi halinde veya senedin avansa karşılık verilmesi halinde bu durumu karşı tarafın imzasını içeren yazılı bir mukavele ile kanıtlamak gerekmektedir. Ayrıca mahkemeden tespit talep edilip keşif mahallinde bitmemiş inşaatı göstermek mümkün olabilecektir.

Burada dikkat çekici nokta teminat senedinin mahiyetidir. Görüldüğü üzere yargılamayı gerektiren teminat senedinin de bu muhakemede pek bir hükmü bulunmamaktadır. Zaten alacaklı diğer belgelerde iddiasını kanıtlamaktadır. Oysa ki elinde teminat senedi olan alacaklı bu yola gitmeye sevk edilmektedir. Denilebilir ki

---

³⁵⁸ “Dava açılmadan önce ihtiyati tedbir kararı verilmesi hâlinde 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 397 nci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen iki haftalık, ihtiyati haciz kararı verilmesi hâlinde ise 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 264 üncü maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen yedi günlük dava açma süresi, arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar işlemez (HUAK m. 18A/16).” (Koçyiğit ve Bulur, 2019; [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <http://www.adb.adalet.gov.tr/link/ticariuyusmazliklardadavasartiarabuluculuk.pdf>.,(Erişim tarihi: 16.02.2020)

³⁵⁹ Konuralp, C.S. (2013) 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre İhtiyati Tedbirler, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası C. LXXI, S. 2, 226 s. 253

ister teminat senedi olsun ister olmasın alacaklı alacağını kanıtlayabilecek durumda ise zaten bu yola başvurabilmektedir

3.2. Teminat Senedi Borçlusunun Başvurabileceği Hukuki Yollar

Teminat senedinin lehdarına tanıdığı hukuki yollar anlatılır iken borçlunun spesifik olarak bu süreçte alacaklıya karşı yapabileceklerinden de sırası geldiğinde bahsedilmiştir. Borçlunun gidebileceği yollar bu bölümde biraz daha ayrıntılı olarak incelenecektir. Alacaklı genel haciz yolu ile takip açar ise borçlu icra dairesine itirazda bulunarak takibi durdurabilir. Eğer alacaklı kambiyo senetlerine mahsus icra takibi yoluna gider ise borçlu bu kez takibe konu senedin kambiyo senedi niteliğinin bulunmadığı şeklinde bir itirazla icra mahkemesine şikayette bulunabilir. Burada anlatılacaklar ise senet borçlusunun yani keşidecinin, alacaklının yapacağı işlemlerden bağımsız olarak da yürütebileceği hukuki süreçlerdir. Bunlar bedelsizlik sebebi ile iptal davası şeklinde de açılabilir veya olumsuz tespit talebi ile borcun bulunmadığı iddiası ile de icra takibinin ikame edilmesinden önce veya sonra menfi tespit davası adı ile açılabilir. Eğer borcun ifasından sonra açılır ise bu dava İstirdat davası olarak anılmaktadır.

3.2.1. Bedelsizlik Sebebi ile İptal Davası Açılması

Bu davada borçlu, alacaklıya borçlu olmadığını ileri sürmektedir. Alacaklı bir icra takibi açtı ise ve bu icra takibine teminat senedini takibe konu etti ise, borçlu teminat senedine karşı bedelsizlik iddiası ile savunma yapabilecektir.³⁶⁰ Kullanılacak ispat araçları ise yazılı delil olmalıdır.³⁶¹ Yargıtay'ın da kabul ettiği üzere senetle ispat

---

³⁶⁰ Bedelsizlik davası kanuni bir kavram değildir. Uygulamada Yargıtay kararları ile yerleşmiş bir terimdir. Yargıtay karşılıksız kelimesini de kullansa dahi karşılıksızlık, özellikle çeke ilişkin borçlunun çek hesabında yeterli bedelin bulunmaması sebebi ile ödeme yapmaması anlamında kullanıldığından bedelsizlik terimi daha çok tercih edilmektedir. (Üçer, M. ve Ayli, A. (2018) *Çekte Bedelsizlik İddiası ile Açılabilir Dava*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Vol.23. S.39 , s.415)

³⁶¹ Y. 12. HD. 17.04.2008,4853E. ,8023K. “Teminat iddiası, belge aslı ile ispat edilmelidir.” “... O halde belge asılları getirilip incelenerek söz konusu çekin teminat olarak kabul edilip edilmediği araştırılıp sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsizdir.”(Coşkun,2019,s.599) Y.HGK 04.03.2015, E.2014/2482, K 2015/893 “Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyumsuzluk; menfi tespit talebine konu senede karşı davacı iddialarının ispatı için tanık dinlenip dinlenemeyeceği, davaya konu bononun davacıya iradesi dışında imzalatıldığı iddiasının kanıtlanıp kanıtlanmadığı ve borçlu olmadığını ispat külfetinin hangi tarafta olduğu

kuralı gereği karşı tarafın muvafakati olmadığı sürece tanıkla kanıtlanması mümkün değildir. Buradan anlaşılması gereken ileri sürülmesi gereken delilin kesin delil olması gerektiğidir. HMK. 200 maddesinde kesin delille ispat zorunluluğu “senetle ispat zorunluluğu” şeklinde zikredilmektedir. Keza kanun bu yükümlülüğün bahseder iken sadece senetle ispat zorunluluğu, senedin mutlak delil olma ve bu delilden başka delil gösterememe gibi bir sonuç doğurmaz. Zira, yemin ve kesin hüküm delilleri, bir vakıanın ispatı için kesin delil niteliği taşımaktadır.³⁶² Bunun sonucu olarak da “senetle ispat zorunluluğu” tabirinden ziyade “kesin delille ispat zorunluluğu” tabirini kullanmak daha doğru olmaktadır. Bu itibarla bu davalarda en çok gündeme gelen delillerden biri de ticari defterler olduğundan, bu defterlerin delil niteliği açısından değerlendirmesi gerekir ise kesin delil olduklarını belirtmemiz mümkündür. Keza HMK m. 222/f. III’e göre usulüne uygun tutulan ticari defterlerin aksini ancak kesin delille kanıtlamak gerektiği hükmü karşısında bu yargıya varmak

---

noktalarında toplanmaktadır. Uyuşmazlığın çözümüne esas olmak üzere ispat hukuku yönünden dava tarihi itibarıyla geçerli mevzuatın açıklanmasında yarar bulunmaktadır.1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun (HUMK) 287. maddesi uyarınca; kanunun muayyen bir delil ile ispatını emrettiği hususlar başka suretle ispat olunamazlar. Aynı Kanun’un 288 maddesinde “senetle ispat” ve 289. maddesinde; senetle ispat gereken hallerde karşı tarafın açık muvafakati ile tanık dinlenebileceği hususları düzenlenmiştir. Hangi hallerde tanık dinlenebileceği ise HUMK 293. maddesinde (HMK m. 203) açıklanmış olup, 5. fıkra hükmü aynen “Akitlerde hata, hile, gabin, cebir ve ikrah vukuu” olarak belirlenmiştir. Bu aşamada belirtilmelidir ki hata, hile, ikrah gibi iradeyi sakatlayan hallerin varlığı savunma ya da iddia olarak ileri sürülmüşse bu hususun mutlaka araştırılması gerekir (HGK’nun 14.12.2011 gün ve 2011/14-707 Esas, 2011/769 Karar sayılı ilamı)İkrah altında yapılan akdin geçersiz olacağı 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun (TBK) 29. maddesinde düzenlenmiştir. Eğer iki taraftan biri diğer tarafın yahut üçüncü bir şahsın ikrahiyle bir akit yapmış olursa, kendi hakkında lüzum ifade etmeyeceği yasa hükmüdür. İkrahın şartları ise TBK’nun 30. maddesinde düzenlenmiş olup “*İkrah olunan taraf, hal ve mevkiine nazaran kendisinin yahut yakın akrabasından birinin hayat veya şahıs veya namus yahut malları ağır ve derhal vukubulacak bir tehlikeye maruz olduğuna kanaat getirdiği takdirde ikrah, muteber addolunur*” açıklamasını içermektedir. Bu itibarla, kendisinin veya yakın akrabasının tehlikeye maruz kalacağı endişesiyle bir akdi imzalayan tarafın bu durumu ispat etmek için tanık dinlenmesini mahkemeden talep etmesi yasal hakkıdır. Somut olayda da davacı tarafından ileri sürülen iddia, bahsi geçen ikrah olgusuna ilişkindir. Dava dilekçesindeki anlatımıyla davacı, ödenmiş olan 2.600,00 TL tutarındaki senedi almak için davalılar murisi Mehmet Ali Demirci’nin evine gittiğinde hakaret ve tehditlere maruz kalarak silah zoruyla kendisine 30.000,00 TL’lik başka bir senet imzalatırıldığını ve bu senedin icra takibine konduğunu iddia etmektedir. Yukarıda açıklanan yasa hükmü uyarınca (HUMK m. 293; HMK m. 203) davacının bu iddiasını ispatlamak için tanık dinletme hakkı bulunduğu açıktır. ([Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.yargikararlari.net/konu/menfi-tespit-talebine-konu-senede-karsi-tanik-dinlenip-dinlenemeyecegi-borclu-olmadigini.42/>,Erişim tarihi: 15.02.2020)

³⁶² (Tok ve Koltaş, 2016, s. 2666 alıntılanan Yavaş, M (2009) *Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralları ile Bu Kuralların İstisnaları*, Ankara: Turhan Kitabevi, s.113) Yargıtay da aynı yönde karar vermektedir. Şöyle ki yazılı delil sunulmaması halinde davacının yemin deliline dayanması sebebi ile davalıya yemin teklif edilebileceğini, aksi halde senedin üzerinde “mal bedelidir” ibaresinin talil edilerek teminat senedi halinde dönüştüğü iddiasının kanıtlanamamış olması sebebi ile davanın reddedilmesi gerektiğini belirtmiştir. Y. 19. HD. 07.12.2011,5629 E., 15417 K.(Karanfil, 2014, s.431)

pek de zor olmasa gerekir.³⁶³

Borçlu burada bedelsizlik iddiası ile teminat senedini oluşturan temel ilişkide bir aksilik yaşanması sebebi ile bu hukuki ilişkinin sakatladığını iddia etmektedir. Tarafar arasında bir satım akdi mevcut olup bu alım -satımda bir sorun çıkmış, mal teslim edilememiş, eksik veya ayıplı teslim edilmiş olabilir. Eldeki takibe konu edilmiş senedin hukuki sebebi bulunmuyor ve sebebi sona ermiş veya sebebi gerçekleşmemiş olabilir. İşte konusu kalmamış bir senet söz konusu ise açılabilir olan bu davanın lehde veya kötünietli hamile karşı dermeyan edilebilmesi mümkündür. İİK 72.md'si anlamındaki menfi tespit davası özelliğini taşıyan bu dava TBK 77.md'sindeki sebepsiz zenginleşme³⁶⁴ fikrinden doğmaktadır. ³⁶⁵

Bu davada da ispat yükü borçludadır.³⁶⁶ Karşı edimin ifa edilmediğinin kanıtlaması için imzası ikrar edilmiş belge veya resmi bir belge sunulmalıdır. Burada menfi tespit davasında olduğu gibi ispat yükü borçluda olmaktadır. Elbetteki sözkonusu definin şahsi defî olmasının sonucu olarak da sadece edimi ifa etmeyen tarafa karşı veya bu durumu bile bile borçlunun zararına hareket eden kişiye karşı ileri sürülebilecektir.

---

³⁶³ (Tok ve Koltaş, 2016, s. 2666 alıntılanan Tunç-Yücel, M., (2013) HMK m. 222 Çerçevesinde Ticari Defterlerle İspata İlişkin Bazı Sorunlar, mİHDER, Vol 9,(S.25), s.115-140.), Bölge adliye mahkemesince, HMK'nın 201. maddesine göre senede karşı ileri sürülen her türlü iddia ve definin yazılı delille kanıtlanmasının zorunlu olduğu, davada ispat külfeti davacıda olup davacının senede karşı ileri sürdüğü bedelsizlik iddiasının yazılı delille ispatlanamadığı, ayrıca kambyo senedinin ticari defterlere kaydedilmemiş olmasının da senedi hükümden düşürmeyeceği gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiş ise de hükmün Onanmasına karar verilmiştir. Y 19. HD, 21.11.2019, E. 2018/235,K.2019/5254 Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 23.02.2020)

³⁶⁴ Başvuru hakkından gerek zamanaşımı gerekse kanuni görevlerini ihmal etmesi sebebi ile mahrum kalan alacaklının lehine senedi düzenleyenin sebepsiz yere zenginleştiği kabul edilmektedir. Aslında bu talep hakkı için her ne kadar sebepsiz zenginleşme ifadesi kullanılsa Borçlar hukukundaki sebepsiz zenginleşme şekliyle bir sebepsiz zenginleşme yerine geçmemektedir. Buradaki Sebepsiz Zenginleşme Kambyo Hukukuna mahsus bir başvuru hakkıdır.(Aksoy, M. A. (2014) Ticari İşletme Hukuku Bilgisi, Ticari İşletme Hukuku, Şirketler Hukuku, Kıymetli Evrak Hukuku. Ankara: Detay Yayıncılık, s.327)

³⁶⁵ (Bahtiyar, 2018, s. 42), Y. 19. HD.10.05.2011,3787E. , 6419 K. Yargıtay bu kararında da davalıya silah alımı için verilen teminat senetlerinin tamamını tahsil ettiğini ne var ki anlaşma çerçevesinde sipariş edilen malın gönderilmediğini busebeple sebepsiz olaak zenginleşen davalıya fazla ödemelerin iadesine ilişkin Yerel Makeme kararının onanmasına karar vermiştir. (Karanfil, 2014, s.432)

³⁶⁶ Yargıtay ispat yükü açısından özellikle de üzerinde "malen ahz olunmuştur" yazıyor iken senetlerin avans olarak verildiği ve malın da teslim alınmadığı iddiası ile açılan menfi tespit davasında kanıt yükünün tayininde yanılığa düşülerek davalının malı teslim ettiğini kanıtlamadığı gerekçesi ile davanın kabul edilmesini hatalı bulmuştur. (Y. 19. HD. 08.06.2001,2001/641 E.,2001/4448 K., Bilgen, 2010, s. 599)

Emsal karara göre ;

“ Çek, bir ödeme vasıtası olduğundan kural olarak mevcut bir borcun tasfiyesi amacıyla düzenlendiğinin kabulü gerekir. Somut olayda davacının bu karinenin aksine olarak dava konusu çekin satın alınan mal bedeline karşılık avans olarak verildiği ve malın teslim edilmediği yolundaki iddiasını usulen kanıtlaması gerekir. Bu yön düşünülmeden, mahkemece kanıt yükünün tayininde hataya düşülerek ve davalının dava konusu çek karşılığı malı gönderdiğini kanıtlayamadığı gerekçesiyle, yazılı şekilde davanın kabulüne karar verilmesinde isabet görülmemiştir. O halde mahkemece, davacının iddiası doğrultusunda delillerin toplanıp, taraflar arasındaki ticari ilişkinin boyutları gözetilip, ihracat belgeleri, defter kayıtları ve 12.2.1990 tarihli hesap özeti de dikkate alınmak suretiyle konusunda uzman bilirkişi kurulundan yeniden görüş alınıp, tüm deliller birlikte değerlendirilerek uygun sonuç dairesinde bir karar verilmesi gerekirken, yetersiz bilirkişi raporu hükme esas alınarak yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiştir. ³⁶⁷

Borçlunun teminat senedi iddiasını, bu konuda bir kayıt bulunuyor ise ticari defterlerine dayanarak da kanıtlaması mümkündür. Ticaret hukukunun esas prensiplerinden biri de bir yanın iddiasını bizzat tuttuğu kayda dayanarak ispatlayamayacağıdır. Bir tacirin ticari defterlerinin delil olarak kabul edilmesinin şartları kanunda sayılmıştır. İlk olarak taraflardan her ikisinin de tacir olması uyumsuzluk konusunun ticari defterlere dercedilecek bir konudan ileri gelmesi, söz konusu defterlerin usulüne uygun tutulması, çelişkili ve birbirine aykırı bilgileri içermiyor olması ve diğer tarafın da dava konusu edilen hususun aksini kendi defter ve kayıtları ile kanıtlayamamış olması gereklidir. Eğer davalı tacir olmayıp davacı tacir ise bu durumda kendi ticari defterlerine dayanarak davayı kanıtlaması söz konusu olmayacaktır. Tarafların her ikisi de tacir olup kanunun zikrettiği zorunlu defterlerin yanında işletmenin gerektirdiği tüm kayıtları da tutmuş ise bu defterlerin delil olarak kabul edilmesi mümkün olmaktadır. Menfi tespit davasının konusu artık teminat senedinin niteliğinin kanıtlanmasından öte, artık bedelsizlik iddiasının kanıtlanması, yani ortada bulunan bir belgeden kaynaklanan borç iddiasının

---

³⁶⁷ (Yardım, 2012. s.211; Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 09.02.2020)

çürütülmesidir.³⁶⁸

3.2.2. Borçlunun İcra Takibinden Önce Menfi Tespit Davası Açması

İcra takibinden önce alacaklının elinde bulunan teminat senedinden dolayı borçlunun bu senetten dolayı borçlu olmadığı iddiası ile menfi tespit davası açılması mümkündür. Ancak HGK borçlunun icra takbine henüz başlamayan alacaklıya karşı bu dava ile bir itiraz ileri sürebilmesi için bir icra takibi tehdidi ile karşı karşıya olması ve davayı açmakta hukuki yararının bulunması gereklidir.³⁶⁹

Borçlu tarafından açılan bu menfi tespit davasının icra takbini durdurması mümkün olmadığından borçlunun alacağının %15'i oranında teminat yatırması gerekmektedir.³⁷⁰ Borçlunun teminat senedine karşı takipten önce menfi tespit davası açmakta hukuki yararının bulunup bulunmadığı tartışmalı olmakla beraber hemen belirtelim ki taraflar arasındaki hukuki ilişkiye göre, muaccel hale gelmemiş, şarta bağlanmış alacağın bu askı sürecindeki iken tahsil imkanı olmadığından dava açmakta yararı olmamalıdır. Ne var ki üzerinde bir kayıt yok ise, senedin icra takibine kötüniyetli alacaklı tarafından konu edilebilmesi veya tedavüle çıkarılması ihtimali olabileceğinden borçlunun menfi tespit davası açmakta haklı sebebi bulunmaktadır. Özellikle de teminat amacı ile verilen çek için TK. 757. Maddesine dayanarak Asliye Ticaret Mahkemesi'nden ödemedem kararını talep edebilmesi mümkün olabilir. Özellikle senedini rıza dışı elinden çıkarmış borçlunun senedinin iadesi için başvurabileceği bu sürecin, bu ihtimalde de işletilmesi mümkündür. Zira konusuz kalmış bir senedin “kambiyo senedi” diye 3. Kişilere tedavüle çıkarılması tehlikesi bulunmaktadır. Mahkemenin vereceği tedbir kararı ile çek hesabı sahibinin bankalar nezdinde karşılıksız kaşesi yemesine engel olunacaktır. Ne var ki bu ödemedem kararını iyiniyetli 3. Kişileri bağlamayacaktır. Şöyle ki iyiniyetli olduğunu iddia eden şahıs (hamil) teminat senedinin hamili olan 3. kişi, bu ödemedem kararının kaldırılması için mahkemeye müdahil olarak başvurabilecek ve mahkeme tedbir kararını bu kişi yönünden kaldırabilecektir. Ödemedem kararını kaldırtan iyiniyetli hamil, senedi icra takibine konu edebilecektir. Zira kambiyo hukukuna göre

³⁶⁸ (Yıldız, Ş. 2015, s.151-152)

³⁶⁹ (Öyken, 2019. s.75)

³⁷⁰ (Uyar, T. (2017). *Menfi Tespit ve İstirdat Davaları*. Ankara Barosu Yayını, s. 23)

iyiniyet, senedin cirosu anında aranmaktadır. Yani çeki bankaya ibraz eden hamilin ödemedi men kararını öğrendiği düşünülerek “kötüniyetli” addolunamayacağı gibi “çekin bedelsiz kaldığını bildiği ” fikrine kapılmamak gereklidir. Ödemedi men kararını kaldıran mahkeme, TK 758. Madde çerçevesinde bu kez keşideci borçluya, iade davası veya menfi tespit davası açması için süre vermektedir. Borçlu burada artık şahsi defî niteliğindeki bu defîsini ileri sürebileceği kişilere karşı menfi tespit davasını ikame edebilir.

3.2.3. Borçlunun İcra Takibinden Sonra Menfi Tespit Davası Açması

Borçlunun bu davayı açması icra takibinin durmasına sebebiyet vermeyeceğinden takibin durması için alacağın %15 i oranında teminat yatırma zorunluluğu bulunmaktadır. Eğer mücerret bir teminat senedine dayanarak bir kambiyo senedine mahsus yol ile icra takibi açıldı ise bu durumda takibin durması için ana parayı da icra dosyasına depo etmesi gerekirken, mahkemeden de ayrıca bu paranın alacaklıya ödenmemesi yönünde alacağın en az %15'i oranında teminat yatırarak tedbir talep etmesi gereklidir. Yargıtay da tedbir konusunda aşağıdaki açıklamayı yapmıştır.“ İİK.72. ye göre, borçlu, icra takibinden önce veya takip sırasında borçlu bulunmadığını ispat için menfi tespit davası açabilir. İcra takibinden önce açılan menfi tespit davasına bakan mahkeme, talep üzerine alacağın yüzde onbeşinden aşağı olmamak üzere gösterilecek teminat mukabilinde, icra takibinin durdurulması hakkında ihtiyati tedbir kararı verebilir. İcra takibinden sonra açılan menfi tespit davasında ise ihtiyati tedbir yolu ile takibin durdurulmasına karar verilemez. Ancak, borçlu gecikmeden doğan zararları karşılamak ve alacağın yüzde onbeşinden aşağı olmamak üzere göstereceği teminat karşılığında, mahkemeden ihtiyati tedbir yoluyla icra veznesindeki paranın alacaklıya verilmemesini isteyebilir.³⁷¹

Takibe konu teminat senedinin ciro edilmiş olması söz konusu ise bu davayı ister sadece hamile karşı açabilir, isterse diğer kişilere karşı da açabilir. Ancak şunu unutmamak gerekir ki, kime karşı dava açar ise o kişi hakkında kesin hüküm teşkil eden karar, dava açmadığı kişiler için bağlayıcı olmayacaktır. Eğer hamile karşı

---

³⁷¹ Konu ile ilgili Bknz Y. 22. HD., 24.09.2019, E. 2016/17725, K. 2019/17144 sayılı Yargıtay Kararı.

açmış ve diğer cirantalara açmadı ise; bu kez diğer cirantalara da davayı yöneltmesinde hukuki menfaatinin bulunduğunu kabul etmek gereklidir. Yargıtay'ın da görüşü bu çerçevededir.³⁷²

Sonuç olarak eğer teminat senedi ciro görmüş ise bu kez hem lehdara karşı açılacak ve senedin teminat senedi olduğu ayrıca da ödenmemesi gerektiği kanıtlanacak diğer cirantaların da bu durumu bile bile hareket ettiklerini kanıtlaması gerekecektir. Lehdardan ciro ile çeki elinde geçirenin kötüniyeti kanıtlanırsa da bu kötüniyetli kişi de arasındaki bağın kanıtlanamayacağı bir başkasına çeki cirolaması halinde artık bu silsiledeki ileri sürülebilecek iddia 3. Kişi olan hamile karşı ileri sürülemeyecektir. Bu suretle ciranta sayısının artması, definin ileri sürülmesini güçleştirmesine sebep olmaktadır. Bu suretle mahkeme kısmen kabul, kısmen red kararı vermekte lehdar ve bu durumu bildiğine kanaat verecek şekilde onunla bağlantısı bulunan şahsa karşı davayı kabul ederken bu kişilerin borçlunun durumunu bildiğine kanıt olabilecek bir statüsü yok ise bu kişilere karşı davanın reddine karar verecek 3. Kişi çeki tahsil ederken, borçlu da haklılığını kanıtladığı lehdara rücu edebilecektir.³⁷³

Burada tartışılması gereken husus senedin teminat senedi olduğunun kanıtlanması değil artık işin esasına girilerek teminat koşullarının gerçekleşip gerçekleşmemesidir. Zira dava borçlu olunmadığına dair bir iddia ile açıldığı için yargılama sırasında sadece senedin teminat senedi olduğunun kanıtlanması üzerine eldeki dava kabul edilmemelidir. Yargıtay'ın da görüşünün bu kapsamda olduğunu gözlemlemekteyiz. Şöyle ki;

“ Mahkemeye, bononun ödeme vaadi niteliğinde bir kambiyo senedi olduğu, bağımsız borç ikrarını içerdiği, senede karşı senetle ispat kuralı gereğince, davacının bononun bedelsiz olduğunu yazılı delille kanıtlanması gerektiğini, senet metninde ya da arkasında "teminat senedir" ibaresinin yer almasının senedi teminat senedi haline getirmeyeceği, teminatın neye ilişkin olduğunun açıkça belirtilmesi gerektiği, bu durumda senet metninde "malen ahz olunmuştur" ibaresi dikkate alındığında davacının malın teslim alınmadığını yazılı belge ile kanıtlayamadığı gerekçesiyle,

³⁷² (Türk, 2005, s.314)

³⁷³ Y. 19. HD. 20.10.2011,2345 E., 12931 K. (Karanfil, 2014,s.446)

davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir."³⁷⁴

3.3. Teminat Senedinin Ceza Soruşturmasına Konu Olabileceği İhtimaller

Araştırma konusunun lehdara tanınan haklar kapsamında incelenmesi gerektiğini düşündüğümüzden lehdarın senedi icra takibine konu etmeden önce senet üzerinde bir müdahalede bulunması ihtimali veya teminat senedinin artık bedelsiz kalması halinde işin maddi hukuk açısından sonuçları yanında ceza hukuku sonuçlarının da gündeme gelmesi ihtimali olduğundan bu ihtimaller ayrıntıya girilmeden değerlendirilmiştir.

Ancak burada belirtmek gerekir ki TK 562. Maddesine göre senet üzerinde yapılan değişikliklere, senedin tüm ilgilileri tarafından yine senet metni üzerine beyanda bulunmaları kaydı ile yapılan değişikliğe muvafakat ederler ise; bu durumda senedin üzerinde yapılan değişiklik bu kişileri bağlayacağından senet geçerli olarak hükmünü koruyacaktır. Eğer bir kısım ilgili bu değişikliği kabul etmiş bir kısmı kabul etmemiş ise bu durumda kabul edenleri bağlayacak kabul etmeyenleri bağlamayacaktır. Elbetteki bu değişikliklerin kabul etmeyeneri bağlamaması için senedin zorunlu unsurlarında bir değişiklik yapılmış olması gereklidir. Aksi halde ihtiyari unsurlarda yapılan değişiklikler tahrifat olarak değerlendirilmemektedir.³⁷⁵

3.3.1. Lehdarın Senet Üzerindeki Teminat Senedi İbaresini Tahrif Etmesi

Kambiyo senedi üzerinde yer alan şahısların rızaları dışında yapılacak tahrifat, silinti ve kazıntı gibi eylemlerdir. Burada zarar verme kastının var olması şarttır. Araştırma konumuzu ilgilendiren kısmı teminat senedinin üzerinde neyin teminatı olduğunun da yazılı olduğu kısmın kesilerek yok edilmeye çalışılması veya silme vs başka eylemlerle okunmasının mümkün kılmayacak hale getirilmesidir. Bu şekilde düzenlenen teminat senedinin kambiyo senedi niteliği bulunmamaktadır. Bahsi

---

³⁷⁴ Y.19. HD, 01.11.2018, E. 2016/19998, K. 2018/5413 Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi: 15.02.2020)

³⁷⁵ (Erdem, N. (2008) *Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler: Tahrifat*. İstanbul: Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım, s. 20-24)

geçen eylemlerle senede kambiyo senedi niteliği kazandırılmaya çalışıldığından, senet üzerinde gerçekleştirilen bu müdahalenin sahtecilik suçu ile bağdaştırılması mümkündür. Yargıtay da bu yönde kararlar vermiştir. Şöyle ki; Resmi Belgede Sahtecilik belgenin fiziken yok edilmeden, kuvvetini azaltacak, özelliğini bozacak şekilde değişikliklere maruz bırakılmasıdır. Tarih ve bedelinin silinmesi, boyanması, kısmi olarak veya tam olarak okunamaz hale getirilmesi anında suç gerçekleşmiş olmaktadır. Suçun oluşması için belgenin değerini kaybetmesi gereklidir. Resmi belgeyi bozma eyleminde gerçeğin örtülmeye çalışılması söz konusudur. Öte yandan belgedeki bazı bilgilerin fiilin 204. Md deki sahtecilik suçunu oluşturduğu belirtilmektedir. Dolayısı ile teminat senedi kaydı kesilmek sureti ile gerçek durum değişikliğe uğratılmıştır. Bu minvalde sahtecilik suçunun oluştuğundan bahsedilmiştir. Örnek bir Yargıtay kararına göre

*“ Somut olayda; katılanın senedi "vergi borcuna mahsuben teminat senedi olarak hazırlayıp "Borç ödendiğinde geri iade edilecektir. Başka amaçla kullanılamaz" ibarelerini yazarak düzenleyip verdiği, senet aslı üzerinde yapılan incelemede senedin 16 cm boyunda olduğu, oysa senedin kesilmemiş halinin 24 cm olması gerektiği, senedin sol tarafında yani yazıların başlangıç tarafından 8 cm kesilip bu ibare senet metninden çıkarılarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takibe konulduğu" sanığın eylemi ile belgede bulunan kaydı ortadan kaldırılarak kambiyo senetlerine mahsus takip yolunu açtığı, belgenin tümünden ortadan kaldırılmadığı, ancak, yapılan müdahale ile belgedeki bazı bilgilerin farklılaştırılıp, gerçeğin değiştirilmesine yönelik olduğu, senedin anlamının değiştirilip, gizlendiği anlaşılmasına göre, eylemin TCK'nun 204. maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suç vasfında yanılma ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir.”*³⁷⁶ Yargıtay bir başka kararında ise bu suçun resmi belgede sahtecilik değil olsa olsa özel belgede sahtecilik suçuna dahil olabileceği zira teminat senedinin kambiyo senedi özelliği olmadığından Ticaret Kanunu'nun aradığı tüm özelliklerin bulunmadığı sabit olduğuna göre teminat senedi üzerinde yapılan sahtecilik suçunun özel belgede sahtecilik olarak değerlendirilmesi

---

³⁷⁶ Y. 11. CD, 12.11.2015, E. 2013/14365, K. 2015/30862 Kazancı, [Çevirimiçi]. Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi 17.02.2020)

gerektiğine karar verilmiştir.³⁷⁷

3.3.2. *Lehdarın Bedelsiz Kalan Senedi İcra Takibine Konu Etmesi*

Teminat senedini takibe konu etmenin suç oluşturması için bedelsiz kalması gerekmektedir.³⁷⁸ Aksi halde takibe konu edilen senedin sadece teminat senedi olmasının suçun oluşması için yeterli olacağı fikrine kapılmamak gerekmektedir.

Belirtmek gerekir ki bu davada suçun işlendiğine dair kanaatin oluşması için yazılı delil bulunması şarttır. Bu konu ile ilgili Yargıtayın İçtihadı Birleştirme Kararı'nda TCK 156. Maddesinde yer alan “bedelsiz senedi tahsil etme suçu” nun oluştuğuna karar vermek için “tanık anlatımları” na itibar edilip edilmeyeceği tartışılmıştır. Bu kararda yerel mahkeme Yargılama yöntemlerinin farklı olması gereği, HMK' da aranan ispat şartının ceza muhakemesinde aranmasının mümkün olmayacağı

---

³⁷⁷ Y. 11.CD, 27.05.2019, E. 2017/6311,K. 2019/5058 “ Sanığın, katılanın kendisine verdiği ‘teminat senedir’ ibaresi taşıyan bonoları, bu ibarenin bulunduğu kısmı kesip, ... isimli şahsa cirolayıp piyasaya sürmek suretiyle resmi belgede sahtecilik suçunu işlediği iddiasıyla açılan kamu davasında; 05.07.2013 tarihli bilirkişi raporuna göre üç adet bononun üst ve sağ kenarlarından koparılma kesim yapılarak mevcut hale getirildiğinin tespit edildiği, bonoları ciro yoluyla alan ...'in de bonoları aldığı üzerinde teminata ilişkin bir ibarenin bulunmadığını beyan ettiğinin anlaşılması karşısında; Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 14.12.1992 tarih ve 1/5 ve Ceza Genel Kurulu'nun 24.03.1998 gün 51/106 Sayılı kararlarında açıklandığı üzere; kambiyo senetlerinde yapılan sahteciliğin resmi belgede yapılmış sayılabilmesi için, ilgili kambiyo senedinin Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen bütün unsurları taşıması gerekir. Aksi takdirde yasal unsurları taşımayan bir kambiyo senedinde sahtecilik yapılması halinde fiil, özel belgede sahtecilik suçunu oluşturacaktır. Ayrıca belgede sahtecilik suçlarında aldatma yeteneği bulunup bulunmadığının takdirinin de hakime ait olması nedeniyle, öncelikle dava konusu bonoların celp edilip incelenmek suretiyle özelliklerinin duruşma tutanağına yazılması, aldatma kabiliyetine haiz olup olmadığının tartışılması ve belge asıllarının denetime olanak verecek şekilde dosya içine konulması, aldatma kabiliyetlerine ve anılan kanunda aranan özelliklere sahip olduklarının anlaşılması halinde sanığın üzerine atılı resmi belgede sahtecilik suçunun, aranan unsurların eksikliği halinde ise özel belgede sahtecilik suçunun sübut bulacağı gözetilmeden, eksik araştırma ve inceleme ile sanığın yazılı şekilde beraatine karar verilmesi, gerekir.” Kazancı, [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com>, Erişim Tarihi: 17.02.2020)

³⁷⁸Y. 15. HD, 24.4.2019 E. 2017/10465,K. 2019/4192 “ Sanığın savunmasında, sözleşme gereği katılanın Finansbank'a olan 17500 TL borcunu ödemediğini, borcun 10000 TL si için katılanın iki tarlasını devrettiğini, geri kalan 7000 TL için bono verdiğini, borcun ödemediği için 7000 TL'lik bonoyu icraya koyduğunu, katılan beyanında, sözleşme gereği Finansbank'a olan 7000 TL borcunu sanığın ödeyeceğini, katılanın da iki adet tarlasını sanığa devredeceğini, ancak tarlaların ipotekli olması sebebiyle tapuda devir yapamadıkları için sözleşme gereği teminat olarak sanığa verilen 7000 TL'lik 30/06/2011 vade tarihli bonoyu tapuları devrettiğinde sanığın senedi iade etmesi gerekirken, icraya koyduğunu beyan etmesi karşısında, sanığın sunmuş olduğu ödeme belgelerinin 17.09.2010 tarihli sözleşmeden önce 2009 yılına ilişkin olması, katılanın bahsi geçen tarlaları sanığın eşi Fadime Yeşilkula'ya devrettiğinin anlaşılması ve dosya kapsamına göre sanık ...'nın bedelsiz senedi kullanma suçundan cezalandırılması gerektiği halde yazılı şekilde beraatine karar verilmesi,bozmayı gerektirmiştir.” Kazancı, [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim Tarihi : 17.02.2020)

belirtilmiştir. Ceza Muhakemesinde delil serbestisi ilkesi hakim iken Hukuk Usulünde biçimsel delil ilkesi esastır. Ceza muhakmesinin amacı ortak faydanın sağlanması ilkesince maddi gerçeğin tespit edilmesidir. Hukuk usulünde ise biçimsel gerçeğin tespiti amacı güdülmektedir.³⁷⁹ Bu doğrultuda “suçun oluştuğunun tespiti için delillerin serbestçe değerlendirilmesi esası önem arz eder” fikri ile direnme kararı verilmiş ise de nihayetinde adaletin yerine getirilmesinde mahkemelerin verdikleri kararların istikrarlı olmasının da önemi büyüktür. Keza Hukuk Muhakemesinde yazılı delil sunulmadığından menfi tespit davası lehine sonuçlanan senet alacaklısının, aynı alacağını hukuk mahkemeleri nezdinde tahsil eder iken ceza yargılamasında karşı tarafın dayandığı tanık anlatımları üzerine suçu sabit görülerek aynı senedi tahsil ettiği için cezalandırılabilir. Bu çelişkili vakıalara sebebiyet verilmemesi amacı bir hukuki vakıanın kanıtlanması, aynı zamanda cezai müeyyideleri de doğuruyor ise ceza yargılamasında da dava konusu fiilin ispatı için hukuk yargılamasında aranan ispat yönteminin uygulanması gerekmektedir.³⁸⁰

Öte yandan hukuk mahkemesinde bedelsizlik sebebi ile menfi tespit davası yürütülürken aynı zamanda bedelsiz senedi tahsil etme suçu ile ceza davası açılmış ise iki mahkemenin birbirinin vereceği kararla bağlı olup olmadıkları meselesini de değerlendirmek gereklidir.

TBK 74. Maddesi “*Hukuk Muhakemesinin ceza mahkemesinin ayırt etme gücü, kusura ilişkin kararları, zararın tespiti ve beraat kararı ile HMK 214’e göre de belgenin sahteliği konusundaki kararları ile bağlı değildir*”³⁸¹ hükmüne amirdir. Hukuka aykırılık, fiil, ayırt etme gücü, kusur ve illiyet bağı gibi kavramları her iki hukuk alanında da kullanılmakta ise de bu iki hukuk alanı için ifade ettiği anlamlar farklıdır. Örneğin Ceza Hukukunda haksız fiilin tespitinde subjektif kusur esas alınır iken, sorumluluk hukukunda objektif kusur aranmaktadır. Bilhassa bir olayda ceza mahkemesinde beraat kararı verilir iken, hukuk mahkemesinde bu kişi tazminata

---

³⁷⁹ Centel, N. ve Zafer, H. (2003) *Ceza Muhakemesi Hukuku* 1. Basım, İstanbul: Beta Yayınları, s.9

³⁸⁰ Y.CGK., 05.02.2013, E. 2012/11-1086, K. 2013/40 (Dadal, Ö. (2018) “*Güveni Kötüye Kullanma Suçu*”, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, , s.80)

³⁸¹ 6098 s. TBK [Çevirimiçi], Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf> (Erişim Tarihi: 02.02.2020)

mahkum edilebilmektedir.³⁸² Ne var ki bazı durumlarda ceza yargılamasının aradığı kriterler daha sıkı şartlara tabi olabilmektedir. Zira İlliyet bağının tespiti hususunda ceza yargılaması hukuk yargılamasından daha sıkı şartlara tabidir. Bu sebeple ceza yargılamasının bu yönde verdiği kararın bağlayıcı olduğunu belirtebiliriz.³⁸³

Bu itibarla genel olarak her iki mahkemenin birbirlerinin verdikleri kararlarla bağlı olmaması esastır. Bu kapsamda Türk-İsviçre Hukukunda “atılama”, bir başka ifade ile uygulanacak hukukun belirlenmesi hususunda, hukuk hakimi ceza hakiminin kararı ile bağlı değil ise de; hukuk hakimi, maddi olayların tespiti konusunda ceza hakiminin verdiği karar ile bağlıdır.³⁸⁴

Diğer yandan Teminat Senedinin bedelsiz kalmasına rağmen icra takibine konu edilmesi fiili, Güveni Kötüye Kullanma suçu ile karıştırılabilmektedir. Zira Güveni Kötüye Kullanma Suçunda bir meslek, sanat, ticaret veya hizmet ilişkisi yahut başka bir sebeple bir başkasının malının idare edilmesi için teslim edilen bir eşya hakkında işlenebilmektedir. Yargıtay bir kararında işe girerken teminat olarak verilen teminat senedinin haksız yere tahsil edilmeye çalışılmasının güveni kötüye kullanma olarak değerlendirilemeyeceğini zira olayda bedelsiz kalan senedin kullanılması suçunun oluşacağını ifade etmiştir.³⁸⁵

3.4. Sonuç

Ticari senet olarak da anılan kambiyo senetleri kıymetli evrakın bir türüdür. Bu evrakların bir hakkı muhtevi olduğu ve bu hak ile sıkı sıkıya bağlı olduğu kabul edilmektedir. Kambiyo senetleri, kıymetli evraktan kaynaklanan bu özellikleri sayesinde kanunen emre muharrer sayılmakta, sıkı şekil kurallarına tabi olup, bağlı oldukları asıl hukuki ilişkiden bağımsız ve soyut (mücerret) sayılmaktadırlar. Bu sebeple kambiyo senetleri temelde asıl hukuki ilişkideki sakatlıktan etkilenmezler. Neticede alacaklı ile borçlu arasında hukuki ilişki yok değildir, ancak bu durum senet

---

³⁸² (Eren, 2012, s.828)

³⁸³ (Tekinay, 1971, s. 452)

³⁸⁴ (Tok,O. (2016) *Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Yargılaması Üzerindeki Etkisinin Hukuki Niteliği Üzerine*. C 22. S. 2, s.445)

³⁸⁵ Y. 15. CD, 2015/3551 E. 2018/1325 K (Dadal, 2018, s.80)

muhtevastndan anlaşılamamaktadır. Byteleikle “kambiyo senetleri kayıtsız şartsız borç ikrarıdır” denilmek sureti ile senedin güvenilirliği sağlanmakta dolayısı ile kazandırdığı tedavül yeteneği sayesinde 3. Kişilere devredilebilmekle ve piyasada yerini almaktadır.

Kambiyo senetlerinin temelinde barındırdığı hukuki sebebin yani taşıdığı amacın karşı tarafın mal varlığında bir tür kazandırma sağlamak olduğunu belirtmek mümkündür. Bu amacın ise eda, bağış ve dnç maksadı taşıyabilacağı gibi teminat maksadı taşıması da mümkündür. Oysa teminat amacı “kambiyo senedinin kayıtsız şartsız borç ikrarı ihtiva edeceği genel kuralı” ile çelişmektedir. Senedin teminat amacı taşıması, olayın özelliğine göre değişmekle birlikte genellikle geçersizlik damgasını yemesine sebep olmaktadır.

Eğer bir kambiyo senedi tacirler arasında doğmuş bir alacağa karşılık, ifa uğruna veriliyor ise geçerlidir. Zira taraflar arasında ticaret yapılmış, artık bahse konu borç doğmuştur, bir sonraki adım olan ödemeye ilişkin hukuki süreç, adeta donmuş kabul edilmekte vade geldiğinde ise senet ödenmek sureti ile borç ifa edilmektedir. Eğer taraflar bu senedi teminat amacı ile düzenlemişler ise bu durumda senedin üzerine sadece “teminattır” yazmalıdır. Bu kayıt mücerret teminat kaydı olarak adlandırılmaktadır, dolayısı ile Yargıtay ve Doktrin bu kaydın senedin geçerliliğine etki etmeyeceği fikrinde mutabıktırlar. Diğer bir ihtimal ise, tarafların senede neyin teminatı olduğunu veya dayanak sözleşmeyi açık açık belirtmiş veya senette bir şart kaydı koymaları halidir. Bu durumda düzenlenen bu senet bu sözleşme akdi sırasında henüz geerleşmeyen bir ihtimale istinaden verilmiş olduğundan teminat senedi kayıtsız şartsız borç ikrarı içermemekte, geçersizlikle malul olmaktadır.

Bu araştırma sırasında ayrıca, senedin taraflar arasında kalmış ve tedavüle çıkarılmamış olması veya 3. Kişi eline geçmiş olması ihtimaline göre de alacaklısına ve borçlusuna sağladığı defi ve itirazlar incelemiştir. Bu çerçevede kambiyo senetlerinde yer alan hakkın doğduğu anın çeşitli teorilere göre değiştiği tespit edilmiştir. Senedin imzalanması ile hakkın doğmuş sayılacağını savunan görüşlerin yanı sıra senedin sadece imzalanmasının yeterli olmayacağı aynı zamanda karşı tarafa teslim edilmesinin de gerekliliği değerlendirilmiş, nihayetinde görünüşe güven

teorisi olarak bilinen görüş çerçevesinde senet üzerinde bir hakkın var olduğunun anlaşılabilir olmasının yeterli sayıldığı tespit edilmiştir. Bu itibarla şahsi defî, senedin ancak tarafları arasında kaldığı durumlarda, borçlunun alacaklısına, aralarındaki ilişkiden kaynaklanan hakkın doğmasını engelleyen itirazlarını ileri sürebileceği defî çeşitlerinden olduğu görülmüştür. Bu şahsi definin istisnası, 3. Kişilerin teminat amacı ile düzenlendiğini bile bile aldığı kanıtlanması halidir. Bu durumda borçlu şahsi defisini 3. Kişilere karşı ileri sürebilir. Aksi halde şahsi definin kural olarak 3. Kişiye karşı dermeyanı mümkün olmamakta 3. kişilerin iyiniyeti korunmaktadır.

Elbette ki ispat hukuku kaideleri ile mahkemelerin yetkilerinin kapsamı da teminat senedinin geçersizliği sonucuna varılmasında önem arz etmektedir. Araştırma sırasında vardığımız sonuçlardan biri de alacaklı bu genel kabul edilen görüşü biliyor ise alacağına kavuşabilmek için teminat senedi düzenlerken senede bir kayıt koymayacak, mahkemede dayanak hukuki ilişkiyi kanıtlayan delillerin anılmasını gündeme getirmeyecektir. Aksi halde, alacaklı olur da, senette teminat kaydı olmasa dahi senedin teminat için alındığını beyan eder ise; bu ihtimalde senedin geçersizlik sebebi ile hükümsüz sayılması kaçınılmaz olacaktır. O halde varılan sonuç teminat senedinin geçerli olmadığıdır.

Teminat senedinin geçerli olmayacağına dair verilen kararlar, benzer uygulamalarla karşılaştırılmak sureti ile doktrinde de eleştirilmiştir. Özellikle ipotek senedine ve rehin cirosuna düzenlenme amacı açısından çok yaklaşan teminat senedi, neticede hükümsüzlükle karşılaşması sebebi ile bu hukuki seçeneklerle yarışmamaktadır. İpotek tesisinin masraflı olması, rehin cirosunun ise cirolayana başvuru hakkı tanımaması sebebi ile tacir bu seçenekleri kullanmak istemeyebilir. İpotek senedi teminat amacı ile düzenlenebilirken, alacaklısına gayrimenkul bahşedebilmek için borçlunun itirazı üzerine, lehdarını dava açmaya zorlamaktadır. Bu belgenin güvenilir yanı, borçlunun alacaklı ile yapmış olduğu ipotek akdine itiraz edememesidir. Oysaki teminat senedinde ise düzenleyen tarafların iradeleri tamamen hiçe sayılarak, borçlunun itirazı ile senet geçersiz addolunmaktadır. Rehin cirosunda; alacaklının elinde geçerli bir senet bulunduğundan, alacaklının daha güvende olduğu söylenebilir. Ancak alacaklının hiç münasebet kurmadığı kişilerden

tahsilat yapmaya zorlanması, alacaklının ikincil ve başka bir hukuki işlemle asıl borçlusuna gitmesi gerekliliği gibi zorunluluklar, tacirin güvenli liman arayışını bir kat daha zorlaştırmaktadır.

Mevcut durumda teminat senedinin lehdarına tanıdığı hakların oldukça sınırlı olduğu, tacire, uğrayacağı zararı karşılayabileceği bir garanti sağlamadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Zira borçlunun borcunu ödememesi halinde kambiyo senetleri yolu ile icra takibi ikame edilir ise üzerinde teminat amacı ile alındığı yazan senedin borçlusu, elindeki delilleri defî kuralları çerçevesinde ileri sürmek kaydı ile alacaklı tarafından başvuru hukuki yolların önünü kapatabilmektedir. Memur muamelesini şikayet davası yolu ile icra mahkemelerinde açılan teminat senedi iddiasının sayıca çok fazla olduğu görülmektedir. Bu konuda verilmiş, aynı nitelikli birçok Yargıtay kararının bulunuyor olması sebebi ile bu sonuca varılması mümkündür. Bu sebeple takibe dayanak yapılan senedin kambiyo senedi olmadığı iddiası ile açılan şikayet davaları, ağırlıklı olarak icra takipleri ile ilgilenen hukuk bürolarında en çok görülen dava çeşitlerinden biri olmaya adaydır.

Taraflar arasında teminat senedi düzenlenir iken her iki tarafın kurmak istediği bu hukuki ilişkinin geçersiz kılınması, tarafların iradelerini hiçe saymak anlamı taşımaktadır. Mahkemeler tarafların elindeki delillerle sınırlı olarak, usul hukukunun doğuracağı sonuçlara göre bir çözüm bulmaya çalışmaktadır. İpotek senedi veya açık senet örneğinde olduğu gibi garanti arayan tacire teminat senedi düzenlediğinde karşı tarafın sözleşmeye uymaması halinde geçerli sayılacak bir hak bahşedilmesi gerekmektedir. İpotek senedinde olduğu gibi kambiyo senetleri yolu ile icra takibine karşı borçluya senedin geçersiz olduğu iddiasının ileri sürülmesine cevaz vermeden, senedin ihtiva ettiği alacağa itiraz edebilmesi bu çerçevede duran takibin kaldırılması veya iptali için alacaklıya dava açma şansı tanınmasının mümkün olabileceği düşünülmektedir. Böylece borçlunun senedin düzenlenmesi sırasındaki ödeme taahhüdü vermesine rağmen risk gerçekleştiğinde bu verdiği taahhüdün geçersiz olduğunun ileri sürülmesine engel olunabilecektir. İşin esası yani alacağın var olup olmadığı meselesi, yargılama sırasında ortaya çıkacak olup haksız şekilde itiraz eden borçlu da yargılama sonucunda % 20 kötünîyet tazminatı ödemek zorunda kalabilecektir. Bu sebeple belirlenen riske karşılık borçlunun borca itiraz ederken

tereddüt edebileceği veya itiraz etse dahi haksız itirazının bir müeyyidesinin olacağı şeklinde bir seçenek bulunmalıdır. Bu şartlar altında teminat senedine, hukuken geçerli bir belge haline gelmesi için bir anlamda fırsat tanınmış olacaktır.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, B. (2018) *Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Bile bile Borçlu Zararına Hareket*. Ticari ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi: Vol.4(2),pp.129-148.

Akipek, J. (1974) *Türk Eşya Hukuku Ayni Haklar: Mahdut Ayni Haklar*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Aksoy, F. (2007) *Çekte Ödeme Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi

Aksoy, M. A. (2014) *Ticari İşletme Hukuku Bilgisi, Ticari İşletme Hukuku, Şirketler Hukuku, Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Aktaş, M. M., ve Gülerci A.F (2014) *Ticaret Hukuku: Ticari İşletme Hukuku-Şirketler Hukuku-Kıymetli Evrak Hukuku*. Kütahya: Academia Yayınevi.

Alangoya, H.Y., Yıldırım,M.K. ve Yıldırım, N.D. (2009) *Medeni Usul Hukuku Esasları*.İstanbul: Beta Yayıncılık

Altaş, H. ve Kurt, L.M.(2011) *İnançlı İşlemler*. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Vol.2.(2). pp.1-28.

Aral, F. (1992-1994) *Topyekün Temlik*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Vol .II (1-4)pp.93-140.

Arslan, İ. (2008) *Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Defileri*. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Vol.16 (1). pp.11 – 28.

Arslanlı, H. (1954) *Ticari Senetler Dersleri*. İstanbul: Üniversite Kitapevi

Atik, E.T.(2017) *Açık Kambiyo Senetleri*. Ankara: Seçkin Yayınları

Azarkan, N. (2017) *Factoring İşlemi Çerçevesinde Çeki Ciro İle Temlik Alan Üçüncü Kişilere Karşı Şahsi Defilerin İleri Sürülmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Vol. 22.(36).pp.89-107.

Bahtiyar, M. (2018) *Kıymetli Evrak Hukuku. Ders Notları Soru Örnekleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Bahtiyar, M. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku. Ders Notları Soru Örnekleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Benli, E. (2019) *Aynı Hakların Teminat İşlevi*. ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi Vol.1. pp.110-134.

Betschart, F. M. (2011) *Der Grundpfandvertrag und die Allgemeinen Geschäftsbedingungen der Banken*. Zürich

Bilgen, M. (2010) *Uygulamada Kambyo Senetleri*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Bilgili, F. ve Demirkapı, E. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku*. 10. Bası. Bursa: Dora Basım Yayın

Bozer, A. ve Göle, C. (2018) *Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü. T.İş Bankası A.Ş. Vakfı.

Bozkurt, T. (2019) *Ticaret Hukuku, Kıymetli Evrak Hukuku*. Cilt III, 3. Baskı. Ankara: Legem Yayıncılık

Boztosun, A. O. (2007) *Kambyo Senetlerinde Teminat Kaydı*. Legal Hukuk Dergisi Vol.5 (53). pp.1487-1499.

Börü, L. (2016) *Bonoya Dayalı Kambyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu ile Takipte Yetki*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Vol; 65(1).pp.137-182. [Çevirimiçi]. Erişim adresi: <https://dspace.ankara.edu.tr/> (Erişim Tarihi: 14 Aralık 2019)

Can, M. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku*. 4. Bası Ankara: İmaj Yayıncılık.

Centel, N. ve Zafer, H. (2003) *Ceza Muhakemesi Hukuku* 1. Basım, İstanbul: Beta Yayınları

Coşkun, M. (2019) *Hukuki ve Cezai Yönleri İle Kıymetli Evrak Hukuku: Bono, Poliçe, Çek*. 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınevi

Çalış, H.S. (2017) *Genel Olarak Nesafet Kavramı ve Bu Kavramın İdare Hukukundaki Bazı Görünüş Şekilleri*. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Vol..25.(2). p.185-216.

Çamoğlu E. (2019) *Kambiyo Senetlerinde Borçlunun Defileri*. Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi. Vol. 35.(3).pp. 5-35.

Çetin, E. H. (2008) *İcra Hukukunda Kambiyo Senetlerine İtiraz ve Şikayet Yolları*. İzmir: Güncel Yayınevi.

Çetiner, B. (2016) *Geniş Kapsamı Teminat Amacı Açıklamalarının Geçerliliği Sorunu. Cevdet Yavuz'a Armağan*. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi; S.799-822 C.22. s.3. Dergipark.[Çevirimiçi]. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/36500/333963> (Erişim Tarihi: 07 Aralık 2019)

Çetiner, S. Yüksel ve A.E.B., Cengiz, A.(2015.) *Ticaret Hukuku, Ticari İşletme Hukuku, Şirketler Hukuku, Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Demirkapı, E, (2004) *Avalin Şekli Şartları*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 6, Sayı: 2, pp.61-95

Demir, R. (2013) *Faktoring Sözleşmesi*, E-Journal Of Yasar University. Vol.8. Özel Sayı. İzmir. pp. 877-902.

Dadal, Ö. (2018) *Güveni Kötüye Kullanma Suçu*. Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Deryal, Y. (2009) *Karşılıklı Düzenlenen Hatır Çeklerinde Borçlu Keşidecinin Teminat Çeki İddiası ile Menfi Tespit Davası Açması ve Örnek Bir Olay İncelemesi*, Prof. Dr. Hüseyin Hatemiye Armağan, C.I. Vedat Kitapçılık, İstanbul s. 653-662

Deynekli, A. (2005) *Bonoda Bedel Kaydının ve Talilin İspat Yüküne Etkisi*. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Ankara. Vol; 1-2,; s. 153-170. [Çevirimiçi]. Erişim adresi: http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/9_7.pdf (Erişim Tarihi: 14 Aralık 2019)

Doğan, F.(1992) *İpotek Açısından Belirlilik İlkesi*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi Vol;3,p. 372-406

Domaniç, H. (1990) *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*. İstanbul: Eskin Matbaa

Domaniç, H. (1975) *Kıymetli Evrak Hukuku*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.

Domaniç, H. 1964. *Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu*. Ankara; Ajans Türk Matbaası

Eren, F. (2012) *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları

Erdem, N. (2008) *Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler*. Tahrifat. İstanbul: Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım

Erdoğan, M.Ş. (1999) *Kambiyo Senetlerinde İyiniyetli Hamilin Korunması*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Vol. 2: 364-394.

Ergün, M. (1989) *Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları*. Ankara; Yetkin Yayınları

Eriş, G. (2016) *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak: Poliçe, Bono, Çek, Makbuz Senedi, Varant*. Ankara: Seçkin Yayınevi

Eriş, G. (2003) *Açıklamalı İctihatlı Uygulamalı Çek Hukuku*. Ankara: Seçkin

Erman, E. S. (1973) *Police, Bono, Çek ve Kambiyo Senetlerine Ait Özel Takip Yolları*. Ankara: Güneş Matbaacılık.

Ertekin, E. ve Karataş, İ. (1996) *Uygulamada Ticari Senetler*. Ankara: Yetkin Hukuk Yayınları

Feyzioğlu, F. N. (1976) *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*. Cilt 1, 2. Bası, İstanbul: İstanbul Hukuk Fakültesi Yayınları

Gauch, Schlupe ve Schmid. (2008) *Schweizerisches Obligationenrecht. Allgemeiner Teil*. 9. A. Zürich: Basel. Genf.

Göle, C. (2015) *Kambiyo Senetlerinde Yetki Kaydı, Prof.Dr. Ramazan Arslan Armağanı*. Ankara s.873-881

Günay, E. (2015) *Cirolu Çeklerde Yetkili Hamil*. 3.Bası. Ankara: Seçkin Yayınları

Gürbüz, A. H. (1986) *Ticari Senetlerin İptali Davaları ve Ticari Senetlere Özgü Sorunlar*. İstanbul: Cem Ofset.

Hacıömeroğlu, O.A. (2017) *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro*. Ankara: Yetkin Yayınları

Helvacı, M. (1985) *Kambiyo Senetlerinde Defiler*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Helvacı, M. (2013) *Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları*. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası Vol. LXXI, S.2 : s. 165-192

İmregün, O. (1995) *Kıymetli Evrak Hukuku: Genel Hükümler, Kambiyo Senetleri, Makbuz Senedi, Varant*. İstanbul: Filiz Kitapevi

İnan, N. (1969) *Türk Hukukunda Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları*. Ankara; Bilgi Basımevi

Karanfil, K. (2014) *Kambiyo Senetlerinde Sıkça Yapılan Hatalar*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Karayalçın, Y. (1964) *Ticaret Hukuku Dersleri: II Ticari Senetler, Kambiyo Senetleri*. Ankara: Güzel İstanbul Matbaası

Karayalçın, Y. (1984) *Rehin Cirosunda Rehnedir Cirantanın Hukuki Durumu*. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu Vol;1p223-262

Kayihan, Ş. (2019) *6728 Sayılı Kanun ile Değişmiş Türk Ticaret Kanununa Göre: Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Kendigelen, A. (2007) *Çek Hukuku*. İstanbul: Arıkan Basım Yayım.

Kınacıoğlu, N. (1970) *Kambiyo Senetleri*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.

Kocaimamoğlu, S. (1959) *Ticari Senetler Tatbikatı ve Banka Muameleleri*. Ankara: Ankara Basım ve Cilt Evi

Koçyiğit, İ. ve Bulur, A. (2019) *Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk*. ARCS Matbaacılık [Çevirimiçi]. Erişim adresi: <http://www.adb.adalet.gov.tr> (Erişim Tarihi: 16 Şubat 2020)

Konuralp, C.S. (2013) *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre İhtiyati Tedbirler*. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası C. LXXI, S. 2, 226 s. 225-274,

Kuntalp, E. (1989) *Ana Para ve Üst Sınır İpotek Ayrımı*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları

Kuntalp, E. (1995) *Teminat Kavramı, Teminat Türleri ve Bunlardan Doğan Sorumluluk*” Prof. Dr. Reha Poroy’a Armağan. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını. S.263-299

Kuru, B. (2016) *İcra ve İflâs Hukuku*. İstanbul: Legal Yayınevi

Kuru, B. (2019) *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları

Mağden, Z.İ. (2019) *Türk Hukukunda Teminat Senetleri*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi.

Öktem, N. ve Türkbağ A. U. (2012) *Felsefe, Sosyoloji, Hukuk ve Devlet*. 5. Baskı, İstanbul: Der Yayınları

Önder, A. (1966) *Bir Açık Poliçeyi Kabul Etmiş Bulunan Muhatabın Anlaşmaya Aykırı Doldurulması Halinde Mesuliyeti*. Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Özçelik, V.(2018) *İhtiyati Haciz Talebinde Bulunan Alacaklının Teminat Gösterme Zorunluluğu*. s.12 584-563 Dergipark [Çevirimiçi]. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/> (Erişim Tarihi : 02 Şubat 2020)

Özsunay, E. (1968) *Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnançlı Muameleler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını

Öztan, F. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku*. 23. Bası. Ankara: Yetkin Yayınları

Öztan F. (1997) *Kıymetli Evrak Hukuku*. 2. Bası. Ankara: Turhan Kitapevi

Pekcanitez, H. ve ark (2019) *Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler*. İstanbul: Onikilevha Yayınları

Poroy, R. ve Tekinalp, Ü. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*. 23. Bası. İstanbul: Vedat Kitapçılık

Pulaşlı, H. (2019) *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*. Ankara: Adalet Yayınevi

Pulaşlı, H. (1989) *Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları*. Ankara: Dayınlarlı Basım Yayım

Reisoğlu, S. (1985) *Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Çek*. Ankara: Ayyıldız Matbaası

Sarıkaya, M. (2018) *Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı: Teminat Poliçesi, Teminat Bonosu, Teminat Çeki*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Soykan, İ.C. (2019) *Kambiyo Senetleri Cirosunun Düzenleyen Tarafından Yasaklanması*. İstanbul Hukuk Mecmuası. Vol.77 (1): 241-285.

Sönmez, N.S. (2019) *Kambiyo Senetlerinde Şahsi Defler*. İstanbul; Onikilevha Yayıncılık

Sungurbey, İ. (1957) *Borç İkrarı ve Borç Vaadi*. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası

Şengel, M. A. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku*. İzmit: Temsil Kitap.

Tandoğan, H. (1989) *Borclar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. Ankara: Evrim Yayınevi

Tekil, F. (1994) *Kıymetli Evrak Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınevi

Tekinalp, Ü. (1994) *Geriye Ciro ve Teminat Senedi Sorunları. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Vol.11:193-205.

Tekinay, S.S. (1971) *Borclar Hukuku. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını*. İstanbul; Kutulmuş Matbaası

Teoman, Ö. (1994) *Yaşayan Ticaret Hukuku, Hukuki Mütalaalar*. C.I İstanbul: Beta Basım Yayım

Tiryaki, B. (2008) *Factoring İşlemi ve Factoring İşleminin Hukuki Niteliği*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Vol. 8, S2: 189-214

Tok, O ve Koltaş, H. (2016) *Senetle İspat Kuralının Tahsis Ediliş Amacı Bakımından Bazı Vakıaların İsbatına İlişkin Değerlendirmeler*. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Vol. 22 (S3), : pp 2665 – 2691

Tok, O. (2016) *Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Yargılaması Üzerindeki Etkisinin Hukuki Niteliği Üzerine*. C 22. S. 2 pp 437-464

Topsoy, F. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku Ders Notları*. İzmit: Legal Yayıncılık

Tuna, E. ve Gürbüz, D.G. (2013) *Ticaret Hukuku Prensipleri: C. III. Kıymetli Evrak*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihat Sayar Eğitim Vakfı Yayınları No:493/726.

Tunç-Yücel, M., (2013) *HMK m. 222 Çerçevesinde Ticari Defterlerle İspata İlişkin Bazı Sorunlar*, MİHDER, Vol 9,(S.25), pp .115-140.

Türk, A. (2005) *Kambiyo Senedi Borçlusunu Tarafından Açılan Bedelsizliğe ve Hükümsüzlüğe Dayalı Menfi Tespit Davalarının Gösterdiği Özellikler*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. pp.307-382

Tüzel, H. N., (2005) *Kambiyo Senetlerinde Tahsil Ciroosu*. Bursa: Alp Yayınları

Umar, B. (1968) *İspat Yükü*. Özel Galatasaray Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Yayınları No:7. İstanbul; Fakülteler Matbaası

Uslu, K.M., (2006) *Yeni Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Uyar, T. (1989) *İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri*. Manisa: Şafak Basım ve Yayınevi.

Uyar, T. (2008) *İcra Hukukunda Bono'nun (Emre Muharrer Senet'in) Geçerlilik Koşulları*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi; Ankara Vol.74: s. 290-325

Uyar, T. (2017). *Menfi Tespit ve İstirdat Davaları*. Ankara Barosu Yayını,

Uygur, B.A. (2006) *Teminat Amaçlı İnançlı İşlemler*. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi; Vol. X S.1-2:171-195

Uzunallı, S. ve Yıldırım, H. (2017) *Uygulamalı Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi

Ülgen, H. ve ark. (2019) *Kıymetli Evrak Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Üstündağ, S. (1997) *Medeni Yargılama Hukuku*. İstanbul. Vol I-II, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları

Üçer, M. ve Ayli, A. (2018) *Çekte Bedelsizlik İddiası ile Açılabilir Dava*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Vol.23. s.39. 413-451

Yağmur, S. (2016). *Türk Hukukunda Çeke Konulabilecek Kanunda Öngörülemez Bazı İhtiyari Kayıtlar*. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi, Vol. III: s. 2867-2892

Yardım, M. E. (2012) *Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yoluyla Takipte İtiraz*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yavaş, M (2009) *Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralları ile Bu Kuralların İstisnaları*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Yavaş, M. (2015) *Medeni Yargılamanın Amacı Bağlamında İspat Yükü Kavramı. Mehmet Akif Aydın'a Armağan*. s. 741-761. DergiPark: [Çevirimiçi]. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/> (Erişim Tarihi : 02 Şubat 2020)

Yıldırım, D. N. (2000) *Der Einfluss des Fremdenrechts im Bereich des einstweiligen Rechtsschutzes*. Dike International s.1159

Yıldız, Ş. (2015) *Hukuki Mütaalar-2, Teminat Çeki-Ticari Defterlerin Delil Niteliği*. İstanbul: On İki Levha Yayınları. s. 143-155.

Yılmaz, L. (1999) *Evraksız Kıymetli Evrak*. M. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi C: XV, s.435 – 452.

Yılmaz, A. L. (2017) *Kambiyo Senetlerinde (Çek-Bono-Poliçe'de) Defiler*. İstanbul; Aristo Yayınevi.

Yılmaz, A. (2018) *Bam Kararları ışığında Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*. Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Vol 4 S.1.:219-238

Yıldız, K. (2018) *Kambiyo Hukukuna Özgü Kişisel Güvece Türü Aval*, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Vol:2 pp.483-512

Yılmaz, M. (2007) *Yargıtay Kararları Çerçevesinde Kıymetli Evrakta Şahsi Defiler*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi.

Yargıtay Kararları, Kazancı, [Çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.kazanci.com> (Erişim tarihi: 1 Ocak 2020).

Yargıtay Kararları, Sinerji, [Çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.sinerjimevzuat.com.tr> (Erişim tarihi: 1 Ocak 2020).